

Alkawal Kesal

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language
of Benin

Alkawal Kesal
Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language of Benin

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3

Contents

Matiye	1
Yuhaana	39
Roma	67
Korintu Aranol	84
Galaatiya	100
Efesu	106
Filippi	112
Koloosi	116
Tesalonika Dida6ol	120
Timote Aranol	122
Timote Dida6ol	127
Titus	131
Filemon	134
Iburaninkee6e	136
Piyer Aranol	149
Piyer Dida6ol	154
Yuhaana Aranol	157
Yuhaana Dida6ol	162
Yuhaana Tata6ol	163
Yahuuda	164
Kollitinki	166

Linjiila Yeesu hande no Matiye winniri

Haala puddirka

Binnudo linjiila arandeha kaa do laati nun Yahuduujo jannudo. Diga fuddoode, himbe e miili Matiye jaboowo ceede faada nun winni linjiila kan. O laati nun bo gooto der aahiibe Yeesu sappo e dido. Yahuduube nun o winnani. O hollitii dum e limtango be aayaaje Alkawal Kiinnal duudde, kollitooje no Yeesu nun laatii kebbindo annabaakuuji duuddi. Linjiila makko e jogii haalaaji mawdi feere feere.

Haala Laamaare Alla nun laatii dadol manjol der ekkitinol Yeesu. Laamaare Alla nen Matiye bo noddata Laamaare kammu. Maytitaago noddugo mo «Bii Dawda», kan nun hollitinta dum. Yeesu laati nun laamiido mo annabiibe batani waran, kan laatii waaji Matiye. Woodube annal waddanii «laamiido Yahuduube», dokke. Yeesu finii no Laamaare Alla faanake, tuubuube, ko wayliti goonki mum, faami no e haajaa Alla walla dum, kambe nun laamaare nen laatanii.

Baa no laamiido on hollitii maaneeji Laamaare Alla e wadugo kaayefiiji, o nyawti nyawbe, o nyaanni rafaabe, e non fu, himbe woppii mo hande no o batunoo de duuddum kanko e hoore makko. Yahuduube daartannoobe laamiido, faamay no e haani laamiido on tooroo.

No Yeesu finti, o hollii no o laataaki laamiido Yahuduube tan. O wi'i: «Mi hokkaama baawde dow kammu e dow leydi fu».

Tokkontirki haalaaji

1. Kaakiraaŋbe Yeesu e dingol mum, 1.1-2
2. Waaju e golle Yuhaana gadoowo batisi, 3.1-12
3. Wadugo Yeesu batisi e jarbeeki mum, 3.13-4.11
4. Golle Yeesu der Galili, 4.12-18.35
5. Ummaago Yeesu diga Galili, yahi Urusaliima, 19.1-20.34
6. Asaweere Yeesu sakitiineere, 21.1-27.66
7. Fintuki e hollitaaki Yeesu Joomiraawo, 28.1-20.

Inde kaakiraaŋbe Yeesu (Luka 3.23-38)

¹ Nani do inde kaakiraaŋbe Yeesu Almasiihu, taaniraawo Dawda, taaniraawo Iburahiima:

² Iburahiima rimi Isiyaaku, Isiyaaku rimi Yaakuubu, Yaakuubu rimi Yahuuda e miiraaŋbe mum.

³ Yahuuda rimi Fares e Jara, kambe woni be o rindi e Tamar, Fares rimi Hisuruuna, Hisuruuna rimi Aram.

⁴ Aram rimi Aminadab, Aminadab rimi Nasuuna, Nasuuna rimi Salmuuna.

⁵ Salmuuna rimi Bo'es, mo o rindi e Rahab, Bo'es rimi Obed, mo o rindi e Ruutu, Obed rimi Yesa.

⁶ Yesa rimi Dawda, laamiido.

Dawda rimi Suleymaanu, inniiko woni debbo mo Uriya acci.

⁷ Suleymaanu rimi Robo'am, Robo'am rimi Abiya, Abiya rimi Asa.

⁸ Asa rimi Yusafat, Yusafat rimi Yoram, Yoram rimi Ujiya.

⁹ Ujiya rimi Yotam, Yotam rimi Akas, Akas rimi Hejekiya.

¹⁰ Hejekiya rimi Manaasa, Manaasa rimi Amon, Amon rimi Yusiya.

¹¹ Yusiya rimi Yekuniya e miiraaŋbe mum. Wakkati mum nun Yahuduube egginaa, yaaraa leydi Babiila.

¹² Baawo no be jaara Babiila, Yekuniya rimi Salaatiyel, Salaatiyel rimi Jorobabel.

¹³ Jorobabel rimi Abihuda, Abihuda rimi Eliyakim, Eliyakim rimi Ajora.

¹⁴ Ajora rimi Sadok, Sadok rimi Akim, Akim rimi Eliyuda.

¹⁵ Eliyuda rimi Eliyaajaru, Eliyaajaru rimi Mattan, Mattan rimi Yaakuubu.

¹⁶ Yaakuubu rimi Yusufu, gorko Mariyama, inna Yeesu, bi'eteedo Almasiihu.

¹⁷ Jaamanuuji sappo e naay nun wadi diga Iburahiima faa yottii Dawda. Diga Dawda faa yottii wakkati Yahuduube egginaa, yaaraa Babiila, wadii jaamanuuji sappo e naay. Diga Yahuduube egginaa yaara Babiila, faa yottii Almasiihu, wadii jaamanuuji sappo e naay.

Dingol Yeesu Almasiihu (Luka 2.1-7)

¹⁸ Nani do no Yeesu Almasiihu rimi-
raa. Mariyama inniiko, e laatii mo Yusufu

da66i. Amma ko 6e kawta, Mariyama hebii reedu e baawde Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Yusufu da66udo Mariyama e laatii neddo poonnitiido. O yiday sentingo mo, den o resi salaago mo e cuudiidum.

²⁰ Wakkati o woni oo miiwoo ka, malaykaajo Joomiraawo wari e makko, der koydool. Malaykaajo on wi'i mo: «Yusufu, taaniraawo Dawda, taa hulu ettugo Mariyama, debbo maa. Gam 6innel nel o saawi, e Ruuhu Ceniido yiwi.

²¹ O rima 6iddo gorko, kokkaa mo inne Yeesu, gam o hisinan him6e makko diga hakkeji ma66e.»

²² Dum fu, dum wadii gam hebbingo haala ka Joomiraawo batuno diga e hunnuko annabiijo, o wi'i:

²³ «Gatol nel annaa gorko saawan, rima 6iddo gorko, o wi'ete Emmanuwel.»
Maana inne nen woni: «Alla e wondi e meeden.»

²⁴ No Yusufu fini, wadi ko malaykaajo Joomiraawo bati dum, o 6anji Mariyama.

²⁵ Amma o hawtay e makko, faa nyaanne o rimi 6iddo gorko. Yusufu hokki mo inne Yeesu.

2

Woodu6e annal warii daarugo Yeesu

¹ Yeesu rimaama Baytilaama der leydi Yahudiya, wakkati laamiido Eroodu, go woodu6e annal yiwoy diga lettugal, wari Urusaliima.

² No 6e jottii, 6e yami: «Toy laamiido Yahudu6e dimaado jooni on woni? Men ji'ii hoodere makko diga lettugal, men garii sujidango mo.»

³ No laamiido Eroodu nani habaru on, hakkillo mum jifii, kanko e him6e Urusaliima fu.

⁴ O noddini hooree6e limaamii6e, e moodi66e tawreeta fu, o yami 6e, toy nun Almasiihu rimetee?

⁵ Be toontii mo, 6e bi'i: «Baytilaama nun, der leydi Yahudiya, gam nani ko annabiijo winnunoo:

⁶ «An, Baytilaama der leydi Yahudiya, a faanday caka ci'e Yahudiya mawde. Gam ardotoodo yiwan diga e maa, kanko nun durata him6e am Isira'iilaabe.»»

⁷ Den, Eroodu noddini woodu6e annal 6en e cuudiidum, yami 6e 6e laabinana dum wakkati de hoodere nen hollitii.

⁸ Baawo mum, o lildi 6e Baytilaama, o wi'i 6e: «Jahee, pumpitee habaru sukayel nel faa laa6a. To on ji'ii nel, maatinee am, gam mi yaha, min bo, mi sujidana nel.»

⁹ No 6e nani ka laamiido bati 6e, 6e jawti. Den, 6e kollirii hoodere ne 6e ji'unoo lettugal e ardii 6e. No ne yottii nokkuure to sukayel nel woni, ne darii.

¹⁰ No 6e ji'i hoodere nen, berde ma66e welii puy.

¹¹ Be naati der wuro, 6e ji'i sukayel e inna mum, Mariyama. Be jiccii, 6e cujidani nel. Be pittii gineeji ma66e, 6e kokkori nel kanneeje, e wardi buudeteedum, e dace luuttooje, bi'eteede miir.

¹² Baawo majjum, Alla holli 6e der koydool to 6e bittu to Eroodu. Den 6e kootiri leydi ma66e e laawol gonjol.

Yusufu doggii suudooy Misira

¹³ No 6e jawti, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koydool, wi'i mo: «Umma, ettu sukayel nel e inna mum. Doggidin nel, jahaa Misira, joododaa ton faa de bi'umaa mi gartaa. Gam Eroodu waran daartugo sukayel nel, gam halka nel.»

¹⁴ Yusufu ummii jemma, yaari sukayel nel e inna mum faa Misira.

¹⁵ O joodii ton faa de Eroodu maayi. Nun nun ka Joomiraawo batuno e hunnuko annabiijo hebbiri, de o wi'i: «Mi noddii 6iyam wurtoo diga Misira.»

Eroodu halkii sukaabe Baytilaama

¹⁶ No Eroodu faami woodu6e annal 6en jammike dum, mone makko ummii puy. O lili 6e bara sukahon goron tawaakon Baytilaama e der jeyde makko fu, diga sukahon keccon, faa kon duubi didi. O wadii dum, o foonni deydey wakkati ki woodu6e annal batuno mo dow hollitaago hoodere nen.

¹⁷ Dum hebbinii haala ka annabi Yereimiya batunoo, wi'i:

¹⁸ «Cimaali nanaama der siire Rama, e bojji, e goytaali duuddi. Rahaalu nun wullata, gam sukahon mum. O nootaaki eyteego, gam kon maayidii.»

Yusufu wittii Nasaratu

¹⁹ Baawo maayde Eroodu, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koydool, der leydi Misira.

²⁰ O wi'i mo: «Umma, ettu sukayel nel e inna mum, bitton leydi Isira'iila, gam yidunoobe warugo suka on maayii.»

²¹ Den Yusufu ummii, etti sukayel nel e inna mum, 6e bitti leydi Isira'iila.

²² Amma Yusufu nanii Arikilawus jabii laamaare baaba mum Eroodu, laamii dow Yahudiya. O huli yahugo ton. Ko Alla baddi mo der koydool, den o yahi far leydi Galili.

²³ O yahi o joodii siire wi'eteene Nasaratu. Dum laatike, gam hebbingo ka annabiibe batunoo, wi'i: «O noddete Nasaratuujo.»

3

Waaji Yuhaana gadoowo batisi
(Marku 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhaana 1.19-28)

¹ Wakkati majjum, Yuhaana gadoowo batisi suppitii. Oo waajoo der ladde haro Yahudiya, oo wi'a:

² «Tuubee, gam Laamaare Alla faanake.»

³ Kanko nun annabi Esaaya batani, wi'i: «Daane neddo e bata dow dow, der haro, e wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraawo, poonnitee laabi makko!»

⁴ Yuhaana e borninoo gineeji cannyiraadi lee6i jeelooba, oo ha66ii 6el6elol gurol dow funɗudu makko. Nyaamdu makko laatii ba6atti e juuri ladde.

⁵ Him6e Urusaliima, e leydi Yahudiya, e tawaabe takkol maayo Urdun fu, wari to makko.

⁶ Be tuubi hakkeeki ma66e, go Yuhaana wadi 6e batisi der maayo Urdun.

⁷ No o yi'i Farisaabe e Sadukiibe duu66e e wara wadeego batisi, o wi'i 6e:

«Bi66e bolle pure! Moy tintini on doggon mone Alla waroore?»

⁸ Gadee golle kollitooje on tuubii.

⁹ To on miilee e berde moodon bi'on: "Iburaahiima nun woni maama amen!" Gam mii wi'a on, Alla e waawi waylitingo kaaye, de laatoo 6i66e Iburaahiima!

¹⁰ Jooni, jammere bantaama gam feyya ledde faa e dadi mum. Den, leggal nal rimataa 6i66e boodde fu wudditinte, faddee der yiite.

¹¹ Min, e diyam nun gadiranmi on batisi, gam hollitingo on tuubi. Amma garoowo baawo am, e burimmi baawde. Mi fotay du baa jimminaago, borta pade makko. Kanko, o wadan on batisi e Ruuhu Ceniido, e yiite.

¹² Oo jogii besirdum e junɗo makko, o laa6inan fiyirde makko. O loowa gawri der rummuure makko, o wula nyaane der yiite ne nyifataa.»

Yeesu wadaama batisi
(Marku 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³ Wakkati majjum, Yeesu yiwi Galili, wari maayo Urdun to Yuhaana, gam Yuhaana wada mo batisi.

¹⁴ Amma Yuhaana nootaaki, wi'i: «Min nun haajaa gadanaa batisi, ko an nun wari to am mi wadane?»

¹⁵ Yeesu toontii mo, wi'i: «Noota dum laatoo non non jooni, gam hande non kebbinirten ko foonnitii fu.»

Den Yuhaana nootii.

¹⁶ Don maa don, no Yeesu wadaa batisi, wurtii e diyam, kammu ma66itii. O yi'i Ruuhu Alla e jippoo dow makko, hande tantabaraaru.

¹⁷ Don daane gom nanaa dow kammu, e wi'a: «Oo do nun laatii Biddo am jidaado, mo ceyoriimi.»

4

Seydan jarbake Yeesu
(Marku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ Baawo majjum, Ruuhu Ceniido yaari Yeesu der haro gam Ibiliisa jarboo mo.

² O suumii nyaloomaaje lasoy didi e jemaaje lasoy didi. Den, rafo wadi mo.

³ Don Jarbotodo on battii mo, wi'i: «To a laati nun Biddo Alla, batu kaaye dee do waylitoo peen.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «E winnaa: "Neddo wuurirtaa e peen tan, amma e haala burtiika diga hunnuko Alla fu."»

⁵ Ibiliisa yaari mo wanɗarde seniine, bili mo dow suudu Alla to buri towugo.

⁶ Den o wi'i mo:

«To a laati nun Biddo Alla, fittu kodaa ley,

gam e winnaa der dewtere,
Alla batan malaykaaḅe mum ḅe taḅḅee e
juude maḅḅe

gam to koyde maa fergoo kaaye.»

⁷ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dewtere wi'i
kade: "Taa jarba Alla Joomiraawo maa".»

⁸ Ibiliisa yaari mo kade dow waanne
towune puy. O holli mo laamaareeji duu-
niyaaru fu e tedduḅal majji.

⁹ Den o wi'i mo: «Mi hokkete huune ḅum
fu, to a jiccake kujidandaa am.»

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dillu diga ḅon,
an Ibiliisa, gam e wannii der dewtere:

"Sujidan Alla Joomiraawo maada, kanko
tan teddintaa!"»

¹¹ Den Ibiliisa acci mo, go malaykaaḅe ḅattii
e jagganoo mo.

Yeesu waajake der leydi Galili

(Marku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² No Yeesu nani Yuhaana gadoowo
batisi nanḅaama, wattaa der kasu, o witti
leydi Galili.

¹³ O eggi Nasaratu, o joodoy Ka-
farnahum, takkol fonḅo maayo Galili,
hakkune jeyde leydi Jabulon e Neftali.

¹⁴ Hande non haala ka annabi Esaaya
batunoo hebbiri, o wi'i:

¹⁵ "Leydi Jabulon e leydi Neftali,
joodiini takkol maayo, fonḅo Urdun,
Galili, an laatiini joodorde himḅe ḅe lenyi
janani.

¹⁶ Himḅe tawaaḅe der niwre,
yi'ii jayḅol manḅol.

Joodiibe e leydi maayde, niḅḅuni,
jayḅol yaynanii ḅum."

¹⁷ Diga wakkati majjum, Yeesu fuddi
waajaago e wi'a: «Tuubee, gam Laamaare
Alla ḅattike.»

Aahiibe Yeesu arandeeḅe

(Marku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ No Yeesu woosotoo takkol fonḅo
maayo Galili, o yi'i suuḅotooḅe liyyi dido,
Simon, noddeteedo Piyer, e minyum
Andere, e fadda taaruuji mum der maayo.

¹⁹ Yeesu wi'i ḅe: «Tokkee am, mi wadan on
suuḅotooḅe himḅe.»

²⁰ Don maa ḅon ḅe acci taaruuji maḅḅe, ḅe
tokki mo.

²¹ O yahi yeeso, o yi'i rindaaḅe dido
der laana, Yaakuuba e minyum Yuhaana,

ḅiḅḅe Jebede. Kamḅe e baaba maḅḅe, ḅee
moyyina taaruuji maḅḅe. O noddi ḅe.

²² Don maa ḅon, ḅe acci laana ḅan e baaba
maḅḅe, ḅe tokki mo.

Yeesu e waajoo, e nyawta himḅe

(Luka 6.17-19)

²³ Yeesu woositii leydi Galili fu. Oo
janḅina der cuudi baajordi, oo waajoo lin-
jiila dow Laamaare Alla, oo nyawta himḅe
ḅe nyawuuji feere feere, e toorotooḅe.

²⁴ Habaru makko sankitii der leydi Siriya
fu. Bee gaddana mo nyawḅe nyawuuji
feere feere, hande ḅe ginnaaji toorata, e
yanooḅe padde, e moofidinḅe, o nyawti ḅe.

²⁵ Jama'aare duunne e tokki mo. Be yiway
maa diga leydi Galili, e ḅaadeere Genniije
Sappo, e Urusaliima, e Yahudiya, e fonḅo
maayo Urdun.

5

Waaji dow waanne

¹ No Yeesu yi'i jama'aare duunne, o eenci
dow waanne, o joodii. Aahiibe makko
hawritii ley makko.

² O fuddi waajaago ḅe, o wi'i:

Haala barke

(Luka 6.20-23)

³ «Barke laatani ḅe yonki mum humpaa
Alla,

gam kamḅe nun jey Laamaare Alla!

⁴ Barke laatani wullooḅe, ḅerde maḅḅe
fewtinte!

⁵ Barke laatani digguḅe, gam ḅe donan
leydi!

⁶ Barke laatani rafaḅe,
e dondaaḅe foonnitaare, gam ḅe kaaran!

⁷ Barke laatani endotooḅe, gam ḅe endete!

⁸ Barke laatani ḅe ḅerde mum laaḅi,
gam ḅe ji'an Alla!

⁹ Barke laatani daartooḅe jam,
gam ḅe noddete ḅiḅḅe Alla!

¹⁰ Barke laatani tooraḅe gam sabbu foon-
nitaare,

gam kamḅe nun Laamaare Alla laatani!

¹¹ Barke laatani on, to himḅe yennii on,
toorii on, takki on gaccee baadey fu, sabbu
am.

¹² Ceyee, belbeltee, gam riiba mawka
e hedii on dow kammu. Hande non
annabiibe ardiibe on tooriraa.»

Lamdam e jayñol
(Marku 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Onon laatii lamdam duuniyaaru. Amma to lamdam walaa dakam, e ume dam welinirtee? Dam nafataa goddum, sey dam woppee, himbe yaaaba dam.

¹⁴ Onon laatii jayñol duuniyaaru. Genni mahaani dow waanne suudataako.

¹⁵ Fitilla bo hubbataake gam ka omnee gummal. Amma ka bilete dow to fitilla bilettee, gam ka yaynana wonuŕe der suudu fu.

¹⁶ Hande non haani jayñol moodon yaynira yeeso himbe. Den be ji'an golle boodde de gadoton, be teddina Baaba moodon gonuŕo dow kammu.»

Yeesu e jannina dow haala tawreeta

¹⁷ «To on miilee mi warii gam moytugo tawreeta, dum bo ko winnaa der dewte annabiibe. Mi waray moytugo ka, amma gam hebbingo ka.

¹⁸ E goonja batanmi on, dow e leydi heen-nyan, amma tobbel, dum bo maasel gootel der tawreeta, sottintaake, faa nyalaane hu-une fu hebboyta.

¹⁹ Gam majjum, mo dwtanaaki tobbel gootel, burunel faandugo der tawreeta, go e ekkitina woŕbe bo to dwtoo, o la-
toto paanduro der Laamaare Alla. Amma dwtaniido tawreeta, go e jannina woŕbe bo dwtanoo ka, joomum laatoto mawro der Laamaare Alla.

²⁰ E goonja bi'anmi on, to foonnitaare mon buray ne moodiŕbe tawreeta e Farisaabe, on naatataa der Laamaare Alla pay.»

Yeesu e ekkitina dow haala mone
(Luka 12.57-59)

²¹ «On nanii ko kaakiraaŕe meeden wi'ano: "Taa waru neddo, baruŕo neddo fu, hiitete."

²² Amma min, mii wi'a on, jogoriido ban-niraawo mum mone fu, hiitete. Bi'uro ban-niraawo mum: "A walaa hoore," joomum yaarete yeeso hiitorde mawne. Bi'uro ban-niraawo mum "A haanja nun," o wattete der yiite jahannama.

²³ Gam majjum, to a yahii sakkanoygo Alla sadaka, to hiisirde, go ciwtordaa aa woodi gokka e banniraawo maa,

²⁴ accu don sadaka maa yeeso hiisirde. Den jahaa taw to banniraawo maa, jaa-fontiron. Baawo mum, bittaa, cakkaa sadaka maa.

²⁵ To goddo gaccake maa, go oon jaha to kiitotoŕo, yawda nannantiraa e makko diga e laawol. To a waday dum, o wat-tete der juude kiitotoŕo, den kiitotoŕo bo wattee e juude sandaaji, maŕbedaa der kasu.

²⁶ Mii batee e goonja, a wurtataako diga don, to a yobiday nyamaane maa, faranwel mum koriinjel.»

Ekkitinol dow jeenu

²⁷ «On nanii wi'aanoma: "Taa wafu jeenu!"

²⁸ Amma min, mii wi'a on, daaruro debbo fu, ko suunii mo, wafu jeenu e makko der berne mum.

²⁹ Gam majjum, to itere maa nyaamoore nun laatantee daliila doyyere, doofu ne, boppaa to woddi! Dum burante jokkulal bannu maa gootal halka, e no bannu maa fu naatirta der yiite jahannama.

³⁰ To junjo maa nyaamo nun laatantee daliila doyyere, wudditin jo, boppaa to woddi, dum burante jokkulal maa gootal halka, e no bannu maada fu naatirta der yiite jahannama.»

Ekkitinol dow ceergal

(Matiye 19.9; Marku 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Wi'aama bo: "Ceeruro debbo mum fu, sey hokka mo derewol ceergal."

³² Amma min kan, mii wi'a on, ceeruro debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowaama, o laatinii mo jeenoowo. Neddo koowuro debbo ceerauro fu, wafu jeenu kanun bo.»

Ekkitinol dow hunayeere

³³ «On nanii kade, kaakiraaŕe meeden wi'aama: "Taa fiirtu hunayeere maa, hebbin ne yeeso Joomiraawo."

³⁴ Amma min, mii wi'a on, to on kunee. To on kunoree kammu, gam nu laati nun gurol Laamaare Alla.

³⁵ To on kunoree leydi, gam ni laati nun jaaŕidum koyde makko. To on kunoree Urusaliima, gam ni laati nun wannjarde Laamiido mawro.

³⁶ To on kunoree ko'e mon bo, gam on baawataa rawningo, dum bo bawlingo baa leebol gaasa mon gootol.

³⁷ Haala mon fu daroo dow: "oo", dum bo "aawo", to yawtu don. Ko beydii dow majjum fu yiwii diga e Kalludo.»

Ekkitinol dow wattaago
(Luka 6.27-36)

³⁸ «On nanii wi'aama, "Itere yobiree itere, nyiire yobiree nyiire.»

³⁹ Amma min, mii wi'a on, to on battee gadando on ko boni. To goddo fiyii maa meenyo dow golal nyaamowal, hokku mo njal to bo.

⁴⁰ To goddo gaccike maa, e yidi teeta danksiire maa, accu mo o etta gulunfaare maa bo.

⁴¹ To goddo doolii maa doonanodaa dum doongal mum kuule ujuneere, roonana mo njal kuule ujune didi.

⁴² To goddo eelii maa, hokku mo. To goddo e yidi wuyaago huune maa, taa hadu mo dum.»

Jidee waybe moodon
(Luka 6.27-28)

⁴³ «On nanii wi'aama: "Yidu banniraawo maa, banyaa ganyo maa.»

⁴⁴ Amma min, mii wi'a on, jidee waybe moodon, du'anee tooranbe on.

⁴⁵ Hande non, laatortodon biibe Baaba moodon gonudo dow kammu. Gam oo fudina naaje dow yeeddube e hallube. Oo tofina bo diyam gam foonnitiibe e be foonnitaaki.

⁴⁶ To oon jidi yidube on tan, riiba kaye keboton? Baa jaboobe ceede faada bo e wada hande non!

⁴⁷ To oon canna banniraaibe moodon tan, ko haaynii ume gadoton don? Baa heeferbe bo e wada hande non!

⁴⁸ To non, laatee hebube, hande no Baaba moodon mo dow kammu laatorii kebbudo.»

6

Ekkitinol dow wallugo talakaabe

¹ «Kakkilee, to on kollitee gadu moodon geetu yeeso himbe gam ji'edon. To on gadii dum, on kebataa riiba to Baaba moodon gonudo dow kammu.

² To non, to aa hokka sadaka, taa fiyu lenjuru gam himbe yi'ee. Non non nun munaafitiibe wadata der cuudi baajordi, e sera laabi. Bee gada dum gam himbe mana be. E goonja batanmi on, be kebii ko riiba ma66e.

³ Amma, to aa hokka sadaka, taa accu junjo maa nano anna ko nyaamo wadata.

⁴ To a wadii dum, sadaka maa laatoto e cuudiidum. Den Baaba maa ji'owoo ko woni der cuudiidum, yobete dum.»

Ekkitinol dow du'aare
(Luka 11.2-4)

⁵ «To oon du'oo, to on gadee hande no munaafitiibe wadata. Kambe bee jida du'aago e darorii der cuudi baajordi, e ate cele, gam himbe fu yi'a be. E goonja batanmi on, be kebii riiba ma66e ko.

⁶ Amma an, to aa du'oo, naatu suudu maa, ma66aa dammugal, eelaa Baaba maa e cuudiidum. Den, Baaba maa ji'owoo ko woni der cuudiidum, yobete dum.

⁷ To oon du'oo, to on duudinee haalaaji di galaa nafuwe hande no heeferbe wadata. Bee miili to be duudinii haalaaji, Alla toontoto be.

⁸ Gam majjum to on nandee e ma66e, gam Baaba moodon e anni ko kaajadon diga on eelay dum.»

⁹ «Nani do no haani du'orodon: "Baaba amen tawaado dow kammu, inne maa e senii.

¹⁰ Laamaare maa wara. Sago maa laatoow dow leydi, hande no no laatorii dow kammu.

¹¹ Hokku men nyaamdu keyannu men hanne.

¹² Yaafana men hakke amen, hande no minon bo men jaaforanto woofananbe men.

¹³ Taa accu men naata der jarbeeji, amma hisin men diga e Kalludo.

[Gam an nun laamaare, e baawde, e teddujal fu woodani faa abada. Aami!]"

¹⁴ To on jaafanake himbe boofi mum, Baaba moodon gonudo dow kammu yaafanto on onon bo.

¹⁵ Amma to on jaafanaaki himbe, Baaba moodon bo yaafantaako on boofi moodon.»

Yeesu e ekkitina dow suumayeere

16 «To oon cuumoo, to on jurmikinee hande no munaafitiiḅe wadata. Bee jiḅa geese maḅḅe gam himḅe annita ḅee cumii. E goonja batanmi on, ḅe keḅii ko riiba maḅḅe.

17 Amma an, to aa suumii, sulma, bujodaa wardi.

18 Den himḅe annitintaa naa aa suumii. Amma Baaba maa mo yi'ataake tan anni. Baaba maa ji'oowo ko gaduḅaa der cuudiiḅum, kanko yoḅetee.»

Jawdi dow kammu (Luka 12.32-34)

19 «To on kawritanee ko'e mon jawdi der duuniyaaru, to mooyi e guyuhon biisata ni, ḅum bo to wuyḅe yulata cuudi mon, wujja ni.

20 Amma kawritanee ko'e mon jawdi dow kammu, to guyuhon e mooyi biisata ni, wuyḅe bo hebataa wujja ni.

21 Gam to jawdi maa woni, ḅon ḅerne maa bo wonoto.»

Haala jayḅol e niwre (Luka 11.33-36)

22 «Gite woni fitilla ḅannu. To gite maa e yandi, ḅannu maa fu, wonoto der jayḅol.

23 Amma to gite maa yandaa, ḅannu maa ḅol fu, ḅol wonoto der niwre. Den, to jayḅol gonuḅol der maa laatike niwre, a yi'ii don no niwre mawniri!»

Alla e jawdi (Luka 16.13)

24 «Wala baawoowo ko jagganii joomi-raaḅe diḅo, gam o wanyan oo ḅo, o yida oo to, o takkontiran e oo ḅo, o yawoo oo to. On baawataa ko jagganii Alla, e jawdi.»

Hoolaago Alla (Luka 12.22-31)

25 «Gam majjum bi'anmi on: To on cukulanee yonkiiji moodon dow ko nyaamoton e ko jaroton. To on cukulanee ḅalli moodon dow ko ḅornotodon. Yonki ḅuraa nyaamdu na? Bannu ḅuraa koltal na?

26 Daaree pooli piirooji: Di aawataa, di duggataa, di galaa rummuure. Amma e non, Baaba moodon gonuḅo dow kammu e nyaanna di. On ḅuraa pooli tedduḅal na?

27 Moy e moodon der ḅillaaje mum waawata ko ḅeydi balḅe mum, baa mayyande woore?

28 To non, gam ume ko oon cukulana kolte? Daaree no pinniiji gese mawnirta: Di mottataa, di cannyataa.

29 Amma mii bata on, baa Suleymaanu e tedduḅal mum fu, ḅornaaki kolte boodude hande no pinniiji diḅ gootel mum.

30 To Alla e holtina kudooji ladde tawaadi hanne, jaanḅo di bulee yiite, o holtintaa on ḅura non non na? Onon ḅe goondiḅki paanduki!

31 To on cukulee bi'on: «Ume nyaameten? Ume jareten? Ume ḅornotoden?»

32 Gam kujje ḅee, heeferḅe nun daartata ḅe. Amma Baaba moodon gonuḅo dow kammu, e anni oon goodi haaje majje.

33 Daartee aran Laamaare Alla, e foonni-taare makko. Den ko horii fu, on ḅeydante ḅum.

34 To on cukulanee gam jaanḅo, jaanḅo sukulanto hoore mum. Nyalaane fu, toora mum heyii ḅum.»

7

Hiitaago woḅḅe (Luka 6.37-38, 41-42)

1 «To on kiitee woḅḅe, gam to Alla hiitoo on.

2 Gam no kiitoridon woḅḅe, non ki-itorḅon. Etorde etirandon woḅḅe, kayre etirantedon.

3 Ume wadi go aa daara kudeel der itere banniraawo maa, go a faamanay legga gonuḅa der itere maa?

4 Noy baawirtaa ko wi'i banniraawo maa: "Accu mi ikkinanee kudeel gonuḅel der itere maa", nani bo, legga e woni der ne maa?

5 Munaafitiijo, ikkin legga gonuḅa der itere maa taw, den gite maa laaḅan, keḅaa no ikkinirḅaa kudeel gonuḅel der itere banniraawo maa.

6 To on kokkee dawaadi ko senii, gam to di bittoy di ḅata on. To on cankitee kaaye moodon dime yeeso afaaji, gam to di jaaḅu ḅe.»

Alla e toontoo eelanḅe ḅum (Luka 11.9-13)

7 «Eelee, on keḅan, daartee, on jiitan, cilminee, on maḅḅitante.

8 Gam eeloowo fu, heḅan, daartoowo fu, yiitan, piyoowo dammugal fu, maḅḅitante.

⁹ Moy caka moodon to biyum eelii dum peen, hokka mo hayre?

¹⁰ Dum bo to o eelii mo linnol, o hokkan mo boddi?

¹¹ Onon halluɓe, oon baawi hokkugo ɓiɓɓe moodon dokke boodde, hakko Baaba moodon gonudo dow kammu. Oo hokka eelanɓe mo fu dokke boodde.

¹² Gam majjum ko jidudon himɓe wadana on fu, onon bo, gadanee ɓe dum. Kanjum woni ekkitinol tawreeta e dewte annabiibe.»

Dammugal paanduɗal

(Luka 13.24)

¹³ «Naatiree dammugal paanduɗal, gam dammugal jaajuɗal e laawol koyuɗol, e yaara der halkere, himɓe duuɓɓe nun tokki ɗol.

¹⁴ Amma dammugal paanduɗal, e laawol ɓilliinɗol, e yaara to yonki, yiitube ɗol duudaa.»

Hakkilango annabiibe fewrekuuɓe

(Luka 6.43-44)

¹⁵ «Kakkilane annabiibe fewrekuuɓe. ɓe garan to moodon, ɓee ɓornii guri baali, amma der maɓɓe, ɓee laatii bu'i ladde bonuɗi.

¹⁶ E gadu maɓɓe annitirton ɓe. Innabooje ɓorataake dow gi'e, ibbe bo ɓorataake dow gi'e danehi.

¹⁷ Leggal booduɗal fu rimaɓ ɓiɓɓe boodde, amma leggal kalluɗal rimaɓ ɓiɓɓe kalluɗe.

¹⁸ Leggal booduɗal waawataa ko rimi ɓiɓɓe kalluɗe, nun bo leggal kalluɗal waawataa ko rimi ɓiɓɓe boodde.

¹⁹ Leggal fu ɗal rimataa ɓiɓɓe boodde wudditinte, faddee der yiite.

²⁰ Hande non, annitirton ɓe diga e gadu maɓɓe.»

Mi annaa on abada

(Luka 13.25-27)

²¹ «Hinaa wi'ooɓe am "Joomiraawo, Joomiraawo" fu naatata Laamaare Alla, sey wadooɓe ko Baaba am gonudo dow kammu yidi tan.

²² Nyalaane darɗal, duuɓɓe wi'an am: "Joomiraawo, Joomiraawo! E inne maa nun men gaɗiri annabaaku. E inne maa nun men diiwiri ginnaaji. E inne maa nun men gaɗiri haaynaareeji duuddi."

²³ Wakkati mum, mi toontoto ɓe: "Mi annaa on abada. Boddee am, onon wadooɓe ko halli!"»

Cuudi diidi

(Luka 6.46-49)

²⁴ «Hande non, neddo fu kettiniido haala am, go e gollira ka, e nandi e neddo kakkildo, mahudo suudu mum dow tepaare.

²⁵ Diyam tobi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifi dow maggol. Amma ɗol yanay, gam dow tepaare nun ɗol dadɗaa.

²⁶ Amma kettiniido haala am fu, go tokkay ka, e nandi e neddo mo walaa hakkillo, mahudo suudu mum dow jaa-neeri.

²⁷ Diyam tobi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifi dow maggol. Den ɗol yani yanande mawne.»

Baawde Yeesu

²⁸ No Yeesu heennyi waajuuji din, haaynaare nanɗi jama'aare puy gam waaji makko.

²⁹ Gam o janninirii ɓe e baawde, hinaa hande no moodiɓɓe tawreeta janninirta.

8

Yeesu nyawtii ceccefo gom

(Marku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Yeesu jippoyii diga dow waanne, go jama'aare duunne e tokki mo.

² Wakkati mum, ceccefo gom wari, jiccii yeeso makko, wi'i mo: «Joomiraawo, to aa yidi, a waawan ko nyawtimmi.»

³ Yeesu foorti junɗo mum, meemi mo, wi'i: «Mii yidi, nyawta!» Don maa don, gorko on nyawtii.

⁴ Den Yeesu wi'i mo: «Hakkil! Taa batu ka goddo. Amma yahu holloy hoore maa limaamiijo. Den, gadaa sadaka ka Muusa wi'i on gadon, gam anninaa ɓe a yoofake.»

Yeesu nyawtii jaggiido hooreejo soogeeji Roma

(Luka 7.1-10; Yuhaana 4.4-54)

⁵ Yeesu e naata siire Kafarnahum, don hooreejo soogeeji gom battii mo, eeli mo, wi'i:

⁶ «Joomiraawo, jaggiido am na'on fukkii wuro, yandaa, faa juude e koyde fu waatii, oo naawee sannel!»

⁷ Yeesu wi'i mo: «Mi yahan, mi nyawta mo.»

⁸ Amma hooreejo soogeeji on toontii, wi'i: «Joomiraawo, mi fotay naataa wuro am. Amma batu woliine woore tan, jaggiido am yoofoto.»

⁹ Min e hoore am, mii woodi mawbe 6e downtanii mi, min bo mii woodi downtaniibe am. To mi wi'i, oo do, "yahu", o yahan. To mi wi'i, oo to, "war", o waran. To mi wi'i, jaggiido am, "wadu nii", o wadan.»

¹⁰ No Yeesu nani ka, haaynaare nanji dum, wi'i tokku6e dum: «E goonja batanmi on, mi yi'ay iri goondinki kii do dow goddo, baa der Isira'ilaa6e.»

¹¹ Mii bata on, duu66e waran diga let-tugal e gorgal. Be joododo e Iburahiima e Isiyaaku e Yaakuubu, 6e nyaamda der Laamaare Alla.

¹² Amma laatiibe 6i66e Laamaare, faddete yaasi, der niwre. Ton 6e bullata, 6e yakkontira nyiye.»

¹³ Baawo mum, Yeesu wi'i hooreejo soogeeji on: «Hootu! Dum laatane hande no goondinirdaa.» Wakkati mum, jaggiido makko yoofii.

*Yeesu nyawtii nyawbe duu66e
(Marku 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ Yeesu yahi wuro Piyer. O tawi esir-aawo Piyer debbo e fukkii, e yontaa.

¹⁵ Yeesu meemi junjo makko, yontere nen acci mo. Den o ummii, oo jagganoo 6e.

¹⁶ No kiikiide wadi, Yeesu waddanaa himbe duu66e, 6e ginnaaji woni e mum. O riiwi di e haala makko, o nyawti nyawbe fu.

¹⁷ Hande non haala annabaaku Esaaya hebbiri, ka o wi'i: «O jabii roonaago tampe meeden, o nyawtii nyawuujii meeden.»

*No haani Yeesu tokkiree
(Luka 9.57-60)*

¹⁸ Yeesu yi'i jama'aare duunne e huuririi dum, o wi'i aahiibe makko 6e jola fonjo far to.

¹⁹ Don Moodibbo tawreeta gom battii mo, wi'i: «Moodibbo, mi tokkete to jahataa fu.»

²⁰ Yeesu wi'i mo: «Dondondehon e woodi gayde, pooli bo e woodi dadfa mum, amma Bii neddo woodaa to fukkinta hoore mum gam siwtoo.»

²¹ Goddo diga caka aahiibe wi'i mo: «Joomiraawo, accu mi yaha, mi uwaa baaba am taw.»

²² Yeesu toontii mo, wi'i: «Tokkam, accu maaybe uwa maaybe mum.»

*Yeesu deyyitinii hennu
(Marku 4.31-41; Luka 8.23-25)*

²³ Yeesu naati der laana diyam, go aahiibe makko e tokki mo.

²⁴ Don maa don, hennu mawkol ummii e wifa dow maayo. Nol wifi, faa galmaaji diyam e yidi mutina ja. Amma Yeesu e daani.

²⁵ Aahiibe battii mo, finnini mo, wi'i: «Joomiraawo, faaba men! Men na'on kalka!»

²⁶ O toontii 6e, o wi'i: «Gam ume ko kuludon? Onon 6e goondinki paanduki!» Den, o ummii, o falmi hennu e maayo. Dum yeewi siriw!

²⁷ Be fu, haaynaare nanji 6e, 6ee bi'a: «Iri moy nun oo do, faa hennu e maayo e downtanoo mo?»

*Yeesu nyawtii ginnaajiibe dido
(Marku 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Yeesu joli fonjo maayo, yottii der leydi Gadarena. Don worbe dido woodube ginnaaji wurtii e caabeeje, fotti e makko. Bee kunnii puy, faa goddo suusataa ko tokki laawol nol.

²⁹ Be darii 6ee bata e semme, 6ee bi'a: «An Biddo Alla, ume jidudaa wadugo men? A warii do gam tooraa men diga wakkati waday na?»

³⁰ Fotii darne afaaji mawne gom e duranoo takkol don.

³¹ Ginnaaji din eeli Yeesu, wi'i: «To a riiwii men, accu men naataa der darne afaaji nee do.»

³² O wi'i 6e: «Jahee!» Ginnaaji din wurtii, naatoy der afaaji din. Don maa don, darne afaaji nen fu diirtii diga takkol waanne, simmitii der maayo, yoolii e diyam.

³³ Duroobe afaaji din doggi, hooti wuro. Be batoy ko wadi fu, e ko wadi woodube ginnaaji dido ben.

³⁴ Den, himbe siire nen fu wurtoy fotti e Yeesu. No 6e ji'i mo, 6e eeli mo o wurtoo leydi ma66e.

9

*Yeesu nyawtii mofo**(Marku 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Yeesu naati laana diyam, joli, witti der siire mum.

² Himbe waddani mo mofo, pukkinaado dow daago. No Yeesu yi'i goondinki ma66e, wi'i mofo on: «Suka am, tiidin berne maa! Hakkeji maa yaafaama!»

³ Den, moodi66e tawreeta wo66e yanti e miila der berde mum, e wi'a: «Gorko oo do e bata kalluka dow Alla!»

⁴ Yeesu e anni miilooji ma66e, o wi'i 6e:

«Gam ume go oon miila miilooji kalludi dii der berde moodon?»

⁵ Ume 6uri hoyugo? wi'ugo: «Hakkeji maa yaafaama,» naa wi'ugo: «Umma yahu?»

⁶ Amma, mii yidi paamon, no Bii neddo e woodi baawde yaafaago hakke der duuniyaaru do.» Den, o wi'i mofo on: «Umma, ettu daago maa, hootu wuro maa!»

⁷ O ummii, o hooti wuro makko.

⁸ No jama'aare yi'i dum, huli, darii e teddina Alla gam o hokki himbe baawde hande dee.

*Yeesu noddii Matiye**(Marku 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yeesu e yawta, diga e laawol o yi'i gorko bi'eteedo Matiye e joodii to ceede faada yobetee, o wi'i mo: «Tokkam.» Matiye ummii, tokki mo.

¹⁰ Baawo mum, Yeesu yahi e nyaama der wuro Matiye. Jaboo6e ceede faada duu66e, e wadoo6e hakke wari joodii e nyaamida e Yeesu e aahiibe mum.

¹¹ No Farisaa6e yi'i dum, 6e bi'i aahiibe makko: «Gam ume moodibbo moodon nyaamidinta e jaboo6e ceede faada, e wadoo6e hakke?»

¹² Yeesu nani ka, wi'i 6e: «Yandube haa-jaaka nyawtoowo, sey nyaw6e.

¹³ Jahee ekkitee ko haala kaa do yidi wi'ugo: «Yurmeene nun jidumi, sadakaaji bane.» Gam mi waray noddugo foonni-tiibe, amma hakke6e.

*Yande dow suumaye**(Marku 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Den, aahiibe Yuhaana gadoowo batisi battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Ume wadi minon e Farisaa6e emen cuumoo, go aahiibe maa suumataako?»

¹⁵ O toontii 6e, o wi'i: «Noddinaa6e bangal waawan ko woni der biisere berne to jommanjo gorko e wondi e ma66e na? Nyalaane waraan de jommanjo gorko on ettete caka ma66e. Den 6e cuumoyto.

¹⁶ Walaa takkoowo lefol kesol dow wudere hiinne, gam lefol kesol foodan wudere hiinne, den cercol mayre yaajan puy.

¹⁷ Kade bo innabojam kesam loowataake der jollooji guri kiiddi. To hinaa non, jollooji din pusan, innabojam reyyitoo, jollooji din bo halka. Amma innabojam kesam, sey loowee der jollooji guri kesi, gam dum fu dum dada.»

*Suka debbo gom e debbo meemudo toggoore Yeesu**(Marku 5.21-43; Luka 8.40-56)*

¹⁸ Wakkati Yeesu woni e bata 6e ka, don hooreejo suudu waajorde gom yottii, jiccii yeeso makko, wi'i: «Biyam debbo maayii, dum wadii tifere. Amma war yowu junjo maa dow makko, heba o wuura.»

¹⁹ Yeesu ummii e aahiibe mum, tokki mo.

²⁰ Den debbo gom, mo lefol mum salii ko haggii diga duubi sappo e didi, yiwi 6aw6awre Yeesu, meemi kम्मulol toggoore makko.

²¹ Gam o miilii der berne makko, o wi'i: «To mi hebii meemumi baa kम्मulol toggoore makko, mi yoofoto.»

²² Yeesu yeeyitii, yi'i mo, wi'i: «Suka am, tiidin berne maa! Goondinki maa nyawtii ma.» Wakkatiire nen, debbo on yoofii.

²³ Yeesu yottii wuro hooreejo waajorde on. O yi'i fuuroo6e puuraadi maayde e himbe wulloo6e.

²⁴ O wi'i 6e: «Burtee diga do. Suka on maayay, o daani nun.» Be darii 6ee jala mo.

²⁵ No himbe wurtinaa yaasi, o naati der suudu, o nanji junjo suka debbo, go o ummii.

²⁶ Habaru majjum sankitii toy fu der leydi nin.

Yeesu wuntinii wumu6e dido

²⁷ No Yeesu yawtata, wumu6e dido tokki mo, e bata e daane towne, e wi'a: «Bii Dawda, yurma men!»

²⁸ No o naati suudu, wumuɓe ɓen ɓattii mo, o wi'i ɓe: «Oon goondini mi waawan ko wadi dum na?» Be toontii mo, ɓe bi'i: «Oo, Joomiraawo, emen goondini.»

²⁹ Den, o meemi gite maɓɓe, o wi'i: «Dum laatanoo on hande no goondinirdon.»

³⁰ Den ɓe bumti. O waggini ɓe, o wi'i: «To on batee ka baa goddo.»

³¹ Amma no ɓe burtii, ɓe jahi ɓee cankita habaru makko der leydi nin fu.

Yeesu nyawtii muumo

³² No wuntinaabe ɓen wurtotoo, Yeesu waddanaa gorko mo ginnool muumidini.

³³ O riiwi ginnool njol, muumo on yanti e bata. Jama'aare fu haaydinii, e wi'a: «Iri dum do meeday ko yi'aa der Isira'iila!»

³⁴ Amma Farisaaɓe wi'i: «E baawde hooreejo ginnaaji nun o riiwirta ginnaaji!»

Yeesu yurmake jama'aare

³⁵ Yeesu e woositoo der gennee mawde, e ci'on petton fu. Oo jannina der cuudi baajordi, oo fiina linjiila Laamaare Alla, oo nyawta nyawɓe nyawneeji feere feere fu.

³⁶ No o yi'i jama'aare, ɓe jurminii mo, gam ɓe comii, ɓe tampi, ɓee laatii hande baali di galaa duroowo.

³⁷ Den, o wi'i aahiibe makko: «Ko ruggetee e duudi, amma ruggoobe duudaa.

³⁸ Eelee Joomiraawo dugge lildaa ruggoobe der to ruggantee.»

10

Aahiibe Yeesu sappo e dido (Marku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yeesu noddii aahiibe mum sappo e dido. O hokki ɓe baawde riiwugo ginnaaji e nyawtugo nyawɓe nyawuuji feere feere fu.

² Inde lilaabe sappo e dido ɓen woni: Simon noddeteedo Piyer, e minyum Andere. Yaakuuba gii Jebede, e minyum Yuhaana.

³ Filippu e Bartolome, Toma e Matiye jaboowo ceede faada. Yaakuuba gii Alfee, e Taddee.

⁴ Simon tinniido gam Alla, e Yahuuda Iskariyot, jammoytoodo Yeesu.

Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido (Marku 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido, bati ɓe haalaaji dii do, wi'i: «To on jahee to heeferɓe, to on naatee bo der siire Samariyaabe.

⁶ Amma jahee, caka Isira'iilaabe, laatiiɓe hande baali majjudi.

⁷ To jahudon fu, piinee, bi'on: «Laamaare Alla battike!»

⁸ Nyawtee nyawɓe, pintinee maayɓe, joofinee sesseɓɓe, diiwee ginnaaji. On kebii on jobay, onon bo kokkee to on jabee goddum.

⁹ To on jaaree kanjeeri, dum bo cardi, maa bo ceede der jiibaaji moodon.

¹⁰ To on jogee bogooru, dum bo toggooje didi. To on ettee pade, dum bo sawru. Gam gollotoodo e haani nyaama.

¹¹ To on garii der genni, dum bo siire gom, daartee beero geeto. Jooɗee to makko faa de jawtudon.

¹² To oon naata der wuro, cannee tawaaɓe don.

¹³ To wuro njon e haanani dum, jam moodon naata der maggo. Amma to njon haananaa dum, jam moodon wittana on.

¹⁴ To on jabaaka, on kettinanaaka bo, burtee don, pidɗon sallaare koyde moodon.

¹⁵ E goonja batanmi on: «Nyalaane darjal, kiita Sodoma e Gomora buran hoyugo dow kiita siire nen.»»

Tooraaji garooji

(Marku 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ «Kettinee! Mii lila on hande baali caka bu'i. To non, laatee yoyuɓe hande bolle, laatodon ɓe walaa gacce hande tantabaraaji.

¹⁷ Kakkilane ko'e moodon e himɓe, gam ɓe jaaran on yeeso kiitorde, ɓe piya on looci der cuudi maɓɓe baajordi.

¹⁸ Be jaaran on yeeso mawɓe leydi, e laamiiɓe genni, sabbu am. On laatanto am seedeɓe yeeso maɓɓe, e yeeso heeferɓe.

¹⁹ To on jaaraama yeeso hiitotooɓe, to on miilee no batiroyton e ka batoyton. Gam on kokkete ka batoyton wakkati mum.

²⁰ Onon bane batata, Ruuhu Baaba moodon nun batata diga e moodon.

²¹ Mawniraawo ummanto miiraawo, acca o waree. Baaba bo wadanan dum biɓɓe mum. Biɓɓe bo ummanto saareeji mum, wada dabare gam ɓe baree.

²² Himbe fu wanyan on gam am. Amma munyudo faa heennyitirde, joomum hisinte.

²³ To on tooraama e genni nii do, dog-giree nii to. E goonja batanmi on, on keeny-ataa woositaago gennee Isira'iila, go 'Bii neddo wara.

²⁴ Aahijjo burataa moodibbo mum, maccudo burataa joomiraawo mum.

²⁵ E woodi aahijjo laatoo hande mood-ibbo mum, maccudo bo, hande joomi-raawo mum. To hooreejo wuro noddaama "Beljebul" hakko himbe wuro makko!»

Hoolaago Alla (Luka 12.2-9)

²⁶ «To on kulee himbe. Ko suudii fu wur-titinto, asiiri bo suppitinto.

²⁷ Ka batumi on der niwre, batitee ka caka nyalooma. Ka batadon e noppi der asiiri, piinee ka dow doomoođe cuudi.

²⁸ To on kulee waroođe bannu, 6e baawataa ko wari yonki. Amma, kulee baawoowo ko halki bannu e yonki fu der yiite jahannama.

²⁹ Colon didon sippataake faranwel gootel na? Amma baa gootel makkon yanataa e leydi, to e sago Baaba moodon bane.

³⁰ Onon, baa gaasaaji ko'e moodon fu e limaa.

³¹ Gam majjum, to on kulee, gam oon buri colon duukkon teddujal.

³² Ceedaniido am yeeso himbe, min bo, mi seedanto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.

³³ Amma caliido am yeeso himbe fu, min bo, mi saloto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.»

Yeesu woni daliila ceennirgu (Luka 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ «To on miilee jam nun gaddumi e du-niyaaru. Mi waray gam mi wadda jam, amma kaafahi gaddumi.

³⁵ Ko waddimmi woni, seennugo biddo gorko e baaba mum, biddo debbo bo e inna mum, debbo banjaado e esum debbo.

³⁶ Neddo fu, himbe wuro mum nun laato-to waybe mum.»

³⁷ «Jidudo baaba mum, dum bo inna mum faa burinimmi, joomum fotay laataago mo am. Jidudo biddo mum gorko naa bo debbo,

faa burinimmi, joomum fotay laataago mo am.

³⁸ Mo ettay leggal mum palaanal tokkimmi, joomum fotay laataago mo am.

³⁹ Jidudo hisina yonki mum, dullan ki, amma majjindo yonki mum gam am, hebitinto ki.»

Haala riiba (Marku 9.41; Luka 10.16)

⁴⁰ «Ja6biido on fu, ja6bike am, ja6biido am bo ja6bike liloydo am.

⁴¹ Ja6biido annabiijo gam oo annabiijo, joomum heban riiba ka annabii6e hebata. Ja6biido neddo poonnitiido gam oo poon-nitiido, joomum heban riiba ka foonnitiibe hebata.

⁴² E goonja batanmi on, kokkudo burdo faandugo caka aahiibe am, diyam peewdam, baa der jarirgel gootel, gam oo aahijjo am, o dullataa riiba makko.»

11

Yuhaana lili aahiibe mum to Yeesu (Luka 7.18-35)

¹ No Yeesu heennyi waajaago aahiibe mum sappo e dido waajuuji dii, o yawti diga don. Den o yahi janninoygo e waajaago caka ci'e mawde, der weccoore nen.

² Yuhaana gadoowo batasi e wonnoo der kasu, go o nani golle de Almasiihu wadata e batanee. Den o lili aahiibe makko,

³ yaha yamaa Yeesu, wi'a: «An woni kaanudo wara na, naa men kedoo goddo?»

⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Jahee, batee Yuhaana ko nanudon e ko ji'udon fu:

⁵ wumu6e e wunta, moofidin6e e yaha, sesse66e e nyawtee, pahidin6e e nana, maay6e e finta, talakaa6e bo e waajee habaru Laamaare Alla.

⁶ Barke laatanto mo mi laatanaaki daliila fergere dow goondinki mum.»

⁷ No lilaabe 6en yawti, Yeesu fuddi batugo jama'aare haala Yuhaana, o wi'i: «Ume jahudon daaroygo der haro? Kudool nol hennu dimmata na?

⁸ Naa ume daaroydon? Gorko 6orniido gineeji boodudi na? Borniibe gineeji boodudi, der wuro laamiibe nun tawetee.

⁹ Den, ume jahudon daaroygo? Annabi-ijo na? Oo! Mii bata on, oo buri annabiijo.

¹⁰ Kanko nun Dewte batani wi'i: "Mililan lilaado am yeeso maada, o moyyinanee laawol."»

¹¹ «E goonja batanmi on, der 6e rew6e rimi fu, walaa burdo Yuhaana gadoowo batisi manju. Amma, burdo pettidingo der Laamaare Alla, e 6uri Yuhaana manju.»

¹² Diga Yuhaana gadoowo batisi fuddi waajaago faa jooni, himbe e teetontira Laamaare Alla e catte. Sattu6e bo teetata ne.

¹³ Annabiibe, e dewte tawreeta fu, wadii annabaaku dow Laamaare nen faa yottii wakkati Yuhaana gadoowo batisi.

¹⁴ To oon jidi koolee, Yuhaana woni annabi Eliya, kaanudo wara.

¹⁵ Goodudo noppi fu, nana.

¹⁶ Ume nun nanditiranmi himbe jaa-manuuru nuu do? Bee nandi e sukaa6e joodiibe caka jayri to himbe fijata, e huu6a igoo6e mum, e wi'a:

¹⁷ "Men puuranii on puuraadi, on pijay, men jimani on jimi bojji maayde, on cimaaki."

¹⁸ Gam no Yuhaana wari, o nyaamataa o yarataa, on bi'ii: "O ginnaajijjo nun."

¹⁹ Bii neddo warii, e nyaama, e yara. Den, himbe wi'i: "O laati nun deereerujo, e jaroowo bagi. Oo laatii bo beldi-ijo jaboobe ceede faada, e wadoobe hakke hande ma66e." Amma, hakkillo Alla e hollitoo der golle muudum.»

Yeesu felii genneelee caliide ko tuubi (Luka 10.13-16)

²⁰ Baawo majjum, Yeesu felii genneelee de o wadi haaynaareeji duuddi der mum ko himbe majje tuubay. O wi'i:

²¹ «Bone laatante, an Korajin! Bone laatante, an Baytisayda! Gam haaynaareeji gadaadi to moodon, to di gadaanomaa der Tirus e Sidon, maa 6e mootikeno dooni, 6e 6ornii saakiho, 6e kollitira no 6e tuubii.

²² Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnal, kiita Tirus e Sidon hoyan e ka moodon.

²³ An bo Kafarnahum, aa miili a towinte faa dow kammu na? Aawo! A leesinte faa der joonne maay6e. Gam haaynaareeji gadaadi der maa, to di gadaanomaa der Sodoma, maa siire nen na'onno faa hanne.

²⁴ Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnal, kiita Sodoma hoyan e ka moodon.»

Yeesu e nodda himbe gam siwtaare (Luka 10.21-22)

²⁵ Wakkati mum, Yeesu etti haala wi'i: «Mii yettee Baaba, Joomiraawo mo dow, e mo leydi. A suudii woodu6e annal e hakkillo kujje dee, ko kollitindaa de suka-hon petton.

²⁶ E goonja, mi yettii maa Baaba, gam non dum fottiran maa.

²⁷ Baaba am hokkii am huune fu der junjo am. Walaa annudo Biddo to hinaa Baaba. Walaa annudo Baaba bo, to hinaa Biddo, e mo Biddo yidi hollitingo dum.»

²⁸ «Garee to am on fu, onon somu6e, e rooniibe doolle teddu6e, mi hokkan on siwtaare.

²⁹ Downtanee am, accee mi jannina on. Gam mii yeeddi, mii diggi, den yonkiiji mon he6an siwtaare.

³⁰ Gam doongal am e huyfi, ko dooninanmi on bo teddaa.»

12

Yande dow nyalaane siwteteene (Marku 2.23-28, 3.1-6; Luka 6.1-5)

¹ Wakkati mum, Yeesu e aahiibe mum e falta caka gese alkamaari nyalaane siwte-teene, go aahiibe makko rafo wadi dum, yanti e wooca cammeeje e yakka.

² No Farisaabe yi'i dum, wi'i mo: «Daaru, aahiibe maa e wada ko haanay wadeego nyalaane siwteteene!»

³ O toontii 6e, o wi'i: «E goonja on jannay ko Dawda wadi no rafo wadi dum, e himbe mum na?»

⁴ O naati der suudu Alla, e himbe makko, 6e yakki peen cakkanaako Alla. Baa no kanko e himbe makko 6e goodaa laawol yakkugo ko. Limaamiibe tan nun woodi laawol yakkugo ko.

⁵ Naa, on jannay der tawreeta Muusa, no limaamiibe gollotoobe der suudu Alla wadiri ko haanaa der nyalaane siwte-teene? Amma e nun fu 6e gaccaaka.

⁶ Mii wi'a on e goonja, burdo suudu Alla mawnugo nun woni do.

⁷ To on paamiino ko haala Alla kaa do fillitii: "Yurmeene jidumi, hinaa sadakaaji kiiseteedi", on kiitataakono himbe 6e walaa gacce.»

⁸ Gam Bii neddo nun laatii Joomiraawo nyalaane siwteteene.»

*Yeesu nyawtii gorko mo junŋo waatuŋo
(Marku 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Yeesu yawti diga don, yahi der suudu waajorde ma66e.

¹⁰ Gorko mo junŋo waatuŋo gom e tawaa don, go tawaa6e don yami mo yande dee do, gam he6a no gaccorii mo, wi'i: «Laawol hokkii nyawtiigu wadee nyalaane siwte-teene na?»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «To goddo moodon e woodi baalel mum, go nyalaane siwte-teene nel yanti der 6unnu, joomum suttoy-taa nel na?»

¹² Neddo e 6uri baala faa to woddi! To non, laawol hokki ko woodi wadee der nyalaane siwteteene.»

¹³ Den, o wi'i gorko on: «Foortu junŋo maa!»

O foorti ŋo, ŋo yoofii hande no ŋoo to.

¹⁴ Farisaa6e wurtii, yahi dawraa dow no 6e kalkirta Yeesu.

Annabaaku Esaaya hebbii

¹⁵ No Yeesu nani ka, yawti diga nokkuuren, him6e duu66e e tokki mo. O nyawti nyaw6e fu.

¹⁶ Den o waggini 6e, to 6e batu goddo moy nun o laatii.

¹⁷ Dum laatike non gam haala annabi Esaaya hebba, ka o wi'i:

¹⁸ «Nani gollotoodo am mo cu6umi. Kanko woni jidaado am, mo ceyoriimi.

Mi jippinan Ruuhu am dow makko, o fiinan habaru foonnitaare dow lenyi fu.

¹⁹ O yeddontirtaa e goddo, o falmataa goddo,

daane makko nanataake e laabi.

²⁰ O heltataa yommal turiinjal, o nyifataa fitilleel cuurtoowel, faa nyalaane o hokki foonnitaare jaalorgal.

²¹ Lenyi fu yowan hoolaare mum dow makko.»

*Yeesu e toontoo ka 6e gaccorii dum
(Marku 3.19-30; Luka 11.14-23)*

²² Den, Yeesu waddanaa gorko bumdo muumidindo, mo ginnool woni e mum. O nyawti mo faa muumo on e bata, e yi'a bo.

²³ Haynaare nanji him6e fu, ko 6ee bi'a: «Hinaa kanko woni Bii Dawda na?»

²⁴ Amma no Farisaa6e nani ka, yanti e wi'a: «E baawde "Beljebul" hooreejo ginnaaji nun o riiwirta di.»

²⁵ No Yeesu e anni miilooji ma66e, o wi'i 6e: «Laamaare fu to seennirake e ha6a hoore mum, ne halkan. Dum bo to siire gom, maa bo wuro gom seennirii e ha6a hoore mum, ŋo wonataako.

²⁶ To Seydan seennirake e riiwa Seydan, den noy laamaare makko wonortoo?»

²⁷ To laatike e baawde "Beljebul" nun diiwiranmi ginnaaji, 6i66e moodon bo na, e baawde moy 6e diiwirta di? Gam majjum, kam6e e ko'e ma66e nun laatoytoo hiitooto6e on!

²⁸ Amma to e Ruuhu Alla nun diiwiranmi ginnaaji, edum holla no Laamaare Alla warii faa to moodon.

²⁹ Naa moy waawata ko naati wuro gorko semmenteejo, teeta jawdi makko, to o ha66ay joomum taw. Amma to o ha66ii mo, o waawan ko wuuwi ko woni der wuro ŋon fu.

³⁰ Mo wonday e am fu, ganyo am nun. Mo wallay am hawritingo, sankitan nun.

³¹ Gam majjum, mii wi'a on: him6e he6an yaafuye hakkeji mum, e kalluka ka 6e bati. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafataake pay.

³² Batudo kalluka dow Bii neddo fu, he6an yaafeego. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafataake der jaamanuuru nuu do, e der jaamanuuru warannu.»

*Leggal annitirte nun diga e 6i66e mum
(Luka 6.43-45)*

³³ «To leggal e woodi, 6i66e maggal bo woodan. To leggal woodaa, 6i66e maggal bo woodataa, gam leggal fu, diga e 6i66e mum nun annitirtee.

³⁴ Bi66e bolle pure! Noy baawirton batugo booduka, onon laatii6e hallu6e? Gam ko hebbi der 6erne, kan nun hunnuko wurtinta.

³⁵ Neddo geeto, wurtinan ko woodi diga booddum ko suudii der 6erne mum. Neddo kalludo bo, wurtinan ko halli diga kalludum cuudiidum der 6erne mum.

³⁶ E goonja bi'anmi on: nyalaane darnjal him6e toontoyto haalaaji baanji baanji di 6e bati fu.

³⁷ Gam moy fu, haala mum nun wurtinta dum, dum bo ka doyya dum kiita.»

Farisaabe e daarta Yeesu wadana dum kaayee fi

(Luka 11.29-32)

³⁸ Baawo majjum, wo66e der moodi66e tawreeta e Farisaabe, wi'i Yeesu: «Mood-ibbo, emen jidi gadanaa men kaayee fi.»

³⁹ O toontii 6e, o wi'i: «Himbe jaamanuuru hallunu, cobu6e, e daarta kaayee fi. Be ji'ataa kaayee fi gom, to hinaa kaayee fi annabi Yonas.

⁴⁰ Yonas wadii nyaloomaaje tati e jemmaaje tati der reedu linnol manjol. Hande non bo Bii neddo wadirta nyaloomaaje tati e jemmaaje tati der leydi.

⁴¹ Nyalaane darnjal, himbe Niniwe ummodoto e himbe jaamanuuru nuu do, gac-coo 6e. Gam 6e tuubii no 6e nani waaji Yonas. Nani bo, burudo Yonas nun woni do!

⁴² Nyalaane darnjal, laamiido debbo mo leydi hoore fudo ummodoto e himbe jaamanuuru nuu do, gacoo 6e. Gam o yiwoy diga kaddin leydi, o wari hettinaago haalaaji Suleymaanu kebbudi hakkillo. Nani bo, burudo Suleymaanu nun woni do!»

Wittoyo ginnool der wuro mum hiinjo
(Luka 11.24-26)

⁴³ «To ginnool wurtike e neddo, nol yahan nol yiilitoo nokkuuje joorde, enol daarta to nol siwtoto, amma nol hebataa.

⁴⁴ Den nol wi'an: "Mi wittitinto wuro am no eggunoomi e mum." To nol yottike, nol tawan goddo walaa der wuro non, eno wuuwaa, eno moyyinaa faa woodi.

⁴⁵ Den, nol wittan, nol waddaa ginnaaji jeedi goddi burudi nol hallugo. Di naata e wuro non, di joodoo der maggo. Heen-nyitirde neddo on buran arandeere mum hallugo. Hande non dum laatantoo himbe jaamanuuru hallunu nu.»

Miiraa6e Yeesu e inniiko
(Marku 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Wakkati Yeesu baddata e jama'aare, inniiko e miiraa6e makko yottii. Be darii yaasi, 6ee jidi baddugo mo.

⁴⁷ Den, goddo bati Yeesu, wi'i: «Inna maa e miiraa6e maa e darii yaasi, e yidi baddugo maa.»

⁴⁸ O toontii mo, o wi'i: «Moy woni inna am? Bey woni miiraa6e am?»

⁴⁹ O sappii aahiibe makko, o wi'i: «Inna am e miiraa6e am nun do.

⁵⁰ Miiraa6e am wor6e e rew6e, e inna am woni, wadoobe ko Baaba am gonudo dow kammu yidi.»

13

Ballool aawoowo
(Marku 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Nyaanne mum, Yeesu wurtii wuro, yahi joodoy takkol maayo.

² Jama'aare duunne e howii mo, o ummii o naati laana diyam, o joodii. Himbe fu e darii takkol maayo.

³ O bati 6e kujje duudde e ballaaji. O wi'i 6e: «Aawoowo nun wurtii aawoygo.

⁴ No o aawata, awdiiri gonni yani sera laawol, pooli wari soppo ni.

⁵ Gonni bo yani e kaaye to leydi duudaa, ni fudi don maa don, gam ni hebay to leydi luggi.

⁶ Amma no naane nyawli, ne wuli ni. Ni yoori, gam ni walaa dadi.

⁷ Gonni bo yani caka gi'e. Gi'e mawni, biddi ni.

⁸ Gonni bo yani e leydi geeri, ni fudi, ni rimi bikkol: Gonni rimi gite hewre, gonni lasoy tati, gonni bo laso e sappo.

⁹ Goodudo noppi fu nana!»

Ko acci Yeesu e badda himbe e ballaaji
(Marku 4.10-12; Luka 8.9-10)

¹⁰ Aahiibe Yeesu battii, yami mo, wi'i: «Ume wadi ko aa baddira himbe e ballaaji?»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «Onon, on kokkaama faamugo asiiri Laamaare Alla, amma kambe, 6e kebay dum.

¹² Gam goodudo nun beydantee faa duuda. Anni mo woodaa, baa sedda ko woodi, teetete.

¹³ Gam majjum, baddiranmi 6e e ballaaji: "Gam 6ee daara, amma 6e ji'ataa, Bee kettinoo, amma 6e nanataa, 6e paamataa bo."

¹⁴ Hande non ka Alla batunoo e hunnuko annabi Esaaya hebbiri dow ma66e:

"On nanan faa wooda, amma on paamataa fuy,

on daaran faa wooda, amma on ji'ataa fuy.

15 Gam himbe lenyol nɔl berde mum laatike joorde.

Be cukkii noppi maɓɓe,
 ɓe muunnii gite maɓɓe,
 gam to ɓe ji'u
 to ɓe nanu e noppi maɓɓe,
 hakillo maɓɓe bo to faamu,
 hakko ɓe tuuba, mi nyawta ɓe.”

16 Amma onon, barke laatanike on, gam gite moodon e yi'a, noppi moodon bo e nana!

17 E goonja batanmi on, annabiiɓe duuɓɓe, e foonnitiibe duuɓɓe yidiino yi'a ko ji'oton, amma ɓe ji'ay. Be jidiino ɓe nana ko nan-oton, amma ɓe nanay.»

*Yeesu e faamina ballool aawoowo
 (Marku 4.13-20; Luka 8.11-15)*

18 «Onon, kettinee ko ballool aawoowo nɔl fillitii.

19 To neddo e hettinoo haala Laamaare Alla, go o faamataa ka, Kalludo nun suddata ka der ɓerne makko. Kanko nandi e awdiiri caamuni sera laawol.

20 Goddo e nandi e awdiiri caamuni to kaaye. Kanko to o nanii haala Alla, don maa don o jaba ka e seyo.

21 Amma ka wadataa dadi der makko, wakkati sedda tan o wonoto. To billaaje, dum bo tooraaji yottake gam haala kan, o woppa ka law.

22 Goddo e nandi e awdiiri caamuni to gi'e woni. To o nanii haala Alla, billaaje duuniyaaru e yidde jawdi bidɗa ka, ka rimataa bikkol.

23 Amma goddo e nandi e awdiiri caamuni to leydi geeri. To o nanii haala Alla, o faama ka. Kanko o rima bikkon. Gokkon hewre, gokkon lasoy tati, gokkon bo laso e sappo.»

Fudo kalluko der gesa alkamaari

24 Yeesu wadani ɓe kade ballool gonɗol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e gorko aawudo awdiiri geeri e gesa mum.

25 No himbe fu daani, don ganyo makko wari, aawi fudo kalluko caka alkamaari nin, yawti.

26 No alkamaari fudi e sawtina, den fudo kalluko bo suppitii.

27 Gollotoobe jom gesa wari, wi'i mo: “Joomiraawo, awdiiri geeri bane aawudaa

der gesa maa na? Diga toy fudo kalluko koo do yiwi?”

28 O toontii ɓe, o wi'i: “Ganyo nun wadi dum.» Den, gollotoobe ɓen yami mo, wi'i: «Men jaha men doofaa fudo kalluko kon na?”

29 O toontii ɓe, o wi'i: “Aawo, gam to oon doofa fudo kalluko, on kawran e alkaamaari.

30 Accee dum mawnida faa wakkati dugge yottoo. To wakkati dugge yottake, mi wi'an ruggoobe am doofa fudo kalluko kon taw, haɓɓa ko, watta der yiite. Amma alkamaari, ɓe kawrita dum der beemal am.”»

*Ballool binɗel mutaadihi
 (Marku 4.30-32; Luka 13.18-21)*

31 Yeesu wadani ɓe ballool gonɗol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e binɗel mutaadihi, nɗel goddo etti aawi der gesa mum.

32 Binɗel mutaadihi ɓuri bikkol ledde kara li'o fu faandugo. Amma to nɗel fudi, enɗel ɓura ledde kara li'o mawnugo, nɗel laatoole legal manɗal faa pooli wada dadda mum dow licce maggal.»

*Ballool yuufinirdum
 (Luka 13.20-21)*

33 O wadani ɓe ballool gonɗol, o wi'i: «Laamaare Alla e nandi e yuufinirdum, dum debbo etti hawrontiri e conni etorde tati, ko ni yuufini conni laawaani nin fu.»

*Ko acci Yeesu e bata e ballaaji
 (Marku 4.33-34)*

34 E ballaaji nun Yeesu baddiri himbe huune dum fu. O badday ɓe to hinaa e ballaaji.

35 O wadii dum gam hebbingo haala ka annabiijo batunoo, wi'i:

«Mi maɓɓitan hunnuko,
 mi bata e ballaaji,
 mi batan, mi wurtina kujje cuudinoode
 diga ko duuniyaaru tagaa.»

Yeesu faantini ballool fudo kalluko

36 Baawo majjum, Yeesu acci himbe, hooti wuro. Aahiiɓe makko battii, yami mo, wi'i: «Faantin men ballool fudo kalluko der gesa.»

37 O toontii ɓe, o wi'i: «Aawudo aawdi booduni woni Bii neddo.

³⁸ Gesa ŋan woni duuniyaaru. Awdi-iri geeri woni fotuɓe naata der Laamaare Alla, fudo kalluko woni, tokkuɓe Kalludo.

³⁹ Ganyo aawudo fudo kalluko woni Ibili-isa, dugge laati nun nyalaane darŋal, rug-ooɓe bo laatii malaykaaɓe.

⁴⁰ Hande no fudo kalluko doofirtee watee e yiite, hande non dum laatotoo nyalaane darŋal.

⁴¹ Bii neddo lilan malaykaaɓe mum, wurtina doyyooɓe himɓe der hakke, e wadooɓe ko halli der laamaare mum.

⁴² O faddan ɓe der yiite jahannama, ton ɓe bullata, ɓe yakkontira nyiye.

⁴³ Amma wakkati mum, foonnitiibe jal-bitinto hande naaŋe der Laamaare Baaba mum. Goodudo noppi fu, nana!»

Ballool jawdi cuudiini

⁴⁴ «Laamaare Alla e nandi e jawdi cuudiini der gesa. Goddo hocciri ni, witti suudtii ni. Berne makko weli puy, den o yahi o sippoy ko o woodi fu, gam o sooda gesa ŋan.»

⁴⁵ «Faa hanne Laamaare Alla e nandi e tenkotoodo daartoowo sokiyaaje dime.

⁴⁶ No o yi'i sokiyaaje dime, o sippoy ko o woodi fu, o soodi de.»

Ballool taaruwol

⁴⁷ «Laamaare Alla e nandi kade e taaruwol paddaanol der maayo, nanŋoy liyyi feere feereji.

⁴⁸ No ŋol hebbi, suuɓotooɓe foodi ŋol, wurtini far fonŋo, ɓe joodii ɓe cuɓitii di. Be gatti liyyi booddi der killaaje, ɓe boppi di nafataa goddum.

⁴⁹ Hande non dum laatotoo nyaanne duuniyaaru timmata. Malaykaaɓe waran suttontira halluɓe e wooduɓe.

⁵⁰ Be paddan halluɓe der yiite manŋe, ɓe bulla, ɓe yakkontira nyiye.»

Ballool kujje kese e kiidde

⁵¹ Yeesu yami ɓe, wi'i: «On paamii huune dum fu na?» Be toontii, ɓe bi'i: «Oo, men paamii.»

⁵² Den, o wi'i ɓe: «Moodibbo tawreeta paamudo haala Laamaare Alla, e nandi hande jom wuro, burtinoowo huune ke-sum e kiiddum diga e jawdi mum.»

Be Nasaratu salike ko goondini Yeesu (Marku 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ No Yeesu heennyi batugo e ballaaji, o yawti diga don.

⁵⁴ O witti genni makko to o mawni, oo waajoo der cuudi maɓɓe baajordi. Ko haaynaare nanŋi himɓe hettinaniibe mo, ɓee bi'a: «Toy o hebi annal iri ŋal do, e baawde wadugo kaayeefiiji dii do?»

⁵⁵ E goonja, kanko bane woni ɓii ceboowo ledde on na? Inniiko bane wi'etee Mariyama na? Miiraaɓe makko bane Yaakuuba, e Yusufu, e Simon, e Yahuuda na?

⁵⁶ Enen e sakikiraabe makko rewɓe bane wondi do na? Den, toy o hebi dum don fu?»

⁵⁷ Dum hadi ɓe goondingo mo. Gam majjum, o wi'i ɓe: «Annabiijo teddintaake der genni mum, e der wuro mum.»

⁵⁸ O waday don haaynaareji duuddi gam ɓe goondinay mo.

14

Maayde Yuhaana gadoowo batisi

(Marku 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9)

¹ Wakkati majjum, Eroodu hooreejo leydi Galili nani Yeesu e batanee.

² O wi'i jaggiibe makko: «Yuhaana gadoowo batisi nun! O fintii. Kanjum acci oo woodi baawde wadugo kaayeefiiji.»

³ Tawi Eroodu hokkiino laawol Yuhaana nanŋee, haɓɓee, watee der kasu. O wadii dum sabbu Erodiya, debbo mawniiko, Filippu.

⁴ Gam Yuhaana wi'iino Eroodu: «Laawol hokkay maa koowaa mo.»

⁵ Eroodu e yiduno warugo mo, amma oo hula himɓe, gam himɓe fu e goondini no Yuhaana laati nun annabiijo.

⁶ No nyalaane juulde dingol Eroodu yotii, ɓii Erodiya debbo naati e fija yeeso noddinaaɓe. Dum weli Eroodu puy.

⁷ O hunanii suka on, o hokkan dum huune ko yami fu.

⁸ Suka debbo on gollori ka inna mum tintini dum, wi'i Eroodu: «Wattanam do hoore Yuhaana gadoowo batisi der heedo!»

⁹ Berne Eroodu biisi, amma, gam sabbu o hunike yeeso noddinaaɓe makko, o hokki hannuko ne hokkee suka debbo on.

¹⁰ O lili goddo yaha wudditaa hoore Yuhaana der kasu.

¹¹ Hoore nen waddaa der heedo, suka debbo on hokkaa. Kanko bo, o hokkoy inniiko.

¹² Aahiiɓe Yuhaana wari etti ɓannu makko, uwoy. Baawo majjum, ɓe jahi ɓe batoy Yeesu ko wadi.

Yeesu nyaannii himɓe ujune joyo

(Marku 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhaana 6.1-14)

¹³ No Yeesu nani habaru on, o solti kanko tan, o naati laana, o yahi nokkuure deyyune. Himɓe nani ka, wurtoy diga ci'e mum, tokki mo e koyɗe.

¹⁴ No o wurti e laana, o yi'i jama'aare duunne, yurmeene maɓɓe wadi mo, den o nyawti nyawɓe tawaaɓe don.

¹⁵ No kiikiide wadi, aahiiɓe makko ɓattii mo, wi'i: «Kiikiide wadii, kade bo, e ladde nun gonuden do. Accu himɓe ɓen yawta, yaha der ci'e, soodaa ko nyaamata.»

¹⁶ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Doole bane ɓe jawta. Onon e ko'e moodon, kokkee ɓe ko ɓe nyaamata!»

¹⁷ Be toontii mo, ɓe bi'i: «Peen joyo, e liyyi didi tan gooduden do.»

¹⁸ O wi'i ɓe: «Gaddanee am dum do.»

¹⁹ O hokki hunnuko himɓe joodinee dow fudo. Den o etti peen joyo kon, e liyyi didi din, o tiggatii, o yetti Alla. O ɗappiti peen kon, o hokki aahiiɓe makko seennana jama'aare.

²⁰ Be fu ɓe nyaami ɓe kaari. Aahiiɓe hawriti ko horii, dum hebbi killaaje sappo e didi.

²¹ Nyaamuɓe dum wadii worɓe ujune joyo, rewɓe e sukaaɓe limaaka.

Yeesu yahii dow diyam

(Marku 6.45-52)

²² Don maa don, Yeesu dooli aahiiɓe mum naata laana, ardoo, jola fonɗo maayo. Wakkati mum, oo waynoo jama'aare.

²³ Baawo no o waynodii ɓe, o yawtiri dow waanne gam o wadaa du'aare kanko tan. Foti kiikiide wadii, kanko tan bo woni ton.

²⁴ Tawi laana ɗan woddake diga e fonɗo, ko galmaaji diyam e fiya ɗa, gam ɗa jaɓɓitinto nun hennu.

²⁵ No faanii weetugo, Yeesu yottii to maɓɓe, e yaha dow maayo e koyɗe.

²⁶ No aahiiɓe makko yi'i mo oo yaha dow diyam e koyɗe, kulol manɗol nanɗi ɓe, ɓe

bi'i: «Beelu nun!» Be darii ɓee kalɓa sabbu kulol.

²⁷ Don maa don Yeesu wi'i ɓe: «Deyyitee! Min nun, to on kulee!»

²⁸ Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to an nun e goonja, accu mi yaha dow diyam, mi wara to maa.»

²⁹ O toontii mo, o wi'i: «War!» Piyer wurtii laana, e yaha dow diyam, e foonnii to Yeesu.

³⁰ Amma no o yi'i hennu e satti, o huli, o fuddi mutugo, den o halɓi, o wi'i: «Joomiraawo, faabam!»

³¹ Don maa don, Yeesu foorti junɗo mum, jogii mo, wi'i: «An mo goondinki paanduki, gam ume ko gadudaa seko?»

³² Be fu dido, ɓe naati laana, den, hennu darii.

³³ Tawaaɓe der laana ɗan fu, sujidani Yeesu, wi'i: «E goonja, a laati nun Bidɗo Alla!»

Yeesu nyawtii nyawɓe der leydi Genesaret

(Marku 6.53-56)

³⁴ Baawo no ɓe joli maayo, ɓe jottii leydi Genesaret.

³⁵ Himɓe tawaaɓe nokkuure nen anniti mo. Be lildi habaru der leydi nin fu, no o wari, ɓe gaddani mo nyawɓe fu.

³⁶ Bee eela mo o acca nyawɓe ɓen meema baa kammulol toggoore makko tan. Hande non bo, meemuɓe ɗol fu e yoofoo.

15

Tawaanjal kaakiraaɓe

(Marku 7.1-13)

¹ Farisaaɓe e moodiɓɓe tawreeta yiwoy Urusaliima, wari to Yeesu, yami mo, wi'i:

² «Ume wadi ko aahiiɓe maa e waylita tawaanjal kaakiraaɓe meeden? Gam ɓe lootataa juude maɓɓe go ɓe nyaama.»

³ O toontii ɓe, o wi'i: «Onon bo na, ume wadi go oon baylita sariyaaji Alla no fottiranta tawaanjal moodon?»

⁴ Gam Alla wi'i: "Teddin baaba maa e inna maa." O wi'i kade: "Jennudo baaba mum, dum bo inna mum, joomum e haani waree."

⁵ Amma onon, oon bi'a, to neddo wi'ii baaba mum, dum bo inna mum: "Ko haani mi wallitiree laatike gedu Alla, den doole bane ballitaa baaba maa e inna maa."

6 Nun nun baylitirdon haala Alla gam tawaanjal moodon.

7 Onon munaafitiibe! Esaaya wadii annabaaku dow moodon, wi'i:

8 "Lenyol njol do, e hunnuko tan nun ted-dinirtammi, amma berde ma66e e wodododii am.

9 Bee kujidanammi, amma dum nafataa gam ko 6e janjinta laati nun miilooji him6e."»

*Ko sobinta neddo
(Marku 7.14-23)*

10 Den, Yeesu noddii jama'aare, wi'i 6e: «Kettinee, paamee faa wooda:

11 Ko naatata der hunnuko neddo bane sobinta mo. Amma ko wurtoto diga e hunnuko makko, kanjum sobinta mo.»

12 Go aahiibe makko battii, wi'i mo: «Aa anni haala maada kan mettinii berde Farisaabe na?»

13 O toontii 6e, o wi'i: «Aawre fu ne Baaba am gonudo dow kammu aaway, ne doofete.

14 Accee 6e, wumu6e ardiibe wumu6e nun! To bumdo e ardi bumdo bannum, 6e fu dido, 6e jantan der gayka.»

15 Piyer toontii mo wi'i: «Faamin men haala kan.»

16 Yeesu wi'i mo: «Onon bo, faa jooni on galaa faamu na?

17 On paamay huune ko naati e hunnuko fu, der reedu dum pa'i, den dum wurtoo na?

18 Amma ko wurtoto e hunnuko fu, der berne dum yiwata, kanjum nun sobinta neddo.

19 Gam diga der berne neddo nun miilooji kalludi yiwata. Den di gatta mo barol him6e, jeenu, kaaruwaaku, guyka, seedaago fewre, e batugo kalluka.

20 Dum don nun woni ko sobinta neddo. Amma nyaamugo lootay juude mum hande no tawaanjal holliri sobintaa neddo.»

*Debbo Kananinkeejo goondinii Yeesu
(Marku 7.24-30)*

21 Baawo majjum, Yeesu yawti diga don yahi der jeyde Tirus e Sidon.

22 Debbo Kananinkeejo, jeyaado der leydi nin wari to makko, bati e daane townne, wi'i: «Joomiraawo, Bii Dawda, yurmam! Ginnool nun toorata biyam debbo sanne!»

23 Amma o toontaaki mo gokka. Ko aahiibe makko wi'i mo: «Riiwu mo, gam o accay halbugo, oo tokkiri en.»

24 Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mi lilaaka maa to baali Isira'iila majjudi tan.»

25 Amma debbo on wari jiccii yeeso makko, wi'i: «Joomiraawo, war wallam!»

26 Yeesu toontii mo, wi'i: «Dum woodaa nyaamdu sukaa6e ettee, faddanee dawaadi.»

27 Debbo on wi'i: «Goonja nun Joomiraawo, amma dawaadi bo e subinoo nyaamdu caamoowol to joomiraabe mum nyaamata.»

28 Den, Yeesu toontii mo, wi'i: «Hey debbo, goondinki maa e mawni! Dum laatane hande no jidirdaa.» E wakkati on, biyiiko yoofoo.

*Yeesu nyawtii nyaw6e duub6e
(Marku 7.31-37)*

29 Yeesu yawti diga don, witti takkol maayo Galili, eenci dow waanne, joodii ton.

30 Him6e duub6e wari to makko, 6e gaddani mo layoobe, e wumu6e, e moofidin6e, e muumidin6e, e nyaw6e nyawuuji feere feere. Be desi 6e ley koyde Yeesu.

31 Haynaare nanji him6e, no 6e ji'i muumidin6e e bata, moofidin6e e yoofoo, layoobe e yaha deydey, wumu6e bo e yi'a. Be teddini Alla mo Isira'iila.

*Yeesu nyaannii kade wor6e ujune nayo
(Marku 8.1-10; Matiye 14.13-21)*

32 Yeesu noddii aahiibe mum, wi'i: «Him6e 6ee e yurminoo am. Gam wadii balde tati 6ee gondi e am, 6e goodaa ko 6e nyaamata. Mi yidaa bo riiwugo 6e 6e jawta e rafo, gam to rafo doyyu 6e e laawol.»

33 Aahiibe makko wi'i mo: «Toy kebeten nyaamdu ko nyaannata jama'aare nee do e ladde haro do?»

34 O yami 6e, o wi'i: «Peen noyo goodudon?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Peen jeedido e likkol pettol sedda.»

35 Baawo majjum, o hokki hunnuko jama'aare joodoo e leydi.

36 O etti peen jeedido, e likkon sedda kon. O yetti Alla, o njappiti, o hokki aahiibe makko, 6e ceennani jama'aare.

37 Be fu 6e nyaami faa 6e kaari. Be kawriti ko horii, hebbi killaaje jeedidi.

³⁸ Nyaamuɓe ɗum wadii worɓe ujune nayo, rewɓe e sukaaɓe limaaka.

³⁹ Baawo mum Yeesu waynii ɓe. Den, o naati laana, o yahi leydi Magadan.

16

Farisaabe yamii Yeesu wadana ɗum kayniidum

(Marku 8.11-13; Luka 12.54-56)

¹ Farisaabe e Sadukiibe wari jarbaago Yeesu. Be yami mo o wadana ɓe kayniidum yiwudum diga kammu.

² O toontii ɓe, o wi'i: «[To on ji'ii dow kammu e wojji kiikiide, oon bi'a: "Nokku-uje woodan."]

³ Subaka bo, to on ji'ii kammu e wojji e niɓɓi, oon bi'a: "Diyam toɓan." Oon anni suttontirgo ko wadotoo dow kammu, amma on baaway suttontirgo maane wakkatiire nee ɗo!]

⁴ Himɓe jaamanuuru hallunu, cobuɓe, e daarta kaayeeɓi. Be ji'ataa kaayeeɓi gom, to hinaa kaayeeɓi Yonas.»

Baawo majjum, o acci ɓe, o yawti.

Hakkilango munaafitaare Farisaabe e Sadukiibe

(Marku 8.14-21)

⁵ No aahiibe jolata fonɗo maayo far to, ɓe jeggiti ko etti peen.

⁶ Yeesu wi'i ɓe: «Kakkilee, deenee ko'e mon e yuufinirdum Farisaabe e ɗum Sadukiibe.»

⁷ Aahiibe darii e wi'ontira hakkune mum: «Gam en ettay peen acci oo bata ka.»

⁸ Yeesu anniti ka ɓe batata, wi'i ɓe: «Ko wadi oon badda hakkune mon, oon batana dullere moodon jogaago peen? Onon ɓe goondinki paanduki!

⁹ E goonja faa jooni on paamay na? On ciwtoray peen joyo ko ceennanmi worɓe ujune joyo, e killaaje ɗe kebbindon ko horii na?

¹⁰ On ciwtoray bo peen jeediɗo ko ceennanmi worɓe ujune nayo, e killaaje ɗe kebbindon ko horii na?

¹¹ Noy wadi go on paamay no haala peen bane batananmi, wakkati bi'umi on, kakkilane yuufinirdum Farisaabe e ɗum Sadukiibe?»

¹² Den, ɓe paami no yuufinirdum conni peen bane o batanta, amma, ekkitinol Farisaabe e ɗol Sadukiibe.

Piyer batii Yeesu nun woni Almasiihu
(Marku 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³ Yeesu yahii leydi Kaysariya Filippu. O yami aahiibe makko, o wi'i: «Moy himɓe wi'ata Bii neddo e laatii?»

¹⁴ Be toontii mo, ɓe bi'i: «Wobbe e wi'a, a laati nun Yuhaana gadoowo batasi. Wobbe e wi'a, an woni annabi Eliya. Wobbe kade e wi'a, an woni annabi Yereimiya, to ɗum bo gooto der annabiibe.»

¹⁵ Yeesu yami ɓe, onon bo na: «Moy bi'oton mii laatii?»

¹⁶ Simon Piyer toontii mo, wi'i: «An woni Almasiihu, Biddo Alla yonkinteejo.»

¹⁷ Den Yeesu ettitii haala wi'i mo: «Barke laatani maa, an Simon ɓii Yonas. Gam neddo bane hollitin maa ɗum, amma Baaba am gonudo dow kammu hollitin maa ɗum.

¹⁸ Min bo, mii wi'ee, an woni Piyer, waato hayre. Dow hayre nen mahanmi Eklesiya am, baa joonne maayɓe waawataa ko jaalii ka.

¹⁹ Mi hokkete maɓɓitirgel Laamaare Alla. Ko calidaa e leydi ɗo, salaama dow kammu. Ko jaɓudaa e leydi ɗo bo, jaɓaama dow kammu.»

²⁰ Den, Yeesu waggini aahiibe mum, e semme, wi'i to ɓe batu goddo, no kanko nun woni Almasiihu.

Yeesu batanii maayde e pintol mum
(Marku 8.31-9.1; Luka 9.22-27)

²¹ Diga wakkati mum, Yeesu fuddi faamingo aahiibe mum wi'i e haani o yaha Urusaliima. Ton dottiiɓe e limaamiibe, e moodiɓɓe tawreeta tooroyta mo puy, ɓe bara mo. Amma nyalaane tatawre, o fintan.

²² Den, Piyer yaari mo sera, wooltani mo wi'i: «Joomiraawo, Alla hadu ɗum! Iri majjum tawataa maa!»

²³ Yeesu yeeyitii, wi'i Piyer: «An Seydan, wittu ɓaawo am! A laati nun ko doyyatammi. Miilooji maa yiway to Alla, to himɓe ɗi yiwi!»

Tokkugo Yeesu

²⁴ Den Yeesu wi'i aahiibe mum: «Jidudo tokkugo am fu, acca miijaanaago

hoore mum, etta leggal mum palaanjal, tokkammi.

²⁵ Gam jiddo hisingo yonki mum, dullan ki. Amma, majjindo yonki mum gam am, hisinan ki.

²⁶ To neddo hebii huune fu der duuniyaaru do, ko yonki mum halki, ume dum nafi mo? Naa ume neddo waawata ko hokki gam sooditaago yonki mum?

²⁷ Gam Bii neddo waran e tedduñal Baaba mum, e malaykaaɓe mum. Den o yoɓan moy fu ko wadi der golle mum.

²⁸ E goonja batanmi on, tawaaɓe do, wobbe mum maayataa, ko ɓe ji'a Bii neddo e warida e laamaare mum.»

17

Tagudi Yeesu waylitake

(Marku 9.2-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18)

¹ Baawo balde jeego'o, Yeesu yahidi e Piyer e Yaakuuba e minyum Yuhaana. O yaari ɓe sera, faa dow waanne towune.

² Tagudi makko waylitii yeeso maɓɓe. Yeeso makko e jalba hande naane, gineeji makko rawni tar hande jayñol.

³ Muusa e Eliya suppitani ɓe, e badda e makko.

⁴ Piyer etti haala wi'i Yeesu: «Joomiraawo, wonaago men do e woodi. To aa yidi, mi darnan do bukaaaji tati: an wooru, Muusa wooru, Eliya wooru.»

⁵ O heennyay batugo, ko duulel jalboowel gom wari ommi ɓe. Don daane gom yiwi der duulel ñel, wi'i: «Oo do laatii Biddo am jidaado, mo cubumi. Kettinane mo!»

⁶ No aahiiɓe nani daane nen, ɓe jani, ɓe kippii e leydi, ɓe kuli sanne.

⁷ Yeesu battii, meemi ɓe, wi'i: «Umnee, to on kulee.»

⁸ Den, ɓe ɓanti gite, ɓe ji'ay goddo, sey Yeesu tan.

⁹ No ɓe jippotoo diga dow waanne nen, Yeesu waggini ɓe, wi'i: «To on batee goddo ko ji'udon, faa to Bii neddo fintii diga e maayɓe.»

¹⁰ Den, aahiiɓe makko yami mo, wi'i: «Gam ume ko moodiɓɓe tawreeta e wi'a: "Eliya nun artata wara"?»

¹¹ O toontii ɓe, o wi'i: «Goonja nun, Eliya nun artata wara, moyyina huune fu.

¹² Amma mii wi'a on, Eliya wari ko. Amma ɓe annitay mo, ɓe gadanii mo ko ɓe jidi fu. Hande non ɓe toorirta Bii neddo bo.»

¹³ Aahiiɓe faami no haala Yuhaana gadoowo batasi nun o batanta ɓe.

Yeesu nyawtii suka mo ginnawol toorata (Marku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ No ɓe bittoy to jama'aare woni, gorko gom wari jiccii yeeso Yeesu.

¹⁵ O wi'i: «Joomiraawo, yurma ɓiyam gorko! Ginnool nun woni e makko, eñol toora mo puy. To ñol ummanake mo, eñol doyya mo der yiite, nokkun bo der diyam.

¹⁶ Mi yaarii mo to aahiiɓe maa, amma ɓe baaway ko nyawti mo.»

¹⁷ Yeesu toontii, wi'i: «Hey, onon himɓe jaamanuuru hallunu, ɓe walaa goondinki! Faa dey gondanmi e moodon? Faa dey tokkanmi munyango on? Gaddanee am mo do!»

¹⁸ Yeesu falmi ginnool tawaanjal der suka on, ñol wurtii, o yoofii don maa don.

¹⁹ Baawo majjum, aahiiɓe makko yami mo kamɓe tan, wi'i: «Ume acci men baaway ko riiwi ginnool ñol?»

²⁰ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Gam goondinki moodon e faandi. E goonja batanmi on: To goondinki moodon e foti baa hande ɓinñel mutaadihi, on baawan ko wi'i waanne nee do: "Eggu do, jahaa to," ne eggan bo. Walaa ko tampoton wadugo.

²¹ [Amma, ginnool hande ñol do wurtataako to hinaa e du'aare, e suumaye.]»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de didawre

(Marku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² No ɓe boositintoo der leydi Galili, den Yeesu wi'i ɓe: «Bii neddo wattete der juude himɓe.

²³ Be baran mo, amma nyalaane tatawre o fintan.»

Berde aahiiɓe makko biisii puy, no ɓe nani ka.

Yeesu yobii ceede faada

²⁴ No Yeesu e aahiiɓe mum yottii Kafarnahum, jaɓooɓe ceede faada suudu Alla battii Piyer, wi'i mo: «Moodibbo moodon yobataa woni ceede faada suudu Alla?»

²⁵ Piyer toontii, wi'i: «Oo yoɓa.» No Piyer naati der wuro, Yeesu arti etti haala, wi'i:

«Simon, ume miiludaa? Bey nun haani yoba ceede faada? Bi66e genni nun naa ho66e?»

²⁶ Piyer toontii, wi'i: «Ho66e nun haani yoba.» Yeesu wi'i mo: «Den, 6i66e genni haanay yoba.»

²⁷ Amma, gam to en laatana him6e fergere, yahu maayo. Tuunnu malimali maa, pitodaa linnol nol artudaa nannudaa. Den naa6aa hunnuko maggol, a tawan ceede cardi der don. Ikkinnaa de, jobanaa en, min e maa.»

18

Burdo manju der Laamaare Alla (Marku 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Wakkati majjum, aahii6e Yeesu battii, yami mo, wi'i: «Moy 6uri manju der Laamaare Alla?»

² Yeesu noddii sukayel, darni nel yeeso ma66e,

³ wi'i: «E goonja batanmi on: to on baylitaaki laatidon hande sukahon petton, on naatooytaa der Laamaare Alla.»

⁴ Gam majjum, leesindo hoore mum, hande sukayel nel do, kanko nun burata manju der Laamaare Alla.

⁵ Jabbiido sukayel pettel hande nel do, e inne am, min nun joomum jabbi.»

Manju hakke (Marku 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ «Amma to goddo doyyii sukahon petton, goondinkon am, gooten mum der hakke, dum buranno hoyango mo, o ha6banee namarde e daane, o faddee caka maayo.»

⁷ Bone laatani duuniyaaru nuu, gam woodi ko doyyata him6e der hakke. Wadataako ko doyyata him6e waray, amma bone laatanto laatiido daliila majjum!

⁸ To junjo maa, dum bo koyjal maa nun wadinte hakke, wudditin de boppaa to woddi. Dum burante woodugo, naataa aljanna e koyjal gootal, dum bo e junjo wooto, e no paddirtedaa e koyde maa didi, dum bo e juude maa didi der yiite tabitiine.

⁹ To bo itere maa nun wadintee hakke, doofu ne boppaa to woddi. Dum burante hoyugo naataa aljanna e itere woore, e no paddirtedaa e gite maa didi der yiite jahannama.»

Ballool dow baalel majjunel (Luka 15.3-7)

¹⁰ «Kakkilee, to on jawee baa gooten der sukahon petton kon. Gam mii wi'a on, malaykaa6e makkon, e darii wakkati fu, dow kammu e daara yeeso Baaba am gonudo dow kammu. [

¹¹ Gam Bii neddo warii hisingo majju6e.]

¹² Kaye miiludon? To neddo e woodi baali hewre, go baala goota majji, o accataa lasooji naay e sappo e jeenay koriidi dow waanne, o daartaa majjuja nan na?

¹³ E goonja batanmi on: to o yiitii na, o seyorto na 6ura lasooji naay e sappo e jeenay koriidi, di majjay.

¹⁴ Hande non Baaba moodon gonudo dow kammu yidaa baa gooto, der sukahon kon, majja.»

Yaafanaago banniraawo

¹⁵ «To banniraawo maa woofanii maa, yahu to makko an tan, kollaa mo onon dido. To o nootike, a hebitake mo.»

¹⁶ Amma to o hettinaaki ka kollataa mo, den wittu, jahidaa e neddo gooto, dum bo dido, gam haala kan moyyinee yeeso seedee6e dido, dum bo tato.

¹⁷ To o salike hettinanaago 6e, den batu ka Eklesiya. To o salike hettinanaago Eklesiya bo, den fu daaree mo hande keefeero, dum bo jaboowo ceede faada.

¹⁸ E goonja batanmi on: Huune fu ko calidon e leydi do, salaama dow kammu. Ko jabudon e leydi do, jabete bo dow kammu.»

¹⁹ Mii bata on kade e goonja: «To him6e dido e duuniyaaru do nannantirii dow huune ko 6e eelata, Baaba am gonudo dow kammu hokkan 6e dum.»

²⁰ Gam to him6e dido dum bo tato e hawritii e inne am, mi na'on caka ma66e.»

Ballool gollotoodo caliido yaafaago

²¹ Den Piyer battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Joomiraawo, de noy nun haani mi yaafano banniraawo am to o woofanii am? De jeedidi na?»

²² Yeesu toontii mo, wi'i: «De jeedidi tan bane bi'umaa mi, amma de lasoy tati e sappo faa de jeedidi.»

²³ Hande non Laamaare Alla e nandi e laamiido gom jidudo gollotoo6e mum lisanoo dum jawdi muudum.»

²⁴ No o fuddi liisaade, 6e gaddani mo joganiido mo ceede cardi miliyooji duuddi.

²⁵ Gorko on woodaa ko yobirta mo. Den, laamiido on hokki laawol o sippee, kanko e deekiiko, e sukaa6e makko, e ko o woodi fu, gam o yoba nyamaane nen.

²⁶ Gollotoodo on jiccii yeeso makko, eeli mo, wi'i: "Joomiraawo Munyanam, mi yobete fu!"

²⁷ Joomiraawo on yurmii mo, yaafanii mo nyamaane nen, acci mo, o yawti.

²⁸ No o wurtii, o fotti e banniraawo makko joganiido mo ceede cardi hewre. O gattii mo, o deddi daane makko, o wi'i: "Yobam ceede am!"

²⁹ Banniiko jiccii, eeli mo, wi'i: "Munyanam, mi yobete!"

³⁰ Amma o jabay. O yaari mo o ma66oy der kasu, faa de o yobidi nyamaane nen fu.

³¹ No banniraabe makko gollotoobe horiibe yi'i ko wadi, mone ma66e ummii puy, 6e jahi 6e batoy joomiraawo ma66e ko wadi.

³² Den, joomiraawo on nodditii gollotoodo on, wi'i mo: "An gollotoodo kalludo! Mi yaafanakeno maa nyamaane joganinodaa am fu, gam a sawrinii am.

³³ An bo, haanayno jurmodaa banniraawo maa hande no jurmoriimaa mi na?"

³⁴ Mone wadi joomiiko, watti mo e juude hiitotoobe. O ma66aa der kasu, faa de o yobidi nyamaane nen fu. Den Yeesu beydi wi'i:

³⁵ "Hande non Baaba am gonudo dow kammu wadanta on to moy moodon fu yaafanaaki banniraawo mum e berne woore."»

19

Ekkitinol dow ceergal

(Marku 10.1-12; Tokkitaaki. Tawreeta 24.1-4; Matiye 5.31-32; Luka 16.18)

¹ No Yeesu heennyi fillaaji din, o yawti diga Galili, o yahi Yahudiya, far fonjo maayo Urdun.

² Jama'aare duunne e tokki mo, den o nyawti ton nyaw6e.

³ Wo66e der Farisaa6e wari to makko, yami mo gam jarboo mo, wi'i: «Gorko e woodi laawol seera debbo mum, baa to gam daliila kaye nun na?»

⁴ O toontii 6e, o wi'i: «On janjay ko winnaa e dewtere na? Diga fuddoode Alla tagii gorko e debbo.»

⁵ O wi'i: "Gam majjum gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, 6e fu dido, 6e laatoo bannu gootol."»

⁶ Hande non 6e laatataako kade dido, amma bannu gootol. Den kan, to neddo seennu ko Alla hawti.

⁷ Farisaa6e 6en yami mo, wi'i: «Gam ume ko Muusa wi'i gorko hokka debbo derewol ceergal to oo seera mo?»

⁸ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Gam sabbu yoorugo berde moodon nun acci ko Muusa hokki on laawol ceeron rew6e moodon. Amma diga fuddoode, dum laataakino non.

⁹ E goonja bi'anmi on, ceerudo debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowi goddo, o wadii jeenu.»

¹⁰ Aahii6e makko wi'i mo: «To non non nun haala gorko e debbo laatii, gomma to neddo banu.»

¹¹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Him6e fu bane waawata ko jabi haala kan, sey 6e Alla hokki dum tan.

¹² E woodi rimaabe e laatii waatoraa6e. Wo66e bo him6e nun watti 6e dum. Wo66e kan banataa gam daliila Laamaare Alla. Baawudo ko jabi haala kan fu, jaba!»

Yeesu du'anake sukahon petton

(Marku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Baawo majjum, him6e waddani Yeesu sukahon petton, gam o yowa juude makko dow makkon o du'anoo kon, amma aahii6e makko nyaasitii 6e.

¹⁴ Den Yeesu wi'i 6e: «Accee sukahon petton wara to am, to on kadee kon, gam Laamaare Alla laatani nun wa'u6e hande makkon.»

¹⁵ O yowi juude makko dow makkon, den o yawti diga don.

Yeesu e gojankeejo jom jawdiijo

(Marku 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Gojankeejo gom battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Moodibbo, booddum ume haani mi wada, go mi he6a yonki tabitiiki?»

¹⁷ Yeesu wi'i mo: «Ko wadi aa yamammi dow ko woodi? Alla tan woni booddo! To aa yidi hebugo yonki tabitiiki, sey tokkaa sariyaaji.»

¹⁸ Gorko on yami Yeesu, wi'i: «Diye nun sariyaaji dīn?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Taa waru neddo, taa jeenu, taa wujju, taa seeda fewre.

¹⁹ Teddin baaba maa e inna maa, den jidaa banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

²⁰ Gojankeejo on wi'i mo: «Mii jogii sariyaaji dīi don fu. Ume nun horii kade?»

²¹ Yeesu wi'i mo: «To aa yidi laatodaa kebbudo, yahu cippaa ko goodudaa, kokkaa talakaaḅe ceede majjum. Den a heban jawdi dow kammu. Baawo majjum, garaa tokkaa am.»

²² No gojankeejo on nani haala kan, yawti e berne biisiine, gam o laati nun jom jawdiijo.

²³ Den, Yeesu wi'i aahiiḅe mum: «E goonja batanmi on, edum sadi jom jawdiijo naata der Laamaare Alla!

²⁴ Mii batitoo on ka kade, edum buri hoyugo, jelooba wurtoroo e hinere baatal, e no jom jawdiijo naatirta der Laamaare Alla.»

²⁵ No aahiiḅe makko nani ka, haaynaare nanji dum, wi'i: «Den, moy waawata ko hisi?»

²⁶ Yeesu daari ḅe, wi'i: «E himḅe, dum don wadataako, amma to Alla, huune fu wadoto.»

²⁷ Den, Piyer etti haala wi'i mo: «Minon, men accii huune fu men tokki maa. Ume nun laatantoo men?»

²⁸ Yeesu wi'i ḅe: «E goonja batanmi on, to huune fu laatinaama kesum, Bii neddo joodoto e kittaalaamaare tedduḅal makko. Den, onon sappo e dido tokkuḅe am, on joodoto dow kittaaje sappo e didi, kiitodon lenyi Isira'iilaabe sappo e didi.

²⁹ Neddo fu accudo wuro mum, e sakikiraabe mum worḅe e rewḅe, e baaba mum, dum bo inna mum, e sukaaḅe mum, e gese mum, gam am, o heban ko buri dum, kade bo, o heban yonki tabitiiki.

³⁰ Amma duuḅḅe ardiibe jooni, laatoto sakitiibe, duuḅḅe der sakitiibe jooni bo, laatoto ardiibe.»

20

Ballool gollotooḅe der gesa innabooje

¹ «Laamaare Alla e nandi e jom gesa innabooje. O wurtii subaka kecco, gam o

daarta gollotooḅe, o yaara to gesa innabooje makko.

² O nannantiri e gollotooḅe, o yoba ḅe nyalaane fu ceede cardi goote. Den o yaari ḅe gesa makko.

³ O wurtii jaka yande jeenay, o tawi woḅḅe e joodii der luumo, woodaa gadeteenjal.

⁴ O wi'i ḅe: "Jahee gollodon, onon bo der gesa innabooje am, mi yoban on ko haani,"

⁵ kamḅe bo ḅe jahi. Jom gesa on witti kade caka nyalooma e yanne tati, o wadi hande non.

⁶ Baawo majjum, wakkati yanne joy, o wurtii kade. O tawi woḅḅe e darii, woodaa gadeteenjal. O wi'i ḅe: "Ume wadi ko oon nyalli daraago do, on goodaa gadeteenjal?"

⁷ Be toontii mo, ḅe bi'i: "Men kebay ettudo men golle." O wi'i ḅe: "Jahee onon bo gollodon der gesa innabooje am."

⁸ No kiikiide wadi, jom gesa on wi'i deenudo jawdi mum: "Noddu gollotooḅe ḅen, jobaa moy fu ceede mum. Puddiraa sakitiibe, keennytiraa ardiibe."

⁹ Ettanooḅe golle deydey alaasara wari, moy maḅḅe fu hokkaa ceede cardi goote.

¹⁰ Ardinooḅe etteego golle bo wari. Bee miiluno joddi maḅḅe buran ni ḅee to. Amma moy maḅḅe fu yobaa ceede cardi goote.

¹¹ No ḅe jobaa, ḅee dumbitoo dow jom gesa on,

¹² ḅee bi'a: "Sakitiibe wari, yanne woore tan gollii, ko potindaa ḅe e minon golliiḅe nyalaane ne fu, der naaje e guli!"

¹³ Jom gesa on toontii gooto maḅḅe, wi'i: "Banniraawo am, mi farkanay maa. En nannantir bane dow ceede cardi goote nyalaane fu na?"

¹⁴ Ettu joddi maa, dillu. Mii yidi yobugo cakitiido hande no maa.

¹⁵ Laawol hokkay am mi wadira ceede am no jidirmi na? A daaririi am e gite kallude gam mi wadii ko woodi na?"»

¹⁶ Yeesu wi'i: «Hande non sakitiibe laatortoo ardiibe, ardiibe bo laatoo sakitiibe.»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de tatawre

(Marku 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 No Yeesu yahata Urusaliima e aahii6e mum, o noddi sappo e dido 6en, feere mum, o wi'i 6e:

18 «Nani een jaha Urusaliima. Ton Bii neddo wattoyte der juude hooree6e li-maamii6e, e moodi66e tawreeta. Be kiitoto mo kiita maayde.

19 Be gattan mo der juude heefer6e, gam 6e jaanca mo, 6e piya mo looci, 6e bila mo dow leggal palaanj. Amma nyalaane tatawre, o fintan.»

*Elgal inna Yaakuuba e Yuhaana
(Marku 10.35-45; Luka 22.24-27)*

20 Den, inna 6i66e Jebede e sukaa6e mum battii Yeesu. O jiccii yeeso Yeesu gam o eela dum ballal.

21 Yeesu wi'i mo: «Ume jidudaa?» O toontii mo, o wi'i: «Mii yidi, to a laamike, nootodaa 6i66e am dido 6ee do, gooto joodoo nyaamo maada, gooto bo nano maada.»

22 Yeesu toontii, wi'i: «On annaa ko eeloton am. On baawan ko yariri jarirgel nel jarirammi na?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Men baawan.»

23 O wi'i 6e: «Goonja nun, on baawan. Amma joodaago nyaamo am e nano am, min bane hokkata dum. Bee do Baaba am siryanii joonde den nun hebata de.»

24 No aahii6e sappo horii6e nani ka, mone mab6e ummii dow banniraabe mab6e dido 6en.

25 Den, Yeesu noddi 6e, 6e fu, wi'i 6e: «Oon anni hooree6e duuniyaaru, no boni nun jogorii him6e mum. Maw6e bo e holla him6e mum baawde.

26 Amma, dum wadataako hande non hakkune moodon. Jidudo laataago mawdo caka moodon fu, joomum laato jagotoodo mon.

27 Kade bo, jidudo ardaago e moodon fu, joomum laatoo maccudo moodon.

28 Hande non, Bii neddo waray gam jaganeego, amma, jagganaago him6e waddi mo, o hokkitira yonki makko gam sooditaago duu66e.»

*No Yeesu wuntiniri wumu6e dido
(Marku 10.46-52; Luka 18.35-43)*

29 Yeesu e aahii6e mum e wurtoo Yeriko, go jama'aare duunne e tokki mo.

30 Wumu6e dido gom e joodinoo sera laawol. Be nani e wi'ee, Yeesu nun yawtata don, den 6e janti 6ee kuuba, 6ee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

31 Jama'aare e falma 6e gam 6e jeedoo, amma 6e beydi huu6ugo e semme, 6ee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

32 Yeesu darii, noddi 6e, wi'i: «Ume jidudon mi wadana on?»

33 Be toontii mo, 6e bi'i: «Joomiraawo, wuntin men.»

34 Yeesu yurmii 6e, meemi gite ma66e. Don maa don 6e bumti, 6e tokki mo.

21

*Yeesu naatii Urusaliima
(Marku 11.1-10; Luka 19.28-40;
Yuhaana 12.12-19)*

1 No Yeesu e aahii6e mum faanii Urusaliima, 6e jottii Baytifaaji, takkol waanne wi'eteene waanne Jaytuuje. Yeesu lili aahii6e dido.

2 O wi'i 6e: «Jahee siire wonune yeeso moodon, to oon naata ne, on tawan babba e binnel mum e ha66ii. Pittee di gaddanon am.

3 To goddo yamii on gokka fu, toontee mo: «Joomiraawo nun bukaa di.» Don maa don, o accan on gaddon di.»

4 Dum wadii, gam hebbingo haala ka annabiijo batuno, wi'i:

5 «Batee 6i66e Siyoona, bi'on:

«Daaree, laamiido mon e wara e mon, oo diggi, oo waddii babba, e binnel mum.»»

6 Aahii6e 6en yahi, wadi ko Yeesu bati 6e.

7 Be gaddi babba e binnel mum, 6e daddi toggooje mab6e dow majji, den Yeesu waddii.

8 Duu66e der jama'aare nen weyyiti gineeji mum dow laawol. Wob6e bo salti licce ledde, e weyyita dow laawol.

9 Ardii6e Yeesu, e tokkin6e mo 6aawo fu, e hulgina e wi'a: «Hosana, Bii Dawda! Barke laatanoo garoowo e inne Joomiraawo! Hosana Joomiraawo mo dow kammu!»

10 No Yeesu naati Urusaliima, genni fu laawontirii. Him6e e yamontira, e wi'a: «Moy nun gorko oo do?»

11 Jama'aare toontii, wi'i: «Yeesu annabiijo, mo Nasaratu, der leydi Galili nun.»

Yeesu riiwii sippooḅe e soodoḅe der suudu Alla

(Marku 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhaana 2.13-22)

¹² Yeesu naatii der suudu Alla. O riwi sippooḅe, e soodoḅe, o hippi taaburuuji cengotoḅe ceede, e kittaaḅe sippooḅe tantabaraaji.

¹³ Den, o wi'i ḅe: «Alla batii der Dewtere, wi'i: "Suudu am noddete suudu to du'aare wadatee." Amma onon, on gartirii ḅol suudorde wuyḅe!»

¹⁴ Wumuḅe e layooḅe wari to makko der suudu Alla, go o nyawti ḅe.

¹⁵ Hooreeḅe limaamiiḅe, e moodiḅḅe tawreeta, mone mum ummi no yi'i kujje kayniide ḅe Yeesu wadata, e no sukaaḅe hulginirta der suudu Alla, e wi'a: «Hosana Bii Dawda!»

¹⁶ Den ḅe bi'i: «Aa nana ko sukaaḅe ḅen batata na?» Yeesu toontii ḅe, wi'i: «Mii nana. On meeday ko janḅi haala kaa ḅo na? "A heḅii maanteego diga e kunnude sukaaḅe, e musinoḅe.»

¹⁷ Den, o acci ḅe, o wurtii siire nen, o yahi Baytaniya, o waaloy ton.

Yeesu yaa'ike ibbi

(Marku 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Fini mum subaka, Yeesu dawi e witta der siire, go rafo wadi mo.

¹⁹ O hollirii ibbi sera laawol. O yaali to makki, amma o taway goddum, sey baafe tan. Den o bati ibbi kin, o wi'i: «A rimataa ḅiḅḅe kade faa abada!» Don maa ḅon, ibbi kin yoori.

²⁰ No aahiḅe makko yi'i dum, haaynaare nanḅi dum, den ḅe yami mo, ḅe bi'i: «Noy ibbi kin yooriri ḅon maa ḅon?»

²¹ O toontii ḅe, o wi'i: «E goonja batanmi on: To oon goondini, on gaday seko, on gadan ko ḅuri ko ibbi kin wadanaa. On baawan ko wi'i, waanne nee ḅo: "Doofa diga ḅo, yantoy der maayo," dum laatoto bo.

²² To oon goondini, ko eeludon e du'aare fu, on keban dum.»

Yahuduuḅe e yama diga toy baawde Yeesu yiwi

(Marku 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Yeesu naati der suudu Alla. No o waajotoo, hooreeḅe limaamiiḅe, e dottiiḅe Yahuduuḅe battii, yami mo, wi'i: «E baawde

dey gadirtaa kujje ḅee? Moy hokku maa baawde majjum?»

²⁴ Yeesu toontii ḅe, wi'i: «Min bo, mi yaman on yande goote. To on toontike am, mi batan on e baawde dey nun gadiranmi huune dum.

²⁵ Moy lili Yuhaana wada himḅe batisi? Alla nun, naa himḅe?» Be baddi hakkune maḅḅe, ḅe bi'i: «To en bi'i "Alla nun", o wi'an: "Den, ume wadi go en goondinay Yuhaana?"

²⁶ Amma to en toontike bi'uden "himḅe nun", een kula himḅe bo, gam himḅe fu e daari Yuhaana hande annabi-ijo.»

²⁷ Be toontii Yeesu, ḅe bi'i: «Men annaa.» Kanko bo, o wi'i ḅe: «To non min bo, mi batataa on to e baawde dey nun gadiranmi kujje ḅee.»

Ballool rindaabe dido

²⁸ Yeesu ḅeydi wi'i: «Kaye miiludon e ballool ḅol ḅo: Gorko gom nun woodunoo sukaaḅe worḅe dido. O bati arano, o wi'i dum: "Suka am, yahu golloḅaa to gesa innabooje."

²⁹ Suka on toontii, wi'i: "Mi yahataa." Amma ḅaawo nii, o miijitii, o yahi.

³⁰ Baaba on noddi suka didaḅo, wi'i mo ka o wi'unoo arano on. Oo ḅon toontii, wi'i: "Woodi Baaba, mi yahan" Amma o yahay.

³¹ Der kamḅe dido ḅen, moy nun e maḅḅe wadi ko baaba mum yidi?» Be toontii, ḅe bi'i: «Arano on nun.» Den, Yeesu wi'i ḅe: «E goonja batanmi on, jaḅooḅe ceede faada, e kaaruwaabe artan on naatoygo Laamaare Alla.

³² Gam Yuhaana warii caka moodon, hollii on laawol foonnitaare, on jaḅay haala makko. Amma jaḅooḅe ceede faada e kaaruwaabe goondinii mo, go onon yi'uḅe dum, on tuubay goondindon mo.»

Ballool gesa innabooje

(Marku 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ «Kettinee ballool gonḅol kade. Nedḅo gom nun tiggi gesa innabooje mum. O wadi kowaagol kara, o fiiltini ka. O wasi gayka to ḅiḅḅe innabooje ḅiddete, o mahi suudu towukol deenirkol der gesa ka. Baawo mum, o accani ka gollotoḅe makko ḅe gadi haya, den o wadi jahaanjal.

³⁴ No wakkati borugo innabooje yottii, o lili gollotoobe makko to reeninaabe gesa, 6e gaddanaa mo gedu makko der bi66e innabooje den.

³⁵ Amma reeninaabe gesa nan nanji lilaabe ben, fiyi gooto, gooto bo, 6e bari dum, tatabo 6e paddi dum kaaye, 6e bari.

³⁶ Jom gesa on lilitii gollotoobe mum, burube arandeebe duudugo. Reeninaabe gesaa, wadani 6e no wadannoo arandeebe.

³⁷ Faa sakitiine, o lili biyiiko gorko to ma66e, o wi'i: "No wadi fu, 6e teddinan biyam."

³⁸ Amma no reeninaabe gesa yi'i mo, 6e bi'ontiri hakkune ma66e: "Kanko woni donoowo gesa nan. Garee baren mo, donen nal!"»

³⁹ Den, 6e nanji mo, 6e paddi mo baawo gesa, 6e bari mo.

⁴⁰ Jooni noo, to jom gesa innabooje on wari, noy o wadata 6e?»

⁴¹ Be toontii mo, 6e bi'i: «O halkan reenube hallube ben halkere naawune. Den o hokkan wobbe gesa nan, wada haya, baawoobe ko hokki mo gedu makko, to wakkati borol bi66e fotii.»

⁴² Baawo majjum, Yeesu wi'i 6e: «On meeday jannugo ko winnaa der dewtere na?

"Hayre ne mahoo6e woppi, kayre laatii hayre jogiine maadi." Kanjum woni golle Joomiraawo, edum haaynii e gite meeden!»

⁴³ Gam majjum, mii wi'a on: «Laamaare Alla sottinte caka moodon, ne hokkee himbe lenyi janani, wadoobe ko Alla yidi.

⁴⁴ [Neddo janudo dow hayre nen, heltoto. Mo ne yanti dow mum fu bo, muunyit-into.]»

⁴⁵ No hooree6e limaamii6e e Farisaa6e nani ka, 6e paami kambe nun Yeesu wadani ballaaji dii.

⁴⁶ Bee daarta laabi no 6e nanjirta mo, amma 6ee kula himbe, gam himbe fu e daari mo annabiijo.

22

Balloom dow bangal (Luka 14.15-24)

¹ Yeesu baddi 6e kade e ballaaji, wi'i:

² «Laamaare Alla e nandi hande laamiido gom gadudo julde bangal biyum.

³ O lili gollotoobe makko noddanaa mo noddinaabe julde bangal. Amma noddinaabe ben yiday warugo.

⁴ O lili kade gollotoobe makko wobbe, o wi'i 6e: "Bi'ee noddinaabe ben, huune fu siriyaama, ga'i e baali payudi hiisaama, huune fu gasii, 6e gara nyaamde."

⁵ Amma noddinaabe yeebii noddoo ren, hiinnii haajuuji mum. Oo do yawtiri gesa mum, oo to bo yawtiri daartiiru mum.

⁶ Horiibe nanji gollotoobe, toori 6e, wari 6e.

⁷ Mone laamiido ummii puy. O lili soogeeji makko yaha halkaa himbe ben, wuuda ci'e ma66e.

⁸ Baawo majjum, o wi'i gollotoobe makko: "Nafa bangal benni, amma noddinanoobe fotay nyaamugo ka.

⁹ Gam majjum, jahee to fottirde laabi, noddon 6e tawudon don fu wara."

¹⁰ Gollotoobe ben yahi to fottirde laabi, noddi 6e tawi don fu, hallube e woodube fu, faa suudu hebbi himbe.

¹¹ Laamiido naati gam daara noddinaabe mum. O hollirii goddo gom, mo bornaaki gineeji bangal.

¹² O battii mo, o wi'i: "Banniraawo am, noy naatirdaa do go a bornaaki gineeji bangal?" Amma, oo jeedii.

¹³ Den, laamiido wi'i gollotoobe mum: "Ka66ee mo, koyde e juude, boppon yaasi, der niwre. O wulla ton, o yakkontira nyiye."

¹⁴ Yeesu tokki wi'ugo: «Noddaabe e duudi, amma subaa6e duudaa.»

Yobugo laamiido Roma ceede faada (Marku 12.13-17; Luka 20.20-26)

¹⁵ Farisaa6e yahi baddoy dow no 6e nanjirta Yeesu der haala mum.

¹⁶ Be lili aahiibe ma66e wobbe, e 6e Eroodu, 6e bi'i mo: «Moodibbo, emen anni a laati nun goonjaajo. E goonja nun jannjirtaa laawol Alla, a hulataa bo himbe, gam a burontirtaa himbe.

¹⁷ Den, batu men ko miiludaa dow haala kaa do: E haani men joba laamiido Roma ceede faada naa haanay?»

¹⁸ Amma Yeesu e anni miilooji berde ma66e kalludi. O toontii 6e, o wi'i: «Onon

munaafitii! Ume wadi ko oon daarta jammaago am?

¹⁹ Kollee am ceede jobirteede den.»

Be gaddani mo ceede cardi goote.

²⁰ O yami be, o wi'i: «Foto moy e inne moy woni do?»

²¹ Be toontii, be bi'i: «Laamiido Roma nun.» Den o wi'i be: «To non, kokkee laamiido Roma ko laataniidum, kokkon Alla bo ko laataniidum.»

²² No be nani ka o toontii, haaynaare nanji be. Den be acci mo, be jawti.

Pintol maaybe

(Marku 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Der nyalaane woore nen, wobbe yiwoy diga e waalde Sadukii. Kambe nun yeddata, e wi'a maaybe fintataa. Be gari to Yeesu, be yami mo,

²⁴ be bi'i: «Moodibbo, Muusa wi'i: "To goddo maayii rimay biibe, minnyiiko naatta debbo on, gam o darina lenyol mawniiko maayudo."»

²⁵ Dum wadiino caka amen dow wobbe rindaa be jeedido. Arano banji debbo, maayi, rinday e makko. Minnyiiko naatti debbo on.

²⁶ Kanko bo o maayi, o rinday mo biddo. Tatabo bo non non, faa be fu jeedido ben.

²⁷ Baawo maabe be fu, debbo on bo maayi.

²⁸ Den, nyalaane darjal, to maaybe fintoy, moy nun e maabe, o laatoytoo debbo mum, dow kambe jeedido ben? Gam be fu be koowiino mo.»

²⁹ Yeesu toontii be, wi'i: «On majjii, gam on paamay Dewte, on annaa baawde Alla bo.

³⁰ To maaybe fintii, worbe banjataa, rewbe bo banjataake, be laatoto nun hande malaykaa be tawaabe dow kammu.

³¹ Dow haala pintol maaybe, on janjay ko Alla wi'i on na? O wi'i:

³² "Min woni Alla Ibrahiima, Alla Isiyaaku, e Alla Yaakuubu." Alla laataaki Alla maayube, amma Alla wuuru be.»

³³ Jama'aare hettinaniine mo, haaynaare nanji dum e ekkitinol makko.

Sariya buruka mawnugo

(Marku 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴ No Farisaa be nani Yeesu muubii kunnude Sadukii be e haala, be gadi hawriine.

³⁵ Gooto maabe, laatiido janjinoowo Sariya, yidi jarbaago Yeesu, yami mo, wi'i:

³⁶ «Moodibbo, sariya kaye buri mawnugo der dewtere tawreeta?»

³⁷ Yeesu toontii mo, wi'i: «"Yidu Alla Joomiraawo maa e berne maa fu, e yonki maa fu, e hakkillo maa fu."»

³⁸ Kanka woni sariya arana, buruka manju.

³⁹ Sariya didaaba nanduka e makka nani: "Yidu banniraawo maa, hande no jidirdaa hoore maa."»

⁴⁰ Ko tawreeta Muusa e dewte annabiibe bati fu, e darii dow sariyaaji didi dii.»

Almasiihu e Dawda

(Marku 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ No Farisaa be hawritii, Yeesu yami be, wi'i:

⁴² «Ume miiloton dow Almasiihu? Bii moy nun?» Be toontii mo, be bi'i: «Bii Dawda nun.»

⁴³ Den Yeesu wi'i be: «Noy Dawda noddiri mo "Joomiraawo?" Ruuhu Alla holli mo dum, gam majjum o wi'i:

⁴⁴ "Joomiraawo wi'i Joomam:

Jooda nyaamo am,

faa mi wada jaabaa waybe maa."»

⁴⁵ To Dawda noddii mo "Joomiraawo", den, noy o laatortoo biyiiko?»

⁴⁶ Be fu be baaway ko toontii mo gokka. Diga nyaanne mum, goddo suusay ko yami mo yande godde.

23

Yeesu felii moodiibe tawreeta e Farisaa be

(Marku 12.38-40; Luka 11.37-54; 20.45-47)

¹ Den, Yeesu baddi jama'aare e aahiibe mum, wi'i:

² «Moodiibe tawreeta e Farisaa be, yowanaama janjingo tawreeta Muusa.

³ Gam majjum, nananee be, gadee huune fu ko be bi'i on. Amma to on gadee ko be gadata, gam bee bata, amma be gadataa ko be bati.

⁴ Bee kaaba doolle teddu be, be doonina himbe dow balbe mum. Amma kambe, be jidaa meemugo de baa e kollel.

⁵ Ko be gadata fu, bee gada dum gam himbe yi'ana be. Kanjum acci bee binna aayaaje dow laayaaji, be kaaba e tiide, e

dow came ma66e. Bee juutina sariiji toggoje ma66e.

⁶ Bee jidi joonde arandeeje to 6e noddinaama nyaamde. Bee jidi joonde burde teddugo, der cuudi baajordi.

⁷ Bee jidi sanneego caka jaayri to jama'aare hawritii, e noddeego "Moodibbo".

⁸ Amma onon, to on nootee noddedon "Moodibbo", gam moodibbo gooto tan goodudon, onon kan, on fu oon banniraa6e.

⁹ To on noddee goddo "Baaba" e duuniyaaru do, gam Baaba gooto tan goodudon, kanko woni gonudo dow kammu.

¹⁰ To on jabee noddeego "Hooreejo", gam hooreejo gooto tan goodudon, kanko woni Almasiihu.

¹¹ Burudo mawnugo caka moodon laatoo gollantodo horiibe.

¹² Mawnindo hoore mum fu, leesinte. Leesindo hoore mum bo, mawninte.»

Yeesu e gacco munaafitaare

(Marku 12.40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

¹³ «Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! gam oon ma66ana him6e dammugal Laamaare Alla. Onon e ko'e mon on naatataa, on accay yidube naatugo bo, naata. [

¹⁴ Bone laatanto on onon moodi66e e Farisaa6e munaafitii6e! Oon teeta cuudi gawniibe, oon juutina du'aaje gam him6e mana on. Gam majjum, on kiitete kiita buruka naawugo.]

¹⁵ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon boositoo leyde, e maayo fu, gam ke6on baa gooto tokka on. To on ke6ii mo, laatinon mo 6ii yiiteejo, de didi, bura no moodon.

¹⁶ Bone laatanto on, onon wumu6e ardiibe! Oon bi'a: "To neddo hunorake suudu Alla, dum laataaki goddum. Amma to o hunorake kanjeeri suudu Alla, doole o hebbina hunayeere makko."

¹⁷ Onon majju6e, e wumu6e! Ume 6uri mawnugo, kanjeeri na, naa suudu Alla laabinoonjol kanjeeri?

¹⁸ Oon bi'a kade: "To neddo hunorake hiisirde dum laataaki goddum. Amma to

o hunorake sadaka cakkaaka dow hiisirde, doole o hebbina hunayeere makko."

¹⁹ Onon wumu6e! Ume nun 6uri mawnugo: sadaka kiisaaka na, naa hiisirde laabinoore sadaka kan?

²⁰ To non kunoriido hiisirde, hunorake hiisirde e ko woni dow maggol fu.

²¹ Kunoriido suudu Alla, hunorake 6ol e Alla tawaado der mayru.

²² Kunoriido kammu bo, hunorake gurol Laamaare Alla, e Alla joodiido dow maggol.

²³ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon cutta jakka haakooji bi'eteedi maantu, e anisa, e kume, amma oon jeeboo ko 6uri teddugo der tawreeta, kan woni foonni-taare, e endam, e goondinki. Amma to on jeebee ko horii.

²⁴ Onon wumu6e ardiibe! To buubol yanii der jaram moodon, oon cekoo, ikkinon 6ol, amma oon moda jeelooba!

²⁵ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon lay6a 6aawo jarirkon, e 6aawo keede. Amma der majje e heewi huune ko wujjaa, e ko teetaa.

²⁶ An Farisajo bumdo! Lay6u taw der jarirkon e der keede, den 6aawo majje bo laa6an.

²⁷ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon nandi hande caabeeje dawninaade. Yaasi majje e woodi, amma der e hebbi yiye maayu6e, e huune ko sobi fu.

²⁸ Onon bo, hande non laatidon. Dow gite him6e, oon nandi hande foonnitiibe, amma der moodon e hebbi munaafitaare, e luudaare.

²⁹ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon maha jenaale annabiibe, oon boodina caabeeje foonnitiibe.

³⁰ Den oon bi'a: "To men na'onno wakkati kaakiraa6e amen, men kawtataano e ma66e dow barki annabiibe 6en."

³¹ Hande non, nootoridon onon nun laatii 6i66e warunoo6e annabiibe.

³² To non, kebbinee golle de kaakiraa6e moodon fudduno!

³³ Onon 6i66e bolle pure! Noy baawirton ko dadi yiite jahannama?

³⁴ Gam majjum, mii lildana on annabiibe, e hakkil6e, e moodi66e

tawreeta. On baran wo66e, tiggon wo66e, wo66e, piyon dum looci, der cuudi moodon baajordi, tooron 6e, der ci'e e ci'e.

³⁵ Alla hiitoto on sabbu yiyam him6e foonniiti6e, baraa6e. Dum fuddan diga yiyam Habiila, poonniitido, faa yiyam Jekariya, 6ii Barakiya, mo barudon hakkune suudu Alla e hiisirde.

³⁶ E goonja batanmi on: Huune dum fu, tawan him6e jaamanuuru nuu do!

*Yeesu yurmike him6e Urusaliima
(Luka 13.34-35)*

³⁷ «Urusaliima, Urusaliima! an baroowo annabi6e, e paddoowo 6e Alla lildanoy maa kaaye! De duuddum jidumi hawritingo 6i66e maada hande no gertogal hawritirta coppi mum ley biyeede mum. Amma on jabay.

³⁸ Gam majjum, on accante genni moodon laatoo bille.

³⁹ E goonja batanmi on, on ji'ataa am kade faa nyalaane bi'oyton: "Barke woodani garoowo e inne Joomiraawo!"»

24

*Pusol suudu Alla e keennyol duuniyaaru
(Marku 13.1-37; Luka 21.5-24; 17.22-37)*

¹ Yeesu wurtii suudu Alla, e yawta, ko aahi6e makko battii, e holla mo no suudu Alla nol mahiraa.

² Den, o wi'i 6e: «On ji'i huune dum fu na?» E goonja batanmi on: «Baa hayre yowataako dow wonne, dum fu, dum pusete.»

³ Yeesu yahi joodoy dow waanne wi'eteene waanne Jaytuuje, den aahi6e makko wari kam6e tan, yami mo, wi'i: «Batu men dey nun dum wadata. Maane ney nun hollitinta garki maa e keennyol duuniyaaru?»

⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Kakkilee, to on accee goddo majjina on.

⁵ Gam duu66e waran e inne am, 6e bi'a, kam6e nun woni Almasiihu. Be majjinan him6e duu66e.

⁶ On nanan habaruuji konuuji e rimmo konuuji e batanee, amma to on kulee! Doole nun dum wada, amma timmoode bane don taw.

⁷ Lenyol ummanto lenyol hawre. Laamaare ummanto laamaare bannun

hawre. Rafo e dimmaade leydi wadan der nokkuuje godde.

⁸ Dum don fu laati nun hande fuddoode natakawre.

⁹ Den him6e wattan on e juude wo66e gam tooredon, baredon. Lenyi fu wanyan on gam inne am.

¹⁰ Wakkati mum, him6e duu66e accan goondinki, 6e jammontiran, 6e banyontira hakkune ma66e.

¹¹ Annabi6e fewoobe duu66e waran, 6e majjinan him6e duu66e.

¹² Hallande yahan e duuda faa yidde him6e duu66e feewta.

¹³ Amma munyudo faa timmoode, hisan.

¹⁴ Linjiila dow Laamaare Alla waajete der duuniyaaru fu, gam dum laatano lenyi fu seedaaku. Den, timmoode duuniyaaru waran.»

Tooraaji mawdi e wara

(Marku 13.14-23; Luka 21.20-24)

¹⁵ «Gam majjum, to on ji'ii "karmudum, nyiddudum", dum annabi Daniyel batano e darii dow nokkuure ceniine, den sey jannoo6e ka wada hakkillo.

¹⁶ Den, tawaabe Yahudiya fu dogga eenca baalle.

¹⁷ Tawaado dow suudu bo, to wi'a jippoto etta ko woni der suudu.

¹⁸ Tawaado gese bo, to wittu wuro ettoyo toggoore mum.

¹⁹ Bone laatanto rew6e gaam6e, e musintee6e der nyalaade den!

²⁰ Du'ee, gam to doggudu moodon laatoo wakkati dabbune, dum bo nyalaane siwteene.

²¹ Gam, toora mawka laatoto, hande makka meeday ko wadii diga duuniyaaru fuddi faa jooni, hande makka bo wadataa kade faa abada.

²² To nyalaade den buytaakano juutugo, goddo hisataano. Amma Alla buytii de sabbu subaa6e mum.

²³ Wakkati mum, to goddo wi'ii on: "Almasiihu nani do,» naa bo "o nani to," to on goondinee.

²⁴ Gam almasiihu6e e annabi6e fewrekuu6e waraan. Be gadan kaayefiiji mawdi, e haaynaareeji duuddi, gam 6e majjina baa e subaa6e, to wadoto.

²⁵ Paamee wooda, mi seedinii on dum diga dum waray.

²⁶ To goddo wi'ii on: "O na'on der haro," to on jahee ton. Naa bo to 6e bi'ii on: "O na'on der cuudi," to on goondinee.

²⁷ Hande no maayyere maayyirta dow kammu diga lettugal faa gorgal, hande non Bii neddo bo warirta.

²⁸ To baatudum woni fu, ton nun digaa-reeje hawritintoo.»

Wittoyo Almasiihu

(Marku 13.24-31; Luka 21.25-33)

²⁹ «Don maa don, baawo nyalaade billaaje den, naaje ni66an, lewru accan yaynugo, koode yanan diga dow kammu, baawde gonude dow kammu fu dimmoto.

³⁰ Den, maane Bii neddo hollitinto dow kammu. Lenyi himbe duuniyaaru fu simoto. Be ji'an Bii neddo e wara diga kammu, der duule, e baawde mawde, e teddunjal.

³¹ Walaldu mawnu fuurete. O lilan malaykaa6e makko der gooraaje leydi naay, lettugal e gorgal, sobbiire e hoore fudo, gam hawritingo su6aa6e makko wonu6e der duuniyaaru fu.

Ballool ibbi

(Marku 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² Paamee ko ibbi ekkintinta. To licce makki e wilita, e wada haako, oon anni dunju faanike.

³³ Hande non, onon bo, to on ji'ii hu-une ko batanmi do fuddi wadugo, annitee wakkati Bii neddo faanike, oo darii dammugal wuro.

³⁴ E goonja batanmi on: Himbe jaamanuru nu do maayidintaa go huune dum fu laatoo.

³⁵ Kammu e leydi heennyan, amma haala am heennyataa faa abada.»

Alla tan anni nyalaane dargal

(Marku 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Amma nyalaane e wakkati majjum, walaa annudo dum. Baa malaykaa6e wonu6e dow kammu annaa, baa Biddo bo. Walaa annudo dum sey Baaba tan.

³⁷ Hande no dum laatino der jaamanu Nuuhu, hande non garki Bii neddo bo laa-toto.

³⁸ Go ilam tufaana wara, himbe e nyaamanno, e yaranno, e bananno, e banana bi66e mum, faa nyalaane Nuuhu naati laana diyam.

³⁹ Be miijanaaki dum, faa ilam tufaana wari halki 6e 6e fu. Hande non garki Bii neddo bo laatorto.

⁴⁰ Wakkati mum, worbe dido wonoto der gesa, gooto ettee, gooto accee.

⁴¹ Rewbe dido namidan dow namarde woore, gooto ettee, gooto accee.

⁴² To non, deenee, gam on annaa wakkati de Joomiraawo moodon warata.

⁴³ Paamee kaa do: To jom wuro e anni wakkatiire ne gujjo warata jemma, o daanataako. O accataa gujjo yula suudu makko.

⁴⁴ Gam majjum, kakkilee onon bo, gam Bii neddo waran der wakkatiire ne on milay.»

Gollotoodo geeto e gollotoodo kalludo

(Luka 12.41-48)

⁴⁵ «Moy woni gollotoodo kooliniido, kakkildo? Kanko woni mo joomiraawo mum yowani dum himbe wuro mum gam o hokka 6e nyaamdu der wakkati kaanuki.

⁴⁶ Barke laatanto gollotoodo mo joomiraawo mum warti tawi e hiinnii golle mum.

⁴⁷ E goonja batanmi on: Joomiiko yowanan mo jawdi mum fu.

⁴⁸ Amma to gollotoodo on e laatii kalludo, o wi'an der berne makko: Joomiraawo am booyan, wartay,

⁴⁹ den o yanta oo fiya banniraabe makko gollotoobe, oo nyaamida, oo yarida e yaroobe.

⁵⁰ Kanko, joomiiko wartan nyalaane ne o miilanay, e wakkatiire ne o annaa.

⁵¹ Joomiiko hiitoto mo kiita naawuka, o he6a riiba e munaafitiibe. Den o wullan, o yakkontira nyiye.»

25

Ballool dow gati sappo di annaa worbe

¹ «Nyalaane mum, Laamaare Alla nandan e gati sappo di annaa worbe ettudi fitillaaji mum, wurtii gam fottoygo e jommanjo gorko.

² Joyo ma66e e laatii naabiibe, joyo bo yoyube.

³ Naabiibe 6en etti fitillaaji mum, amma 6e ettay nebbam goddam.

⁴ Yoyube kan etti fitillaaji mum, hawri e paali nebbam goddam.

⁵ No jommanjo jenni waray, 6e fu 6e ŋoŋi, 6e daani.

⁶ Faa caka jemma, huuɓaango nanaa, wi'i: "Jommanjo gorko nani, burtee, pottee e makko!"

⁷ Den 6e fu 6e pini, 6ee moyyina fitillaaji maɓɓe.

⁸ Gati joy ŋaabiidi wi'i banniraaɓe mum yoyube: "Kokkoree men nebbam moodon sedda, gam fitillaaji amen na'on nyifa."

⁹ Yoyube toontii 6e, wi'i: "Aawo nebbam dam men goodi heyataa en, en fu. Jahee to sippooɓe, coodee dam moodon!"

¹⁰ No 6e jawti soodoygo nebbam, jommanjo gorko yottii. Wadunooɓe siri mum naatidi e makko der wuro to ɓangal wadata, den dammugal maɓɓaa.

¹¹ No ɓooyi sedda, joyo horiibe wittoy, e huuɓa, e wi'a: "Joomiraawo, Joomiraawo, maɓɓitan men!"

¹² Amma o toontii 6e, o wi'i: "E goonja batanmi on, mi annaa on."

¹³ Gam majjum Yeesu wi'i: «Deenee, gam on annaa nyalaane, dum bo wakkatiire de Bii neddo warata.»

Ballool gollotooɓe tato (Luka 19.12-27)

¹⁴ «Dum nandan hande gorko gom ciriyiido wada jahaanjal. Den o noddi gollotooɓe makko, o yowani 6e jawdi makko.

¹⁵ O hokki arano maɓɓe ceede cardi keme joy, didaɓo, ceede cardi keme didi, tataɓo bo, ceede cardi hewre, moy fu jaka baawde mum. Den o yawti genni makko.

¹⁶ Don maa don, gollotoodo kokkaado ceede cardi keme joy, yahi tenkorii de, de diibi ceede cardi keme joy godde.

¹⁷ Kokkaado ceede cardi keme didi bo, wadi hande non, kanko bo o riibii ceede cardi keme didi godde.

¹⁸ Amma kokkaado ceede cardi hewre, yahi wasi gayka, uwi don ceede joomiraawo mum hokki dum.

¹⁹ No ɓooyi, joomiraawo maɓɓe warti, noddi 6e, 6e liiso, 6e kolla no moy maɓɓe fu wadiri golle mum.

²⁰ Kokkaado ceede cardi keme joy wari, waddi ceede cardi keme joy godde, wi'i: "Joomiraawo, ceede cardi keme joy de kokkudaa am riibake keme joy godde."

²¹ Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko buri dum mawnugo. War naatu ceyododaa e am!"

²² Gollotoodo kokkanoodo ceede cardi keme didi wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, ceede cardi keme didi de kokkudaa am riibake ceede cardi keme didi godde."

²³ Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko buri dum mawnugo. War naatu ceyododaa e am!"

²⁴ Kokkaado ceede cardi hewre wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, mii anni a laati nun neddo cadudo: Aa rugga ko a aaway, aa botta ko a hawritay.

²⁵ Gam majjum kulumi, jahum cuudoymi ceede maa der leydi. Jaɓu ceede maa!"

²⁶ Joomiiko toontii mo, wi'i: "An gollotoodo kalludo, ciiwaakuujo! Aa annunoo mii rugga ko mi aaway, mii botta ko mi hawritay,

²⁷ den, ume wadi ko a wattay ceede am der banki, to mi wartiino mi jaɓanno de e riiba majje.

²⁸ Teetee ceede makko den, kokkon goodudo ceede cardi keme joy.

²⁹ Gam goodudo nun beydantee faa duuda. Amma mo woodaa, baa sedda ko woodi teetete.

³⁰ Gollotoodo mo nafataa on, paddee mo yaasi der niwre, o wulla ton, o yakkontira nyiye."

Bii neddo hiitoto himbe nyaanne darɗal

³¹ «To Bii neddo warii e tedduɗal mum e malaykaabe fu, o joodoto dow kittaal laamaare makko ɗal tedduɗal.

³² Himbe lenyi duuniyaaru fu, hawritinto yeeso makko. O seenniran himbe hande no duroowo seennirta baali e be'i.

³³ O resan baali, junɗo makko nyaamo, o resa be'i bo, junɗo makko nano.

³⁴ Den, laamiido wi'an wonube junɗo mum nyaamo: "Garee, onon 6e Baaba am barkidini, jaɓee donɗu laamaare ne ciriyanadon diga fuddoode duuniyaaru.

³⁵ Gam rafo wadii am, on nyaannii am, mi dondaama, on jarnii am, mi laatino kodo, on bernii am.

³⁶ Mi wonake funtu, on koltinii am, mi nyawii, on nyawtii am, mi maḅḅaamaa der kasu, on daaroyii am.”

³⁷ Den, foonnitiibe toontoto mo, wi'a: “Joomiraawo, dey men ji'u maa aa rafi, men nyaannu maa, naa dey men ji'u maa aa dondii, ko men jarnu maa?”

³⁸ Dey men ji'u maa aa laatii kodo, men beernu maa, naa dey men ji'u maa aa woni funtu go men koltin maa?”

³⁹ Dey men ji'u maa aa nyawi naa bo aa maḅḅaa der kasu, men daaroy ma?”

⁴⁰ Laamiido on toontoto 6e, wi'a: “E goonja batanmi on: ko gadandon gooto der burudo faandugo caka sakikiraaḅe am 6ee, min nun gadandon dum.”

⁴¹ Baawo majjum, o wi'an wonuḅe junjo makko nano: “Dillee woddi am, onon ya'aḅe! Naatee der yiite tabitiine, desanaane Ibiliisa e malaykaaḅe mum!”

⁴² Gam rafo wadii am, on nyaannay am, donka wadii am, on jarnay am,

⁴³ mii laatino kodo, on beerinay am, mi wonino funtu, on koltinay am, mi nyawii, maḅḅaami der kasu, on daaray am.”

⁴⁴ Den, 6e toontoto mo kamḅe bo, 6e bi'a: “Joomiraawo, dey men ji'i rafo e wadee, dum bo donka e wadee, maa bo aa laatii kodo, naa bo aa woni funtu, maa bo aa nyawi, naa aa maḅḅaa der kasu, ko men ballay maa?”

⁴⁵ O toontoto 6e o wi'a: “E goonja batanmi on: ko on gadanay gooto der buruḅe faandugo, min woni on gadanay dum.”

⁴⁶ Den kamḅe, 6e jahan der billaare tabitiine, amma foonnitiibe heban yonki tabitiiki.»

26

Mawḅe Yahuduuḅe e dawra no nannjirta Yeesu

(Marku 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhaana 11.45-53)

¹ No Yeesu heennyi wadugo fillaaji din fu, o wi'i aahiibe makko:

² «Oon anni balde didi nun horii go juulde Paska wada, Bii neddo bo wattete e juude himḅe, 6e tiggam mo dow leggal palaanjal.»

³ Wakkati mum, hooreeḅe limaamiibe e dottiiḅe wadi hawriine der wuro hooreejo limaamiibe, bi'eteedo Kayafas.

⁴ Be nannantiri 6e nanja Yeesu e yoyre, 6e bara mo.

⁵ Amma 6e bi'i: «To en gadee dum wakkati juulde, gam to himḅe ummin fitina caka jama'aare.»

Debbo gom moomii wardi dow hoore Yeesu

(Marku 14.3-9; Yuhaana 12.1-8; Luka 7.36-50)

⁶ Yeesu e wonuno Baytaniya der wuro Simon cecefo.

⁷ No 6e nyaamata, don debbo gom battii Yeesu, e jogii faanu gadiiraanjal hayre albaatiri kebbunjal wardi, dam ceede duudde. O waanji dam dow hoore Yeesu.

⁸ No aahiibe makko yi'i dum, berde maḅḅe welay, 6e bi'i: «Gam ume wardi dam biisaa baanji?»

⁹ Dam waaweteno sippeego ceede duudde, de ceennanee talakaaḅe.»

¹⁰ Yeesu faanti ko 6e batannoo, wi'i 6e: «Gam ume ko oon toora debbo on? O wadanii am golle boodde.

¹¹ Gam talakaaḅe e wondi e moodon wakkati fu. Amma min, mi wondataa e moodon wakkati fu.

¹² O moomii bannu am wardi, gam siryaago uwol am.

¹³ E goonja batanmi on: To linjiila waajette e duuniyaaru do fu, ko debbo on wadi batante, siwtorte bo.»

Yahuuda jammake Yeesu

(Marku 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴ Den Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe sappo e dido, yahi to hooreeḅe limaamiibe.

¹⁵ O wi'i 6e: «Ume kokkoton am to mi wattanii on Yeesu der juude mon?» Be limi ceede cardo laso e sappo, 6e kokki mo.

¹⁶ Diga wakkati majjum, oo daarta laabi no o jammortoo Yeesu.

Yeesu nyaamii hiraane Paska e aahiibe mum

(Marku 14.12-31; Luka 22.7-34; Yuhaana 13.1-38)

¹⁷ Nyalaane arandeere, der juulde peen ko yuufinaaka, aahiibe Yeesu wari, yami mo, wi'i: «Toy jidudaa men ciriyanee hiraane Paska?»

18 O toontii 6e, o wi'i: «Jahee siire, naaton wuro waane, bi'on mo: "Moodibbo wi'i, wakkati mum faanike, der wuro maada nun o nyaamata juulde Paska e aahiibe makko.»»

19 Aahiibe wadi ko Yeesu bati dum, 6e ciryii hiraane Paska.

20 No kiikiide wadi, o joododii e aahiibe makko sappo e dido, 6ee nyaama.

21 Wakkati 6e nyaamata, Yeesu wi'i 6e: «E goonja batanmi on: gooto moodon jammoto am.»

22 Berde ma66e biisii puy, go 6ee yama mo gooto gooto, moy fu e wi'a: «Joomiraawo, min bane hinaa?»

23 O toontii 6e, o wi'i: «Tummidindo junjo mum e am der heedo, joomum nun jammotoo am.»

24 E goonja Bii neddo dillan hande no Dewte bati dow makko. Amma bone woodani jammiido mo! To o rimaakano, dum burananno mo woodugo.»

25 Yahuuda, jammotoodo mo, yami mo, wi'i: «Moodibbo, min nun naa?» O toontii mo, o wi'i: «A batii ka.»

Kirtaari ceniini

(Marku 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Korintu 11.23-25)

26 No 6e nyaamata, Yeesu etti peen, yetti Alla, nappiti, hokki aahiibe mum, wi'i: «Ja6ee, nyaamee, kanjum woni bannu am.»

27 Baawo majjum, o etti jarirgel innabojam, o yetti Alla, o hokki 6e, o wi'i: «Jaree on fu.»

28 Kanjam laatii yiyam am, yiyam alkalwal, deyyitiidam gam yaafuye hakkeoji himbe duu66e.

29 Mii wi'a on: Mi yarataa innabojam dam kade faa abada, sey nyalaane jardanmi kesam e moodon, der Laamaare Baaba am.»

30 Baawo 6e jimi jimol, 6e burtii, 6e jahi waanne Jaytuuje.

Yeesu wi'ii Piyer yeddani dum

(Marku 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhaana 13.36-38)

31 Den Yeesu wi'i aahiibe mum: «Jemmaare nee do, on fu, on accan am, gam e winnaa der dewtere: "Mi fiyan duroowo, den hoggo baali sankito.»»

Yeesu 6eydi, wi'i:

32 «Amma 6aawo to mi fintii, mi artan on Galili.»

33 Den Piyer, wi'i mo: «Baa to 6e fu 6e accii maa, min kan mi accataa maa pay.»

34 Yeesu toontii mo, wi'i: «E goonja batan maa mi: Jemmaare nee do, ko jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.»

35 Piyer wi'i mo: «Baa to doole mi maayida e maa, mi wi'ataa pay mi annaa maa.» Aahiibe fu wi'i, hande non.

Yeesu e du'oo der Gesemane

(Marku 14.32-42; Luka 22.39-46)

36 Baawo majjum, Yeesu e aahiibe mum yottii nokkuure wi'eteene Gesemane. O wi'i 6e: «Joodee do, faa mi wadaa du'aare.»

37 O yaadi e Piyer, e 6i66e Jebede dido, ko 6erne makko fuddi biisaago, oo maata toora 6erne puy.

38 Den o wi'i 6e: «Biisere 6erne sattanii am faa e yidi warugo am. Gonee do, deenidee e am.»

39 O woddii sedda, o yani o hippii e leydi, oo du'oo, oo wi'a: «Baaba, to wadoto, woddinanam jarirgel toora kaa. Amma ko jidudaa laatoo, hinaa ko jidumi.»

40 O wittoy, o tawi 6ee daani. O wi'i Piyer: «On baaway ko reenidi e am baa yanne woore na?»

41 To on daane, du'ee, gam to on janee der jarbeeji. Gam 6erne e yidi, amma bannu tampii.»

42 O witti du'aago kade de didawre, o woddii sedda, o wi'i: «Baaba, to wadataako jarirgel toora nel yawta, mi yariray nel, den, accu yidde maa laatoo!»

43 Yeesu wittoy kade, o tawi 6e 6ee daani, gam doynol e jogii 6e puy.

44 O acci 6e kade, o witti du'aago de tatawre e boliide goote den.

45 Baawo majjum, o wittoy to aahiibe makko, o wi'i 6e: «Faa jooni on na'on daani, oon ciwtii na? Wakkati wadii! Bii neddo wattete der juude hakke6e.»

46 Ummee jawten! Jammotoodo am nani wara!»

Nannjoore Yeesu

(Marku 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhaana 18.3-11)

47 Yeesu heennyay batugo, go Yahuuda, gooto der aahiibe makko sappo e dido yotii, e himbe duu66e, jogiibe kaafaaje, e

cabbi. Hooreeḅe limaamiiḅe, e dottiiḅe nun liloy ḅe.

⁴⁸ Jammotoodo mo on tintiniinoo ḅe maane, wi'i: «Neddo mo cannumi e mam-milaade fu, kanko nun don. Nanḅee mo.»

⁴⁹ Don maa don, Yahuuda battii Yeesu, wi'i mo: «Jam kirden Moodibbo!» Den o mammilii mo.

⁵⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Igo am, wadu ko waddu maa.» Himḅe ḅen battii, watti Yeesu junḅo, nanḅi mo.

⁵¹ Den gooto der wondunooḅe e Yeesu solti kaafahi mum, jabbi maccudo hooreejo limaamiiḅe, setti nowru,

⁵² go Yeesu wi'i mo: «Wittin kaafahi maa der kuunḅal mum, gam kabiroowo e kaafahi, e kaafahi nun joomum halkirta.

⁵³ Aa miili mi waawataa ko noddi Baaba am lildanaanmi ko ḅuri malaykaaḅe konunkeeḅe ukke sappo e didi don maa don na?

⁵⁴ Amma to dum laataaki non, noy ko winnaa der Dewtere hebbirta? Gam dewtere wi'i, non dum laatotoo.»

⁵⁵ Den, Yeesu wi'i jama'aare: «Daa on garii nanḅugo am e kaafaaje, e cabbi hande pasotoodo ni. Der suudu Alla bane gonunoomi de weeti fu, emi janḅina, go on nanḅay am?

⁵⁶ Amma huune dum fu wadii gam ko winnaa der dewte annabiiḅe hebba.» Den, aahiiḅe makko fu doggi, acci mo.

Hooreeḅe diina Yahuduube hiitake Yeesu (Marku 14.53-65; Luka 22.54, 63-65; Yuhaana 18.12-13, 19-24)

⁵⁷ Nanḅuḅe Yeesu ḅen yaari mo to Kayafas hooreejo limaamiiḅe, go moodiḅḅe tawreeta, e dottiiḅe genni, hawritii.

⁵⁸ Piyer e tokki mo ḅawḅawre, diga woddi, faa der fageere wuro hooreejo limaamiiḅe. O naati, o joododii e reenuḅe gam o yi'a no dum heennyitirta.

⁵⁹ Hooreeḅe limaamiiḅe, e dawrooḅe fu, e daarta fewre ne ḅe gaccorto Yeesu gam o waree.

⁶⁰ Himḅe duuḅḅe wari seedii fewre dow makko, amma ḅe keḅay gacce potude warugo mo. Den, worḅe dido gom wari, seedii

⁶¹ wi'i: «Kanko nun wi'unoo pusan suudu Alla, mahitoo ḅol der balde tati.»

⁶² Hooreejo limaamiiḅe ummii, wi'i Yeesu: «A toontataako gokka na? A nanay ka ḅe batata dow maa na?»

⁶³ Amma Yeesu toontaaki gokka. Hooreejo limaamiiḅe on wi'i mo: «Mii eele e inne Alla yonkinteejo, batu men to an nun woni Almasiihu, Biddo Alla.»

⁶⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «A battii ka. Ka batanmi woni: Diga jooni, on ji'an Bii neddo e joodii nyaamo Jom Baawde, o waran diga dow kammu.»

⁶⁵ Den, mone wadi hooreejo limaamiiḅe faa serkiti toggoore mum, wi'i: «O battii kalluka dow Alla! En kaajaaka seedeḅe gom kade! On nanii e noppi moodon kalluka ka o bati.

⁶⁶ Ume ji'udon?» Be toontii, ḅe bi'i: «Emo haani warego.»

⁶⁷ Den, ḅe tuuti mo jooḅe e yeeso, ḅee piya mo guyye. Wobbe maḅḅe e fiya mo meeye,

⁶⁸ e wi'a: «Almasiihu! Tinta, moy nun fiyu maa.»

Piyer yeddi wi'i annaa Yeesu (Marku 14.66-72; Luka 22.55-62; Yuhaana 18.15-18, 25)

⁶⁹ Piyer e joodii yaasi fageere wuro. Horḅe tawaaḅe don, gooto mum, battii mo, wi'i: «An bo, aa wondunoo e Yeesu Galilinkeejo.»

⁷⁰ Amma Piyer yeddi ka yeeso himḅe fu, wi'i: «Mi faamay ko jidudaa wi'ugo.»

⁷¹ Baawo majjum, o ummii oo foonnii far dammugal wuro. Kordo goddo yi'i mo, wi'i wonḅe don: «Gorko oo do e wondunoo e Yeesu Nasaratuujo.»

⁷² Piyer yeddi kade, wi'i: «Mi hunike, mi annaa gorko on.»

⁷³ No wadi tifere, wonuḅe don battii Piyer, wi'i mo: «Seko walaa, a laati nun gooto der aahiiḅe makko, gam batu maa e hollita to yiwudaa.»

⁷⁴ Den, Piyer hunii wi'i: «Alla hiitoo am to mi fewii, e goonja mi annaa gorko on!» Wakkati mum, jakaraari joggi.

⁷⁵ Den Piyer siwtorii ka Yeesu batunoo dum, wi'i: «Go jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.» O wurtii yaasi, o wulli bojji kaafudi.

27

Yeesu yaaraama to Pilaatu

(Marku 15.1; Luka 22.66-71, 23.1)

¹ Subaka kecco, hooreeɓe limaamiiɓe, e dottiiɓe fu, hawritii e dawra dow no ɓe barirta Yeesu.

² Be kaɓɓi mo, ɓe jaari to Pilaatu, hooreejo jeyde leydi Yahudiya.

Maayde Yahuuda Iskariyot

(Golle Lilaabe 1.18-19)

³ No Yahuuda jammiido Yeesu yi'i o hiitaama o waree, o miijitii, o wittini ceede cardi laso e sappo de o jaɓunoo to hooreeɓe limaamiiɓe, e dottiiɓe,

⁴ o wi'i ɓe: «Mi wadii hakke, mi jammike mo walaa gacce!» Be toontii mo, ɓe bi'i: «Ko faalii men? Haala maa nun!»

⁵ Yahuuda woppi ceede den der suudu Alla, yahi haɓɓitoyii ɓoggol, maayi.

⁶ Hooreeɓe limaamiiɓe etti ceede den, wi'i: «Sariya meeden hokkay laawol ceede hande dee do hawritee e ceede cakkanaade Alla der suudu Alla, gam ceede yiyam nun.»

⁷ Baawo dawriine maɓɓe, ɓe nannantiri, ɓe etti ceede den, ɓe coodiri gesa mahoowo payande gom, gam hoɓɓe e uwee ton.

⁸ Kanjum acci faa hanne, gesa ŋan e noddee «Gesa Yiyam.»

⁹ Hande non annabaaku Yeremiya heb-biri, ŋu o wadunoo, o wi'i: «Be ettii ceede cardi laso e sappo, kanje nun himɓe Isira'iila tawi o foti yoɓaneego.

¹⁰ Be coodirii de gesa mahoowo payande, hande no Joomiraawo batunoo am.»

Yeesu yeeso Pilaatu

(Marku 15.2-20; Luka 23.1-4, 13-25; Yuhaana 18.28-19.16)

¹¹ Be jaari Yeesu yeeso Pilaatu hooreejo leydi, o yami mo, o wi'i: «An woni laamiido Yahuduuɓe na?» Yeesu toontii mo wi'i: «A batii ka.»

¹² Den hooreeɓe limaamiiɓe, e dottiiɓe gaccii mo, amma o toontaaki gokka.

¹³ Ko Pilaatu wi'i mo: «A nanataa gacce de ɓe batata dow maada fu na?»

¹⁴ Amma Yeesu toontaaki gokka mum. Dum haaynii hooreejo leydi on sanne.

Yeesu hiitaama waree

(Marku 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhaana 18.39-19.16)

¹⁵ Der Juulde Paska fu, hooreejo leydi e woowi yoofango ɓe maɓɓaado gooto, mo himɓe yidi.

¹⁶ Wakkati mum, e woodunoo maɓɓaado annanaado, bi'eteedo Yeesu Barabbas.

¹⁷ No jama'aare hawritii, Pilaatu yami ɓe, wi'i: «Moy jidudon mi yoofana on: Yeesu Barabbas na, naa Yeesu bi'eteedo Almasiihu?»

¹⁸ Pilaatu e anni sabbu nawniraagu nun wadi ko ɓe nanŋi Yeesu ɓe gaddi to mum.

¹⁹ Wakkati Pilaatu joodii e hiitoo, deeki-iko lili goddo, wi'a mo: «Taa naannu hoore maa der haala gorko mo walaa gacce oo, gam hanki mi toorake der koydool dow haala makko.»

²⁰ Hooreeɓe limaamiiɓe, e dottiiɓe yeeyi jama'aare, ɓe yama Pilaatu yoofana ɓe Barabbas, acca Yeesu waree.

²¹ Hooreejo leydi on yamitii ɓe, wi'i: «Mi yoofanan on maɓɓaado gooto, moy nun der dido ɓen jidudon mi yoofana on?» Be toontii, ɓe bi'i: «Barabbas!»

²² Pilaatu yami ɓe, wi'i: «Den, noy gadanmi Yeesu bi'eteedo Almasiihu?» Be fu ɓe toontii, ɓe bi'i: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

²³ O yami ɓe, o wi'i: «Ko boni ume o wadi?» Be beydi woolo e semme, ɓe bi'a: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

²⁴ Pilaatu tawi waawataa ko deyyitini ɓe, woolo bo e beydoo. Den o etti diyam, o looti juude makko yeeso jama'aare, o wi'i ɓe: «Mi walaa gacce dow reyyitingo yiyam gorko oo. Haala moodon nun.»

²⁵ Be fu ɓe toontii, ɓe bi'i: «Men jaɓii gacce yiyam makko yowoo dow ko'e amen, e dow ɓiɓɓe amen!»

²⁶ Den, Pilaatu yoofitani ɓe Barabbas, o hokki laawol Yeesu fiyee looci, ɓaawo mum, o tiggee dow leggal palaanjal.

Soogeeji jaancii Yeesu

(Marku 15.16-20; Yuhaana 19.2-3)

²⁷ Soogeeji hooreejo leydi yaari Yeesu der fageere laamorde mum, ukkere soogeeji din fu hawritii e tummi mo.

²⁸ Be ɓorti gineeji makko, ɓe ɓorni mo gulunfaare wodeere.

²⁹ Baawo majjum, ɓe canyi huuneere gi'e, ɓe kuunini mo. Be kokki mo helliiru e junjo makko nyaamo, ɓe jiccoo yeeso

makko, 6ee jaanca mo, 6ee bi'a: «Foo foo maa, laamiido Yahuduu6e!»

³⁰ Be tuuti mo joo6e, 6e teeti helliiru ɲol, 6ee piya mo dow hoore.

³¹ No 6e keennyi jaancugo mo, 6e 6orti gulunfaare, 6e 6orni mo gineeji makko. Den, 6e jaari mo 6e tiggaa dow leggal palaanaɲal.

Yeesu tiggaama dow leggal palaanaɲal
(Marku 15.21-41; Luka 23.26-49; Yuhaana 19.16-30)

³² No 6e burtoto siire, 6e potti e gorko bi'eteedo Simon mo Sirene. Soogeeji dooli mo o roono leggal Yeesu palaanaɲal.

³³ Be jottii nokkuure wi'eteene Golgota. Maana Golgota woni (nokkuure le'al hoore).

³⁴ Be kokki Yeesu innabojam jillonti-raadam e kaaduɗum, o yara. No o metti dam, o salii yarugo.

³⁵ No 6e keennyi tiggugo mo, 6e piɗani gineeji makko tete, 6e ceenniri.

³⁶ Baawo majjum, 6e joodii don, 6ee deeni mo.

³⁷ Be binni dow alluwal daliila ko acci o tiggaa, 6e takki dow hoore makko. Ko 6e binni woni: «Oo do woni Yeesu, laamiido Yahuduu6e.»

³⁸ Fasotoo6e diɗo gom bo e tiggaa takkol makko, gooto nyaamo makko, gooto bo nano makko.

³⁹ Him6e falotoo6e don e yenna mo, e dimma ko'e mum,

⁴⁰ e wi'a: «An pusoowo suudu Alla, mahitoo ɲol der balde tati, faaba hoore maa. To a laati nun Biɗɗo Alla, jippa diga e leggal palaanaɲal ɲal!»

⁴¹ Hande non, hooree6e limaamiibe, e moodi66e tawreeta, e dottii6e fu jaanciri mo, e wi'a:

⁴² «O faabike wob6e, amma o waaway ko faabii hoore makko, kanko laamiido Isira'iila. Jooni, o jippoo diga leggal palaanaɲal ɲal, gam goondinen mo.

⁴³ O yowii hoolaare makko fu dow Alla. To non Alla faaboo mo jooni, to e yiɗi mo. Gam o wi'i, o laati nun Biɗɗo Alla.»

⁴⁴ Fasotoo6e, tiggaabe takkol makko bo e yenna mo hande non.

Yeesu maayii
(Marku 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhaana 19.28-30)

⁴⁵ Diga caka nyalooma, niwre wadi e leydi nin fu, faa yottii yanne tati kiikiide.

⁴⁶ Jaka yanne tati kiikiide, Yeesu hal6i e semme, wi'i: «Eloyi, Eloyi, lama sabak-tani?» Kan woni «Alla am, Alla am! Gam ume accuɗaa am?»

⁴⁷ Wob6e der darinoo6e don no nani dum, wi'i: «Emo nodda Eliya!»

⁴⁸ Don maa don, gooto ma66e doggi waddoy soosuui, suuwi di der jaran lammudam, ha66i e sawru, battini to hunnuko Yeesu gam o biccinoo.

⁴⁹ Den horiibe wi'i: «Munyen, daaren naa Eliya waran faaboo mo.»

⁵⁰ Baawo majjum, Yeesu hal6i e semme, o maayi.

⁵¹ Wakkati mum, wudere wirniraane der suudu Alla serkitii caka caka, diga dow faa ley. Leydi dimmii, tepaaje feccii,

⁵² jenaale ma66itii, seniibe duu66e maayunoo6e finti.

⁵³ Be burtii e jenaale. Baawo mum, Yeesu finti, 6e naatidi e genni seniini, him6e duu66e yi'i 6e.

⁵⁴ Hooreejo soogeeji deenuɗo Yeesu, e soogeeji mum, yi'i dimmaade leydi e ko wadi fu. Be kuli puy, 6e bi'i: «E goonja, o laati nun Biɗɗo Alla!»

⁵⁵ Rew6e duu66e e tawaa don e daara diga wodɗi, kam6e nun tokkoynoo mo diga Galili, 6ee jagganoo mo.

⁵⁶ Der ma66e: E woodi Mariyama mo Magadala, e Mariyama inna Yaakuuba e Yusufu, e inna bi66e Jebede.

Yeesu uwaama
(Marku 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhaana 19.38-42)

⁵⁷ No kiikiide wadi, gorko jom jawdiijo gom, mo siire Arimatiya, wari. Emo wi'ee Yusufu, kanko bo o laati nun aahiijo Yeesu.

⁵⁸ O yahi to Pilaatu, o eeli dum bannu Yeesu. Den, Pilaatu wi'i o hokkee ɲol.

⁵⁹ Yusufu etti bannu ɲol, suddi ɲol wudere heyre,

⁶⁰ o watti bannu ɲol der saabeere heyre ne o wasani hoore makko der hayre. Baawo mum, o talli hayre teddune, o ma66iri dammugal saabeere nen, o yawti.

⁶¹ Mariyama Magadalaajo, e Mariyama oo to, e tawaa don, e joodi e daari far to saabeere nen.

Soogeeji e reeni saabeere

⁶² Fini mum laatii nyalaane ardiine nyalaane siwteteene. Den hooreeɓe Limaamiibe e Farisaaɓe hawritii yahi to Pilaatu.

⁶³ Be bi'i mo: «Joomiraawo, men ciwtorii pewoowo on batiino diga e wuuri, wi'i, fintan nyalaane tatawre.

⁶⁴ Gam majjum, batu soogeeji reena saabeere nen faa balde tati den yawta. Gam to aahiibe makko wuju bannu makko, wi'a, o fintii diga maayɓe. Den fewre sakitiineere nen buran arandeere hallugo.»

⁶⁵ Pilaatu wi'i ɓe: «Soogeeji nani, jahee, deenee saabeere nen no baawirdon!»

⁶⁶ Be jahi, ɓe deenoy saabeere nen. Be talli hayre, ɓe maɓɓi faa woodi, ɓe darini soogeeji gam reena ne.

28

Yeesu fintii

(Marku 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhaana 20.1-10)

¹ No nyalaane siwteteene yawti, alal sub-aka, Mariyama Magadalaajo e Mariyama oo to dawi, yahi daaroygo saabeere nen.

² Don de woore, leydi dimmii e semme. Malaykaajo Joomiraawo jippii diga dow kammu, talli hayre nen, joodii dow mayre.

³ Oo jalbitoo hande maayyere, gineeji makko e rawni hande malamalluuje.

⁴ Reenuɓe ɓen huli faa e diwna, ɓe laatii hande maayɓe.

⁵ Malaykaajo wi'i rewɓe ɓen: «To on kulee onon! Mii anni Yeesu tigganoodo nun daartoton.

⁶ O walaa do, o fintii hande no o wi'unoo on. Garee, daaree to o fukkinoo.

⁷ Tinnee, batee aahiibe makko o fintii diga e maayde. O na'on hedii on far Galili, on ji'an mo ton. Ka goodumi mi bata on nun don.»

⁸ Rewɓe ɓen yawti law diga to saabeere nen, go kulol e seyo wadi ɓe puy. Be doggi ɓe batoy aahiibe makko habaru on.

⁹ Don maa don, Yeesu fotti e maɓɓe, wi'i ɓe: «Mii sanna on!» Be battii mo, ɓe nanɗi koyde makko, ɓe kujidani mo.

¹⁰ Den Yeesu wi'i ɓe: «To on kulee! Jahee, batee banniraaɓe am, ɓe jaha Galili. Ton nun ɓe ji'atammi.»

Ka reenuɓe saabeere seedii

¹¹ Wakkati rewɓe ɓen yanti laawol, den woɓɓe der soogeeji deenudi saabeere nen naati e genni, e bata hooreeɓe limaamiibe ko wadi fu.

¹² Hooreeɓe limaamiibe, e dottiiɓe wadi hawriine, ɓe baddi, ɓe kokki soogeeji din ceede duudde,

¹³ ɓe bi'i ɓe: «Bi'ee aahiibe makko nun wari jemma, tawi oon daani, wuji bannu makko.

¹⁴ To hooreejo leydi nanii ka, minon nun anni ka batata mo, men burtina on e toora fu.»

¹⁵ Soogeeji jaɓi ceede mum, wadi no wi'aa. Hande non haala kan sankitorii caka Yahuduube faa warugo hanne.

Yeesu hollitanake aahiibe mum

(Marku 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhaana 20.19-23)

¹⁶ Aahiibe sappo e go'o yahi Galili, dow waanne ne Yeesu tintinnoo ɓe ɓe jaha.

¹⁷ No ɓe ji'i mo, ɓe kujidani mo, amma woɓɓe maɓɓe wadii seko.

¹⁸ O battii, o wi'i ɓe: «Mi hokkaama baawde dow kammu e leydi fu.

¹⁹ Gam majjum jahee, gadee himɓe lenyi fu aahiibe am, gadee ɓe batasi e inne Baaba e Biɗɗo e Ruuhu Ceniido.

²⁰ Janjinee ɓe ɓe tokkoo ko batumi on fu. Annee, mii wondi e moodon nyalaane fu, faa timmoode duuniyaaru.»

Linjiila Yeesu hande no Yuhaana winniri

Haala puddirka

Yuhaana e yidi der derewol mum nɔl, himbe annita no Yeesu laati nun Bidɔo Alla, den goondindo mo fu tawee e woodi yonki tabitiiki.

Wecco arano e holla kaayefiiji feere feere, kollitooji no Yeesu nun paabotooɔo, mo ɔum batani der dewte. Yuhaana etii haalaaji godɔi nanditinirdi, hande jon: diyam, nyaamdu buurinoowol, innabohi goonjahi, o hollitira ko Yeesu laatii.

Yuhaana tan batani ɔangal der si-ire Kana, e haala Nikodemu, e debbo samariyaajo, e mofo mo Baytisayda, e gorko dindaado e bundan.

O batanii kaayefiiji jeego'o di Yeesu wadi ko Matiye, e Marku, e Luka winnay. Amma Yuhaana winnay haala golle Yeesu godɔe. O batanay dingol Yeesu e golle mum der Galili, e jarbeeki mum, e haala kirtaari cakitiineeri gam himbe wakkati makko e annunoo ɔum.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-18
2. Yuhaana gadoowo batisi, 1.19-51
3. Golle Yeesu e waaji mum, 2.1-12.50
4. Balde Yeesu sakitiineeje faa Urusali-ima, 13.1-19.42
5. Pintol Yeesu Joomiraawo e kollitaaki mum, 20.1-31
6. Heennyitirde 21.1-25.

Haala laatike jaynol e yonki

¹ Diga fuddoode, bi'eteedo Haala e woununoo. Oo wondi e Alla, o laati nun Alla.

² Diga fuddoode, oo wondi e Alla.

³ E makko Alla tagiri huune fu. Baa godɔum ko woni tagaaka to hinaa e makko.

⁴ Yonki yiwii e makko, yonki kin laatanii himbe jaynol.

⁵ Jaaynol e yayna der niwre, niwre bo waaway ko nyifi nɔl.

⁶ Wakkati gom, Alla lili godɔo bi'eteedo Yuhaana.

⁷ O warii gam o laato seedeejo, o wadana jaynol seedaaku, gam himbe fu goondina sabbu haala makko.

⁸ Kanko bane woni jaynol, amma o waru nun gam o seedanoo jaynol.

⁹ Kannol woni jaynol goonjawol, garunol e duuniyaaru gam yaynana himbe fu.

¹⁰ Bi'eteedo Haala na'onno der duuniyaaru, e makko duuniyaaru tagiraa, amma himbe duuniyaaru annitay mo.

¹¹ O warii to himbe makko, himbe makko bo jaɔɔaaki mo.

¹² Amma jaɔɔiibe mo fu, ko goondinii inne makko, o hokkii ɔum laawol laataago ɔiibe Alla.

¹³ Be laataaki ɔiibe Alla diga e dingol, e yidde tagaado bo bane, amma gam Alla hokkii be yonki kesi.

¹⁴ Haala laatike neddo. Neddo on joododii e meeden, oo hebbi moyyere e goonja. Men ji'ii tedduɔal makko, tedduɔal nɔl Bidɔo bajjo heɔata e baaba mum.

¹⁵ Yuhaana seedanii mo, bati e daane towne, wi'i: «Oo ɔo woni mo batannoomi on, bi'umi: Baawo am, ɔurɔo am waran, gam o na'on diga mi walaano.»

¹⁶ E gonnan makko, en fu en keɔii moyyere dow moyyere.

¹⁷ Diga e Muusa nun tawreeta hokkiraa, amma moyyere, e goonja warii diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁸ Godɔo yi'ay Alla abada, amma Bidɔo bajjo, laatiido Alla, gondudo e Baaba nun annini en Alla.

Seedaaku Yuhaana gadoowo batisi (Matiye 3.1-12, Marku 1.18, Luka 3.15-18, Yuhaana 5.33-36)

¹⁹ Yahuduube Urusaliima lili moodiibe yiwube e lenyol Lewinkeebe e Limaamiibe be yama mo, kanko woni moy.

²⁰ O toontii be ko laabi. Nani ko o seedii: «Min, mi Cuɔaado bane.»

²¹ Be yamitii mo, be bi'i: «Den kan, moy nun laatidaa an? An nun Eliya na?» O wi'i: «Min, mi Eliya bane.» Be bi'i: «An nun Annabiijo batanaado na?» O toontii: «Aawo, kanko bane laatiimi!»

²² Be bi'i mo: «Den fu moy nun laatidaa? Batu men ko men batoyta liloybe men. Ko bi'udaa hoore maa?»

²³ O toontii, o wi'i:

«Min woni batoowo der haro e wi'a:

“Mooyinee laawol Joomiraawo,”
non annabi Esaaya wi'i.»

²⁴ Lilaabe ben laati nun Farisaaɓe.

²⁵ Be yami mo: «Ko woni sabbu ko aa wada batasi nani bo a Cuɓaado bane, a Eliya bane, a Annabiijo batanaado bane?»

²⁶ Yuhaana toontii ɓe, wi'i: «Min, mii wadira batasi e diyam, amma e woodi goddo hakkune moodon mo on annaa,

²⁷ kanko woni garoowo ɓaawo am, mi fotay baa fittugo ɓoggi paɗe makko.»

²⁸ Dum don fu wadu nun Baytaniya, takkol maayo Urdun, to Yuhaana wadannoo batasi.

Yeesu nun woni Jawgiyel Alla

²⁹ Fini mum, Yuhaana yi'i Yeesu e wara to mum, wi'i: «Nani Jawgiyel Alla ikki-noowel hakkeji duuniyaaru.

³⁰ Kanko nun batannoomi, bi'umi: “Goddo waran ɓaawo am, oo burimmi, gam o na'on diga mi walaano.”

³¹ Min, mi annaano mo. Amma mi warii, mii wada batasi e diyam gam mi holla mo himɓe Isira'iila.»

³² Yuhaana seedii, wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu hande foonu e jippoo diga dow, hodi dow makko.

³³ Min, mi annaano mo. Amma lildo am mi wada batasi der diyam, kanko nun wi'immi: “Mo ji'oytaa Ruuhu e jippoo dow mum, kanko woni gadiroowo batasi e Ruuhu Ceniido.”

³⁴ Yuhaana wi'i: «Min, mi yi'ii, mi seedike, kanko woni Bidɗo Alla.»

Aahiibe Yeesu arandeeɓe (Matiye 4.18-22)

³⁵ Fini mum, Yuhaana e darodii kade e aahiibe mum dido.

³⁶ O yi'i Yeesu e faloo, o wi'i: «Nani Jawgiyel Alla!»

³⁷ Aahiibe dido ben nani ka o bati, tokki Yeesu.

³⁸ Yeesu yeeyitii, yi'i ɓee tokki dum, wi'i ɓe: «Ume daartoton?» Be toontii, ɓe bi'i: «Rabbi (dum wi'ay maa Moodibbo), toy tawadaa?»

³⁹ O wi'i ɓe: «Garee, daaree!» den ɓe gari, ɓe ji'i to o tawaa. Be joododii e makko nyalaane nen. Wakkati on, kiikiide nun.

⁴⁰ Andere, miiraawo Simon Piyer, woni gooto der dido nanuɓe haala Yuhaana, ko tokkini Yeesu.

⁴¹ Mawniraawo makko, Simon, o arti o fotti, o wi'i dum: «Men ji'ii Almasiihu.» (Dum wi'ay maa Cuɓaado.)

⁴² O yaari mo to Yeesu. Yeesu daari Simon Piyer, wi'i mo: «An, a Simon ɓii Yuhaana, a innitirte Kefas.» (Dum wi'ay maa Hayre.)

Yeesu noddii Filippu e Natanayel

⁴³ Fini mum Yeesu yidi yahugo Galili. O fotti e Filippu, o wi'i dum: «Tokkam!»

⁴⁴ Filippu, mo Baytisayda nun, genni Andere e Piyer.

⁴⁵ O fotti e Natanayel, o wi'i dum: «Men ji'ii mo haala mum batano der tawreeta Muusa e der dewte annabiibe. Yeesu ɓii Yusufu mo Nasaratu.»

⁴⁶ Natanayel wi'i mo: «Ko woodi waawan ko yiwi Nasaratu na?» Filippu toontii mo: «War, daaru!»

⁴⁷ Yeesu yi'i Natanayel e fonnoy dum, wi'i: «Oo do laati nun Isira'iilaajo lalley, jamma fu walaa e makko.»

⁴⁸ Natanayel wi'i mo: «Toy annudaa am?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Mi yi'ii maa ley ibbi diga Filippu nodday maa.»

⁴⁹ Natanayel toontii, wi'i: «Moodibbo, a laati nun Bidɗo Alla, a Laamiido Isira'iila nun.»

⁵⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Gam mi wi'ii mi yi'ii maa ley ibbi, kan acci ko goondindaa na? A yi'an ko ɓuri dum don manɗu.»

⁵¹ Den o wi'i Natanayel: «E goonɗa batan mi on: On ji'an duule e maɓɓitii, malaykaaɓe Alla e eenca e jippoo dow Bii neddo.»

2

Bangal der siire Kana

¹ Balde didi ɓaawo mum, ɓangal wadii e siire Kana, der leydi Galili. Inna Yeesu e tawanoo ton.

² Yeesu e aahiibe mum bo noddinaama e jamaanu nu.

³ No innabojam maɓɓe jacci, inna Yeesu wi'i mo: «Be galaa innabojam.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «Inna day, taa accu ka billee. Wakkati am yottaaki taw.»

⁵ Den inniiko wi'i gollooɓe: «Ko o wi'i on fu, gadee.»

⁶ Loode jeego'o gadiraade kaaye e tawaa don. Diyam majje Yahuduube wadiranno

nanjardam gam laaŋingo ko'e mum, hande no diina maŋŋe bati. Loode den, baaney mum fu e jaŋa yoogirde diyam sappo.

⁷ Yeesu wi'i 6e: «Kebbinee payande den diyam.» Be kebbini de faa gaŋŋude.

⁸ O wi'i 6e: «Jooni kan, nyedee, jaaranee mawdo 6angal.» Be nyedi.

⁹ No mawdo 6angal metti diyam bayli-taadam innabojam dam, o annaa toy dam yiwi. Amma golloobe nokkoybe dam, e anni. O noddi jommanjo gorko,

¹⁰ o wi'i dum: «Himbe fu innabojam beldam woowi artirgo. To himbe buusii, ko dam hewtay welugo sakitoree. Amma an, a resii beldam dam faa jooni.»

¹¹ Non Yeesu wadiri kaayeeŋi mum arandeŋi der siire Kana, der leydi Galili. Non o hollitiri baawde makko, go aahiibe makko goondini mo.

¹² Baawo majjum o yahi Kafarnahum, kanko e inniiko, e miiraaŋe makko, e aahiibe makko. Be joodii ton balde sedda.

Yeesu riiwii tenkuube der suudu Alla (Matiye 12.38-40, Marku 11.15-18, Luka 19.45-46)

¹³ No juulde Yahuduuŋe bi'eteede Paska 6adii, Yeesu yahi Urusaliima.

¹⁴ Der suudu Alla, o tawi sippooŋe ga'i, e baali, e tantabaraaji, e cengotooŋe ceede, e joodii.

¹⁵ O etti 6oggi o wadi 6occol, o riiwi 6e 6e burtoo suudu Alla, kambe e baali, e ga'i. O sankiti ceede cengotooŋe, o hippii taaburuuji maŋŋe.

¹⁶ O wi'i sippooŋe tantabaraaji: «Burtinee dum, to on gadee suudu baaba am suudu tenkuru.»

¹⁷ Aahiibe makko siwtori ko winnaa e Dewte: «Yidde suudu maa e jaŋina 6erne am.»

¹⁸ Den hooreeŋe Yahuduuŋe wi'i mo: «Kaayeeŋi kiye gadataa ko kollaa men aa woodi laawol wadugo nun nun.»

¹⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Pusee suudu Alla ɳol do, mi mahitinto ɳol der balde tati.»

²⁰ Be toontii mo: «Suudu ɳol mahiraama duuŋi lasooji didi e jeego'o, go an, bi'aa a mahitinto ɳol der balde tati na?»

²¹ Amma 6annu makko nun o nandiniri suudu Alla.

²² No Yeesu finti, aahiibe mum siwtorii o batiino dum ka, go 6e goondini Dewte e haala ka o batunoo.

Yeesu e anni ko woni e neddo fu

²³ No Yeesu wonunoo Urusaliima gam juulde Paska, duuŋe goondini inne makko gam 6e ji'ii kaayeeŋi di o wadi.

²⁴ Amma Yeesu hoolaaki 6e, gam oo anni 6e 6e fu.

²⁵ O bukaaka goddo seedanoo mo ko woni e himbe, gam oo anni ko woni der 6erne neddo.

3

Yeesu e badda e Nikodemu

¹ E woodunoo goddo, Farisaajo, bi'eteedo Nikodemu, o laati nun gooto der hooreeŋe Yahuduuŋe.

² Jemmaare gom o yahi to Yeesu, o wi'i dum: «Moodibbo, emen anni a laati nun baajotoodo yiwudo to Alla, gam goddo waawataa ko wadi kaayeeŋi di gadataa, to Alla wondaa e makko.»

³ Yeesu toontii mo, wi'i: «Mii batee e goonja: Goddo waawataa ko yi'i Laamaare Alla to rimitaaka.»

⁴ Nikodemu wi'i mo: «Noy neddo waawirta ko rimitora a to naywii? O waawan ko witti e reedu inniiko, o rimatee na?»

⁵ Yeesu toontii mo wi'i: «Mii batee e goonja: To neddo rimitora a e diyam, e Ruuhu, o waawataa ko naati laamu Alla.

⁶ Ko neddo rimata, laati nun neddo. Ko Ruuhu bo rimata, laati nun ruuhu.

⁷ To dum haaynee gam mi wi'ii maa: "E haani dimitedaa."

⁸ Henu e wifa to yidi fu. Aa nana sonnyo maggol, amma a annaa to ɳol yiwi, a annaa to ɳol yahata. Hande nun dimiraado Ruuhu laati.»

⁹ Nikodemu wi'i mo: «Noy dum wadortoo?»

¹⁰ Yeesu toontii mo: «An, moodibbo Isira'iila mawdo, a annaa dum?»

¹¹ Mii batee e goonja, menen, ko men anni, men batata, ko men ji'i, men ceedotoo. Amma on jaŋataa seedaaku amen.

¹² On goondinay no batanmi on kujje de leydi. Noy goondinirton to mi batanii on kujje de dow kammu?

¹³ Goddo meeday eencugo dow kammu, to hinaa jippiido diga kammu, kanko woni Bii neddo.

¹⁴ Hande no Muusa biliri boddi janni dow leggal der ladde haro, hande non Bii neddo bo bilirtee,

¹⁵ gam goondindo mo fu heba yonki tabitiiki.

¹⁶ Gam Alla yidii duuniyaaru sanne faa hokki Biddo mum bajjo, gam goondindo mo fu to halku, amma heba yonki tabitiiki.

¹⁷ Alla lilay Biddo mum e duuniyaaru gam o hiitoo nu, amma gam nu hisira diga e makko.

¹⁸ Goondindo mo hiitataake, amma mo goondinay, hiitaamaa ko, gam o goondinay inne Biddo Alla bajjo.

¹⁹ Kiita maabe nani: Jaayjol warii e duuniyaaru, amma himbe, niwre nun buri yidugo dow jayjol, gam gadu maabe woodaa.

²⁰ Mo golle mum woodaa e wanyi jayjol, warataa e maggol, gam e hula golle mum wurtoo.

²¹ Amma tokkudo goonja, waran to jayjol gam gadu nu wadi gam Alla, wurtoo.»

Ko Yuhaana seedii dow Yeesu (Yuhaana 1.19-24)

²² Baawo mum Yeesu yaadi e aahibe mum leydi Yahudiya. O joododii e maabe ton, oo wada batasi.

²³ Yuhaana bo e wada batasi e siire Aynon, takkol Salim, gam ton diyam e duudi. Himbe e yaha ton e wadane batasi.

²⁴ (Tawi Yuhaana maabaakano taw.)

²⁵ Nyaanne gom aahibe Yuhaana yed-dontirii e Yahuduujo gom dow haala laabal.

²⁶ Be jahi to Yuhaana, be bi'i dum: «Moodibbo, gorko gondunoodo e maa takkol maayo Urdun, mo ceedanidaa men, kanko bo oo wada batasi. Himbe fu e yaha to makko.»

²⁷ Yuhaana toontii be, wi'i: «Neddo waawataa ko hebi goddum to hinaa ko Alla hokki dum.»

²⁸ Onon e hoore moodon, on seedebe am, mi wi'i: «Mi Almasihu bane, amma mi lilaama mi ardoo mo.»

²⁹ Yuhaana wi'i kade: «Gaddanaado jommanjo debbo, kanko woni jommanjo gorko. Dottoowo gorko e darii, e hettinii. To o nani daane jommanjo gorko, berne

makko welan sanne. Nii beldum berne am hebbiri.

³⁰ Haani teddujal makko e beydoo, njal am e buytoo.»

Yiwudo dow kammu

³¹ «Yiwudo dow kammu nun buri fu. Yiwudo e leydi, laati nun leydinkeejo. Haala mum bo laati nun ka leydinkeebe. Yiwudo dow kammu, kan nun jinti moy fu.

³² Ko o yi'i e ko o nani, o seedotoo, amma goddo jabataa seedaaku makko.

³³ Jabudo seedaaku makko, tabbitinii Alla laati nun goonjaajo.

³⁴ Mo Alla lili, ko Alla bati nun o batata, gam Alla hebbinii mo Ruuhu mum.

³⁵ Baaba e yidi Biddo, faa watti huune fu e junjo makko.

³⁶ Goondindo Biddo, hebii yonki tabitiiki. Mo goondinay Biddo, hebataa ki, amma mone Alla e wonani dum.»

4

Yeesu e samariyaajo debbo (Yuhaana 7.37-39)

¹ Farisaa be nani Yeesu e wada batasi, e heba aahibe duube faa buri Yuhaana.

² To goonja nun, Yeesu e hoore mum waday batasi, amma aahibe makko nun wadannoo dum.

³ No Yeesu nani ka Farisaa be bati, ummii leydi Yahudiya, witti leydi Galili.

⁴ E haani bo o falta leydi Samariya.

⁵ O wari e siire Samariya bi'eteene Sikar, takkol gesa na Yaakuubu hokki biyum Yusufu.

⁶ Don bunnu Yaakuubu woni. No Yeesu somi yaadu, joodii gabbe bunnu njal. Caka nyaalooma nun.

⁷ Samariyaajo debbo wari yoogugo. Yeesu wi'i mo: «Hokkoram diyam, mi yara!»

⁸ (Tawi aahibe makko yahii siire soodoygo ko nyaamete.)

⁹ Debbo on wi'i Yeesu: «Ee, noy an Yahuduujo, eelirtaa am diyam jaraa, min samariyaajo debbo?» Nani bo potal walaa hakkune Yahuduu be e Samariyaabe.

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «To aa annunoo no dokkal Alla foti, e moy wi'i maa: «Hokkoram diyam, mi yara!» an nun eelatan mo, o hokkee diyam yonki.»

11 Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, a walaa cawgal. Bunu nun bo e luggi. Toy kebataa diyam yonki dam?»

12 A buru nun maama amen Yaakuubu, kokkudo men bunnu njol manju na? Kanko e bi66e makko, e bisaaji makko fu, 6e jarii e maggol.»

13 Yeesu toontii mo, wi'i: «Neddo fu jardo diyam dam, dondete kade,

14 amma jardo diyam dam kokkanmi dum, dondataake faa abada. Gam diyam kokkanmi dum, laatanto dum buldude diyam kokkooram yonki tabitiiki.»

15 Debbo on wi'i: «Moodibbo, hokkoram diyam dam, to mi dondee kade, to mi wittaa bo yoogugo.»

16 Yeesu wi'i mo: «Yahu noddoy gorko maa, garidon!»

17 Debbo on toontii mo: «Mi walaa gorko.» Yeesu wi'i mo: «Aa woodi goonja no bi'udaa a walaa gorko.

18 A ettayno maa wor6e joyo. Gorko gondudaa jooni on bo, gorko maa bane. A batii goonja.»

19 Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, laabanii am, a laati nun Annabiijo.

20 Maamiraabe amen saafino Alla dow waanne nee, amma onon, oon bi'a: «Urusaliima nun Alla haani saafeego.»

21 Yeesu wi'i mo: «Banniraawo debbo, hoola ko batan maa mi. Wakkati e wara, dow waanne nee do bane, Urusaliima bo bane caafoton Baaba.

22 Onon Samariyaabe, oon caafa ko on annaa, menen Yahuduube, ko men anni men caafata, gam kisidam to Yahuduube nun yiwata.

23 Amma wakkati e wara, ki yottike du, de saafoo6e goonakuube saafirta Baaba e ruuhu e goonja. Iri saafoo6e 6ee don nun Baaba daartata.

24 Alla laati nun Ruuhu. Gam majjum, e haani saafoo6e, saafira mo e ruuhu e goonja.»

25 Debbo on wi'i: «Mii anni Almasihu, bi'etedo Cu6aado, waran. To o warii, o humpitanan men kujje fu.»

26 Yeesu wi'i mo: «Min, baddowo e maa, woni kanko.»

27 Dow kaa don, aahiibe makko yottii to ma66e. No Yeesu baddata e debbo on, dum haaynii 6e, amma baa gooto ma66e wi'ay:

«Ko daartataa?» Naa: «Gam ume baddataa e makko?»

28 Den debbo on resi yoogirgal mum, witti siire, bati him6e, wi'i:

29 «Garee, daaree gorko batudo am ko gadunoomi fu. Kanko bane woni Almasihu on?»

30 Be burti siire nen, 6e jahi to makko.

31 Wakkati den aahiibe e sawrina mo, e wi'a: «Moodibbo, nyaamu!»

32 O toontii 6e: «Mii woodi ko nyaamaanmi, ko on annaa.»

33 Aahiibe 6en e yamontira: «Moy waddani mo ko nyaamete?»

34 Yeesu wi'i 6e: «Nyaamdu am laati nun wadugo sago lildo am, e heennyitingo golle de o hokkimmi.

35 Onon, oon bi'a: «Faa hanne lebbi naay horii go dugge yottoo?» Amma min, mii wi'a on: «bantee gite mon, daaree, gese 6ennii, de potii ruggeego.

36 Duggudo heban joddi, hawritan bi66e gam yonki tabitiiki, gam aawudo e duggudo seyodoo.

37 Dum don e tabbitina ballool njol do: «Gooto e aawa, gooto e rugga.»

38 Mi lilii on duggoon to on gollay. Wo66e gollii, onon, on nafitoroo golle ma66e.»

39 Der siire nen, Samariyaabe duu66e goondinii Yeesu gam haala debbo ceediido, wi'i: «O batii am ko gadunoomi fu.»

40 Gam majjum no Samariyaabe yottii to Yeesu, 6e eeli mo o joodoo to ma66e. O wadi don balde didi.

41 Him6e duu66e, faa buri no arande, goondini mo, no nani haala makko.

42 Be bi'i debbo on: «Jooni, hinaa gam ka batudaa men tan acci men goondini. Amma menen e ko'e amen, men nanii haala makko, emen anni kanko woni Kisi-noowo duuniyaaru lalley.»

Yeesu nyawtii bii semmenteejo gom (Luka 7.1-10)

43 No Yeesu wadi ton balde didi, o witti Galili.

44 Kanko e hoore makko o seedike, o wi'i: «Annabiijo teddintaake der leydi mum.»

45 No o yottii Galili, Galilinkee6e ja66orii mo juude didi, gam kam6e bo 6e jahiino juulde Urusaliima, 6e ji'iino ko o wadi ton fu.

⁴⁶ Den Yeesu warti Kana, der leydi Galili to o waylitinnoo diyam laatii jaram. Tawi 6ii gorko semmenteejo gom, yandaa, e fukkii Kafarnahum.

⁴⁷ Semmenteejo on nani Yeesu yiwii Yahudiya, warii Galili. O yahi to makko, o eeli mo o yaha o nyawtaa biyiiko badiido maayugo.

⁴⁸ Yeesu wi'i mo: «Abada on goondintaa, to on ji'ay kaayeeffiji e haaynaareeji.»

⁴⁹ Semmenteejo on wi'i mo: «Moodibbo, en jahu diga biyam maayay.»

⁵⁰ Yeesu wi'i mo: «Hootu, biya e wuuri.»

Gorko on goondini ko Yeesu bati dum, witti.

⁵¹ E laawol, golloobe makko fotti e makko, wi'i mo biyiiko yoofike.

⁵² O yami 6e: «Wakkati dey o yooffi?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Keenya juura jonte den yoofi mo.»

⁵³ Baabiiko anniti wakkati oo don nun lalley Yeesu wi'i mo: «Biya yoofike!» Kanko e getti makko fu, 6e goondini Yeesu.

⁵⁴ Dum don woni kaayeeffi didabi ki Yeesu wadi Galili, no yiwunoo Yahudiya.

5

Yeesu nyawtii moofa

(Marku 2.28, Yuhaana 7.19-26 e 9.1-17)

¹ Baawo majjum, juulde Yahuduu6e e wada. Yeesu yahi Urusaliima.

² Urusaliima ton, takkol Dammugal baali, weldere diyam e woni don, nee wi'ee e Iburaninkeere Baytisayda. Dammude joy mawde e fittitii ne.

³ Nyaw6e duu66e e fukkii ley dammude den: wumu6e, layoobe, e [moofidin6e. Bee kedii diyam irtee,

⁴ gam malaykaajo Joomiraawo e jippoo e weldere nen tife e tife, e irta diyam dam. Nyawdo artudo naati e diyam dam de dam irtaa, e yoofoo no nyaw mum wa'i fu.]

⁵ Gorko nyawdo diga duubi laso e sappo e jeetati e wonunoo don.

⁶ Yeesu yi'i oo fukkii, anniti o 6ooyidii e nyaw, yami mo, wi'i «Aa yidi yoofaago?»

⁷ Nyawdo on toontii mo, wi'i: «Moodibbo, mi walaa goddo ballando am naatugo e weldere nen to diyam irtike, go mi yottoo fu, den goddo artii am naatugo.»

⁸ Yeesu wi'i mo: «Umma, ettu daago maa, yahu!»

⁹ Don maa don gorko on yooffi, etti daago mum e yaha. Dum fakkii e nyalaane siwteene,

¹⁰ gam majjum hooree6e Yahuduu6e wi'i nyawtaado on: «Hanne nyalaane siwteene nun, laawol hokkay maa doonodaa daago maa.»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «Nyawtudo am, kan nun wi'immi: Etti daago maa, yahu!»

¹² Be yami mo: «Moy nun bi'udo maa: Etti daago maa, yahu?»

¹³ Amma nyawtaado on annaano mo, gam Yeesu mutii caka him6e sabbu no 6e duudiri e nokkuure nen.

¹⁴ Baawo mum Yeesu fottitii e makko der suudu Alla, wi'i mo: «Daaru, jooni kan, a yoofike. Taa wadu hakke kade, wara ko buri dum bonugo he6ee.»

¹⁵ Gorko on yahi batoy hooree6e Yahuduu6e wi'i Yeesu nun nyawti dum.

¹⁶ Go Yahuduu6e fuddi gaccaago Yeesu gam o wadii dum e nyalaane siwteteene.

¹⁷ Yeesu wi'i 6e: «Baaba am, e golloo faa hanne, min bo, mii golla.»

¹⁸ Gam majjum hooree6e Yahuduu6e hoccii niya warugo mo, hinaa gam o biisii nyalaane siwteteene tan, amma gam o wi'i bo, Alla woni Baabiiko. O fotinii hoore makko e Alla.

Baawde Biddo Alla

¹⁹ Yeesu wi'i 6e: «Mii bata on e goonja: Biddo waawataa ko wadi goddum kan tan, sey ko yi'i Baaba e wada. Gam ko Baaba wadata fu, kanjum Biddo bo wadata.

²⁰ Gam Baaba e yidi Biddo, kan wadi e holla mo huune fu ko o wadata. O hollan mo golle burde dee do fu manju, faa haaynaare wada on.

²¹ Gam hande no Baaba fintinirta maay6e wuurina 6e, nun Biddo bo wu-urinirta mo yidi.

²² Baaba kan, hiitataako goddo, amma o hokkii Biddo baawde hiitaago kiita fu,

²³ gam him6e fu teddina Biddo hande no teddiniri Baaba. Neddo fu mo teddinay Biddo, teddinay Baaba liloydo mo.

²⁴ Mii bata on e goonja. Nanudo haala am ko goondini liludo am, hebii yonki tabitiiki,

o hiitataake. O yiwii e maayde, o warii to yonki.

²⁵ Mii bata on e goonja: Wakkati e wara, ki yottike du, wakkati de maaybe nanata daane Biddo Alla. Nanube ne bo wuuran.

²⁶ Hande no Baaba laatorii bulirde yonki, hande nun o hokkii Biddo bo laatoo bulirde yonki.

²⁷ O hokkii mo baawde hiitaago, gam o laati nun Bii neddo.

²⁸ To dum haaynoo on. Wakkati waran, de maaybe wonube der caabeeje nanata daane makko,

²⁹ 6e burtoo. Wadu6e ko woodi, finta, he6a yonki, wadu6e ko halli finta, hiitee.»

Haala Yeesu laati nun goonja

³⁰ «Min e hoore am, walaa fu ko baawumi wadugo. Ko nanumi, kiitortoomi. Kiita am e foonnitii, gam mi tokkataa sago am, sago lildo am nun tokkumi.

³¹ To mi seedanike hoore am, seedaaku am nootataake.

³² E woodi goddo ceedantoodo am. Mii anni seedaaku makko, ko o seedantoo am laati nun goonja.

³³ Onon, on lilii himbe to Yuhaana, o seedike goonja.

³⁴ Min, mi bukaaka seedaaku neddo, amma mi batii ka gam kison.

³⁵ Yuhaana laatike fitilla ku66oowa, jaaynoowa. On jabii welweltugo wakkati sedda e jayjol makko.

³⁶ Min, mii woodi seedaaku burru nu Yuhaana manju. Golle de Baaba yowan-immi mi wada, golle de gadanmi den nun seedantoo am no Baaba nun lilimmi.

³⁷ Baaba liludo am, kanko e hoore makko seedanii am. Abada on nanay daane makko, abada on ji'ay mo.

³⁸ Batu makko wonday e moodon, gam on goondinay mo o lili.

³⁹ Oon biditoo Dewte gam oon miiji de kokkan on yonki tabitiiki. Kanje seedantoo am.

⁴⁰ Amma, on jabay warugo to am gam ke6on yonki.

⁴¹ Diga e himbe bane ke6ammi teddujal am,

⁴² amma mii anni on, mii anni yidde Alla walaa e moodon.

⁴³ Min, mi warii e inne Baaba am, on jabbaaki am. Amma to goddo wardii inne mum, on jab6oto dum.

⁴⁴ Noy baawirton ko goondini, onon teddinontiroobe hakkune moodon, go accudon daartugo teddujal Alla?

⁴⁵ To on miilee min gaccotoo on yeeso Baaba. Muusa, mo jowudon hoolaare moodon dow mum, kanko nun gaccoytoo on.

⁴⁶ To on goondiniino Muusa e goonja, on goondinanno am min bo, gam min o batani der dewte makko.

⁴⁷ Amma no on goondinay ko o winni, noy goondinirton haala am?»

6

*Yeesu nyaannii himbe ujune joyo
(Matiye 14.13-21; Marku 6.30-44; Luka 9.10-17)*

¹ Baawo majjum Yeesu joli maayo Galili, bi'eteenjo Tiberiya.

² Jama'aare duunne e tokki mo gam 6e ji'ii haaynaareeji di o wadi dow nyawbe.

³ Yeesu eenci dow waanne, joododii ton e aahii6e mum.

⁴ Tawi juulde Yahuduube bi'eteede Paska 6adike.

⁵ Yeesu 6anti hoore, hollirii jama'aare duunne e fonnoy dum. O yami Filippu: «Toy ke6eten cooden nyaamdu ko nyaannata 6ee do fu?»

⁶ O batu nun makko gam o nana ko Filippu toontotoo, gam oo anni ko o miili wadugo.

⁷ Filippu toontii mo, wi'i: «Baa gollotoodo golle juude balde keme didi, joddi mum heyataa sooda peen, tawee moy fu he6a njappel.»

⁸ Gooto e aahii6e makko, bi'eteedo Andere, miiraawo Simon Piyer, wi'i mo:

⁹ «E woodi do suka gorko gom goodudo peen joy e liyyi didi, amma ume dum don wadanta 6ee do fu?»

¹⁰ Yeesu wi'i: «Bi'ee 6e, 6e joodoo.» Nokkuure nen e hebbi fudo, 6e joodii. Be gadan himbe ujune joyo.

¹¹ Yeesu etti peen kon, yetti Alla, yedi wonube don. O wadi liyyi dii bo hande nun. O hokki 6e faa 6e kaari.

¹² No 6e kaari, Yeesu wi'i aahii6e mum: «Kawritee ko horii, baa goddum to halku.»

13 Be kawriti n̄appe peen joyo ko himbe ben horii, ko kebbi killaaje sappo e d̄idi.

14 No himbe yi'i kaayee fi dum Yeesu wadi, be bi'i: «Lalley, kanko woni Annabiijo bi'aado e wara der duuniyaaru.»

15 Amma no Yeesu e anni be garan nanjugo dum e semme, be laamina, o dilli diga don, o eenci dow waanne, kanko tan.

Yeesu e yaha dow diyam maayo.
(Matiye 14.22-34; Marku 6.45-53)

16 Kiikiide mum, aahiibe Yeesu yahii fonjo maayo.

17 Be naati laana diyam gam be jola, be jaha Kafarnahum. Niwre fuddii wadugo, tawi Yeesu hewtaaki be taw.

18 Henu mawkol e wifa, galmaji diyam e ummoo.

19 Be jawdini laana kan faa be kebi hande kilo joy naa jeego'o. Den be kolliri Yeesu e yaha e koyde dow maayo, faa battii be. Be kuli.

20 Yeesu wi'i be: «Min nun, to on kulee!»

21 Be eeli mo o naata e laana kan. Don maa don be jottii fonjo to be poonnii.

Himbe e daarta Yeesu

22 Fini mum, jama'aare wonunoone fonjo maayo, yi'i laana goota tan woni ton. Yeesu naatiday e aahiibe mum laana kan. Kambe tan yawti e makka.

23 Laanaaje yiwude Tiberiya warii takkol to be nyaami peen don, baawo no Joomiraawo yetti Alla.

24 No jama'aare yi'i Yeesu e aahiibe mum walaa don, be naati laanaaje, be batti Kafarnahum daartoygo mo.

Yeesu woni nyaamdu kokkoowol yonki

25 No be tawi Yeesu fonjo maayo, be bi'i dum: «Moodibbo, dey garudaa do?»

26 Yeesu toontii be, wi'i: «To goonja nun, hinaa gam on ji'ii kaayee fi acci oon daartammi. Ko daartirton am woni gam on nyaamii faa on kaarii.

27 To on gollee gam nyaamdu keen-nyoowol, amma gollee gam nyaamdu tabitintonol, kokkoowol yonki tabitiiki. Nyaamdu nol don nun, Bii neddo hokkata on, gam kanko Alla Baaba, wadani maane baawde mum.»

28 Den be yami mo, be bi'i: «Ume men gadata ko men gada golle de Alla yidi?»

29 Yeesu toontii be, wi'i: «Golle de Alla yidi woni goondinon mo o lili.»

30 Be toontii mo, be bi'i: «Kaayee fi kiye gadataa men ji'a, faa men goondinee? Ume gadataa?»

31 Maamiraa be amen nyaamii nyaamdu maannu der haro, hande no dewte wi'i: «O hokkii be nyaamdu yiwunu dow kammu.»

32 Yeesu toontii be, wi'i: «Mii bata on e goonja: hinaa annabi Muusa hokki on nyaamdu yiwunol dow kammu. Baaba am hokki on nyaamdu geetol, yiwunol dow kammu.

33 Nyaamdu nol Alla hokkata woni, yiwunol dow kammu, kokkoowol duuniyaaru yonki.»

34 Be bi'i mo: «Moodibbo, hokku men nyaamdu nol baadey.»

35 Yeesu wi'i be: «Min woni nyaamdu kokkoowol yonki, garudo to am, rafataake abada, goondindo am bo dondataake abada.

36 Amma mi batii on: on ji'ii am, ko on goondinay.

37 Be Baaba hokkimmi fu, waran to am. Garudo to am fu, mi salataako dum.

38 Gam wadugo ko jidumi bane acci yiwmi dow kammu, amma gam mi wada ko liludo am yidi.

39 Nani ko lildo am yidi: to baa gooto der himbe o hokki am majju, amma gam mi ummitina be nyalaane darjal.

40 Nani ko Baaba am yidi: ji'udo Biddo fu, to goondinii mo, hebii yonki tabitiiki. Mi ummitinan mo nyalaane darjal.»

41 Yahuduu be e dumbitoo hakkune mum dow haala Yeesu, gam o wi'i: «Min woni nyaamdu yiwunol dow kammu»

42 Be bi'i: «Oo do, hinaa Yeesu bii Yusufu, mo annuden inna mum e baaba mum on na? Noy o wi'irta: "Dow kammu yiwmi"?"»

43 Yeesu wi'i be: «To on dumbitee hakkune moodon!»

44 Goddo waawataa ko wari to am, to Baaba lildo am fooday mo. Min, mi ummitinan mo nyalaane darjal.

45 E winnii der dewte annabiibe: «Be fu Alla janninan be.» Neddo fu nanudo ko Baaba bati, go jabi janninol makko, waran to am.

46 Baa gooto yi'ay Baaba, to hinaa yiwudo to Alla, kanko tan yi'i Baaba.

47 Mii bata on e goonja: Goondindo am, hebii yonki tabitiiki.

48 Min woni nyaamdu kokkoowol yonki.

49 Maamiraaɓe moodon nyaamii maannu der haro, ɓe maayii bo.

50 Nɔl do nun nyaamdu yiwuɗol dow kammu, nyaamudo nɔl fu maayataa.

51 Min woni nyaamdu yonkintewol, yiwuɗol dow kammu. To neddo nyaami nyaamdu nɔl, wuuran faa abada. Nyaamdu nɔl kokkanmi gam duuniyaaru wuura, laati nun bannu am.»

52 Dow kaa don Yahuduube e yeddon-tira no waawi fu, e wi'a: «Noy neddo oo waawirta ko hokki en bannu mum nyaamen?»

53 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mii bata on e goonja: To on nyaamaay bannu Bii neddo, on jaray yiyam makko, yonki walaa der moodon.

54 Neddo fu nyaamudo bannu am, to yari yiyam am, hebii yonki tabitiiki. Mi fintinan mo nyalaane darɗal.

55 Gam bannu am laati nun nyaamdu lalley, yiyam am bo laati nun jaram lalley.

56 Neddo fu nyaamudo bannu am, to yari yiyam am, oo wondi e am, min bo mii wondi e makko.

57 Baaba liloydo am laati nun buurudo. Gam makko buurumi. Hande nun nyaamudo am fu, wuurirta gam am.

58 Nɔl do nun woni nyaamdu yiwuɗol dow kammu. Nɔl nandaa e nɔl kaakiraabe moodon nyaamuno, ɓe maayii bo. Nyaamudo nyaamdu nɔl do wuuran faa abada.»

59 Haalaaji dii do nun Yeesu jannini der suudu waajorde Kafarnahum.

Yonki tabitiiki

60 No ɓe nani haalaaji din, duuggal e aahiibe makko wi'i: «Haala ka e tiidi. Moy waawata ko jaɓi ka?»

61 Yeesu faami der ɓerne mum, aahiibe mum e dumbitoo dow majjum, go o wi'i ɓe: «Haala kan jibi on nun?»

62 Jon kan to on ji'ii Bii neddo eenci to wonunoo, den mum noy gadoton?

63 Ruuhu woni buurinoowo, bannu nafataa goddum. Haalaaji haalanmi on dii, laati nun Ruuhu e yonki.

64 Nani e woodi hakkune moodon ɓe goondinay.» Gam Yeesu e anni diga fuddoode, ɓe goondinay dum, e jammotoodo dum.

65 O ɓeydi o wi'i: «Gam majjum bi'umi on: «Walaa baawoowo ko wari to am, to Baaba hokkay dum no warirta».»

66 Diga den, duuggal e aahiibe makko dilli, acci tokkugo mo.

67 Den Yeesu yami aahiibe sappo e dido ɓen: «Onon bo, oon jidi dillugo na?»

68 Simon Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to moy men jahata? An woodi haala kokkoowa yonki tabitiiki.

69 Men goondinii, emen anni an woni Ceniido yiwudo e Alla.»

70 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Hinaa min suɓi on, onon sappo e dido? Gooto moodon laati nun seydaanuujoo.»

71 Haala Yahuuda, ɓii Simon Iskariyot nun o batata, gooto der sappo e dido ɓen. Oo don woni jammotoodo mo.

7

Miiraaɓe Yeesu goondinay dum

1 Baawo majjum Yeesu e woosoo der Galili. O yidaa woosaago der Yahudiya gam hooreeɓe Yahuduube e daarta no warirta mo.

2 Tawi juulde Yahuduube bi'eteede juulde bukaaji badike.

3 Miiraaɓe Yeesu wi'i dum: «Eggu, jahaa Yahudiya gam aahiibe maa yi'a golle de gadataa.

4 Goddo suudataa ko wadata, to e yidi anneego. No aa wada golle dee, hollitin hoore maa himbe.»

5 Baa miiraaɓe makko goondinay mo.

6 Yeesu wi'i ɓe: «Wakkati am waray taw, amma onon, wakkati fu laati nun wakkati moodon.

7 Himbe duuniyaaru waawataa ko wanyi on, amma min, ɓee banyimmi gam mii seedoo golle maɓɓe woodaa.

8 Onon, jahee juulde den. Min, mi yahataa, gam wakkati am waray taw.»

9 No o bati ɓe kaa don, o joodii leydi Galili.

Yeesu yahi juulde bukaaji

10 No miiraaɓe Yeesu yahi juulde den, Yeesu bo yahi ton, amma o hollitay hoore makko, o suudii.

11 Hooree6e Yahuduu6e e daarta mo der juulde, e wi'a: «Toy o woni?»

12 Him6e duu66e e dumbitoo dow haala makko. Wob6e e wi'a: «Neddo geeto nun!» Wob6e bo e wi'a: «Nun nun bane, majji-noowo him6e nun.»

13 Goddo suusay batango mo e daane towne, gam 6ee kula hooree6e Yahuduu6e.

14 Tawi juulde den fecciri, go Yeesu fuddi jannjingo der suudu Alla.

15 Haaynaare wadi Yahuduu6e sanne, 6e bi'i: «Noy o waawiri dewte, kanko mo jannay?»

16 Yeesu toontii 6e, wi'i: «Jande jannjinammi on, yiway e am. Diga to liloydo am, dum yiwi.

17 To neddo e yidi wadugo sago Alla, o annitan jannjinol am to Alla yiwi, naa bo to haalaaji am, e baawde am nun yiwi.

18 Batanoowo hoore mum, hoore mum nun daartanta teddujal. Amma daartooowo teddujal liloydo dum, oo don goonja nun batata, fewre walaa e makko.

19 Hinaa Muusa hokki on tawreeta na? Amma baa gooto moodon golliray tawreeta. Ko woni sabbu go oon daarta warugo am?»

20 Him6e 6en toontii mo, wi'i: «An, aa woodi ginnool. Moy daartata warugo maa?»

21 Yeesu toontii 6e: «Golle goote tan gadumi, on fu, haaynaare wadi on.

22 Muusa hokkii laawol gadon julnol. Diga to Muusa du bane nol yiwi, diga to kaakiraa6e mon nun, go oon julna suka nyalaane siwteteene.

23 To suka e julnee nyalaane siwteeteene, gam to tawreeta Muusa yartee, gam ume monnotodon gam mi nyawtii tagaado bumbum nyalaane siwteteene?

24 Accee hiitoraago no ji'irton, amma gadee kiita poonnitiika.»

Yeesu woni Almasiihu na?

25 Go him6e Urusaliima wob6e wi'i: «Hinaa oo do 6e daartata warugo na?

26 Oo woni caka ma66e, oo bata, 6e bi'ay mo gokka. Den maw6e amen annitin nun kanko woni Cubaado na?

27 Oo do kan, een anni to yiwi, amma to Cubaado e wara, goddo annataa to o yiwata.»

28 Tawi Yeesu e jannjina der suudu Alla, o bati e daane towne, o wi'i: «Oon annimmi, oon anni to yiwumi! Min bane waddi hoore am. Liloydo am laati nun goonjaajo. Kanko woni mo on annaa.

29 Min, mii anni mo gam to makko yiwmi. Kanko liloymmi.»

30 Den 6e daarti no 6e nannjirta mo, amma goddo junjo mum meemaay mo, gam wakkati makko waray taw.

31 Duuggal der jama'aare goondinii mo, wi'i: «To Cubaado warii, o wadan kaayee fi burudi di gorko oo wadi na?»

Reenu6e suudu Alla lilaama nanja Yeesu

32 Farisaa6e nani ko him6e 6en dumbitintoo dow haala Yeesu. Hooree6e Li-maamiibe e Farisaa6e lili reenoobe, nanja mo.

33 Yeesu wi'i: «Min, mii wondi e moodon sedda taw. Baawo mum, mi wittan to liloydo am.

34 On daartan am, amma on jiiataa am, gam on baawataa ko yahi to gonumi.»

35 Yahuduu6e yamontiri, wi'i: «Toy o yahata ko en baawataa ko yiiti mo? O yahan to him6e meeden feroy6e to Yunaninkee6e, o jannjina Yunaninkee6e na?

36 O wi'ii en daartan mo, en jiiataa mo, gam en baawataa ko yahi to o tawetee. Kaye nun kaa don bo?»

Diyam yonki

37 Nyalaane sakitiineere der juulde den buri teddugo. Nyaanne mum, Yeesu darii, bati e daane towne, wi'i: «Neddo fu dondaado wara to am, yara.

38 Goondindo am fu, "ilaadi diyam yonki mawdi ilan e 6erne mum" hande no Dewte bati.»

39 O batu nun kaa don dow Ruuhu mo goondindo fu hebata. Den Ruuhu hokkaaka taw, gam Yeesu teddinaaka taw.

Him6e luudontirii sabbu Yeesu

40 No wob6e der jama'aare nen nani haala ka, wi'i: «Lalley kanko woni Annabi-ijo.»

41 Wob6e wi'i: «Kanko woni Cubaado.» Wob6e bo wi'i: «Cubaado yiwani diga Galili na?»

42 Dewte wi'ay ba, e lenyol annabi Dawda nun Cubaado yiwata, der siire Baytilaama, to Dawda yiwi?

⁴³ Jama'aare nen luudontiri gam makko.

⁴⁴ E woodi yidube nanngugo mo der maɓɓe, amma goddo junngo mum meemaay mo.

Mawbe Yahuduuɓe goondinay Yeesu

⁴⁵ Reenoobe warti to hooreeɓe Li-maamiibe e Farisaaɓe, ɓe yami ɓe, ɓe bi'i: «Ko woni sabbu ko on gadday mo?»

⁴⁶ Reenoobe ɓen toontii, wi'i: «Abada goddo batiray no gorko on batiri.»

⁴⁷ Farisaaɓe yami ɓe: «Onon bo on majji-naama hinaa?»

⁴⁸ E woodi baa gooto der hooreeɓe, maa bo der Farisaaɓe goondindo mo na?

⁴⁹ Amma jama'aare ne annaa tawreeta, ne yaa'aane»

⁵⁰ Gooto der maɓɓe, bi'eteedo Nikodemu, jahunoodo to Yeesu wi'i ɓe:

⁵¹ «Tawreeta meeden e hiitoo neddo tawee nanaaka ko o bati, annaaka ko o wadi na?»

⁵² Be bi'i mo: «An bo a Galilinkeejo na? Widita Dewte, a yi'an walaa annabiijo yiwudo Galili.» [

⁵³ Baawo mum, moy fu hooti wuro mum.

8

Debbo jeenoowo

¹ Yeesu yawti far waanne Jaytuuɓe.

² Subaka kecco o witti der suudu Alla. Jama'aare fu wari. O joodii, oo janjina ɓe.

³ Moodiɓɓe tawreeta, e Farisaaɓe waddi debbo nanjaado e wada jeenu. Be darni mo caka jama'aare.

⁴ Be bi'i Yeesu: «Moodibbo, debbo oo do nanja nun e wada jeenu.

⁵ Muusa batii der tawreeta men, iri debbo oo don kaaye nun warirtee. An bo, kaye bi'udaa?»

⁶ Be baddu nun ɓe yoyra mo, gam ɓe keɓa no ɓe gaccorii mo. Amma Yeesu jimminii, e winna e honnu mum dow leydi.

⁷ No ɓe tokki ɓee yamitoo mo, Yeesu ɓanti hoore, wi'i ɓe: «Goddo moodon mo waday hakke dadey arta fadda mo hayre.»

⁸ O jimminii kade, oo winna e leydi.

⁹ No ɓe nani ka, ɓe dilli gooto gooto. Nayeɓe arti dilli. Yeesu e debbo on tan horii.

¹⁰ Yeesu ɓanti hoore, wi'i mo: «Debbo, toy ɓe goni? Baa gooto hiitaaki maa?»

¹¹ O toontii, o wi'i: «Moodibbo, baa gooto.» Yeesu wi'i mo: «Min bo, mi hiitataako ma. Yahu, taa mayta kade wadugo hakke.»]

Yeesu woni jayɗol duuniyaaru

¹² Yeesu baddi e maɓɓe kade, wi'i: «Min woni jayɗol duuniyaaru. Tokkudo am, yahataa e niwre abada, amma o heban jayɗol yonki.»

¹³ Dow kaa don, Farisaaɓe wi'i mo: «To aa seedanoo hoore maa, seedaaku maa jabataake.»

¹⁴ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Baa to mi seedanike hoore am, seedaaku am e laatii goonja, gam mii anni to yiwmi, mii anni to jahammi bo. Amma onon, on annaa to yiwmi, on annaa bo to jahammi.

¹⁵ Oon gada kiitaa hande no himbe hiitor-too, amma min, mi hiitataako goddo.

¹⁶ To mii wada kiita, kiita am e laatii goonja, gam mi hiitataako min tan, amma Baaba liloydo am, e wondi e am.

¹⁷ E wannii e tawreeta moodon: "Seedaaku himbe dido e laatii goonja".

¹⁸ Mii seedanoo hoore am. Baaba liloydo am bo, e seedanoo am.»

¹⁹ Be bi'i mo: «Toy Baaba maa woni?» Yeesu toontii, wi'i ɓe: «On annaa am min, hakko Baaba am. To oon annunoo am, maa on anniino Baaba am bo.»

²⁰ Yeesu batii haalaaji dii no o janjinta der suudu Alla, to nokkuure ceede Alla wattete. Goddo nanjay mo, gam wakkati makko yottaaki taw.

On baawataa yahugo to jahanmi

²¹ Yeesu wi'i ɓe kade: «Mi nani yaha, on daartan am, on maaydan e hakkeji moodon. On baawataa ko yahi to jahanmi.»

²² Yahuduuɓe wi'i: «O waritinto nun naa? Gam o wi'i en baawataa ko yahi to o yahata.»

²³ Yeesu wi'i ɓe: «E ley jeyadon, amma min, dow jeyaami. E duuniyaaru nuu jeyadon, amma min, mi jeyaaka e maayru.

²⁴ Gam majjum bi'umi on: on maaydan e hakkeji moodon. Gam to on goondinay min woni mo gonmi, on maaydan e hakkeji moodon.»

²⁵ Be yami mo: «An moy nun laatidaa?» Yeesu toontii: «Mo bi'unoo mi on diga arande, laatiimi.

²⁶ Mii woodi huune duuddum ko batanmi, e ko kiitotoomi dow mon. Amma liloydo am laati nun goonjaajo. Ko nanumi e makko, batanmi duuniyaaru.»

²⁷ Be paamay naa Baaba nun o batanta 6e.

²⁸ Den Yeesu wi'i 6e: «To Bii neddo bilaama fu, den paamoton “min woni mo gonmi,” mi wadataa bo goddum e hoore am, amma mi batan nun ko Baaba ekkitinimmi tan.

²⁹ Liloydo am e wondi e am, o accay am min tan, gam ko welata mo gadanmi wakkati fu.»

³⁰ No o bati hande nun, duu66e goondinii mo.

Rimbe e maccu6e

³¹ Yeesu wi'i Yahuduu6e, goondin6e dum: «To oon jogii haala am, on laati nun aahii6e am lalley.

³² On annan goonja. Goonja bo rindinan on.»

³³ Be toontii mo, 6e bi'i: «Menen, men yiwi e lenyol Iburahiima, abada men laataaki maccu6e goddo. Noy bi'irtaa men dimdan?»

³⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: gadoowo hakke fu laati nun maccudo hakke.

³⁵ Maccudo wonataako der saare baadey, amma biddo nun wonotoo der saare e baadey

³⁶ To Biddo rindinii on, on laatoto rimbe e goonja.

³⁷ Mii anni on yiwi e lenyol Iburahiima, amma oon daarta warugo am gam haala am naatay der moodon.

³⁸ Ko ji'umi e Baaba kan nun batanmi, onon bo oon gada ko Baaba moodon wi'i on.»

³⁹ Be toontii mo, 6e bi'i: «Baaba amen woni Iburahiima.» Yeesu wi'i 6e: «To on latino bi66e Iburahiima e goonja, maa on gadiino golle Iburahiima.

⁴⁰ Amma jooni oon daarta warugo am, min batudo on goonja ka nanumi to Alla. Dum don Iburahiima waday dum.

⁴¹ Onon, golle Baaba moodon gadoton.» Be bi'i mo: «Menen, men jaalu6e bane, Baaba gooto men goodi, kanko woni Alla.»

⁴² Yeesu wi'i 6e: «To Alla nun latino Baaba moodon, maa on jidiino am, gam to

Alla yiwmi, ko garumi. Mi wadday hoore am, amma kanko lilimmi.

⁴³ Gam ume ko on nanataa haala am? Gam on baawataa ko hettinii haala am.

⁴⁴ Seydan woni baaba moodon. Jidaadi baaba moodon gadoton. Baroowo nun o laatii diga fuddoode. O walaa der goonja, gam goonja walaa der makko. To oo bata fewre, jikku makko nun, gam oo pewoowo, oo baaba fewre.

⁴⁵ Amma min, gam mii bata goonja, wadi ko on goondinay am.

⁴⁶ Moy moodon waawata seedaago mi wadii hakke? To mi batii goonja, gam ume ko on goondintaa am?

⁴⁷ Neddo Alla nun hettintoo haala Alla. Onon, on kettintaako gam on laataaki himbe Alla.»

Yeesu e buri Iburahiima

⁴⁸ Yahuduu6e wi'i mo: «Men batay goonja no men bi'i a laati nun samariyaajo, aa woodi bo ginnool na?»

⁴⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mi woodaa ginnool, amma mii teddina Baaba am. Onon, oon jawoo am.

⁵⁰ Teddunjal hoore am bane daartanmi. E woodi daartanoowo am teddunjal, kiitotoo.

⁵¹ Goonja batanmi on: Ja6udo haala am fu, maayataa abada.»

⁵² Yahuduu6e wi'i mo: «Jooni men tabitini aa woodi ginnool. Iburahiima e annabiibe fu maayi, amma an, a wi'ii: “Ja6udo haala am fu, maayataa abada”.

⁵³ Aa buri Iburahiima baaba amen manju na? O maayii, annabiibe bo maayii. Ume miiludaa aa laatii?»

⁵⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «To hoore am teddinanmi, teddunjal am laati nun baanji. Baaba am, mo bi'oton Alla moodon on nun teddintammi.

⁵⁵ On annaa mo. Amma min, mii anni mo. To mi wi'ii mi annaa mo, mi laatoto pewoowo hande moodon. Amma mii anni mo, mi tokkii haala makko.

⁵⁶ Baaba moodon Iburahiima e seyorino yi'ugo nyalaane wittoygo am. O yi'ii ne, go berne makko weli.»

⁵⁷ Yahuduu6e wi'i mo: «A waday taw baa duubi lasoy didi e sappo, go aa wi'a a yi'ii Iburahiima?»

⁵⁸ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: Diga Iburahiima tagaaka, min, mi na'on.»

⁵⁹ Dow kaa don 6e etti kaaye 6e padda mo. Amma Yeesu soltii, wurtii e suudu Alla.

9

Yeesu wuntinii dimdaado e bundan

¹ No Yeesu yawtata, o yi'i gorko dimdaado e bundan.

² Aahii6e makko yami mo, wi'i: «Mood-ibbo, moy wadi hakke, kanko na, naa baaba e inna makko nun, ko o rindaa e bundan?»

³ Yeesu toontii 6e wi'i: «Kanko bane wadi hakke, baaba e inna makko bo bane. Amma gam baawde Alla yi'ee e makko nun.»

⁴ No jaynol na'on taw, haani gaden golle liloydo am. Gam jemma waran de goddo waawataa ko gollii.

⁵ No mii tawaa e duuniyaaru, min woni jaynol mayru.»

⁶ Den, no o bati kaa don, o tuuti joode e leydi, o laawi loope e joode den, o moomi e gite bumdo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmaa weeldere Silowe.» (Dum wi'ay maa Lilaado). O yahi, o sulmii. O warti oo yi'a.

⁸ Wondunoobe e makko, e yi'annoobe mo oo fiya bara, wi'i: «Hinaa oo do joodotono e fiya bara na?»

⁹ Wo66e wi'i: «Kanko nun!» Wo66e bo wi'i: «Kanko bane! Nandi makko nun!» Gorko on e hoore mum wi'i: «Min nun lalley!»

¹⁰ Be yami mo: «Noy bumtirdaa?»

¹¹ O toontii: «Gorko bi'eteedo Yeesu laawi loope, moomi e gite am, wi'immi: "Yahu weldere Silowe, culmodaa". Jahumi, culmiimi, ko bumtumi.»

¹² Be yami mo: «Toy gorko on woni?» O toonti: «Mi annaa!»

Farisaa6e e yantinoo bumtinaado

¹³ Den 6e jaari bumtinaado on to Farisaa6e.

¹⁴ Nyalaane Yeesu laawi loope wumtini mo, laati nun nyalaane siwteteene.

¹⁵ Farisaa6e bo yami mo, wi'i: «Noy bumtirdaa?» O toontii 6e: «O moomu nun loope e gite am, ko culmiimi, ko bumtumi.»

¹⁶ Wo66e der Farisaa6e wi'i: «Gorko on waawataa ko yiwi to Alla, gam o jogaaki

nyalaane siwteteene.» Wo66e bo wi'i: «Noy gadoowo hakke waawirta ko wadi iri kaay-eefiiji dii do?» Go 6e ceenniri hakkune ma66e.

¹⁷ Farisaa6e yami bumtinaado on kade, wi'i: «An kaye batataa dow bumtindo maa on?» O toontii 6e, o wi'i: «Annabiijo nun.»

¹⁸ Hooree6e Yahuduu6e jabay naa oo laatino bumdo, sey no 6e noddii baaba e inna makko.

¹⁹ Be yami 6e: «Oo do biddo moodon mo bi'udon rindaa e bumdan on nun don na? Jon kan noy o wuntiri?»

²⁰ Baabiiko e inniiko toontii: «Emen anni biddo amen nun, e bumdan nun bo o rindaa.»

²¹ Amma no o wuntiri jooni, men annaa. Men annaa bo moy wuntini mo. Kanko bo o mawdo nun. O waawan ko toontanii hoore makko. Yamee mo!»

²² Baabiiko e inniiko toontorike nun nun gam 6ee kula hooree6e Yahuduu6e. Gam 6e desu nun: Neddo fu jabi Yeesu laati nun Cubaado, 6e diiwa dum, 6e burtina waa-jorde.

²³ Gam majjum saareeji makko wi'i: «O mawnii, yamee mo!»

²⁴ Farisaa6e nodditii bumtinaado on, 6e bi'i mo: «Teddin Alla, emen anni, menen kan, gorko on hakkeejo nun.»

²⁵ O wi'i 6e: «To o hakkeejo nun, min kan, mi annaa. Goota tan annumi: Mi bumunoodo, jooni mii yi'a.»

²⁶ Be yami mo: «Ume o wadi e maa? Noy o wuntiniri maa?»

²⁷ O toontii 6e, o wi'i: «Mi batiino on dum, amma on kettinaaki. Gam ume go oon jidi nanitaago ka kade? Naa onon bo, on jidu nun laataago aahii6e makko?»

²⁸ Be jenni mo, 6e bi'i: «An woni aahiijo makko! Menen, men aahii6e Muusa nun.»

²⁹ Menen, emen anni Alla baddii e Muusa, amma kanko, men annaa to o yiwi.»

³⁰ Gorko on toontii 6e, wi'i: «E dum haaynii no on annaa to o yiwi, ko o wuntin-immi!»

³¹ Een anni Alla hettinantaako wadoobe hakke, amma oo hettinanoo teddindo mo, gadoowo sago makko.

³² Dadey nanaaka bumtindo dimdaado e bumdan.

³³ To hinaa to Alla gorko on yiwi, o waawataano ko wadi goddum.»

³⁴ Be toontii mo: «An, bumbum, der hakkeji dimadaa, an jannjinta men!» Be nyeebi mo yaasi.

Bundan der berne

³⁵ Yeesu nani 6e nyeebii bumtinaado on, yi'itii mo, yami mo: «An kan, aa goondini Bii neddo na?»

³⁶ O toontii: «Moodibbo, moy woni kanko faa mi goondina mo?»

³⁷ Yeesu wi'i mo: «A yi'ii mo, baddoowo e maa woni kanko.»

³⁸ O toontii: «Moodibbo, mii goondini.» O sujidani Yeesu.

³⁹ Den Yeesu wi'i mo: «Mi waru nun der duuniyaaru mi wada kiita, gam wumu6e yi'a, yi'oo6e wuma.»

⁴⁰ Farisaa6e tawanoo6e don, nani ka, yami mo, wi'i: «Menen bo, men wumu6e na?»

⁴¹ Yeesu toontii 6e: «To oon bumuno, on goodataano boofi. No bi'oton jooni oon ji'a, gam majjum boofi moodon tabitii.»

10

Ballool duroowo e baali

¹ Yeesu wi'i: «Mii bata on e goonja, neddo fu naatoowo der hoggo baali go naatiray dammugal, go yartorii to feere, kanko woni gujjo, kanko woni pasotoodo.»

² Amma duroowo baali, dammugal nun naatirta.

³ Cakkiido dammugal ma66itanan mo, baali din bo nanan daane makko. O noddiran di, naye fu e inne mum, o yaara di yaasi.

⁴ To o wurtinii di di fu, o ardoo di, di tokka mo gam dii anni daane makko.

⁵ Abada di tokkataa kodo, amma di doggan mo nun faa woddi gam di annaa daane ho66e.»

⁶ Yeesu wadani 6e ballool njol, amma 6e paamay ko njol fillitii.

Yeesu laatii duroowo geeto

⁷ Yeesu wi'i 6e kade: «Mii bata on e goonja, min woni dammugal baali.»

⁸ Artu6e am warugo fu, laati nun wuy6e e pasotoo6e, amma baali dii nananay 6e.

⁹ Min woni dammugal. Neddo fu naatirido e am, hisan, heban durdugol, ooran, jaannyan.

¹⁰ Gujjo warataa maa gam wujja, o wara, o biisa, amma min, mi waru nun gam him6e he6a yonki, he6a ki kii heewi.

¹¹ Min woni duroowo geeto. Duroowo geeto woni kokkitiroowo yonki mum gam baali mum.

¹² Amma biiro, mo laataaki duroowo geeto, mo jeyaa baali, to yi'ii buuru, sey dogga, acca baali. Buuru nanja baali din, sankita koriidi.

¹³ Biiro on doggan gam faalaaka e majji.

¹⁴ Min woni duroowo geeto. Mii anni baali am, baali am bo e annimmi.

¹⁵ Hande no Baaba annirimmi, non annirmi Baaba. Mii hokka yonki am gam baali am.

¹⁶ Mii woodi kade baali goddi di galaa der hoggo no. Dii don bo haani mi dura dum. Di nanan daane am, di laato darne woore, di gooda duroowo gooto.

¹⁷ Baaba e yidimmi gam mii hokkitira yonki am gam mi hebitoo ki kade.

¹⁸ Goddo ittantaam ki, min hokkata ki e hoore am. Mii woodi baawde hokkitirgo ki, mii woodi bo baawde he6itaago ki. Ooda kaa don ke6umi e Baaba am.»

¹⁹ Batuuji dii seenni kade Yahuduu6e.

²⁰ Duu66e ma66e e wi'a: «Oo ginnaajijjo nun, o haanja nun. Gam ume go oon kettinanoo mo?»

²¹ Amma wo66e wi'i: «Batu kaa, haala ginnaajijjo bane. Ginnool waawan ko wuntini bundo na?»

Yahuduu6e salike Yeesu

²² Juulde senuki suudu Alla e wadenoo Urusaliima. Dum fottii e dabbune.

²³ Ley suudu Alla don, Yeesu e yaha e warta ley danki Suleymaanu.

²⁴ Yahuduu6e fiiltitii mo, wi'i mo: «Faa dey accataa men der seko? To an woni Cu6aado laabinan men.»

²⁵ Yeesu toontii 6e: «Mi batii on, on goondinay. Gollleeji di gadirmi inne Baaba am, e seedanoo am.»

²⁶ Amma on goondinay gam on laataaki baali am.

²⁷ Baali am e nana daane am. Mii anni di, dii tokkimmi.

²⁸ Mii hokka di yonki tabitiiki, di baataa abada. Goddo teetataa di e junjo am.

29 Baaba am kokkudo am di, buri huune fu. Goddo waawataa ko teeti di e junjo Baaba.

30 Min e Baaba fu, men gooto.»

31 Den Yahuduu6e etti kade kaaye gam 6e padda mo.

32 Yeesu wi'i 6e: «Mi wadii yeeso moodon gollleeji booddi duuddi e baawde Baaba. Der gollleeji din, diye e majji jidandon warirgo am kaaye?»

33 Yahuduu6e toontii mo: «Gam golle boodde bane men jidi warirgo maa kaaye, ko men jidi warirgo maa nun, gam a yennii Alla. An a tagaado nun, a wadii hoore maa Alla.»

34 Yeesu toontii 6e: «Dum winnaaka der tawreeta moodon: "Alla wi'ii on, on allaa6e na"?»

35 To tawreeta noddii allaa6e, 6e o baddi, een anni ko dewtere bati ikkintaake.

36 Onon mo Alla seni, ko lili mo e duuniyaaru, oo don nun bi'oton: "A yennii Alla!" Gam o wi'ii oo laatii Biddo Alla.

37 To mi waday golle Baaba am, to on goondinee am.

38 Amma to mii wada de, baa to on goondintaa am, min e hoore am, goondinee golle am, gam annon, paamon Baaba na'on e am, min bo mi na'on e Baaba.»

39 Be daarti nanjugo mo kade. O sottii 6e.

40 Yeesu wittii fonjo maayo Urdun, nokkuure to Yuhaana wadannoo batasi arande, o joodii ton.

41 Him6e duu66e wari e makko, wi'i: «Yuhaana waday alaama kaayniika baa goota. Amma, ko o bati e gorko on fu laati nun goonja.»

42 Ton duu66e goondini Yeesu.

11

Maayde Lasar

(Luka 10.38, 40, 7.11-16; Marku 5.35-43)

1 Gorko gom, bi'eteedo Lasar e tawano Baytaniya, o nyawi. Oo woodi sakikiraabe dido, Mariyama e Marta.

2 Mariyama on nun woni moomunoodo wardi e Joomiraawo, go o moytiri gaasa makko koyde Yeesu. Sakiike makko, Lasar nyawunoo.

3 Sakikiraabe makko lili e Yeesu wi'a mo: «Moodibbo, beldiijo maa yandaa.»

4 No Yeesu nanunoo ka, wi'i: «Nyaw dum don nyaw maayde bane. Dum waru nun gam teddujal Alla, gam Biddo Alla teddiniree e majjum.»

5 Yeesu e yidi Marta, e miiraawo mum, e Lasar.

6 Baa no o nani Lasar yandaa, haday mo joodaago balde didi to o wonunoo.

7 Baawo majjum o wi'i aahiibe makko: «En bittee leydi Yahudiya!»

8 Aahiibe wi'i: «Moodibbo, baa 6ooyay Yahuduu6e e daartano warirgo maa kaaye, go ton nun bittataa?»

9 Yeesu toontii: «Hinaa wakkatiiji sappo e didi woni der nyaalooma? Jahoowo nyaalooma fergataako gam oo yi'a jayjol duuniyaaru nu.

10 Amma jahoowo jemma fergoto gam jayjol walaa e makko.»

11 Baawo o bati haalaaji dii, o wi'i: «Gido meeden Lasar daanike, mi yahan, mi finnina mo.»

12 Aahiibe wi'i: «Moodibbo, to o daani nun, o yoofoto.»

13 Maayde Lasar nun o batannoo. Kam6e 6e miili haala doynol nun o batani.

14 Yeesu laabinani 6e: «Lasar maayii!

15 Berne am welii gam moodon ko mi tawaaka ton. Dum laatanto on daliila goondinon. To non en jahu, to makko.»

16 Den Toma bi'eteedo Ciwto wi'i aahiibe horiibe: «En jahu enen bo gam maayden e makko.»

Yeesu nun woni ummital e gurnam

17 No Yeesu yottinoo, tawi wadii balde naay Lasar e tawaa der saabeere.

18 Hakkune Baytaniya e Urusaliima 6uraa kilooji tati,

19 Yahuduu6e duu66e wari to Marta e Mariyama gam eytugo 6e e maayde sakiike ma66e.

20 No Marta nani Yeesu warii, yahi ta66itoyii mo, tawi Mariyama e joodii der suudu.

21 Marta wi'i Yeesu: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maayataano.

22 Amma baa jooni mii anni huune fu ko yamudaa Alla, o wadante.»

23 Yeesu wi'i mo: «Sakiike maa fintan.»

24 Marta wi'i: «Mii anni o fintan nyalaane ummital.»

²⁵ Yeesu wi'i mo: «Min woni pintinoowo, min woni kokkoowo yonki. Neddo fu goondindo am, baa to maayii, o wuuran.

²⁶ Buurdo fu, goondindo am, maayataa abada. Aa goondini dum na?»

²⁷ O toontii: «Ee, moodibbo! Mii goondini an woni Cubaado, Biddo Alla, garoowo e duuniyaaru.»

Yeesu wullii

²⁸ E dow dum Marta yahi noddoygo miiraawo mum Mariyama, o sownii dum: «Moodibbo warii, oo noddee.»

²⁹ No Mariyama nanuno kaa don, ummii don maa don, yahi to makko.

³⁰ Yeesu naatayno siire nen taw. Oo tawaa to Marta fottunoo e makko.

³¹ Yahuduube e wondunoo e Mariyama der suudu. Bee eyta mo. Be ji'i o fadditii, o wurtii. Be tokki mo, 6e miili o yahan nun e saabeere o wulla.

³² No Mariyama yotti to Yeesu, no o yi'i mo, o diccii yeeso makko, o wi'i: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maayataano.»

³³ No Yeesu yi'i Mariyama e Yahuduube wondunoo6e e mum e wulla, hakkillo makko ummii, o wemmaa.

³⁴ O yami: «Toy gattudon mo?» 6e toontii: «Moodibbo, war, daaru!»

³⁵ Yeesu wullii.

³⁶ Yahuduube wi'i: «Daaree no o yidiri mo.»

³⁷ Wo66e e ma66e wi'i: «Bumtindo bundo waawataano ko hadi gorko on maayugo na?»

Lasar fintinaama

³⁸ Hakkillo Yeesu ummii kade, o yahi to saabeere woni. Saabeere nen laati nun gayka maa66iraaka hayre.

³⁹ Yeesu wi'i: «Ikkinee hayre nen!» Marta, sakiike maaydo, wi'i mo: «Moodibbo, o luubii ko, gam hanne wadi balde naay oo woni der saabeere.»

⁴⁰ Yeesu wi'i mo: «Mi wi'ay maa baa, to a goondinii, a yi'an baawde Alla?»

⁴¹ Be ikkini hayre nen. Yeesu tiggiti, wi'i: «Baaba, mii yettee gam aa nananammi.

⁴² Min kan, mii anni baadey fu aa nananammi. Amma mi baddu maa nun gam himbe dariibe 6ee do, gam 6e goondina an nun lilimmi.»

⁴³ Baawo haalaaji dii, o bati e semme: «Lasar wurta!»

⁴⁴ Maayunoodo on wurtii, juude mum e koyde mum e filaa leppi, yeeso mum e soomii. Yeesu wi'i 6e: «Piilitee mo, accon mo o yaha.»

⁴⁵ Duuggal e Yahuduube warunoo6e to Mariyama, yi'u6e ko Yeesu wadi, goondini mo.

⁴⁶ Amma wo66e ma66e yahi to Farisaa6e, bati 6e ko Yeesu wadi.

⁴⁷ Farisaa6e 6en e hooree6e Limaamiibe wadi dawriine, wi'i: «Gorko oo e wada kaay-eefiiji duuddi. Noy gadeten?»

⁴⁸ To en accirii mo nunnun, 6e fu, 6e goondinan mo. Romankee6e waran, halka en enen e nokkuure meeden ceniine e leydi meeden.»

⁴⁹ Gooto ma66e, bi'eteedo Kayafas, laatinoodo hooreejo Limaamiibe duubol mum, wi'i 6e: «Onon, on annaa goddum.

⁵⁰ On annaa gomma neddo gooto maayana leydi men e 6uri leydi nin fu halka.»

⁵¹ Nani e hoore makko bane o bati haalaaji dii, amma gam o laatinoo hooreejo Limaamiibe duubol mum, o waday maa annabaaku e haani Yeesu maayana leydi nin.

⁵² Leydi nin tan bane haani o maayana, amma gam o hawrita 6i66e Alla sankitiibe fu laatoo jama'aare woore.

⁵³ Diga nyaanne den, hooree6e Yahuduube dawri warugo mo.

⁵⁴ Jon kan Yeesu acci yahugo e warta hakkune Yahuduube. O yawti diga don, o yahi siire wi'eteene Efrayim gonune ley haro. O joododii ton e aahiibe makko.

⁵⁵ Juulde Yahuduube bi'eteede Paska 6adike. Duuggal e himbe leydi nii yahi Urusaliima gam laabina ko'e mum diga juulde den yottaaki.

⁵⁶ Bee gonii e fageere suudu Alla, 6ee daarta Yeesu, 6ee yamontira: «O warataa e juulde den? Naa no miiludon?»

⁵⁷ Tawi hooree6e Limaamiibe e Farisaa6e batiino annudo to o woni fu, bata, he6a o nanjee.

12

Mariyama waanjii wardi e koyde Yeesu

¹ Balde jeego'o horii go juulde Paska yottoo, Yeesu yahi Baytaniya to Lasar mo o fintinnoo.

² Be jonjani mo hiraane. Marta e yeda be, Lasar e wondunoo e nyaamdoobe e Yeesu.

³ Mariyama etti feccere liitiri nardi, caadiidum, waanji e koyde Yeesu, moytiri de gaasa mum. Suudu nol fu luutti.

⁴ Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe makko, garoowo jammoo mo, yami:

⁵ «Gam ume wardi dum sippaaka hande jaka ceede joddi golliido duu6ol, ceede mum hokkee talakaabe?»

⁶ Ko acci o wi'i nun, hinaa gam yurmeene talakaabe, amma oo gujjo nun. Kanko woni jogiido ceede, oo wujja de.

⁷ Yeesu wi'i: «Accu debbo on seese. O wadu dum nun gam nyalaane uweteemi.

⁸ Talakaabe e tawdaa e moodon nyalaane fu. Min kan, mi tawdataake e moodon nyalaane fu.»

Hooreebe Limaamiibe dawrii warugo Lasar

⁹ Jama'aare Yahuduu6e duunne nanani Yeesu Baytaniya. Gam Yeesu tan bane be gari, amma gam be ji'a Lasar pintinaado bo.

¹⁰ Hooreebe Limaamiibe dawri warugo Lasar bo.

¹¹ Gam Lasar nun, Yahuduu6e duu66e wurtii e ma66e, goondini Yeesu.

Yeesu naati Urusaliima e teddujal (Matiye 21.1-11; Marku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Fini mum jama'aare duunne, warune juulde, nani Yeesu e wara Urusaliima.

¹³ Be calti bali, be tabbitoyii mo. Bee kulgina, 6ee bi'a: «Hosana! Alla barkidin gardudo e inne Joomiraawo, Laamiido Isira'iila!»

¹⁴ Yeesu he6i binnel babba, joodii dow maggel hande no winniraa e Dewte:

¹⁵ «Siire Siyoona, taa hulu!

Daaru, Laamiido maa e wara, e waddii binnel babba.»

¹⁶ Arande aahiibe makko faamayno dum. Baawo ko Yeesu teddinaa, be ciwtorii dum winnaanoma. Kanjum bo wadi e makko.

¹⁷ Jama'aare tawdanoone e makko no o noddunoo Lasar wurtoo e saabeere, o fintini dum, seedanike mo.

¹⁸ Himbe nani o wadiino alaama kaaynika. Kanjum acci be tabbitoyii mo.

¹⁹ Farisaa6e baddontiri, wi'i: «On ji'ii, walaa fu ko baawandon mo, duuniyaaru fu nani e tokkii 6aawo makko.»

Yunaninkeebe e daarta Yeesu

²⁰ Der himbe war6e Urusaliima juulde gam sujidana Alla, Yunaninkeebe e woni der ma66e.

²¹ Be 6attii Filippu mo Baytisayda, mo leydi Galili. Be bi'i dum: «Moodibbo, emen jidi yi'ugo Yeesu.»

²² Filippu batoy Andere. Be batoy Yeesu.

²³ Yeesu toontii 6e: «Wakkati teddinol Bii neddo warii.

²⁴ Mii bata on e goonja: binnel gawri aawaanel, to nel nyolay, nel wonan nun binnel gootel. Amma to nel nyoli, nel rimaan faa duuda.

²⁵ Neddo fu jidudo yonki mum, dullan yonki tabitiiki, banyudo ki e duuniyaaru nu, he6an yonki tabitiiki.

²⁶ To goddo e yidi jagganaago am, sey tokkammi. To gonmi fu, don jagganiido am bo wonata. Baaba teddinan neddo jaggantoodo am.»

Yeesu batanii maayde mum

²⁷ «Jooni kan, mi wemmaama. Kaye bi'anmi? Mi waawataa ko wi'i: "Baaba hisinam e wakkati oo", amma gam wakkati on nun garumi.

²⁸ Baaba, teddin inne maa.» Den daane nanaa e yiwoy dow kammu, wi'i: «Mi teddinii ne, mi teddinan ne kade.»

²⁹ Himbe dariibe ton, nani daane nen, wi'i: «Dum laati nun riggaajo duule.» Wobbe wi'i: «Malaykaajo nun baddi e makko!»

³⁰ Yeesu wi'i 6e: «Gam am bane daane nee nanaa, ne nana nun gam moodon.

³¹ Jooni woni kiita duuniyaaru. Jooni laamiido duuniyaaru nuu, tippetee yaasi.

³² Min, to mi 6antaama dow fu, mi foodan himbe fu e am.»

³³ Batuuji o batata dii, hollan nun maayde ne o maayata.

³⁴ Himbe ben toontii mo: «tawreeta batii: "Cu6aado maayataa abada. Noy baawirtaa ko wi'i Bii neddo ettete?" Moy woni Bii neddo on?»

³⁵ Yeesu toontii 6e: «Jaaynol na'on caka mon, amma dum 6ooyataa. Jahee diga oon

goodi jayɲol, gam to niwre juhu on. Gam jahoowo der niwre annaa to yahata.

³⁶ Goondinee jayɲol diga oon goodi ɲol gam laatodon ɓiɓɓe jayɲol.» Baawo Yeesu bati kaa don, yawti suudoyii ɓe to woddi.»

Yahuduube goondinay Yeesu

³⁷ Baa no o wadi kaayeeffiji duuddi yeeso maɓɓe, ɓe goondinay mo,

³⁸ nunnun haala annabi Esaaya goondiri:

«Joomiraawo, moy goondini lilal meeden? Moy Joomiraawo holli baawde mum?»

³⁹ Esaaya wi'ii kade bo gam ume himɓe ɓen waawataa ko goondini:

⁴⁰ «Alla wuminii ɓe, yoorinii ɓerne maɓɓe, gam to gite maɓɓe yi'u, to ɓerde maɓɓe faamu, to ɓe tuubu, to mi nyawtu ɓe bo.»

⁴¹ Esaaya wi'u dum nun gam o yi'ii tedduɲal Yeesu, go o bati haala makko.

⁴² Amma baa hooreɓe Yahuduube duuɓɓe goondinii Yeesu. Amma gam Farisaabe, ɓe kulii wurtingo dum, gam to ɓe burtinee e waajorde.

⁴³ Gam ɓee jidi manoore himɓe ɓuri manoore Alla.

Haala Yeesu nun hiitoto

⁴⁴ Yeesu towni daane, wi'i: «Goondindo am fu, min bane o goondini, amma lildo am nun o goondini.

⁴⁵ Ji'udo am bo yi'ii liloydo am.

⁴⁶ Mi warii e duuniyaaru, mii jayɲol, gam goondindo am fu to joodoo der niwre.

⁴⁷ Nanudo haalaaji am go tokkay, min bane hiitotoo dum. Gam mi waray hitaago duuniyaaru, gam mi hisina nu nun garumi.

⁴⁸ Caliido am, to jabay haalaaji am, e woodi ko hiitantoo dum. Ko jannjimmi, kan hiitotoo dum nyalaane darɲal.

⁴⁹ Gam mi batanay hoore am, amma Baaba lildo am hokkimmi ko bi'anmi e ko jannjinammi.

⁵⁰ Mii anni ooda makko hokkata yonki tabitiiki. Ko batanmi, mi batan dum nun no Baaba batirimmi.»

13

Yeesu e loota koyde aahiibe mum

¹ Nyaanne finata juulde Paska, Yeesu e anni wakkati o accata duuniyaaru o hoota to Baaba yottike. O yidii himɓe makko e duuniyaaru, oo yidi ɓe faa keerol yidde.

² Wakkati hiraane, Seydan watti e ɓerne Yahuuda Iskariyot ɓii Simon o jammoo Yeesu.

³ Yeesu e anni e hoore mum, to Alla nun yiwi, to Alla nun hootata. Baaba wattii huune fu der junɲo makko.

⁴ O ummii o acci hiraane nen, o ɓoorti toggoore makko, o etti lefol, o taadi.

⁵ O wayli diyam e lootorgal, o yanti lootugo koyde aahiibe makko, oo moytira de lefol ɲol taadinoo.

⁶ No o yotti to Simon Piyer, Piyer wi'i mo: «Moodibbo, an lootata koyde am?»

⁷ Yeesu toontii mo: «A faamay jooni ko gadanmi, amma ɓaawo nii a faamaan.»

⁸ Piyer wi'i mo: «A lootataa koyde am abada!» Yeesu toontii mo: «To mi lootay maa, a walaa gedu e am.»

⁹ Simon Piyer wi'i mo: «Moodibbo! To nunnun, taa haadu e koyde tan, lootu juude e hoore am bo.»

¹⁰ Yeesu wi'i mo: «Lootiido walaa haaju looteego, sey loota koyde, gam o fu oo laafi. Onon on laabuɓe, amma on fu bane.»

¹¹ Oo anni jammotoodo mo. Kan wadi o wi'i: «On fu bane woni laabuɓe.»

¹² No Yeesu lootunoo koyde maɓɓe, etitii toggoore muudum, jooditii, yami: «On paamii ko gadanmi on?»

¹³ Oon noddammi moodibbo e maalan. On peway, kan nun laatiimi,

¹⁴ jon kan mi maalan nun, mi moodibbo bo, to mi lootii koyde moodon, onon bo oon kaani lootoontiron koyde.

¹⁵ Ko kollumi on laati nun tintinol. Onon bo gadee ko gadumi.

¹⁶ Mii bata on e goonja, maccudo ɓurataa joomum, lilaado ɓurataa lildo dum.

¹⁷ To oon anni dum, to on gollirii, barke laatanto on.

¹⁸ On fu bane batanmi. Mii anni ɓe cuɓumi, amma haani ko winnaa e dewte goonda: "Nyaamdoowo e am ummanike am."

¹⁹ Diga jooni mii bata on dum hakko dum yottoto, gam to dum yottike on goondina min woni "mo gonmi!"

²⁰ Mii bata on e goonja: Neddo fu jabbiido lilaado am, min nun o jabbi. Neddo fu jabbiido am, jabbiike lildo am.»

Yeesu hollii Yahuuda nun jammotoo dum (Matiye 26.20-25; Marku 14.17-21; Luka 22.21-23)

²¹ Baawo no o bati nunnun, o jibii sanne, o wi'i: «Mii bata on e goonja: Gooto moodon jammoto am.»

²² Aahii6e 6en e daarontira. Bee yamontira moy o batanta.

²³ Gooto e aahii6e makko, mo Yeesu 6uri yidugo, e joodii takkol makko.

²⁴ Simon Piyer 6aayi mo o yama Yeesu moy o wondanaa.

²⁵ Aahiijo on wuurorii far to gabaare Yeesu, wi'i: «Joomam moy nun?»

²⁶ Yeesu toontii mo: «Mi suyyan lonjere, mo kokkan mi ne, kanko nun.» Yeesu etti lonjere, suyyi ne, hokki Yahuuda, 6ii Simon Iskariyot.

²⁷ Baawo o jabi lonjere nen, Seydan naati e makko. Yeesu wi'i mo: «Wadu ko gadataa, law!»

²⁸ (Baa gooto e joodii6e don faamay ko o batani kaa don.

²⁹ Gam Yahuuda nun jogotono ceede ma66e, wob6e e mijii Yeesu wi'u nun o soodaa goddum gam juulde, maa o he6a ko o hokki talakaa6e.)

³⁰ Yahuuda no jabi lonjere nen fu, don maa don o wurti. Tawii jemma wadi.

Ooda kesa

³¹ No Yahuuda wurtinoo, Yeesu wi'i: «Bii neddo teddinaama, Alla bo teddinaama sabbu makko.

³² [To Alla teddinaama sabbu makko,] Alla e hoore mum bo teddinan mo, baa 6ooyataa.

³³ Sukaa6e am, mii wondi e moodon sedda taw. On daartan am. Mi wi'an on jooni ko bi'unoo mi Yahuduu6e wob6e: «On baawataa ko yahi to jahammi.»

³⁴ Mii hokka on ooda kesa: Jidontiree! Hande no jidirmi on, onon bo jidontiree!

³⁵ To yidde e woni hakkune moodon, hande nun, him6e fu annirta on aahii6e am.»

Yeesu batii Piyer wi'aan annaa dum

³⁶ Simon Piyer wi'i mo: «Joomam, toy jahataa?» Yeesu toontii mo: «To jahanmi, a

waawataa ko tokki am jooni. Amma 6aawo do a tokkan am!»

³⁷ Piyer wi'i mo: «Joomam, gam ume mi waawataa ko tokki maa jooni? Mi hokkitiran yonki am gam maa.»

³⁸ Yeesu toontii: «Goonja a hokkitiran yonki maa gam am? E goonja batan maa mi: Hakko jakaraari joggata, a wi'an de tati a annaa am.»

14

Yeesu woni laawol jaarool to Baaba

¹ Yeesu wi'i aahii6e mum: «Pukkinee berde moodon, goondinee Alla, goondinon am min bo.

² Cuudi duuddi na'on der wuro Baaba am. To dum laataakino goonja, mi batataano on mi yahan, mi moyyinanaa on joonne.

³ To mi moyyinanii on to gonoyton, mi wittaan mi hocca on to am gam gonon to gonmi.

⁴ Oon anni laawol jahoowol to jahanmi.»

⁵ Toma wi'i mo: «Moodibbo, men annaa to jahataa, noy men annirta laawol mum?»

⁶ Yeesu toontii mo: «Min woni laawol, min woni goonja, min woni yonki. Goddo yahataa to Baaba to yiwiray to am.

⁷ To oon annunoo am, on annanno Baaba am bo. Diga jooni oon anni mo, on ji'ii mo.»

⁸ Filippu wi'i mo: «Moodibbo, hollu men Baaba, dum don heyana men.»

⁹ Yeesu wi'i mo: «No 6ooydirmi e moodon nii fu, Filippu a annaa am? A annaa ji'udoo am fu, yi'ii Baaba? Noy bi'irtaa: "Hollu men Baaba"»?

¹⁰ A goondinay mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am na? Batuuji di batumi on dii fu, di yiway e hoore am. Baaba mo kawtumi e mum wadata golle mum.

¹¹ Goondinee ko batumi on: «Mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am.» Baa to on goondinay am, goondinee gam golle am.

¹² Mii bata on e goonja, neddo fu goondindo am, wadan kanun bo golle gadanmi. O wadan du ko 6uri de, gam mii dilla to Baaba.

¹³ Mi wadanan on huune fu ko yamirton e inne am. Mi wadan dum gam Baaba teddinee diga e Biddo.

¹⁴ Ko eelirdon e inne am, mi wadan dum.»

Yeesu wi'i lildaan Ruuhu Ceniido

15 «To oon jidi am, on tokkan ooda am.

16 Mi eelan Baaba hokka on balloowo goddo. O wondan e moodon faa abada.

17 Oo don woni Ruuhu goonja. Duuniyaaru nuu waawataa ko jabi mo, gam nu yi'ataa mo, nu annaa mo. Amma onon, oon anni mo gam oo wondi e moodon, oo tawaa bo der moodon.

18 Mi accataa on hande gondaafe, mi wittaaan to moodon.

19 To booyii sedda, duuniyaaru nuu yi'ataa am kade. Amma onon, on ji'an am, gam mi buurdo, onon bo on buuran.

20 Nyaanne muudum on paamaan mii hawti e Baaba, oon kawti e am, mii woni e moodon.

21 Jogiido oodaaji am ko tokki di, kanko nun woni jiddo am. Jidudo am, Baaba am yidan dum. Min bo, mi yidan mo, mi wirnintanto dum min e hoore am.»

22 Yahuuda, banda Yahuuda Iskariyot, wi'i Yeesu: «Joomam, noy dum laatoroo birnitanodaa men, tawee a wirtanaaki duuniyaaru?»

23 Yeesu toontii mo: «To goddo e yidi am, o golliran haala am, Baaba am yidan mo. Min e Baaba men garda to makko, men joododo e makko.

24 Neddo fu mo yidaa am, gollirtaa haala am. Haala ka nanoton ka, ka am bane, haala Baaba lildo am nun.

25 Mi batii on dum diga mii wondi e moodon.

26 Ruuhu Ceniido, balloowo on, mo Baaba liloyta e inne am, kanko anninta on kujje fu. O suwtoran on ko batunoomi on fu.

27 Mii accana on jam, mii hokka on jam am. No duuniyaaru hokkirta bane kokkiranmi on. To berde moodon biisoo, to on kulee.

28 On nanii ko bi'umi on: "Mi yahan, mi wartan to mon." To oon jidunoo am, berde mon welanno ko jahanmi to Baaba, gam kanko burimmi manju.

29 Mii bata on jooni, diga dum waray taw, gam to dum warii, goondinon.

30 Mi baddataa kade e moodon ko duudi, gam laamiido duuniyaaru nuu e wara. Baa goddum o waawataa e am,

31 amma sey duuniyaaru anna mii yidi Baaba, nu annan mi wadan bo ko Baaba wannunoo am. Umme, jawten diga do.»

15*Yeesu nun woni innabohi goonjahi*

1 «Min woni innabohi goonjahi, Baaba am woni jom gesa innabooje.

2 Liccal takkiinjal e am fu, to rimataa, o saltoto dum, liccal dimoowal fu, o saabanoo dum gam nal beyda rimugo.

3 Onon, jooni on laabufo gam waaju mo baajiimi on.

4 Tabbitee e am, min bo mi tabbitoo e moodon! No liccal caltaanjal waawataa ko rimi e hoore mum, haani e nal tiggii e innabohi, hande nun onon bo on baawataa ko rimi to on tiggaaki e am.

5 Min woni innabohi, onon woni licce. Tiggiido e am ko mii tiggii e mum, o rimaan faa duuda. Gam on baawataa ko wadi goddum to dum yiway e am.

6 To goddo tiggaaki e am, o woppete nun yaasi hande liccal caltaanjal, o yoor. Licce joorde den hawritinte, faddee der yiite, de jaba.

7 To on pibontirii e am, waaju am bo e fibontirii e mon, ko yamoton fu, on keban.

8 To on dimii faa duudi, den kan on laatike aahiife am. Nunnun teddujal Baaba am wurtortoo.

9 Hande no Baaba yidirimmi, nun jidirmi on. Tabbitee der yidde am.

10 To on tokkii ooda am, on tabbitinto der yidde am, hande no tokkirmi oodaaji Baaba am go mii tabbii der yidde makko.»

11 «Mi batu on nun kaa don gam beldum berne am wona der moodon. Den beldum berne moodon bo hebba.

12 Ooda am nani: jidontiree hande no jidirmi on.

13 Yidde buroore yidde nee do manju walaa, kokkitiroore yonki mum gam weldiife mum.

14 To on gadii ko resanmi on on laati nun weldiife am.

15 Mi noddataa on kade maccufo gam maccudo annaa ko joomum gollata. Mi noddan on weldiife gam ko nanumi diga Baaba am fu, mi anninii on dum.

16 Onon bane subimmi, min subi on go desumi on jahon, dimoon biibee, biibee

moodon taboo, den Baaba hokkan on hu-
une fu ko eelirton e inne am.

¹⁷ Ko resanmi on woni, jidontiree.»

Duuniyaaru wanyii Yeesu e himbe mum

¹⁸ «To duuniyaaru nuu wanyii on, annee,
min nu arti nu wanyi.

¹⁹ To oon laatinoo 6e duuniyaaru, duu-
niyaaru yidanno ko mum. Amma onon 6e
duuniyaaru bane. Min seenni on e duu-
niyaaru, no cubumi on. Gam majjum nu
wany on.

²⁰ Ciwtoree ko bi'unoo mi on: “Maccudo
burataa joomum.” To 6e toorii am, 6e
tooran on onon bo. To 6e gollirii haala am,
6e golliran haala moodon.

²¹ Amma 6e gadanan on dum dum fu gam
am, gam 6e annaa liludo am.

²² To mi warayno, to mi baddayno e
ma66e, 6e goodataano hakke, amma jooni,
6e galaa accitaneego hakkeji ma66e.

²³ Banyudo am fu, wanyii Baaba am bo.

²⁴ To mi wadayno gollleeji dii hakkune
ma66e, di goddo meeday wadugo, 6e goo-
dataano hakke. Amma jooni 6e ji'ii di, 6e
banyii am, e min, e Baaba.

²⁵ Dum wadu nun gam dum goondina ko
winnaa der Dewtere tawreeta ma66e: “Be
banyirii am baanji”.

²⁶ To balloowo mo lildan mi on warii,
kanko woni Ruuhu goonja yiwoowo to
Baaba, kanko e hoore makko seedantoo
am.

²⁷ Onon bo, on cedanto am gam oon
goondi e am diga fuddoode.»

16

¹ «Mi batii on dum gam to on majjee.

² Be burtinan on diga baajorde. Wakkati
waran, bardo on fu miijan Alla saafata.

³ Be gadan dum nun gam 6e annaa
Baaba, 6e annaa am, min bo.

⁴ Mi batii on dum, gam to wakkati on
waroy, ciwtoron, mi batiino on dum.

Gollal Ruuhu Ceniido

Mi batay on dum diga arande gam mii
wondunoo e moodon.

⁵ Jooni mi na'on hoota to lildo am, amma
baa gooto moodon yamay am: “Toy ja-
hataa?”

⁶ Berde moodon biisike gam mi batii on
ka.

⁷ Mii bata on e goonja, yaadu am buran
nafugo on. To mi yahay, balloowo on
warataa to moodon. Amma, to mi yahii, mi
lildan on mo.

⁸ To o warii, o anninan himbe duu-
niyaaru boofi mum dow hakke, dow foon-
nitaare, e dow kiita.

⁹ Dow hakke, 6ee boofa gam 6e
goondinay am.

¹⁰ Dow foonnitaare, 6ee boofa gam mii
hoota to Baaba am, on ji'ataa am kade.

¹¹ Dow kiita, 6ee boofa gam laamiido
duuniyaaru hiitaama ko.

¹² Mii woodi kade kujje duudde de
batanmi on, amma on baawataa ko faami
de jooni.

¹³ To Ruuhu goonja warii, o anninan on
goonja lalley, gam o batantaa hoore makko,
amma o batan on ko o nani, o batan on bo
ko warata.

¹⁴ O teddinan am gam o jaban ko woni e
am, o yottina on dum.

¹⁵ Ko Baaba am jey fu, min jey, gam
majjum bi'umi o yottinanan on ko o hebi e
am.»

Biisere berne laatoyto seyo

¹⁶ «To 6ooyii sedda, on ji'ataa am, to 6ooyii
sedda kade, ji'on am.»

¹⁷ Wo66e e aahii6e makko yamontiri, wi'i:
«Ume woni maana haala makko ka o wi'i:
“To 6ooyii sedda, on ji'ataa am e to 6ooyii
sedda, ji'on am kade”, gam mii yaha to
Baaba?»

¹⁸ Be bi'i: «To 6ooyii sedda, ume dum
hollata? Men paamay ko o wi'i.»

¹⁹ No Yeesu annunoo 6e jidi yamugo dum,
wi'i 6e: «Oon yamontira maana haala am
ka: “To 6ooyii sedda on ji'ataa am, to 6ooyii
sedda kade, ji'on am.”

²⁰ Mii bata on e goonja: on bullan
bullitodon, amma duuniyaaru nuu wel-
weltan. Berde mon biisoto, amma biisere
berne mon waylitinto welwelo.

²¹ To debbo 6adike rimugo, o tooroto
gam natakwe billan mo. Amma to o rimii,
o yeggitan naawella, berne makko e weli
gam o rimii neddo e duuniyaaru.

²² Onon bo hande nun berde mon e biisii
jooni, amma en jiidaan kade. Berde mon
welan, goddo waawataa ko ikkini beldum
berde moodon.

²³ Nyalaane nee don, on yamataa am gokka dow goddum. Mii bata on e goonja, huune fu ko eeludon Baaba, e inne am o hokkan on dum.

²⁴ Faa jooni, walaa fu ko eeludon e inne am. Eelee, on keban gam beldum berne mon hebba.»

Yeesu woni jaaliido duuniyaaru

²⁵ «Ko batumi on jooni laati nun ballaaji. Wakkati waran de mi batirtaa on e ballaaji, amma mi batan on haala batanoowa Baaba faa laaba.»

²⁶ Nyalaane nee don on eelan Baaba e inne am. Mi wi'ay mi eelanan on Baaba,

²⁷ gam Baaba e hoore muudum e yidi on. Oo yidi on gam oon jidimmi, on goondinii bo to Alla yiwmi.

²⁸ Mi yiwii to Baaba, mi warii e duuniyaaru, jooni mi accan duuniyaaru, mi hoota to Baaba.»

²⁹ Aahii6e makko wi'i mo: «Jooni kan, a batii faa laabi, a accii haalango men e ballaaji.

³⁰ Jooni kan, emen anni aa anni huune fu, a walaa bo haaju goddo yamee gokka, gam majjum men goondini a yiwudo to Alla.»

³¹ Yeesu toontii 6e: «Jooni kan, on goondinii na?

³² Wakkati e wara, wakkati on yottike du, on fu on cankitinto, moy fu yaha feere mum, accon am mi tan. Amma min tan bane, gam Baaba e wondi e am.

³³ Mi batii on dum, gam kebon jam der kawtal moodon e am. Oon gonii e billaare der duuniyaaru. Amma tinnee, gam mi jaalike duuniyaaru.»

17

Yeesu e du'ano aahii6e muudum

¹ Baawo haalaaji din, Yeesu tiggittii dow, wi'i: «Baaba, wakkati warii, teddin Biya, gam Biya bo teddinee.

² A hokkii mo baawde dow him6e fu, gam o hokka 6e kalfindaa mo fu yonki tabitiiki.

³ Annugo an woni Alla gooto, goonjaajo, e lilaado makko Yeesu Almasiihu, kan woni yonki tabitiiki.

⁴ Mi teddinii maa e duuniyaaru, mi hebbinii golle de kokkudaa am mi golla.

⁵ Jooni kan, Baaba, teddinam teddujal jal goodunoo mi to maa diga duuniyaaru tagaaka.

⁶ Mi anninii inne maa him6e duuniyaaru 6e kalfindaa am. An 6e gonannoo, a halfinii am 6e. Be jabi haala maa.

⁷ Jooni kan, 6ee annii ko kokkudaa am fu, to maada dum yiwi.

⁸ Gam mi yottinii 6e haala ka kaalandaa am. Be jabii ka. Bee anni lalley to maada yiwmi, 6e goondinii an lilimmi.

⁹ Gam sabbu ma66e nun du'otoomi. Mi du'ataako gam duuniyaaru. Amma mii du'oo gam 6e kalfindaa am, gam an jey 6e.

¹⁰ Huune fu ko jeyumi, an jey, huune fu ko jeydaa, min jey. Mi teddinaama e ma66e.

¹¹ Mi wonataa der duuniyaaru kade, mii wara to maada. Amma kam6e 6e na'on der duuniyaaru. An Baaba Ceniido, reenir 6e inne maada ne kokkudaa am, gam 6e laato gootum hande no laatoriden gootum.

¹² No gondunoo mi e ma66e der duuniyaaru, mi reenirii 6e inne maa ne kokkudaa am. Mi hakkilanii 6e, baa gooto e ma66e majjay to hanaa 6ii halkere, gam ko batanaa e Dewte goondinee.

¹³ Jooni kan mii foonni to maa. Mi batii haalaaji dii diga mi na'on e duuniyaaru gam beldum berne am hebba 6e.

¹⁴ Mi janjinii 6e haala maa, go duuniyaaru wanyi 6e, gam 6e duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁵ Mi eelay burtinaa 6e e duuniyaaru, amma deenaa 6e e Kalludo.

¹⁶ Be duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁷ Senu 6e e goonja maa. Haala maa woni goonja.

¹⁸ Hande no lilirdaa am e duuniyaaru, nunnun, liliranmi 6e min bo e duuniyaaru.

¹⁹ Mii sena hoore am gam ma66e gam kam6e bo 6e laato senaabe der goonja.

²⁰ Hinaa gam ma66e tan du'otoomi. Amma mii du'oo bo gam goondinan6e am e haala ma66e.

²¹ Mii eela gam 6e laato gootum. Baaba, 6e kawta e meeden hande no kawtiridaa e am, no min bo kawtirmi e maa. Be fu

6e laatoogootum, heba duuniyaaru hooloo an nun lilimmi.

²² Min, mi hokkii 6e teddujal njal kokkudaa am, gam 6e laatoogootum, hande no laatoriden gootum.

²³ Mi na'on hawti e ma66e, a na'on hawti e am, nunnun 6e laatortoo gootum mam mam, heba duuniyaaru anna an lilimmi. Aa yidi 6e bo hande no jidirdaa am.

²⁴ Baaba, mii yidi 6e kalfindaa am 6ee, tawdee e am nokkuure to tawaami, gam 6e ji'a teddujal njal kokkudaa am, gam a yidii am diga duuniyaaru diidaaka.

²⁵ Baaba poonnitiido, duuniyaaru nuu annay maa, min kan mii annu maa, 6ee do bo annii an nun lilimmi.

²⁶ Mi anninii 6e inne maa. Mi anninan 6e ne kade gam yidde ne jidudaa am tawee e ma66e, min bo mi hawta e ma66e.»

18

Nanjoore Yeesu

¹ Baawo haalaaji di, Yeesu yawtidi e aahiibe mum fonjo maayel bi'eteenjel Kedoron. Ledde e duudunoo ton, o naatidi ton e aahiibe makko.

² Yahuuda jammotoodo mo e anni nokkuure nen, gam Yeesu e aahiibe mum e hawritannoo ton de duuddum.

³ Yahuuda ardii ililingal soogeeji, e reenoobe 6e Limaamii6e e Farisaa6e lili. Be jottii don, 6ee jogii jolli, e fitillaaji e konirdum.

⁴ Tawii Yeesu e anni ko fonnoy hebugo dum, ta66itii 6e, wi'i: «Moy daartoton?»

⁵ Be toontii mo: «Yeesu mo Nasaratu.» O wi'i 6e: «Mi nani!»

Yahuuda jammotoodo mo e darodii e ma66e.

⁶ No Yeesu wi'unoo «Mi nani!» Be tartar-tiri 6aw6awre 6e jani.

⁷ Yeesu yami 6e kade: «Moy daartoton?» Be toontii: «Yeesu mo Nasaratu!»

⁸ Yeesu toontii 6e: «Mi wi'ii on, min nun. To min nun daartoton, joofee aahiibe am 6en 6e dilla.»

⁹ O batu nun kaa don gam ka o batuno goonda: «Mi majjinay baa gooto e 6e kalfindaa am.»

¹⁰ Den Simon Piyer e woodunoo tabugaahi, saa6ii ki, feyyii maccudo hooreejo Limaamii6e, setti nowru mum nyaamooru. Maccudo on e wi'ee Malkus.

¹¹ Yeesu wi'i Piyer: «Wattita tabugaahi maa kii e kuunnjal mum. Aa miiji mi yarirtaa jardugel bone njel Baaba hokkimmi na?»

Yeesu yaaraama yeeso Annas

¹² Ililingal soogeeji e mawdo ma66e, e maccube hooree6e Yahuduube nanji Yeesu, ha66i mo.

¹³ Be artii yaarugo mo to Annas. Annas esiraawo Kayafas nun. Der duubol njol don, kanko nun woni hooreejo Limaamii6e.

¹⁴ Kayafas batunoo hooree6e Yahuduube ko 6uri woodugo, kan woni neddo gooto maayana leydi fu.

Piyer yeddi, wi'i laataaki aahiijo Yeesu (Matiye 26.69-70; Marku 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Simon Piyer e aahiijo goddo tokki Yeesu. Aahiijo oo don e annirnoo e hooreejo yottinoobe sadaka, o naatidi e Yeesu fageere hooreejo Limaamii6e on.

¹⁶ Go Piyer e darii yaasi ley dammugal. Aahiijo annirido e hooreejo Limaamii6e on, wurti baddi e debbo deenoowo dammugal, naanni Piyer.

¹⁷ Debbo deenoowo dammugal on wi'i mo: «An bo a laataaki gooto e aahiibe gorko oo na?» Piyer toontii mo: «Aawo, mi laataaki aahiijo makko.»

¹⁸ Maccube e reenoobe hu66iino yiite e aytinoo, gam jaanjal na'on. Piyer bo e darodii e ma66e e aytinii.

Hooreejo Limaamii6e e yama Yeesu yande (Matiye 26.59-66; Marku 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ Hooreejo Limaamii6e on yami Yeesu haala aahiibe mum, yami ko o jannjinta.

²⁰ Yeesu toontii mo: «Mi laa6inanii duuniyaaru haala am. Nyalaane fu mi jannjinii der baajorde, der suudu Alla to Yahuduube hawritinta nyalaane fu. Walaa fu ko batumi e cuucukka.

²¹ Gam ume yamantaa am? Ko batumi, yamu hettinaniibe am. Bee anni no ko woodi batumi.»

²² Der haala ka, gooto e reenoobe fiyi Yeesu meenyo, wi'i: «Nun nun toontortodaa hooreejo Limaamii6e na?»

²³ Yeesu toontii mo: «To ko boni nun batumi, haala kay nun boni e makka. To tawii

ko woodi nun batumi, gam ume piyandaa am?»

²⁴ Annas lildi mo to Kayafas hooreejo Limaamiibe, oo habbaa.

Piyer yedditake wi'i laataaki aahiijo Yeesu

(Matiye 26.71-75; Marku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ Simon Piyer e aytinoo don. Be bi'i mo: «An bo, a laataaki gooto e aahiibe makko na?» Piyer yeddi, wi'i: «Mi laataaki!»

²⁶ Gooto e maccube hooreejo Limaamiibe, gettol mo Piyer settunoo nowru muudum, wi'i mo: «Mi yi'idayno maa e makko der gesa to na?»

²⁷ Piyer yeddi kade, wakkati den nun, jakaraari joggi.

Yeesu yeeso Pilaatu

²⁸ Be burtini Yeesu diga to Kayafas, diga subaka kecco, 6e jaari mo laamorde Roma. Yaaruibe mo 6ee naatay baade, gam to 6e cobu, faa 6e keba nyaamugo nyaamdu juulde Paska.

²⁹ Pilaatu yahi tawoy 6e yaasi ton, wi'i: «Ume beeforidon gorko oo?»

³⁰ Be toonti mo: «To o wadataano ko boni, men gadataano mo to maa.»

³¹ Den Pilaatu wi'i 6e: «Ettee mo, kiitodon mo e ooda moodon.» Yahuduu6e wi'i mo: «Men goodaa laawol warugo goddo.»

³² Nunnun haala ka laatorii gam goondingo ka Yeesu batuno dow no o maayirta.

³³ Pilaatu naati der laamorde mum, noddi Yeesu, wi'i dum: «A laamiido Yahuduu6e nun na?»

³⁴ Yeesu toontii mo: «An wi'i dum e hoore maa, naa to wobbe nanudaa ka?»

³⁵ Pilaatu toontii mo: «Mi Yahuduujo, min? Himbe lenyol maa e hooree6e Limaamiibe waddu maa to am. Ko gadudaa?»

³⁶ Yeesu toontii: «Laamaare am, laamaare duuniyaaru bane. To ne laamaare duuniyaaru nun, maccube am habanno gam to mi naatu juude Yahuduu6e. Amma jooni Laamaare am ne do bane.»

³⁷ Den Pilaatu wi'i mo: «To nunnun a laamiido nun?» Yeesu wi'i mo: «Hande no bi'udaa, mi laamiido nun. Mi rimaama, mi

warii bo e duuniyaaru gam mi seedanoo goonja. Jiddo goonja fu, nanan haala am.»

³⁸ Pilaatu yami mo: «Goonja, ume nun don?»

Yeesu hiitaamaa waree

(Matiye 27.15-31; Marku 15.15.6-20; Luka 23.13-25)

Baawo o bati ka, o wurti kade, o tawoy Yahuduu6e yaasi, o wi'i 6e: «Mi hebay gacce baa goote de nanniranmi gorko oo.

³⁹ Oon boowi juulde Paska fu mi yoofana on neddo gooto. Oon jidi mi yoofitana on laamiido Yahuduu6e na?»

⁴⁰ Be toonti dow dow: «Kanko bane, sey Barabbas.» Nani Barabbas laati nun pasotoodo.

19

¹ Den Pilaatu wi'i 6e nanna Yeesu 6e piya mo looci.

² Soogeeji din sanyi gi'e, 6e kuunini mo, go 6e bornini mo toggowa bodeya.

³ Be battii mo, 6ee bi'a: «Fofo, laamiido Yahuduu6e!» Bee piya mo meeye.

⁴ Pilaatu wurtii kade, wi'i Yahuduu6e: «Mi wurtinanan on mo, heba annon mi hebay fu gacce nanniran moo mi.»

⁵ Yeesu wurti e huunii huuneere gi'e, e bornii toggowa bodeya. Pilaatu wi'i 6e: «Nani neddo on.»

⁶ No hooree6e Limaamiibe e reenoobe yi'i mo, 6e bati dow 6e bi'i: «Tiggu mo! Tiggu mo!» Pilaatu wi'i 6e: «Nannee mo onon bo, tiggon mo, gam min kan, mi hebay gacce e makko.»

⁷ Yahuduu6e toontii mo: «Emen goodi ooda, ooda kan nun hokki laawol o waree gam o wadii hoore makko o Bii Alla.»

⁸ No Pilaatu nanunoo haala kan, kulol makko beydii.

⁹ O naati der laamorde, o wi'i Yeesu: «An, toy yiwudaa?» Amma Yeesu toontaaki baa goota.

¹⁰ Den Pilaatu wi'i mo: «A toontataako na? A annaa mii woodi baawde yoofugo maa, mii woodi bo baawde tiggugo maa na?»

¹¹ Yeesu toontii mo: «Walaa fu ko baawdaa e am, to hinaa Alla hokku maa baawde mum. Gam majjum gattudo am e junjo maa, e buru maa hakke.»

¹² Diga wakkati on Pilaatu e daarta yoofitingo mo. Amma Yahuduu6e e bata

dow, e wi'a: «To ni a yoofitii mo, a laataaki beldiijo laamiido Roma. Gam neddo gadudo hoore mum laamiido, laati nun ganyo laamiido Roma mawdo.»

¹³ No Pilaatu nani haalaaji dii, o wur-tini Yeesu o joonni mo dow kittaal kiita, nokkuure bi'eteene to kaaye yowyowtiri e ne wi'ee e Iburaninkeere: «Gabbata.»

¹⁴ Nyalaane ciryaade Paska nun, caka nyaalooma. Pilaatu wi'i Yahuduu6e: «Nani laamiido moodon!»

¹⁵ Bee boola: «Waru mo! Waru mo! Tiggu mo!» Pilaatu toontii: «Mi tigga laamiido moodon na?» Hooree6e Limaamiibe wi'i: «Min galaa laamiido to hinaa laamiido Roma.»

¹⁶ Den o hokki 6e Yeesu, 6e tiggaa.

Yeesu tiggaama e palaanjal

Be kocci Yeesu.

¹⁷ O wurtii oo roonii palaanjal makko faa o yottii nokkuure noddeteene «Le'al hoore» e ne wi'e e Iburaninkeere: «Golgota.»

¹⁸ Don 6e tiggidi mo e wobbe dido: oo do nano, oo do nyaamo, Yeesu e tummii caka.

¹⁹ Pilaatu wadi alluwal winnaa hande ni: «YEESU MO NASARATU, LAAMIIDO YAHUDUU6E,» wi'i njal takkee e palaanjal njal.

²⁰ Duuggal e Yahuduu6e jannii binni nin gam to Yeesu tiggaa woddidaa e siire. Alluwal njal winniraama e Iburaninkeere e Romankoore e Yunaninkeere.

²¹ Hooree6e Limaamiibe bati Pilaatu: «Taa winnu "Laamiido Yahuduu6e", amma winnu: "Kanko wi'i o laamiido Yahuduu6e".»

²² Pilaatu toontii: «Ko binnumi, win-nike.»

²³ No soogeeji din tiggidino Yeesu, 6e kocci gineeji makko 6e ceenni ukke naay. Moy fu etti to mum. Horii gulunfaare ne lefol gootol, cannyaane diga dow faa ley, ne walaa nyoogol.

²⁴ Soogeeji din baddi: «To en cerkatee ne, en pidanee ne tete, daaren kebando ne,» gam ko bataa e dewte goonda: «Be ceenni gineeji am hakkune ma66e, 6e pidani gulunfaare am tete.» Nun bo soogeeji din wadi.

²⁵ Inna Yeesu, e miiraawo mum, e Mariyama debbo Kolopas, e Mariyama mo

Magadala e darii takkol leggal njal Yeesu tiggaa e mum.

²⁶ Yeesu yi'i inna muudum e aahiijo mum mo 6uri yidugo e darodii, wi'i inna muudum: «Inna, 6iya nani!»

²⁷ Baawo mum, o wi'i aahiijo on: «Inna maa nani.» Diga nyalaane nee don, aahiijo on hoori Mariyama wuro muudum.

Maayde Yeesu

²⁸ Baawo Yeesu anni walaa fu ko horii, gam ko winnaa e Dewte goonda, o wi'i: «Donka e woodimmi.»

²⁹ Yoogirgal kebbunjal innabojam lammudam e wonunoo don. Be cuuwi soosuui e innabojam dam, 6e kabbi e loocol, 6e battini e hunnuko makko.

³⁰ No Yeesu biccininoo innabojam dam, o wi'i: «Dum fu dum hebbii!» O jimminii, o maayi.

Soogeeru yuwii wuttudu Yeesu

³¹ Nyalaane ciryaaki juulde nun. Hooree6e Yahuduu6e yami Pilaatu gam koyde tiggaa6e heltee, 6e biltee. Be jidaa balli tiggaa6e tawee e ledde nyalaane siwteteene, gam nyalaane siwteteene nen laati nun nyalaane mawne.

³² Soogeeji din wari, helti koyde aran-deejo e dida6o, tiggidaa6e e Yeesu 6en.

³³ Amma no 6e jottino to Yeesu, 6e tawi o maayii. Gam majjum, 6e keltay koyde makko.

³⁴ Amma gooto e soogeeji din yuwi wut-tudu Yeesu e labbo. Don yiyam e diyam facci.

³⁵ Ji'udo e seedoo, seedaaku makko bo goonja nun. Oo anni o batii goonja gam onon bo, goondinon.

³⁶ Dum fu dum wadii gam ko bataa e Dewte goonda: «Baa yiyal makko gootal heltataake.»

³⁷ Aayaare wonne der Dewtere bo wi'ii: «Be daaran mo 6e juwi.»

Yeesu uwaama

³⁸ Baawo mum, Yusufu mo Arimatiya, eeli Pilaatu hokka dum 6annu Yeesu. Yusufu on e laatino aahiijo Yeesu e cuuccukka gam oo hulannoo Yahuduu6e. Pilaatu nootii, Yusufu wari etti 6annu kol.

³⁹ Nikodemu, jahunoodo to Yeesu der jemmaare gom, kanun bo warii, waddi

urdijji bi'eteedi, miir e alo'es jillontiraadi, ko wadata kilooji laso e sappo.

⁴⁰ Be etti ɓannu Yeesu kol, ɓe piili ɗol leppi baanjaadi wardi hande no Yahuduube woowi wadugo to ɓee uwa maaydo.

⁴¹ To Yeesu tiggano, gesa e wonunoo don. Der gesa ɗan e woodunoo saabeere heyre ne baa goddo uwaakano e muudum.

⁴² Don ɓe gatti Yeesu gam sabbu ciryaaki juulde Yahuduube, saabeere nen bo e ɓadii don.

20

Saabeere baanji tawaa

¹ Nyaanne alal, Mariyama mo Magadala hujji, yahi e saabeere Yeesu. O tawi hayre maɓbiranoone saabeere nen tallitaama.

² O doggi, o yahi to Simon Piyer e aahiijo mo Yeesu ɓuruno yidugo. O wi'i ɓe: «Mood-ibbo ikkinaama e saabeere, mi annaa to o wattaa.»

³ Piyer e aahiijo oo ton wurtii, ɓe jahi e saabeere ton.

⁴ Be fu dido ɓee dogga. Aahiijo oo ton dadi Piyer, arti mo yottaago saabeere.

⁵ O yuurnii, o yi'i leppi e joowi, amma o naatay.

⁶ Simon Piyer yottii, naati, tawi leppi e joowi.

⁷ Lefol piilanoonol e hoore makko ɗol hawritayno e leppi dii ton, ɗol tawa nun e ɗol resii feere maggol.

⁸ Den aahiijo artudo yottaago on, kanun bo naati, yi'i dum, goondini.

⁹ Be paamayno taw Dewte batiino Yeesu fintan.

¹⁰ Baawo mum aahiibe ɓen hooti.

Yeesu wirnitanike Mariyama mo Magadala

(Matiye 28.9-10; Marku 16.9-11)

¹¹ Mariyama darii yaasi ley to saabeere, e wulla: O jimminii, oo yuurnoo der saabeere nen.

¹² O yi'i malaykaaɓe dido ɓorniiɓe gineeji daneeki e joodi to Yeesu fukkinanoo: Gooto e joodii to hoore wonnoo, gooto far to koyde.

¹³ Malaykaaɓe ɓen yami mo: «Debbo, ume bullantaa?» O toontii ɓe: «Moodibbo am ikkinaama, mi annaa to o wattaa.»

¹⁴ No o batunoo haala ka, o yeeyitii, o yi'i Yeesu e darii, amma o annitay dum.

¹⁵ Yeesu wi'i mo: «Debbo, ume bullantaa? Moy daartataa?» Amma kanko, oo miiji jom gesa nun baddata e makko, o wi'i dum: «To an etti mo, batan to gattudaa mo, faa mi ettitoo mo.»

¹⁶ Yeesu wi'i mo: «Mariyama.» Mariyama wonyitii, wi'i mo e Iburaninkeere: «Rab-buni,» waato moodibbo.

¹⁷ Yeesu wi'i mo: «Taa meemam, gam mi eencay to Baaba am taw, amma yahu to banniraaɓe am, bi'aa ɓe: "Mi wonu nun mii eenca to Baaba am, laatiido bo Baaba moodon, to Alla am, laatiido bo Alla moodon".»

¹⁸ Mariyama mo Magadala batoy aahiibe: «Mi yi'ii Joomiraawo.» O holli ɓe ko Yeesu bati mo.

Yeesu wirnitanike aahiibe muudum

¹⁹ Alal kiikiide, aahiibe Yeesu fu hawriti der suudu, kullii dammugal gam kulol hooreɓe Yahuduube, Yeesu suppiti hakkune maɓɓe. O wi'i ɓe: «Jam wonana on!»

²⁰ Baawo haala ka, o holli ɓe newe juude makko e wuttudu makko. Berde aahiibe ɓen weli no ɓe ji'i Joomiraawo.

²¹ Den Yeesu wi'i ɓe kade: «Jam wonana on. Hande no Baaba lilirimmi nunnun, liliranmi on.»

²² No o batunoo haalaaji dii, o fuufi dow maɓɓe, o wi'i: «Jabee Ruuhu Ceniido.

²³ Mo jaafanidon hakkeeki mum, yaafaama, mo on jaafanaaki, yaafataake.»

Yeesu wirnitanike Toma

²⁴ Toma bi'eteedo Ciwto, gooto e aahiibe sappo e dido, walaano don no Yeesu warunoo.

²⁵ Aahiibe ɓen wi'i mo: «Men ji'ii Joomiraawo!» O toontii ɓe: «To mi yi'ay ɓattarde newe makko, to mi wattay honnu am e julande majje, mi watta junɗo am e wuttudu makko, mi goondintaa.»

²⁶ No balde jeetati wadi, aahiibe hawritii der suudu kade, Toma e wondi e maɓɓe. Dammude fu e kullii, Yeesu suppiti hakkune maɓɓe, wi'i ɓe: «Jam wonana on!»

²⁷ O wi'i Toma: «Waddu honnu maa, daaru newe am; waddu junɗo maa bo, wattu e wuttudu am. Taa laata mo hoolaaki, goondin tan.»

28 Toma toontii mo: «Joomam, Alla am.»

29 Yeesu wi'i mo: «Gam a yi'ii am, a goondinii: Barke wonana 6e ji'ay go goondini.»

Daliila Dewtere nee do

30 Yeesu wadii kaayeeffiji kaayniidi duuddi goddi yeeso aahiibe mum di winnaaka e dewtere nee.

31 Dii do winnaama gam goondinon Yeesu laati nun Cubaado, Bii Alla, gam to on goondinii mo, kebon yonki sabbu makko.

21

1 Baawo majjum, Yeesu wirnitanike aahiibe mum kade fonjo maayo Tiberiya. Nani no o wirnitorii e ma66e:

2 Simon Piyer, e Toma bi'eteedo Ciwto, e Natanayel mo Kana, leydi Galili, e 6i66e Jebede wor6e, e aahiibe makko dido wob6e, 6ee tawdaa don.

3 Simon Piyer wi'i 6e: «Mi yahan cuubaaki liyyi.» Be bi'i: «Menen bo, men jahidan e maa.»

Be jahi, 6e naatoy laana, der jemmaare nee don, 6e kebay baa goddum.

4 No beeggol ummoy, Yeesu wari e fonjo non, amma aahiibe annitay naa kanko nun.

5 Yeesu wi'i 6e: «Sukaabe, on kebii liyyi na?» Be toontii mo: «Men kebay!»

6 O wi'i 6e: «Paddee taaruwol nol wecco laana nyaamo, on keban.» Be paddi nol. Be kebi liyyi faa 6e tampi wattugo nol der laana sabbu no liyyi duudiri.

7 Aahiijo Yeesu mo o buri yidugo wi'i Simon Piyer: «Joomiraawo nun!»

No Simon Piyer nanunoo: «Joomiraawo nun», o etti ginewol makko, o bornii gam funtu o wonunoo, o yanti e diyam.

8 Aahiibe wob6e wardi e laana kan, e daasa taaruwol kebbunol liyyi. Be boddoraaki fonjo ko burata kuule keme didi.

9 No 6e nabbunoo, 6e ji'i yul6e yiite, liyyi e peen e yowii dow mum.

10 Yeesu wi'i 6e: «Gaddee liyyi di nanjudon din.»

11 Simon Piyer naati laana, foodi taaruwol kebbunol liyyi mawdi, hewre e lasoy didi e sappo e tati. Baa no di duudiri nun-fu taaruwol nol serkitaaki.

12 Yeesu wi'i 6e: «Garee nyaamee!» Baa gooto e aahiibe ben suusay yamugo «An moy nun?»

Gam 6ee anni Joomiraawo nun.»

13 Den Yeesu wari, etti peen e liyyi, hokki 6e.

14 Tatawre nun don ko Yeesu wirnitanii aahiibe mum baawo no o finti.

Yeesu e yama Piyer haala

15 No 6e nyaamdi, Yeesu yami Simon Piyer: «Simon bii Yuhaana, aa buri 6ee do yidugo am?» O toontii: «Ee! Joomam, aa anni mii yidu maa.» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

16 Yeesu wi'i mo kade: «Simon, bii Yuhaana, aa yidimmi?» O toontii: «Ee! Joomam aa anni mii yidu maa!» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

17 O wi'i mo kade: «Simon, bii Yuhaana, aa yidimmi na?» Piyer 6erne mum biisii, gam o wi'i dum de tatawre: «Aa yidimmi na?» Piyer wi'i mo: «Joomiraawo aa anni huune fu, aa anni bo mii yidu maa.» Yeesu wi'i mo: «Duru baali am ddi.»

18 Mii batee e goonja, e sukaanaaku maa, aa ha66onoo belbelol, jahaano to jidudaa, to a naywii, a bantan juude maa, ka66anedaa belbelol, jaaredaa to a yidaa.»

19 Batuuji din hollan nun no Piyer maayirta, e no o teddinirta Alla. Baawo majjum, o wi'i mo: «Tokkam.»

Yeesu e aahiijo mum mo o buri yidugo

20 Piyer yeeyitii, yi'i aahiijo Yeesu mo o buri yidugo e tokki 6e. Kanko woni bahinoodo ley gabaare makko, wakkati 6e kirtotoo, bi'unoodo: «Moodibbo, moy woni jammotoodo maa?»

21 No Piyer yi'unoo mo, yami Yeesu: «Joomam, noy oo do heennyitirta?»

22 Yeesu toontii mo: «To mii yidii o wuura faa mi warta, ko faali maa? An ni tokkam.»

23 Haala kan sankitii caka goondin6e Yeesu ike aahiijo on maayataa. Amma Yeesu wi'ay: «O maayataa». O wi'u nun: «To mii yidi o wuura faa mi warta, ko faali maa?»

24 Aahiijo oo don nun seedii kujje den, winni de, emen anni bo seedaaku makko laati nun goonja.

Heennyitoode

²⁵ Yeesu wadii kujje godde duudde kade:
To de binnaanoma gootel, gootel, mii mi-
ila duuniyaaru nuu waawataano jabidingo
dewte binnoytenoode.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Roma

Fuddoode haala

Derewol Pol ɲol do e jogii ekkitinooje feere feere. Gam majjum enol woodi jayri mawni der waajaago linjiila e der habaru eklesiya. Jooni Pol heennyii hawritingo ceede de 6e lenyi janani hawriti gam wal-lugo goondin6e Urusaliima. Pol wannii derewol ɲol der jahaanjal mum tatabal. O wadii lebbi tati der Korintu, diga ton bo o winni derewol ɲol, hakkune duubi 57-58.

Debbo bi'eteedo Fiibi, gollotoodo der eklesiya Kenkereya nun yaari derewol ɲol Roma. Kenkereya bo woddidaa e Roma.

Pol meeday go yahi Roma, de o yidi yahugo fu laawol maɓbitantaako mo. Amma e non fu, oo anni goondin6e duu66e der Roma 6e o fottunoo nokkun, kam6e o sanni der hoore 16, go o yaha Roma, o wannani 6e derewol. Der maggol o janɲinii 6e haala kisidam e tokkontirki. O wadii dum gam eklesiya kan daroo der goondinki semmidinki, gam to ekkitinooje Yahuduu6e 6e goondinay dimma ka, heba ka mawna der potal hunnuko. Baawo mum no Pol heennyi faamingo ko wi'ete linjiila der hoore 1, waato baawde Alla kisinooje goondindo fu, o laa6inii dum der haalaaji makko di yeeso.

O fuddii faamingo no hakke woodiri baawde dow him6e fu. Him6e 6e lenyi janani woodaa accitaneego yeeso Alla. Non, Yahuduu6e bo woodaa accitaneego hakku yeeso Alla. Him6e fu wadii hakke, 6e fu bo, 6e baawan daareego foonnitii6e gam sabbu goondinki.

Hande non dum laatii e Iburahiima. Be kiita doyyi gam hakke Adamu, der Almasiihu tan 6e kebata latineego foonnitii6e.

Der hoore 6 e 7, Pol e toontoo yande wanyu6e linjiila. Amma Ruuhu e latina en 6i66e Alla, oo walla en bo.

Hoore 9 faa 11 e batana Isira'iila e laawol no Alla subirta him6e. Diga hoore 12 faa 15, Pol e bata haalaaji feere feere dow gondal hakkune goondin6e der eklesiya e 6e walaa

der eklesiya. Hoore 16 Pol heennyitiri e cannooje.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗinirka, 1.1-17
2. Him6e fu e haajaa hisineego, 1.18-3.20
3. No Alla hisinirta him6e, 3.21-4.25
4. Goonki kesi e Yeesu Almasiihu, 5.1-8.39
5. Ko Alla miilani Isira'iilaabe, 9.1-11.36
6. No haani goondindo yahira, 12.1-15.13
7. Haala kennyitirka e cannooje, 15.14-16-27.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii e am min Pol maccudo Yeesu Almasiihu. Mi noddaama gam mi laatoo lilaado, mi subaama gam mi waajoo linjiila Alla.

² Linjiila kan, Alla ha66iino alkawal mum diga dum 6ooyi diga e annabiibe mum, der Dewte ceniide.

³ Eka batana Biddo makko, Joomiraawo meeden, yiwudo e lenyol Dawda diga e 6annu.

⁴ O hollitaama e baawde, diga e Ruuhu Ceniido, o laati nun Biddo Alla de o fintini mo e maay6e. Kanko woni Almasiihu, Joomiraawo men.

⁵ Diga e makko kebume moyyere laataago lilaado, gam mi wada him6e caka lenyi fu goondina mo, downtanoo mo, 6e teddina inne makko.

⁶ Onon bo, on na'on caka ma66e, onon 6e Yeesu Almasiihu noddi.

⁷ Mii sanna on on fu, onon won6e Roma, yidaabe Alla, seniibe 6e o noddi. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, hokka on moyyere e jam.

Pol e yidi yi'a 6e Roma

⁸ Taw, mii yetta Alla am diga e Yeesu Almasiihu gam moodon on fu. Gam goondinki moodon e batanee der duuniyaaru fu.

⁹ Alla mo jaggantoomi e 6erne woore, emi waajoroo linjiila Biddo mum, e anni goona nun batanmi. De du'otoomi fu, mii siwtora moy moodon fu.

¹⁰ Mii eela Alla hokkammi laawol mi wara to moodon to oo yidi.

¹¹ Mii yidi yi'ugo on sanne, heba mi seen-nira e moodon dokkal Ruuhu gam dum semmidina on.

¹² Naa bo mi wi'a, to mi warii to moodon, deyyitinontiren en fu sabbu goondinki kawtuki en, min e mon.

¹³ Banniraaɓe, mii yidi annon, no de duuddum mi daartii mi wara to moodon, amma faa jooni mi heɓoray taw. Mii yidi golle am rima ɓikkol caka mon, hande no dum laatorii to ɓe lenyi janani.

¹⁴ Doole nun mi yaha to himɓe fu, fettuɓe gite e ɓe fettay, jannuɓe e ɓe jannay.

¹⁵ Kanjum acci mii suunaa waajaago on linjiila, onon wonuɓe Roma.

Baawde linjiila

¹⁶ Mi sentirtaa linjiila, gam der makka baawde Alla kisinooje goondindo fu woni, aran Yahuduuɓe, ɓaawo mum ɓe lenyi janani.

¹⁷ Gam der linjiila nun foonnitaare Alla hollitii. Foonnitaare nen, e goondinki tan ne heɓortoo, diga fuddoode faa heennyitirde. E winnii der dewtere: «Poonnitiido wuuran e goondinki.»

Himɓe fu laati nun hakkeeɓe

¹⁸ Alla e hollita mone mum diga kammu dow himɓe ɓe hulataa mo fu, e dow wadooɓe ko halli e suudira goonja der hal-lande mum.

¹⁹ Ko haani neddo anna dow Alla e laabani ɓe, gam Alla e hoore mum hollitii ɓe dum.

²⁰ Diga Alla tagi duuniyaaru, ko yi'ataake e makko, hande jon baawde makko tabitiide, e Allaaku makko, e faamee diga ko o tagi. Gam majjum, yedduɓe woodaa laawol dadirde.

²¹ Bee anni Alla, amma ɓe teddinay mo hande no haani Alla teddiniree, ɓe jettay mo bo. Miilooji maɓɓe majjinii ɓe. Berde maɓɓe de galaa faamu niɓɓii.

²² Bee gada hande wooduɓe faamu, amma ɓe laatake haanɓaabe.

²³ Be battontiri teddujal Alla mo maayataa e tooruje nandinaade e himɓe maayooɓe, e pooli, e bisaaji di koyde naayi, e daasotoodum.

²⁴ Gam majjum, Alla yoofi ɓe ɓe gada cobudum, hande no suuno berde maɓɓe yidi. Nonnon ɓe cobinirta balli maɓɓe, kamɓe e ko'e maɓɓe.

²⁵ Be battontirii goonja Alla e fewre. Be teddinii ko tagaa, ɓe caafi dum, ɓe acci

Tagudo, mo yettoore wonani faa abada. Aami!

²⁶ Gam majjum, Alla yoofi ɓe ɓe tokkoo suunooji maɓɓe centiniidi. Rewɓe maɓɓe wattontiri baaldal hande no tawiraa, ɓe gada ko luudontirii e ko tawaa.

²⁷ Hande non worɓe bo acci waaldugo e rewɓe, witti e waalontira hakkune mum. Bee gadontira ko sentinii hakkune maɓɓe. Hande non, ɓe keɓan riiba majjere maɓɓe.

²⁸ No ɓe calii annitingo Alla, kan wadi ko o yoofi ɓe der majjere maɓɓe, ɓe gadi ko haanay wadeego.

²⁹ Be kebbi hallande iri ney fu, e deedi bondi, e suunooji, e ganyaani. Bee kebbi kaajal e warugo himɓe e kaɓe e nyaamugo himɓe amaana. Bee yoyi dow dabareeji bondi e munaafitaaje. Bee nyo'a himɓe.

³⁰ Bee jaanca himɓe, ɓee banyi Alla, ɓee jara hennu. Bee goodi manju hoore, ɓee juro, ɓee goodi yoyre dow dabareeji bondi. Be downtantaako saareeji maɓɓe.

³¹ Be galaa hakkillo, ɓe kebbintaa ka ɓe bati. Be galaa endam, ɓe galaa yurmeene.

³² Bee anni, sariya ka Alla resi dow wadooɓe iri majjum, maayde nun, ɓe daro-raaki wadugo dum tan, amma ɓee teddina wadanɓe dum bo.

2

Kiita Alla poortiika

¹ To non, an kiitotoodo woɓɓe, baa to moy laatidaa, a woodaa laawol accita-neego hakku. To aa hiitoo woɓɓe, hoore maa nun kiitotoadaa, gam ko kiitotoadaa ɓe, kanjum gadataa.

² Een anni Alla hiitoto wadooɓe huune dum e goonjaaku.

³ An kiitotoodo woɓɓe ko aa wada hande ko ɓe gadata, aa miili a dadan kiita Alla na?

⁴ Naa a wonu nun aa yawoo manju neddaaku Alla e sawraare mum e munyal mum? A annitay no Alla hollii maa neddaaku mum gam tuubaa na?

⁵ A yoorinii ɓerne maa, a yidaa tubugo. Gam majjum, a foodanan hoore maa mone Alla mawne, nyaanne o hollitinta mone makko. Nyaanne mum, o hiitoto e tawreeta makko poonnitiika.

⁶ O yoban moy fu jaka gadu muudum.

⁷ Tinniibe e wada ko woodi e daartira teddujal e manju e ko tabotoo, Alla hokkan be yonki tabitiiki.

⁸ Amma yidube jeddi, e saliiibe goonja, e tokki ko halli, mone e tikkere Alla yanan dow maabe.

⁹ Billaare e jibayeere duudanan gadoowo ko halli fu, aran, Yahuduu6e, den be lenyi janani.

¹⁰ Manju e teddujal e jam laatanto wadoobe ko woodi fu, aran, Yahuduu6e, den be lenyi janani.

¹¹ Gam Alla suttontirtaa himbe.

¹² Wadube hakke dow dullere annal tawreeta fu, halkan hinaa e tawreeta. Amma wadube hakke e anniri tawreeta, hiitorte e tawreeta.

¹³ Hettintoo6e tawreeta bane laatii foonnitiibe yeeso Alla. Golliroobe ko tawreeta bati tan, laatintee foonnitiibe.

¹⁴ Be lenyi janani, woodaa tawreeta, amma bee gada ko tawreeta wi'i e sago maabe. Be goodaa tawreeta, amma bee laatani ko'e maabe tawreeta.

¹⁵ Be kollitii golle de tawreeta yami e winnii e berde maabe. Cuudiidum berde maabe e seedanoo be dum. Tife miilooji berde maabe e gacoo be, tife bo, dii caloroo be.

¹⁶ Dum hollitinto nyaanne Alla hiitoto miilooji himbe cuudiidi. O wadan dum diga e Yeesu Almasiihu, hande no linjiila ka baajotoomi bati.

Yahuduu6e e tawreeta

¹⁷ Aa nodda hoore maa Yahuduujo, aa darii dow tawreeta, aa juroro Alla.

¹⁸ Aa anni ko Alla yidi, aa anni suttontirgo ko woodi gam a janninaama tawreeta.

¹⁹ Aa miili a fotii ardanaago wumu6e, kollaa wonu6e der niwre jayjol.

²⁰ Aa ekkatina be galaa annal, aa jannina sukaa6e. Aa woodi annal e goonja diga e tawreeta.

²¹ An janninoowo wo66e, a jannintaa hoore maa na? Aa waajoo wo66e to be bujju, go an aa wujja!

²² Aa wi'a: «to on jeenee», go an aa jeena? Aa wanyi tooruje, go aa wujja ko woni der cuudi majje!

²³ Aa mawnitoroo tawreeta, go aa yawna Alla e yaartaago ka.

²⁴ Dewtere wi'ii: «Gam daliila moodon acci be lenyi janani e yenna inne Alla.»

²⁵ E goonja juulnol e nafa to a downtanike tawreeta, amma to a yaartake tawreeta, a laatake hande a juulnaaki.

²⁶ To mo juulnaaki wadii ko sariya yamata, mo juulnaaki on fotay daarego hande juulniido na?

²⁷ Mo juulnaaki, go e downtanii ko tawreeta bati, o hiitete an goodudo tawreeta e juulnol, go a downtanaaki ka.

²⁸ Hinaa ko yi'ete yaasi bannu laatinta neddo Yahuduujo, hinaa bo ko wadatee dow bannu laatii juulnol.

²⁹ Yahuduujo e goonja, woni laatiido dum diga der. Juulnol goonakuwol bo woni nol Ruuhu wadata der berne, hinaa nol tawreeta wadata. Iri Yahuduujo on, Alla nun manata dum, himbe bane.

3

¹ Den to non, ume nun Yahuduujo burdiri be lenyi janani? Ume woni nafuwe juulnol?

² Nafuwe majjum e mawni dow laabi fu. Aran, Yahuduu6e nun Alla arti yowani haala mum.

³ To non, to wo66e maabe laataaki hoolaabe, dum hadan Alla laataago koolaado na?

⁴ Wadataako! Dum annitinte no Alla laati nun goonjaajo, himbe fu bo e laatii fewo6e. Gam e winnii:

«A annitinte aa laatii poonnitiido diga e haala maa, to a hiitaama, a jaaloto.»

⁵ Amma to dullere goonjaaku meeden e hollita foonnitaare Alla, den ume bi'eten? Alla laataaki poonnitiido to mone makko ummake dow meeden na? Mii bata do hande no himbe batirta.

⁶ Aawo nun nun bane, Gam to non non nun, noy Alla hiitortoo duuniyaaru?

⁷ Gam to fewre am e beyda hollugo goonja Alla, e teddina mo, ume kiitanteemi hande mi laati nun hakkejo?

⁸ Wo66e e hallina men e wi'a, menen nun wi'ata: «En gadee ko halli gam ko woodi wurtoo diga e majjum.» Kambe, be kiitete no haaniri.

Poonnitiido walaa

⁹ To non, enen Yahuduuḅe een ḅuri horiiḅe na? Aawo, baa sedḁa! Gam mi hollii no Yahuduujō e mo laataaki Yahuduujō fu na'on e baawḁe hakke.

¹⁰ Dewtere wi'ii:

«Poonnitiido walaa, baa gooto,

¹¹ mo faamu baa gooto walaa,

daartoowo Alla walaa, baa gooto.

¹² Himḅe fu majjii, ḅe fu ḅe biisake,

gadoowo ko woodi walaa,

baa gooto.

¹³ Konoli maḅḅe e nandi e caabeeje maḅḅitiide,

ḅee jammoo himḅe e ḁelle maḅḅe.

Tondi kunnude maḅḅe e hebbi tooke, hande bolle pure.

¹⁴ Kunnude maḅḅe e hebbi jaa'ooje e bolliide naawude.

¹⁵ Koyḁe maḅḅe e yawḁanoo reyyitingo yiyam himḅe.

¹⁶ Halkere e bone e woni to ḅe jahi fu.

¹⁷ Be annaa laawol jam.

¹⁸ Kulol Alla walaa e ḅerde maḅḅe baa sedḁa.»

¹⁹ Een anni ko tawreeta wi'i fu, ka wi'anay ḁum maa wonḅe e makka. Den kunnude fu muḅḅoto, gacce himḅe fu annitee yeeso Alla.

²⁰ Gam majjum, walaa laatinteedo poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam tawreeta hollan nun himḅe hakkeeki mum.

No Alla laatirirta himḅe foonnitiibe

²¹ Jooni, Alla hollitii laawol no o laatirirta himḅe foonnitiibe, hinaa e tokkugo tawreeta. Nun dewte tawreeta, e annabiibe seedinoo der binni.

²² Alla laatinan himḅe foonnitiibe gam ḅe goondinii Yeesu Almasiihu. Dum laatanto goondindo fu, gam Alla ḅurontirtaa himḅe.

²³ Himḅe fu wadii hakke, ḅe tampi yottaago tedduḁal ḅal Alla hokkata.

²⁴ Amma Alla wadanii ḅe moyyere, laadini ḅe foonnitiibe gam Yeesu Almasiihu, cooditiido ḅe.

²⁵ Kanko nun Alla laadini sadaka moytoojum hakkeeki goondinḅe yiyam makko. Hande non Alla hollitiri foonnitaare mum e munyal mum dow hakkeeki gadanoodi hiitaaka.

²⁶ O wadii ḁum gam o hollita foonnitaare makko der wakkati ki gonden jooni. Dum

hokkii mo laawol laataago poonnitiido e laatingo goondindo Yeesu fu poonnitiido.

²⁷ Ume nun horii ko jurortee kade? Godḁum walaa! E sariya kaye? E ḁowntanaago tawreeta na? Gam Alla daarataa ḁowntanaago tawreeta, goondinki tan o daarata.

²⁸ Gam emen miili e goondinki nun neddo laatirirtee poonnitiido, hinaa gam tokkugo tawreeta.

²⁹ Naa Alla laati nun Alla mo Yahuduuḅe tan na? O laataaki Alla ḅe lenyi janani na? Seko walaa, o laati nun Alla ḅe lenyi janani bo.

³⁰ Alla gooto nun woni. Kanko laatinta juulniibe foonnitiibe sabbu goondinki maḅḅe. Kanko bo laatinta ḅe juulnaaki foonnitiibe sabbu goondinki maḅḅe.

³¹ Den fu, en moytan nun tawreeta gam en goondinii na? Abada! En moytataa ka, amma een tabbitina ka!

4

Goondinki Iburahiima

¹ Ume bi'eten dow Iburahiima maama lenyol meeden? Ume o heḅi?

² To Iburahiima laatinaama poonnitiido gam gaḁu mum, den o waawan ko mawnitii, amma yeeso Alla bane.

³ Gam Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii Alla, go Alla daari mo poonnitiido sabbu goondinki makko.»

⁴ To goddo gollake, sey joomum yobee joddi mum, moyyere bane o wadanaa, ko haanani mo nun.

⁵ Hande jon bi'en goddo waday golle, amma o goondinii Alla latinoowo hakkeḅe foonnitiibe. Alla daaran mo poonnitiido gam goondinki makko.

⁶ Hande nun Dawda batirani barke ḁe neddo heḅata to Alla, baa to o waday gaḁu geetu. O wi'i:

⁷ «Barke laatanii ḅe boofi mum yaafaa, e ḅe hakke mum moytaa.

⁸ Barke laatanii neddo mo Joomiraawo limay hakkeeki mum.»

⁹ Barke ḁen juulniibe tan nun resanaa ḁe na? ḁe laatanaaki ḅe juulnaaki na? Gam en bi'ii: «Alla daarii Iburahiima poonnitiido gam goondinki mum.»

¹⁰ Wakkati dey nun ḁum laatanii Iburahiima? De o juulnii na? Naa, de o

juulnaaki? De o juulnii bane, amma diga o juulnaakino nun.

¹¹ Alla hokkii mo juulnol, ñol laatii alaama foonnitaare ne o hebi. E goondinki o hebi dum diga o juulnaakino. Hande non, o laatorii maama goondinbe fu, be juulnaaki, gam kambe bo be daaree foonnitiibe.

¹² O laatake bo baaba juulniibe. Be daro-raaki juulnol tan nun batananmi, amma tokkuibe laawol goondinki maama meeden Iburahiima, diga o juulnaaki.

Alkawal Alla

¹³ Iburahiima e lenyol mum habbanaama alkawal rona duuniyaaru nu. Hinaa gam oo tokkii tawreeta. O habbanaama alkawal ñal gam foonnitaare makko ne o hebiri goondinki.

¹⁴ Gam majjum, to tokkugo tawreeta nun hokkata donju, den mum goondinki laatake baanji, alkawal bo moytaama.

¹⁵ Tawreeta waddan nun mone Alla. To tawreeta walaa, yaartaago ka bo walaa.

¹⁶ Gam majjum, alkawal Alla dow goondinki nun darii, gam ñal laatoo e moyyere dow lenyol Iburahiima fu. Hinaa tokkuibe tawreeta tan ñal laatanii, amma goondinbe hande no Iburahiima laatiido maama meeden en fu goondiniri.

¹⁷ Dewtere wi'ii: «Mi wadii maa baaba himbe lenyi duuddi.» (Iburahiima woni maama meeden en fu,) yeeso Alla mo o goondini. Alla pintinoowo maaybe, laati-noowo ko walaano laatoo.

¹⁸ Iburahiima hoolake, wakkati daliila hoolaago walaa. O hoolake, o goondini, nun nun o laatorii baaba himbe lenyi duuddi, hande no Alla wi'unoo mo: «Nii lenyol maada laatoyto.»

¹⁹ Goondinki Iburahiima tampay, baa no duubi makko wadan hewre. Oo anni bannu makko faanake maayugo, Saratu debbo makko bo rimataa kade.

²⁰ O waday seko dow alkawal Alla, o saloo goondingo. Amma goondinki makko semmidinii mo, o teddini Alla.

²¹ O tabbitini no Alla e woodi baawde hebbingo alkawal mum.

²² Gam majjum, Alla daari mo poonniitiido.

²³ Amma hinaa gam makko tan dum winnaa: «O daaraama poonniitiido.»

²⁴ Gam meeden nun, enen bo, Alla daaran goondinki men. En goondinii Alla pintindo Joomiraawo meeden Yeesu diga maaybe.

²⁵ Yeesu on maayi gam boofi meeden, o fintinaama gam laatineden foonnitiibe.

5

Almasiihu waddii jam hakkune men e Alla

¹ En laatinaama foonnitiibe gam en goondinii. Jooni jam wadii hakkune meeden e Alla, sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Kanko yottini en moyyere Alla ne gonuden e muudum jooni. Dum laatake gam goondinki meeden. Een juroro hoolaare hebugo gedu der teddujal Alla.

³ Hinaa kanjum tan, een juroro bo tooraaji meeden, gam een anni tooraaji riman munyal.

⁴ Munyal e rima hoolaare semmidinne. Hoolaare semmidinne e wadda hedaago ko warata yeeso.

⁵ Hoolaago ko warata yeeso majjintaa en, gam Alla wattii yidde mum der berde meeden, diga e Ruuhu Ceniido mo o hokki en.

⁶ Gam wakkati de en galaano semme, den nun Almasiihu maayani en, enen hakkeebe no wakkati ki o subi yottii.

⁷ E sadi neddo nootoo maaya gam poonniitiido. Wadoto neddo nootoo maaya gam neddo geeto.

⁸ Amma Alla hollitii en yidde mum. Gam Almasiihu maayanii en wakkati laatinoden hakkeebe.

⁹ To en laatinaama foonnitiibe gam yiyam Almasiihu, den kan, een anni en dadan mone Alla sabbu makko.

¹⁰ Wakkati laatinoden waybe Alla, o waldinii en e hoore makko diga e maayde Biyiiko. Jooni en beldii e makko, to non non en keban hisineego gam yonki Biyiiko.

¹¹ Kanjum tan bane, een juroro Alla sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, beldindo en e makko jooni.

Aadamu e Almasiihu

¹² Diga e neddo gooto nun hakke naatiri duuniyaaru. Diga hakke bo maayde wari,

go ne sankitii dow himbe fu, gam be fu be gadii hakke.

¹³ Diga tawreeta waray, hakke na'onno der duuniyaaru, amma de limaakano, gam tawreeta walaano.

¹⁴ E non fu maayde nun laamii diga Adamu faa yottii Muusa. Ne laamake baa dow bee do waday hakke hande de Adamu wafuno.

Adamu on woni misaalu garoowo.

¹⁵ Dokkal Alla fonnataake e hakke Adamu. E goonja, himbe duubbe maayii gam hakke neddo gooto. Amma endam Alla, e moyyere ne o wadani duubbe diga e neddo gooto, waato Yeesu Almasiihu, e buri nun mawnugo.

¹⁶ Kade bo dokkal Alla, e hakke neddo gooto, gootum bane. Gam kiita warii diga e hakke neddo gooto. Baawo boofol gooto, Alla doyyii himbe fu kiita. Amma baawo boofi duuddi, dokkal moyyere Alla wari, laatini duubbe fonnitiiibe.

¹⁷ Diga e hakke neddo gooto, maayde laamii dow himbe fu gam neddo gooto on. Amma ko neddo gooto wadi, e buri mawnugo. O hokkorii be moyyereji makko, o laatini be fonnitiiibe. Be keban yonki, be laamodoo e makko.

¹⁸ Boofol neddo gooto accii himbe fu doyyaa kiita. Hande non bo gadu geetu nu neddo gooto wadi acci himbe fu hebi fonnitaare, hokkaa yonki.

¹⁹ Dullere dowtaare neddo gooto accii himbe duubbe laatii hakkebe. Hande non bo dowtaare neddo gooto accirta himbe duubbe laatoo fonnitiiibe.

²⁰ Tawreeta Muusa warii gam hakke beydoo. Amma to hakke beydii, don nun moyyere Alla buri beydaago.

²¹ Hakke acci maayde laamii. Hande non bo fonnitaare acciri moyyere Alla laamii gam keben yonki tabitiiki ki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokkata.

6

Maayidingo e fintidingo e Almasiihu

¹ Den mum, ume bi'eten? En tabitinto nun wadugo hakke gam moyyere Alla beydoo na?

² Wadataako! Gam dow wecco hakke, en maayii. Noy kade buurirten der majje?

³ E goonja on annaa enen wadanaabe batisi e inne Yeesu Almasiihu, en kawtii e maayde makko na?

⁴ Diga e batisi, en maayii, uwidaden e makko. Almasiihu fintii e maaybe sabbu baawde Baaba teddude, hande non enen bo, buurirten gonki kesi.

⁵ To en kawtii e makko dow maayde nandune e ne makko, en pintan bo hande no o fintiri.

⁶ Een anni jikku meeden kiinju tiggi-daama e makko dow leggal palaanjil. Dum wadaama, heba bannu meeden hakkewol halka, gam to en laatoo kade maccube hakke.

⁷ Gam to goddo maayii, hakke woodaa baawde dow makko.

⁸ To en maaydii e Almasiihu, een koolii no en buuridan e makko bo.

⁹ Een anni Almasiihu pintudo diga maaybe, maayataa kade. Maayde woodaa baawde dow makko.

¹⁰ Almasiihu maayii, de woore gam hakke, dum heyii faa abada. Jooni oo wuuri, gam Alla bo o wuuri.

¹¹ Hande non, onon bo, daaree ko'e mon hande maayube dow wecco hakke, den buuranon Alla sabbu Yeesu Almasiihu.

¹² Gam majjum, to on accee hakke laamanoo balli moodon maayooji, to on downtanee suunooji majji.

¹³ To on kokkee hakke jokkule balli moodon de gadira ko fonnitaaki. Amma kokkee Alla ko'e moodon. On maayiino, jooni oon buuri. To non kokkee mo jokkule moodon, de laatoo gadirdum ko fonnitii.

¹⁴ To on accee hakke laamanoo on, gam der tawreeta bane gonudon, amma der moyyere Alla.

Gollantooibe fonnitaare

¹⁵ Ume kade? En tokkoto nun wadugo hakke gam der moyyere nun gonuden hinna der tawreeta na? Dum wadataako!

¹⁶ On annaa na? Mo gadudon ko'e mon maccube mum, gam dwtanodon dum, kanko dwtantodon. Wadoto hakke nun, jaarooje der maayde, dum bo dowtaare jaarooje der fonnitaare.

¹⁷ Yettoore laatanoo Alla! On laatikeno maccube hakke, amma jooni on dwtanake e berde moodon fu janninol nol janninadon.

18 On dindinaama diga e hakke, on laatake gollantooɓe foonnitaare.

19 Mii bata do hande no himɓe woowi batirgo, gam tampere moodon. On kokkiino balli moodon, gaduɗon ko tuuni e ko wuurii, oon gada ko halli. Hande non jooni bo, kokkee balli moodon laatodon gollantooɓe ko foonnitii gam laatodon seniiɓe.

20 Wakkati laatinodon maccuɓe hakke, foonnitaare woodaano baawde dow moodon.

21 Ume keɓunodon no gaduɗon ko centirton jooni? Heennyitirde majjum laati nun maayde.

22 Amma jooni, on dindinaama e hakke. On laatike maccuɓe Alla, riiba majjum laatii laabineego. Heennyitirde majjum laati yonki tabitiiki.

23 Riiba hakke, maayde nun. Amma kokkal Alla laati nun yonki tabitiiki der kawtal men e Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden.

7

Goondindo firtake e tawreeta

1 Banniraabe, mii badda on hande annuɓe tawreeta. Oon anni tawreeta dawrantaa maa neddo to emo wuuri.

2 Hande non debbo ɓaɗaado, tawreeta haɓɓii dum e gorum wakkati guurnam goriiko. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta kaɓɓunooka mo e goriiko.

3 Amma to o laatike debbo goddo diga goriiko e wuuri, o noddete jeenoowo. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta, o noddataake bo jeenoowo baa to gorko goddo hoowii mo.

4 Hande non dum laatii e moodon onon bo, banniraabe am. Sabbu maayde Almasiihu on pirtaama e tawreeta. On laatake jeyde Almasiihu mo Alla fintini diga maayɓe gam gaden ko fottanta Alla.

5 Wakkati gadetenno ko suunooji balli men yidi, en tokkiino gidaadi hakke yiwude e tawreeta. Tawreeta kan gollotono der men e yaara en e maayde.

6 Amma jooni, en pirtaama e tawreeta, en maayii dow wecco makka. Gam majjum en caafirtaa Alla e laawol kiinjol njol tawreeta binnaaka. Amma een caafa mo e laawol kesol njol Ruuhu makko.

Tawreeta moytataa hakke

7 Den, ume bi'eten kade? Tawreeta laati nun hakke na? Abada! Amma, diga e tawreeta nun annirmi ko woni hakke. Gam mi annataano ko woni suuno to tawreeta wi'ayno: «Taa suuna.»

8 Hakke heɓii laawol diga e umuroore, de gattimmi suunooji iri diye fu. Gam to tawreeta walaa, hakke bo waatii.

9 Naane, ko mi annaano tawreeta, emi wuurunoo. Amma no umuroore wari, hakke heɓii baawde,

10 den min, maayumi. Umroore kaanunoone hokkammi yonki, waddanii am maayde.

11 Gam hakke heɓii laawol diga e umuroore, yoyrimmi, yaarimmi der maayde.

12 Hande non, tawreeta e laatii ceniika. Umroore bo e laatii seniine, foonnitiine, woodune.

13 Jooni, ko woodi laatanike am maayde na? Abada! Amma gam hakke hollitoo no de laati nun hakke e goonja, de gollirii ko woodi, go de barimmi. Hande non, diga e umuroore, hakke heɓi hollitiri hallande mum fu.

Haɓidingo e hakke

14 Een anni tawreeta yiwii diga Ruuhu. Amma min, mii laatii neddo tampere, mii laatii maccuɗo hakke.

15 E goonja, mi faamataa ko gadanmi. Ko jidumi, mi wadataa dum, amma ko banyumi, gadanmi.

16 To mii wada ko mi yidaa, edum hollita no mi nootake tawreeta e woodi.

17 Jooni, min bane wadata ko gadanmi, hakke gonude der am wadata dum.

18 Gam mii anni, ko woodi walaa der am, waato der ɓannu am. Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi waawataa ko wadi dum.

19 Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi wadataa dum. Kalludum ko mi yidaa gadanmi.

20 To mii wada ko mi yidaa, min bane wadata dum, amma hakke gonude der am wadata dum.

21 Daa ko ji'umi e wadoo der am: mii yidi wadugo ko woodi, amma go kalludum e takkii am.

22 Der luggudum ɓerne am, mii seyorii tawreeta Alla.

²³ Amma mii yi'a tawreeta gokka der am, ka'bidooowa e tawreeta ka hakkillo am ja'fi. Ka laatiniimmi maccudo tawreeta hakke gonude der am.

²⁴ Kayto! Mii laatii neddo jurminiido! Moy rindintammi e bannu maayoowol nol?

²⁵ Yettoore laatanoo Alla, diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu!

Min, der hakkillo am, mi laati nun maccudo tawreeta Alla, amma der am, mii maccudo tawreeta hakke.

8

Goonki mo Ruuhu Alla durata (Galaatiya 3.13-14, 5.16-25)

¹ Gam majjum, jooni, hawtu'be e Yeesu Almasiihu doyyataake kiita.

² Gam tawreeta Ruuhu e hokka yonki to goddo hawtii e Yeesu Almasiihu. Kanka rindinimmi diga tawreeta hakke, e maayde.

³ Tawreeta Muusa waawayno ko wadi dum gam tampere bannu. Amma Alla wadii dum. O liloy Biyiiko tii etti bannu nandunol e bannu hakke'be gam o firta be diga hakke. Hande non o hiitorii hakke gollotoode der balli meeden.

⁴ O wadii dum gam foonnitaare ne tawreeta yami, hebba dow meeden. Hande non, en jahataa kade no bannu yidiri, amma no Ruuhu yidiri.

⁵ Tokkii'be jidaadi bannu, ko bannu yidi be miijantoo. Amma tokkii'be Ruuhu, dum Ruuhu be miijantoo.

⁶ Tokkugo jidaadi bannu, maayde nun. Amma tokkugo ko Ruuhu yidi, yonki e jam nun.

⁷ Tokkudo jidaadi bannu laati nun ganyo Alla. O downtantaako tawreeta Alla, o waawataa du ko downtanii ka.

⁸ Wadoobe ko balli mum yidi waawataa ko fottani Alla.

⁹ Onon kan, on tokkaaki jidaadi moodon, amma Ruuhu Alla, to Ruuhu on e woni e moodon kan. Mo walaa Ruuhu Almasiihu, laataaki mo makko.

¹⁰ To Almasiihu na'on der moodon, e non fu balli moodon maayan gam hakke, amma ruuhu moodon wuuran gam on laatinaama foonnitiibe.

¹¹ Alla fintinii Yeesu diga maay'be. To Ruuhu makko na'on der moodon, den kan

pintindo Yeesu Almasiihu diga maay'be, hokkan balli moodon maayooji yonki, diga e Ruuhu makko gonudo der moodon.

¹² To non non, banniraa'be, een jogii nya-maane. Amma hinaa nyamaane suunooji balli jogiden gam gonoden no di jidiri.

¹³ To oon tokki jidaadi bannu, on maayan. Amma to on barii di diga e Ruuhu Alla, on buuran.

¹⁴ Gam be Ruuhu Alla dowata fu, kambe nun laatii bi'be Alla.

¹⁵ Ruuhu mo Alla hokki on laatinaay on maccu'be, hakko gonodon kade der kulol. Amma o laatini on bi'be Alla. Ruuhu acci een nodda Alla «Abba» waato Baaba.

¹⁶ Ruuhu Ceniido e hoore mum, e seedanoo ruuhu meeden, en laati nun bi'be Alla.

¹⁷ To een laatii bi'be Alla, en donan ko Alla resani himbe mum. En donidan dum e Almasiihu. To en toorodike e makko, en donidan bo teddu'nal e makko.

Teddu'nal garoowal

¹⁸ Mii anni tooraaji meeden di jooni, foonnataako e teddu'nal garoowal, nal Alla suppitinanoyta en.

¹⁹ Ko tagaa fu e haabi yi'a wakkatiire ne o hollitinta teddu'nal bi'be makko.

²⁰ Gam ko tagaa fu naatinaama der jeyaanaaku, dum laatinaa baanji, hinaa e yidde majjum, amma sabbu naatindo dum e maggu. Amma e non, hoolaare na'on.

²¹ Ko Alla tagi fu firtete e jeyaanaaku halkere. Den dum heba rindineego e teddu'nal nal bi'be Alla hebata.

²² Gam een anni, faa jooni, tagaadum fu e uuma e tooroo hande debbo dimoowo.

²³ Tagaadum tan bane tooroto. Baa enen be Alla hokki Ruuhu mum hande kokkal artunjal, een uuma. Enen bo, een kaabi Alla rindina balli meeden, laatina en bi'be mum.

²⁴ En kisinaama, amma een kedii taw. To een ji'a huune ko tammihiden hebugo, dum laataaki kade tammuwe. Moy nun tammihintoo ko yi'i?

²⁵ Amma to een tammihii ko en ji'ataa yottoto, en kettinto dum e munyal.

²⁶ Hande non bo Ruuhu e wara wallugo en der tampe meeden. En annaa du'aago hande no haani. Amma Ruuhu e hoore

mum e du'anoo en e uumaali di neddo waawataa ko bati.

²⁷ Alla annudo ko woni der berde himbe e anni ko Ruuhu yidi. No Alla yidiri bo, nun nun Ruuhu du'orantoo himbe makko.

²⁸ Een anni bo, ko Alla wadata fu, oo wada dum gam booddum yidube mo, kambe be o sube hande no o resiri.

²⁹ Himbe be Alla anni diga aran, o subii be diga fuddoode be nanda e Biyiiko. Den Biyiiko laatoo afo caka banniraafe duubbe.

³⁰ Be o sube diga fuddan, o noddii dum. Be o noddi bo, o laatini dum foonnitiibe. Be o laatini foonnitiibe, o teddinii dum.

Walaa ko seennata en e yidde Alla

³¹ Ume bi'eten kade dow haala kan? To Alla e wondi e meeden, moy waawata ko haadi en?

³² Kanko, mo saloraaki Biyiiko, amma o hokkitirii mo gam meeden en fu. Noy woni o hokkirtaa en ko o woodi fu e moyyere, diga e Biyiiko?

³³ Moy nun gaccoto be Alla sube? Walaa! Gam Alla nun laatinta be foonnitiibe!

³⁴ Moy waawata ko doyyi be kiita? Walaa! Yeesu Almasiihu maayii gam maabe. Ko buri fu, o fintii, o na'on joodii nyaamo Alla, oo du'anoo en.

³⁵ To non non, moy nun waawata ko seenni en e yidde Almasiihu? Billaare na, jibayeere na, toorego na, rafo na, talakaaku na, kaliire na, naa kaafahi?

³⁶ Hande no Dewtere wi'i:

«Gam maada acci emen gonii nyalaane fu der kaliije maayde,

emen daaraa hande baali kiiseteedi*.»

³⁷ Amma der huune dum fu, en kebii jaalorgal sabbu jidudo en.

³⁸ Gam mii anni, walaa ko seennata en e yidde makko. Baa maayde, baa guurnam, baa malaykaabe, baa baawdeeji, baa ko warata jooni, dum bo ko waroyta yeeso, dum bo semme gom,

³⁹ baa baawdeeji gonudi dow, dum bo baawdeeji gonudi ley, to dum bo tagaadum gom, walaa e majjum ko seennata en e yidde Alla nee do hawti en e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

* 8:36 Jabuura 44.23. * 9:13 Malakiya 1.2-3

9

Pol e wullana himbe lenyol mum (Galaatiya 4.22-31)

¹ Ka batanmi do goona nun. E inne Almasiihu, mi fewataa. Cuudidum berne am bo e seedanoo am diga e Ruuhu Ceniido no goona nun batanmi.

² Berne am e biisii puy, mii woodi toora ka heennyataa, der berne am.

³ Mi wanyay laataago jaa'aado, mi seeniree e Almasiihu to dum nafanno banniraafe e baabiraafe am, be lenyol am.

⁴ Kambe woni Isira'ilaafe, be Alla laatini biibe mum, holli be teddujal mum. Be kebii alkawalji e tawreeta. O holli be no be caafirta mo, o batii be o wadanan be huune duuddum.

⁵ Kambe laatii yiwube diga e kaakiraafe amen. Almasiihu bo yiwii e lenyol nol. Kanko woni Alla jintudo huune fu, yettoore laatanoo mo faa abada. Aami!

⁶ To non non haala Alla tampu nun na? Gam yiwube e lenyol Isira'ila fu bane woni Isira'ilaafe.

⁷ Yiwube e lenyol Iburahiima fu bane woni biibe makko. Gam Alla wi'i Iburahiima: «Diga e Isiyaaku kebataa lenyol inni-tirteenjol inne maa.»

⁸ Ko dum yidi wi'ugo woni: rimaabe e bannu bane laatii biibe Alla, sey rimaabe dow alkawal Alla. Kambe nun limetee der lenyol makko.

⁹ Gam Alla haabanii mo alkawal wi'i: «Mi wittaaan mawuuri hande nii, mi tawan Saratu rimii biddo gorko.»

¹⁰ Don tan bane. Rebeka bo hebii reedu siwtube. Baaba maabe nun Isiyaaku, maama meeden.

¹¹ Sukaabe ben rimaakano taw, be gaday ko woodi, dum bo ko halli. E nun fu, ko Alla resi nun wadata. Cu6ol makko daraaki dow gadu, amma dow no o resiri, kanko cu6oowo.

¹² Alla wi'i Rebeka: «Mawniraawo jag-ganto miiraawo.»

¹³ Hande ko winnaa: «Yaakuubu jidumi, Isuwa banyumi*.»

¹⁴ Den, ume bi'eten? Ko Alla wadata foortaaki na? Abada!

¹⁵ Nani ko o wi'i Muusa: «Mi endoto mo endotoomi, mi yurmoto mo jurmotoomi.»

¹⁶ Hande non, cuɓol Alla daraaki dow sago neddo, dum bo dow anniya mum, amma diga e Alla endotoodo dum yiwi.

¹⁷ Gam Dewtere batii dow Fiirawna, wi'i: «Mi subii maa e sago am gam mi hollita baawde am dow maa, kade bo gam inne am sankitoo e duuniyaaru fu».

¹⁸ Den, Alla endoto mo yidi, yoorinan berne mo yidi.

¹⁹ A yaman am bi'aa: «Ume acci ko Alla e gacoo himbe? Moy waawata ko salii sago makko?»

²⁰ Amma an, moy laatidaa faa jeddon-tiraa e Alla? Fayande waawan ko yami mahudo dum: «Gam ume ko mahirdaa am ninni na?»

²¹ Mahoowo payande woodaa hoore mum wada ko yidi e loope goote den na? E loope goote den, o waawan ko mahi payande godde de teddujal, o maha godde bo de walaa teddujal.

²² Alla yidii hollitingo mone mum e baawde mum. Amma o munyanii himbe puy, kambe haanannoobe mone makko, resannoobe gam halkere.

²³ O wadii dum gam hollitingo teddujal makko manjal dow be o endii. O siriyake dum gam be o yidi teddingo.

²⁴ Himbe ben woni enen be o noddi, hinaa caka Yahuduuɓe tan, amma e caka be laataaki Yahuduuɓe bo.

²⁵ Kanka nun Alla bati e dewtere annabi Hose'a o wi'i: «Lenyol ɗol laataakino lenyol am, mi noddan ɗol lenyol am, lenyol ɗol yidaakano, mi noddan ɗol lenyol am jidaaɗol.

²⁶ Kade bo, to be bi'etenoo, be laataaki himbe am, ton be noddete ɓiɓbe Alla mo yonki».

²⁷ Annabi Esaaya bo batii haala Isira'iilaabe, wi'i: «Baa to ɓiɓbe Isira'iila duudii hande jaaneeri maayo, wɓɓe maɓbe tan hisintee.

²⁸ Gam Joomiraawo hebbinan law haala ka o bati fu, deydey, dow leydi do.»

²⁹ Kade bo non Esaaya wi'unoo diga ɓooydum:

«To Joomiraawo hooreejo konunkeebe accanayno en lenyol baa sedda, en laatotono hande Sodoma, en nandanno e Gomora.»

Isira'iilaabe dɔwtanaaki Alla

³⁰ Den, ume bi'eten? Himbe be lenyi janani dartayno laatoo foonnitiibe yeeso Alla, amma be kebii dum diga e goondinki.

³¹ Amma Isira'iilaabe darduɓe foonnitaare diga e tokkugo tawreeta, waaway ko heɓi dum.

³² Gam ume nun? Gam be dartiray dum e goondinki. E anniya maɓbe nun be dartiri dum, go be pergi dow hayre doyyoore be.

³³ Dewtere wi'ii: «Mi yowii dow Siyoona hayre fergeteene, tepaare doyyoore himbe. Amma goondindo ne fu sentintaake abada!»

10

¹ Banniraabe, mii yidi e berne am fu, Isira'iilaabe hisa. Kanjum eelanmi Alla.

² Mii seedanoo be no be goodi tinnaare gam Alla, amma be galaa annal.

³ Be annaa laawol ɗol Alla laatirirta himbe foonnitiibe. Den be dartani ko'e maɓbe no be laatortoo foonnitiibe. Be jiday dɔwtanaago Alla e laawol ɗol o laatirirta himbe foonnitiibe.

⁴ Almasiihu yottinii tawreeta, gam goondindo mo fu laatinee poonnitiido.

Goondindo Almasiihu fu hisan

⁵ Muusa winni dow haala foonnitaare yiwune e tawreeta, wi'i: «Neddo fu tokkudo tawreeta, wuuran diga e makka.»

⁶ Amma foonnitaare yiwune e goondinki wi'i: Taa wi'u der berne maa «Moy eencata dow kammu?» Jippingo Almasiihu nun don.

⁷ Taa wi'u der berne maa bo: «Moy mutata der leydi?» Wurtingo Almasiihu diga hakkune maaybe nun don.

⁸ Den, ume haala kan bati? «Haala Alla e ɓadii maa, ka na'on der hunnuko maa, e der berne maa.» Haala kan woni habaru goondinki ki men baajotoo.

⁹ To a batii e hunnuko maa Yeesu nun laatii Joomiraawo, go goondindaa der berne maa Alla fintinii mo diga maaybe, den a hisan.

¹⁰ Gam goondindo e berne mum fu, Alla laatinan dum poonnitiido. Batudo e hunnuko mum bo, Alla hisinan dum.

11 Dewtere wi'ii: «Goondindo fu sentintaake.»

12 Walaa ko suttontiri Yahuduujo e mo laataaki Yahuduujo. Be fu Joomiraawo gooto 6e goodi. Kanko nun hokkata noddanbe mo fu jawdi makko.

13 Gam «noddudo inne Joomiraawo fu, hisan.»

14 Amma noy 6e noddirta inne mo 6e goondinay? Noy 6e goondinirta mo 6e nanay habaru muudum? Noy 6e nanirta habaru makko to baajotoodo walaa?

15 Noy himbe waajortoo to 6e lilaaka? Dewtere wi'ii: «Ume woodi hande koyde fiinoobe habaruuji beldi.»

16 Amma himbe fu bane downtanii linjiila kan. Hande no Esaaya wi'i: «Joomiraawo, moy nun goondini waaji amen?»

17 Hande non, goondinki e yiwa diga e nanugo, ko nanetee bo e yiwa diga e haala Almasiihu.

18 Amma mii yama kaa do: Isira'iilaabe nanay woni na? E goonja 6e nanii! Gam dewtere wi'ii:

«Daade ma6be nanaama der duuniyaaru fu,
Haala ma6be yottike kaddi leydi.»

19 Mii yama kade: Isira'iilaabe faamay woni na? Muusa artii wi'i:

«Mi wadan nawniraagu moodon ummoo dow lenyol nol on gattiray,
Mi accan mone moodon ummoo dow lenyol nol walaa annal.»

20 Baawo mum Esaaya hulay wi'ugo:

«Himbe 6e dartayno am yiitii am,
mi hollitanike himbe 6e yamanay am.»

21 Amma dow Isira'iilaabe, o wi'i: «Nyalaane fu mii weedi juude am gam jabugo himbe nanaruube e yeddoo6e.»

11

Alla woppay Isira'iilaabe

1 Mii wi'a: Alla woppu nun himbe muudum na? O woppay 6e! Gam min bo mi laati nun Isira'iilaajo, taaniraawo Iburahiima, mi yiwii e lenyol Benyamin.

2 Alla woppay himbe muudum 6e o subu diga fuddoode. Oon anni ko Dewtere bati

wakkati annabi Eliya wullani Alla gam Isira'iilaabe, e wi'a:

3 «Joomiraawo, 6e barii annabiibe maa, 6e pusii kiisirde maa. Min tan horii, go 6ee darta min bo 6e barammi.»

4 Ume Alla toontii mo? O wi'i: «Mii horanii hoore am worbe ujune jeedido 6e jiccanaaki tooruure wi'eteene Ba'al.»

5 Hande non bo dum laatii jooni. E woodi himbe horiibe 6e Alla subu e moyyere mum.

6 To e moyyere nun o subuiri 6e, den fu gam gadu ma6be bane. To hinaa non, moyyere laatataako moyyere*.

7 Ume nun kade? Ko Isira'iilaabe dattannoo, 6e kebay dum. Be Alla subu caka ma6be hebi dum. Horiibe, berde muudum yoorinaama,

8 hande no winnaa:
«Alla ma6bii hakkilooji ma6be,
Bee goodi gite, amma 6e ji'ataa, 6ee goodi noppi amma 6e nanataa.

Non dum laatii faa hanne.»

9 Dawda bo wi'i:
«Nyaamduuji juulde ma6be laatanoo 6e pitol e to 6e pergotoo,
dum laatanoo 6e doyyere, e riiba golle ma6be.

10 Gite ma6be wuminee, dulla yi'ugo, 6e laatinee jeyaa6e e baadey*!»

11 Den, mii yama: Yahuduu6e fergi nun gam 6e jana e baadey na? Aawo! Amma sabbu fergaago ma6be, 6e lenyi janani hebii kisidam gam nawniraagu Yahuduu6e umminiree.

12 Fergaago Yahuduu6e laatanike himbe duuniyaaru jawdi, seekaago ma6be bo waddanii 6e lenyi janani jawdi. Den noy dum laatotono to Yahuduu6e fu tuubiino?

Kisdam lenyi janani

13 Jooni, onon 6e lenyi janani nun bad-danmi. Mii laatii lilaado caka 6e lenyi janani, mii teddina golle am.

14 Mii yidi to wadoto, mi ummina nawniraagu himbe lenyol am, mi hisina wo6be ma6be.

15 Takkeego ma6be sera weldini himbe duuniyaaru e Alla. Noy dum laatotono to 6e bittinaama? Dum nandan hande yiwugo diga maayde naata e yonki.

* 11:6 Dewte godde beydii kaa do: To e gadu ma6be nun 6e cubiraa, den fu moyyere bane, to hinaa nun gadu laataaki gadu. ☆ 11:10 Jabuura 69.23-24

16 To peen artuḡa sakkaama Alla, den koriiko fu e laatanii mo. To daḡi leggal e laatanii Alla, licce maggal bo e laatanii mo.

17 Hande non ḡum laatii e himbe Isira'iila, bee laatii hande leggal jaytuhi. Licce jaytuhi wuro godde wudditaama, go an jaytuhi laddehi takkadaa dow jayri jaytuhi wuro, go aa heba nyaamdu maa diga e makki.

18 Gam majjum, taa yawa licce bud-ditaade. A woodaa laawol mawnitaago. Amma to aa mawnito, annitin no an bane roonii daḡi, daḡi nun roonii maa.

19 Wadoto bi'aa: «Licce wuddita nun gam mi takkee to de gonunoo.»

20 Goonja nun! De budditaama gam dullere goondinki majje, go an takkadaa gam goondinki maa. To non non, taa mawnita, amma hulu Alla.

21 Gam to Alla accay licce wuro, o accataa maa an bo.

22 En daaree geetaaku Alla e sadella makko. Sadella makko dow yanube, den geetaaku makko bo dow maa, to aa tabitii der geetaaku makko. To hinaa non, an bo a wudditinte.

23 To Isira'iilaaḡe bo tabitaaki der dullere goondinki mum, Alla takkanbe kade. Gam Alla e woodi baawde takkugo be kade.

24 An jaytuhi laddehi, a wudditaama takkadaa to jaytuhi ki wuro. Dum don haandanayno maa. To non, edum sadi takkugo licce jaytuhi ki wuro to de gonunoo na?

Alla e woodi yurmeene himbe fu

25 Banniraaḡe, mii yidi faamingo on asiiri dum do, gam to on daaree ko'e moodon hande woodube hakkillo. Wobbe der Isira'iilaaḡe, berde mum yoorinaama. Amma dum daroto to limgal be lenyi janani hisinteebe hebbii.

26 Hande non, Isira'iilaaḡe fu hisan. Non Dewtere wi'i: «Kisinoowo waran diga Siyoona, o mooytan dullere kulol Alla caka himbe lenyol Yaakuubu.

27 Kanjum woni alkawal am e maḡbe to mi moytii hakkeeki maḡbe.»

28 Dow wecco linjiila Yahuduube laatake be Alla wanyi, gam moodon. Amma dow wecco cubol Alla, be laati nun yidaabe gam kaakiraaḡe maḡbe.

29 To Alla hokkii neddo o hokku nun, to o noddi neddo bo o noddu nun.

30 Naane, on dwtanaakino Alla. Amma joonii on kebii endam Alla gam dullere dowtaare Yahuduube.

31 Non bo jooni, be dwtanaaki Alla gam kebon endam makko. Jooni, kambe bo be keban endam makko, hande no onon bo kebirdon.

32 Gam Alla maḡbii himbe fu der dullere dowtaare, gam o endoo be, be fu.

33 Hey! E goonja Alla e mawni! Hakkillo makko e annal makko e luggi! Walaa baawoowo ko faami no o hiitortoo, laabi makko faamataako!

34 Gam e winnaa:

«Moy anni miilooji Joomiraawo?

Moy woni kokkoowo mo saawari?

35 Moy arti hokki mo, hakko o yoba dum?»

36 Gam huune fu e makko yiwi, gam makko dum woni, kanko bo woodi dum. Tedduḡal laatanoo mo faa abada! Aami!

12

No haani goondinbe Yeesu wuurira

1 Banniraaḡe, mii eela on sabbu endam Alla. Kokkee mo ko'e moodon hande sadaka yonkinteha, ceniika, pottananka Alla. Kanjum woni sujida goonjaha, kaanuka caafiron Alla.

2 To on nandee e himbe duuniyaaru nu. Amma accee Alla waylita on. Hakkillooji moodon laatoo kesi. Den on baawan sut-tontirgo ko Alla yidi, e ko woodi, e ko weli, e ko hebbi.

3 Alla wadonii am moyyere mum. Gam majjum mii wi'a moy moodon fu to daaru hoore muudum bura ko laati. Amma moy fu daara hoore mum jaka no foti, e jaka goondinki ki Alla hokki dum.

4 Moy meeden fu e woodi jokkule duudde der bannu gootol. Jokkule den fu golle goote bane wadata.

5 Hande non, enen bo, no duudirden fu, en laati nun bannu gootol, gam kawtal meeden e Almasiihu. En fu, een jeyontiri.

6 Alla hokkii en dokke feere feereje e moyyere mum. Kokkaado gadol annabaaku, wada dum no fottiri e goondinki.

⁷ To wallugo woʼbbe nun, o wada dum e hakkillo makko fu. Janjinoowo bo, hiinnoo janjinol mum.

⁸ Kokkaado dokkal semmidingo himbe, o semmidina be. Kokkaado dokkal wallugo woʼbbe, walla e berne woore. Ardiido, ardoo e tinnaare. Endotoodo himbe, wada dum e seyo.

⁹ Yidde mon laato ne walaa munaafi-taare. Banyee ko halli, takkee ko woodi e semme.

¹⁰ Jidontiree e yidde banniraagu. Moy moodon fu teddina banniraawo mum, burina hoore mum.

¹¹ Laatee tinniibe, to on laatee ciwan-keebe. Accee hakkillo mon e fini. Gollanee Joomiraawo e berde mon fu.

¹² Ceyoree ko koolidon on keban, munyane tooraaji, tinnee e wadugo du'aaje.

¹³ Ballitee himbe Alla e haajeeji mum, laatee weernoobe hoʼbbe.

¹⁴ Barkidinee tooranbe on, barkidinee, to on jaa'ee.

¹⁵ Ceyodee e seyotoobe, bullidee e wul-loobe.

¹⁶ Goodee miilooji gooti hakkune mon. To on dartee ko mawni, amma nootee bo wadugo ko leesi. To on daaree ko'e moodon hande woodube hakkillo.

¹⁷ To goddo wadani on ko halli, to on battee mo. Dartee wadugo ko woodi yeeso himbe fu.

¹⁸ To wadoto, gadee no baawudon fu, gonidon e himbe fu e jam.

¹⁹ Banniraabe am yidaabe, to on battanee ko'e moodon, amma accee mone Alla wada dum. Gam Joomiraawo wi'i der Dewtere: «Min nun wattaago wonani, mi yoban moy fu ko wadi.»

²⁰ E winnaa kade: «To ganyo maa e rafaa, hokku mo o nyaama, to emo dondaa, hokku mo o yara. To a wadii dum, yulbe yiite nun jowandaa mo don dow hoore makko.»

²¹ Taa accu hallande jaalee, amma jaalora ne ko woodi.

13

*Downtanaago mawbe genni
(1 Piyer 2.13-17)*

¹ Sey moy fu downtanoo laamiibe. Laamiido walaa to hinaa mo Alla sube, gam laamiibe fu, Alla nun laaminta dum.

² Gam majjum, caliido ko downtanii laamiido, salike ka Alla bati. Caliido ka Alla bati fu, foodanan hoore mum kiita.

³ Gadoowo ko woodi hulaataa mawbe genni, sey gadoowo ko halli. A yidaa aa huli laamiibe na? wadu ko woodi, den be manete.

⁴ Golle Alla nun laamiibe wadata gam nafuwe maa. Amma to a wadii ko halli, sey kulaa, gam baanji bane acci bee bakki kaafahi. Be laati nun gollantooʼbe Alla gam be battoo, be kollita mone makko dow wadoobe ko halli.

⁵ To non non, edum haani downtanodon laamiibe, hinaa gam oon kula hiitego tan, amma gam miilooji berde moodon cuudiidi e holla on dum.

⁶ Gam majjum acci oon joba ceede faada. Alla be gollantoo, der golle den.

⁷ Kokkee moy fu ko haanani dum. Jobee ceede faada to haanube jobon de. Jobee ko tannyanadon to haanube jobon. Kulee kaanudo huleego. Teddinee kaanudo ted-dineego.

Yidugo banniraawo

⁸ To on joganee goddo nyamaane, to hinaa nyamaane yidontirgo hakkune mon. Gam jidudo banniraawo mum, hebbinii ko tawreeta yami.

⁹ Gam tawreeta wi'i: «Taa jeenu, taa waru neddo, taa wujju, taa suuna.» Tawreeta ka, e tawreetaaji koriidi fu, hawtii dow haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

¹⁰ Yidde wadantaa banniraawo ko halli. To non yidde laati nun hebbingo tawreeta.

Hedaago wittoyki Yeesu

¹¹ Gadee dum, gam oon anni der iri wakkati kiye nun gonuden. Wakkati kaanuki pinen diga e doynol nun. Gam jooni kisidam men e badii buri de goondinnoden.

¹² Jemma jennii, nokkuuje faanake weetugo. Gam majjum, en accee wadugo golle niwre, en bornee kabirdum dum jayjol.

¹³ En gonee hande no haani wonube der nyalooma wonira. En accee deereraaku

e jarde, accen bo jeenu e suunooji baanji baanji, accen kaɓe e nawniraagu.

¹⁴ Bornee jikku Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hande no ɓornortodon kolte. To on kiinnitanee ɓannu gam deyyitingo suunooji maggol.

14

Gondal semmidinbe e ɓe goondinki mum semmidaa

¹ Jaɓee mo goondinki mum semmidaa, to on jeddontiree dow miilooji makko.

² Hande jon, goddo, goondinki mum hokkan dum semme nyaamugo huune fu. Mo goondinki tampuki bo nyaamataa goddum, sey baafe tan.

³ Nyaamoowo huune fu, to yawoo mo nyaamataa. Mo nyaamataa huune fu bo, to hiitoo nyaamoowo ko yidi fu, gam Alla jabii mo.

⁴ An, moy laatidaa faa kiitodaa gollantoodo goddo? To oo darii, dum bo to o yanii, ka joomiraawo makko nun. O daroto bo, gam Joomiraawo e woodi baawde darnugo mo.

⁵ Goddo e daari hande nyalaane nee do e ɓuri nee to teddugo, oo to bo e daari no nyalaade fu fotan nun. Sey moy fu anna to darii der hakkillo mum.

⁶ Burontiroowo nyalaade e wada dum gam Joomiraawo. Nyaamoowo ko yidi fu, e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla. Mo nyaamataa huune fu bo e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla kanko bo.

⁷ Gam walaa e meeden buurudo gam hoore mum, nun nun bo walaa maayoowo gam hoore mum.

⁸ To een buuri, Joomiraawo nun buuranden, to en maayii bo, Joomiraawo on nun maayanden. To een buuri dum bo to en maayii, Joomiraawo laataniiden.

⁹ Gam Almasiihu maayii, o fintii bo gam o laato Joomiraawo wuuruɓe e maayuɓe fu.

¹⁰ Amma an, gam ume kiitodaa banniraawo maa goondindo? An bo, ume jawantodaa banniraawo maa goondindo? En fu, en daroyto yeeso hiitorde Alla,

¹¹ gam e winnii:
Joomiraawo wi'i:
«Min, mii wuuri

moy fu jiccoto yeeso am, delle fu teddinan am.»

¹² Den moy meeden fu toontanto hoore mum yeeso Alla.

Taa fergin banniraawo maa

¹³ Gam majjum, en accee gaccontirgo. Ko haani gaden woni accen resango banniraabe ko ferginta ɓe, ɓe jana.

¹⁴ Mii anni, mii tabbitini bo der kawtal men e Joomiraawo Yeesu, no nyaamdu walaa karmunol e hoore mum. Amma to goddo e miili e woodi huune ko harmi, dow makko dum harmi.

¹⁵ To gam sabbu nyaamdu, a accii ɓerne banniraawo maa biisake, a tokkay laawol yidde. Taa accu gam nyaamdu maa, neddo mo Almasiihu maayi gam mum halka.

¹⁶ Gam majjum, to on accee himbe bata kalluka dow ko laatani on boodudum.

¹⁷ Gam Laamaare Alla laataaki gam nyaamde e jarde, amma ne laati nun foonnitaare, e jam, e seyo dum Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Golliranoowo Almasiihu hande non, fottanan Alla, himbe bo yettan mo.

¹⁹ Gam majjum, en dartee ko waddata jam hakkune meeden, e ko mawninta goondinki moy meeden fu.

²⁰ Gam sabbu nyaamdu, taa biisu golle Alla. E goonja, nyaamdu fu e laabi. Amma nyaamaa nyaamdu, den dum doyya goddo, dum woodaa.

²¹ E dum woodi, to neddo yakku tew, to o yaru bo innabojam, o acca wadugo huune ko ferginta banniraawo makko.

²² Ko koolidaa dow haala ka fu, joga dum gam maa yeeso Alla. Barke laatanto mo gaccataako hoore mum dow ko o suɓi o wada!

²³ Amma gadudo seko dow ko nyaamata, hiitaama, gam joomum nyaamiray dum e goondinki. Nani bo, huune fu ko wadaaka e goondinki, laati nun hakke.

15

¹ Enen ɓe goondinki mum semmidi, e haani balliten ɓe goondinki mum semmidaa. Haanay daarten ko fottanta en tan.

² Sey moy meeden fu darta ko fottanta banniraawo mum gam nafuwe makko e gam mawningo goondinki makko.

³ Gam Almasiihu dartay ko welata dum. Amma hande no winnaa: «Jennooje yennanbe maa yanii dow am.»

⁴ Ko artaa winnaa e dewte fu, winnaama gam jannjingo en. Kanjum hokkata en munyal, e berde deyyude, een kedorii ko warata.

⁵ Munyal e deyyitinki berne, diga Alla nun yiwata. Alla on hokka on laatodon miilo wooto hakkune mon. Dum laatoo deydey no Yeesu Almasiihu ekkitiniri on.

⁶ Den on teddinan Alla, Baaba Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden e berde goote, e daane woore.

Lenyi janani nanii linjiila

⁷ Ja6bontiree hakkune mon hande no Almasiihu ja6borii on, gam teddujal Alla.

⁸ Mii bata on no Almasiihu laatike jaggiido caka Yahuduu6e. O wadii dum gam o hebbina alkawal jal Alla wadanno maamiraa6e men gam o tabbitina Alla laati nun goonjaajo.

⁹ Den 6e lenyi janani bo teddina Alla gam endam makko, hande no Dewtere wi'i: «Mi maantete caka 6e lenyi janani, mi yiman, mi teddina inne maa.»

¹⁰ Dewtere wi'i kade: «Lenyi janani, belbeltee e him6e Joomiraawo.»

¹¹ Kade: «Onon 6e lenyi janani fu, Jettee Joomiraawo, Him6e fu yetta mo.»

¹² Annabi Esaaya bo wi'i: «Yiwudo e lenyol Yesa waraan, O ummoto gam o laamanoo him6e lenyi janani, Be jowan hoolaare ma66e dow makko.»

¹³ Alla mo tammuwe hebbina berde moodon seyo e jam gam goondinki mon. Tammuwe moodon beydoo der berde moodon diga e baawde Ruuhu Ceniido!

Pol e batana golle mum

¹⁴ Banniraa6e am, min e hoore am, mii hoolii, oon goodi ko woodi, oon keewi annal, on baawan ko hokkontiri saawari hakkune moodon.

¹⁵ Amma der nokkuuje godde der derewol am jal, mi wannanii on e cuusal gam siwtorgo on ko annudon. Mi wadii dum sabbu moyyere ne Alla wadanimmi.

¹⁶ O wadii am gollantoodo Yeesu Almasiihu caka 6e lenyi janani. Mii golloo hande Limaamiijo. Mii waajoo 6e lenyi janani linjiila gam 6e laatoo sadaka belanka Alla, ka Ruuhu Ceniido laa6ini.

¹⁷ Gam majjum, sabbu kawtal am e Yeesu Almasiihu, mi waawan ko jurorii golle am yeeso Alla.

¹⁸ Gam mi suusataa batango goddum, to hinaa ko Almasiihu wadi diga e am, gam waddugo 6e lenyi janani downtanoo Alla. O wadii dum diga haala am, e gadu am,

¹⁹ non bo diga e baawde kaayeeffiji e haaynaareeji, e baawde Ruuhu Alla. Hande non baajoriimi linjiila Almasiihu diga Urusaliima e nokkuuje piiltitiide dum, faa yottii leydi Illiriya.

²⁰ Mi tinnake gam to mi waajoo linjiila to inne Almasiihu meedi noddeego. Mi wadii dum, gam mi yidaa mahugo dow dadda goddo.

²¹ Hande no Dewtere wi'i: «Be bataakano haala makko, yi'aan, 6e nanayno oo batanee, faamaan.»

Miilooji Pol

²² Golle am den nun hadimmi de duuddum warugo to moodon.

²³ Amma jooni mi woodaa to gollotoomi, golle am heennyii der leyde dee, kade bo diga duubi duuddi nun jidumi warugo to moodon.

²⁴ Mii yidi yaalugo on to mii yaha Espaniya. Mi joododoto e moodon sedda, ballon am der jahaanjal am 6aawo de ji'umi on go hakkillo am fukkii.

²⁵ Amma jooni mi yahan Urusaliima walloygo him6e Alla won6e ton.

²⁶ Goondin6e Maseduwaan e 6e Akaya hawritii ceede, gam 6e balla goondin6e talakaa6e won6e Urusaliima.

²⁷ Be gadii dum e sago ma66e, e haani bo 6e gadana 6e dum. Gam to 6e lenyi janani hebii kujje ruuhunkeeje diga e Yahuduu6e, den e haani bo 6e balla 6e e jawdi ma66e.

²⁸ To mi yottinii golle den, kokkumi ko hawritaa to haanu6e dum yottoo, den mi yahan Espaniya, mi yaalan bo to moodon.

²⁹ Mii anni to mii wara to moodon, mi waridan e barke Almasiihu fu.

³⁰ Banniraa6e, mii eela on gam sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e

gam yidde ne Ruuhu hokkata: Ballee am hawre, oon eelanammi Alla.

³¹ Du'ee gam mi daɗa e juude himbe Yahudiya be goondinay. Du'ee bo gam himbe Alla wonbe Urusaliima jaɗa ballal ɗal jaaranmi.

³² Hande non, to Alla e yidi, mi yottoto to moodon e welwelo, den mi siwtoo sedda hakkune moodon.

³³ Alla kokkoowo jam wonda e moodon, on fu. Aami!

16

Cannooje

¹ Mii yowana on sakiike meeden Fiibi junɗo, o laati nun gollotoodo der Eklesiya Kenkereya.

² Jaɗee mo e inne Joomiraawo hande no haani himbe Alla wada. Ballee mo dow huune ko o haajaa e mon fu, gam kanko bo, o wallii duuɓbe, min e hoore am bo o wallii am.

³ Mi sannii Pirisilla e Akilas, gollidoobe e am golle Yeesu Almasiihu.

⁴ Be kokkii ko'e maɓbe gam be kisina yonki am. Min tan bane seedantooɓe dum, eklesiyaaɗi be lenyi janani fu e seedanoo be dum.

⁵ Cannanee am goondinbe hawritintooɓe wuro maɓbe. Mii sanna Epaynetus, gido am. Kanko arti goondini Almasiihu der leydi Asiya.

⁶ Mii sanna Mariyama, kokkuɗo hoore muudum sanne gam moodon.

⁷ Mii sanna Andoronikus e Yuniyas, himbe lenyol am. Min e maɓbe nun maɓɓidanoo der kasu. Bee laatii lilaabe teddinaabe, be arti am bo goondingo Almasiihu.

⁸ Mii sanna bo Ampiliyatus jidaado am sabbu kawtal amen e Joomiraawo.

⁹ Mi sannii Urbanus, gollidoowo e meeden der golle Almasiihu, kanko e Estakis, gido am.

¹⁰ Mii sanna Apelles goondindo Almasiihu e goonjaaku. Mi sannii bo himbe wuro Aristobil.

¹¹ Mii sanna Herodiyon, mo lenyol am. Mii sanna bo himbe wuro Narsisi hawtuɓe e Joomiraawo.

¹² Mii sanna Tirifen e Tirifos, rewbe gol-lantooɓe Joomiraawo puy. Mii sanna bo

Persis, debbo jidaado, kokkuɗo hoore mum sanne gam golle Joomiraawo.

¹³ Mi sannii Rufus mo Joomiraawo subii, e inna mum, laatiido inna am min bo.

¹⁴ Mii sanna Asinkiriti e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermas e goondinbe Yeesu wondube e maɓbe fu.

¹⁵ Mii sanna Filologus e Yuliya. Mii sanna bo Nere e sakiike mum, mii sanna Olimpasi e himbe Alla wondube e maɓbe fu.

¹⁶ Moy moodon fu sanna banniraawo mum e mammilontirgo, e yidde. Kawtal Eklesiyaaɗi Almasiihu fu e sanna on.

Haalaaɗi keenneyitirɗi

¹⁷ Banniraabe, nani do ko eelanmi on: kakkilane waddooɓe ceennirgu caka mon. Kambe bee darta selingo on diga ekkitinol ɗol keɓudon. Boddodee be!

¹⁸ Gam himbe ɓen, Almasiihu Joomiraawo meeden bane be gollantoo, amma deɗi maɓbe. E haalaaɗi belɗi, eytooji be jarbortoo himbe be walaa hakkillo.

¹⁹ Amma onon, himbe fu e anni habaru dowtaare moodon. Gam majjum mii sey-orii on. Amma mii yidi laatodon hakkilbe dow wadugo ko woodi, laatodon bo laabuɓe dow wadugo ko halli.

²⁰ Alla kokkoowo jam muunyitan Seydan yeeso sedda ley koyde moodon. Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²¹ Timote gollidoowo am sannii on. Lusiyus e Yason e Sosipater himbe lenyol am bo e sanna on.

²² Min Tertiyus binnudo derewol ɗol mi sannii on der kawtal meeden e Joomiraawo.

²³ Gayus, beero am, e beero goondinbe sannii on. Erastus cuudoowo ceede siire sannii on, e Kartus banniraawo meeden.

[
²⁴ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonoo e mon on fu. Aami!]

Yettoore

²⁵ Yettoore laatanoo Alla! Oo woodi baawde semmidingo on der goondinki, hande no linjiila ka baajotoomi batiri. Linjiila kan laati nun habaru Yeesu Almasiihu, eka hollita laabi Alla cuudiidi diga dum booyi.

²⁶ Amma jooni dūm hollitake. Dewte annabiibe e seedoo ka. Alla tabitiido batii ka anninee himbe lenyi janani fu, gam be goondina, be dowtoo.

²⁷ Alla tan woodi faamu. Teddunjal laatanoo mo diga e Yeesu Almasiihu, faa abada. Aami!

Derewol aranol ɲol Pol winnani 6e Korintu

Haala Puddirka

Pol lilaado nun winnani 6e Korintu derewol mum aranol ɲol do hakkune duubi 54 e 55, 6aawo de o wadi duubi tati der wanɲarde Efesu, Golle Lilaabe. 20.31. Wakkati mum Korintu laati nun wanɲarde mawne der leydi Akaya. Derewol Golle lilaabe 18.1-18 e batana en no Pol yahiri Korintu e no o tiggiri eklesiya der siire nen.

Be Korintu winnaniino Pol, yami yande dow teegal, e dow yakkugo tew caafiranaadum tooruuje. Pol winnani 6e derewol ɲol do gam o toontoo yande ma66e. Berne makko biisakeno e habaruuji di o nani dow ceenniigu naatuɲu caka 6e Korintu, e jeddi tawaadi hakkune ma66e, e kade tooraaji goddi gonudi caka ma66e. O nani bo haala jeenu kalluɲu tawaɲu caka ma66e, go 6ee jeedi, 6e baaway ko moyyini ka.

Ko jogii Pol dow 6e Korintu woni moyyingo goonki ma66e dow ko yaadataa e ko Alla yidi. Haalaaji di o batani der derewol makko e duudi, amma di fu huune gootum nun di cappii. Kan woni, haala joonne goondindo fottune.

Tokkontirki haalaaji

1. Toonti Pol dow ka o nani 1-6
Haala puddirka 1.1-9
Ceenniigu der eklesiya 1.10-4.21
Toora dow joonne goondinbe 5.1-6.20
2. Toonti dow tooraaji feere feere 7-16
Banugo e joodaago banay 7
Woodugo hoore mum e kirtaari ceniini 8.1-11.1
Jikku kaanuɲu goondindo e woodi der eklesiya 11.2-34
Dokke Ruuhu, e no de gollirte 12-14
Haala pintol 15
Haalaaji cakitiidi e cannooje 16

Sannoore

¹ Min Pol e banniraawo men Sosteni winnani on derewol ɲol. Min Pol noddaado gam laatoo lilaado Yeesu Almasiihu e muunyo Alla.

² Emen canna eklesiya Alla gonuka Korintu. Alla laa6inii on gam on kawtii e Yeesu Almasiihu, onon noddaabe gam laatodon seniibe, noddoobe inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu to gonudon fu. Yeesu on laatii Joomiraawo ma66e, e Joomiraawo meeden.

³ Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Korintu

⁴ Wakkati fu mii yetta Alla gam moodon sabbu moyyere makko ne o holliti on. O hollitii on ne gam on kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁵ Der kawtal e makko, on ke6ii huune fu, ko buri du, der haala, e der annal fu,

⁶ edum hollita no on jabii seedaago amen haala Almasiihu no woodi.

⁷ Kanjum acci on dullay dokkal Alla baa gootal, oon kedorii Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wittaa.

⁸ Kanko semmidinta on faa heennyitirde, gam laatodon 6e walaa gacce der nyalaane wittogyo makko.

⁹ Gam Alla laati nun koolaado, kanko noddudo on kawton e Biyiiko Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden.

Hawre caka goondinbe

¹⁰ Banniraabe, mii eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, batee haala goota, to on ceenniree, gadee hakkillo wooto e miilo wooto.

¹¹ Banniraabe am, mi nani dige e getti wuro Kolowe, kabe tawaade caka moodon.

¹² Ko jidum wi'ugo woni mi nani moy moodon e wi'a min, mo Pol nun, goddo bo e wi'a: «Min, mo Apollos nun,» goddo feere kade e wi'a: «Min, mo Piyer nun,» faa hanne goddo e wi'a: «Min, mo Almasiihu nun.»

¹³ Almasiihu seenu nun na? Pol nun maayi gam mon dow leggal palaanjal na, naa e inne Pol nun gadiradon batisi?

¹⁴ Mi yettii Alla gam mi waday baa gooto moodon batisi, to hinaa Kirispus e Gayus.

¹⁵ Non non, goddo moodon waawataa ko wi'i wadaama batisi e inne am.

¹⁶ Ee, goonja, mi wadii getti wuro Estefanas batisi. Baka don, mi annaa naa mi wadii goddo kade batisi.

¹⁷ Almasiihu du lilay am gam mi wada batisi. Ko o lilanimmi woni, mi waajoo linjiila. To emi waajoo ka bo, mi wadirtaa dum e baawal haala, gam to maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatoo baanji.

Baawde Alla e annal mum

¹⁸ Haala maayde Yeesu dow leggal palaanjal laati nun haanjaare dow gite halkooɓe, amma dow meeden enen hisinaaɓe, ka laati nun baawde Alla.

¹⁹ Edum winnaa der dewtere:
«Mi halkan faamu faamuɓe,
mi jirgitan annal annuɓe»

²⁰ Den, toy wooduɓe faamu woni? Toy moodiɓɓe tawreeta woni? Toy waawuɓe jeddi der jamaanuuru nuu do woni? Alla bane wayliti annal himɓe duuniyaaru nuu wadi njal haanjaare na?

²¹ Himɓe duuniyaaru nuu e faamu mum fu, annitay Alla no o holliti faamu makko. Dum laatake nun gam Alla e yidi hisingo goondinɓe dum fu diga e waaji amen di woɓɓe daari haanjaare.

²² Goonja nun, Yahuduuɓe e yama haaynaareeji, Yunaninkeeɓe bo e darta annal.

²³ Amma enen, habaru tiggol Almasiihu dow leggal palaanjal baajotoden. Yahuduuɓe e daari dum ko ferginta ɓe, Yunaninkeeɓe bo e daari dum haanjaare.

²⁴ Amma ɓe Alla noddi, baa ɓee Yahuduuɓe, dum bo ɓee Yunaninkeeɓe, ɓee anni no Almasiihu laati nun baawde e annal Alla.

²⁵ Gam haanjaare Alla e ɓuri annal neddo, kade bo, tampere Alla e ɓuri semme neddo.

²⁶ Onon banniraaɓe, daaree no Alla noddiri on onon e ko'e moodon, caka moodon, wooduɓe annal dow gite himɓe, dum bo semmenteeɓe, maa bo ɓe lenyi laamiɓe, duudaa.

²⁷ Amma Alla subii kaanjal duuniyaaru gam o sentina wooduɓe annal, o subii tampuɓe gam o sentina wooduɓe semme.

²⁸ O subii ko walaa teddujal e jawniidum, e ko wattiraaka der duuniyaaru nuu, gam o yawna ko teddi,

²⁹ gam to goddo heɓu juraago yeeso Alla.

³⁰ Kanko hawti en e Yeesu Almasiihu, go Yeesu laatani en annal Alla, der makko keɓuden goonjaaku e laabiineego e rindineego diga hakke.

³¹ To non «jurotoodo fu, juro gam kawtal mum e Joomiraawo», hande no winniraa.

2

No Pol waajorii ɓe Korintu

¹ Banniraaɓe, no garunoomi waajaago on haala Alla cuudiika, mi waajoraaki on e annal, dum bo e baawal batu.

² Mi yidayno waajaago on goddum feere to hinaa Yeesu Almasiihu e no o tiggiraa dow leggal palaanjal.

³ Mi wonakeno to moodon e tampere, e kulol, mii diwna puy.

⁴ Haala am e waaji am daraaki dow baawal haala e annal himɓe. Edum darii dow ko Ruuhu Ceniido hollitinta e baawde,

⁵ gam to goondinki moodon daroo dow annal himɓe, amma dow baawde Alla.

⁶ E nun fu, emen baajoo annal luggunjal yeeso ɓe goondinki mum semmidi. Amma annal himɓe duuniyaaru nuu do bane men baajotoo, dum bo annal himɓe halkooɓe wooduɓe baawde.

⁷ Annal Alla kaayniinjal, cuudaniinjal himɓe men baajotoo, njal o siriyani en diga duuniyaaru tagaaka, gam teddujal men.

⁸ Baa gooto der semmenteeɓe duuniyaaru nuu annaano njal, gam to ɓee annunoo njal, ɓe tiggataano Joomiraawo mo teddujal dow palaanjal.

⁹ Amma hande no winnaa:
«Ko itere meeday ko yi'i, noppi bo meeday ko nani,

ko hakkillo goddo yahay dow mum abada, kanjum Alla siriyani yiduɓe dum.»

¹⁰ Amma enen, Alla hollitii en dum diga e Ruuhu mum. Ruuhu on e widitoo huune fu, faa e luggudum Alla.

¹¹ Moy waawata ko anni neddo to hinaa yonki gonuki der joomum? Hande nun Alla bo, walaa annudo mo to hinaa Ruuhu gondo der makko.

¹² Enen kan, ruuhu duuniyaaru bane keɓuden, Ruuhu Alla nun, gam annen ko Alla wadani en e moyyere nun.

¹³ Men batirtaa dum bo e boliide de himɓe duuniyaaru janninta, amma e boliide de Ruuhu janninta. Hande non men paaminirta heɓuɓe Ruuhu, kujje ruuhunkeeje.

¹⁴ Mo hebay Ruuhu Alla waawataa ko jabi kujje Ruuhu, gam de laatani mo nun haanjaare. O waawataa ko anni de, gam e ballal Ruuhu tan de annitirtee.

¹⁵ Goodudo Ruuhu Alla e suttontira huune fu, amma kanko e hoore makko, walaa cuttontiroowo haala makko.

¹⁶ Edum winnaa der Dewtere:
«Moy anni miilooji Joomiraawo?»

Moy tintinta mo gokka?»

Amma enen, Ruuhu Almasiihu na'on der meeden.

3

Gollantooɓe Alla

¹ Banniraaɓe, mi waaway ko baddi on hande heɓuɓe Ruuhu Ceniido, doole mi badda on hande himɓe duuniyaaru, e hande sukahon petton der goondinki Almasiihu.

² Gam majjum baajiimi on hande ya-rooɓe kosam, hinaa nyaamdu tekkunol kokkumi on, gam on potanay ɗol taw. Faa jooni bo, on potanay ɗol,

³ gam jikku duuniyaaru nun jogii on taw. To nawniraagu e kaɓe e woni hakkune moodon, dum hollitintaa no jikku duuniyaaru nun jogii on na? Dum hollitintaa no balli moodon nun jaalii on na?

⁴ To oon ceenniri hakkune moodon faa moy moodon fu e wi'a: «Min mo Pol nun,» oya bo e wi'a: «Min mo Apollos nun,» dum hollataa no onon e ɓe duuniyaaru fu on gootum nun na?

⁵ Moy nun Apollos laatii? Moy nun Pol laatii? Men laati nun gollantooɓe Alla, ɓe diga e muudum goondindon, jaka no Joomiraawo hokkiri moy maɓɓe fu.

⁶ Min, mi aawi, go Apollos misi diyam, amma Alla mawnini.

⁷ Hande non, aawudo e misudo diyam fu laataaki goddum, Alla mawnindo tan laatii goddum.

⁸ Aawudo e misudo diyam fu laati nun gootum, moy maɓɓe fu heban riiba jaka golle mum.

⁹ Gam minon men gollidooɓe e Alla, onon laatii deme makko, e suudu makko maheteenol.

¹⁰ Dow moyyere ne Alla wadanimmi, dadɗumi dadɗa suudu, hande mahoowo annanaado. Jooni goddo feere e maha dow

makka. Amma sey moy fu wadɗa hakkillo dow no mahirta.

¹¹ Gam goddo waawataa ko dadɗi dadɗa gokka to hinaa arana, kanka woni Yeesu Almasiihu.

¹² Woɓɓe e maha dow dadɗa kan e kanjeeri, woɓɓe e cardi, woɓɓe bo e kaaye dime, woɓɓe bo e mahira ledde e fudo e yomme.

¹³ Nyalaane darɗal, Almasiihu sumpitan golle moy fu, gam moy fu yiite foonnan golle mum, gam yiite hollan no golle moy fu wa'i.

¹⁴ Mo golle mum jabay yiite dow dadɗa, joomum heban riiba golle mum.

¹⁵ Amma mo golle mum yiite nyaami, dullan riiba mum, kanko o hisan, amma o nandan hande cuttaado e yiite.

¹⁶ Faa jooni on annitay onon nun laatii suudu Alla na? On anna Ruuhu Alla na'on der moodon na?

¹⁷ To goddo halkii suudu Alla, Alla halkan joomum. Gam suudu Alla laati nun seniinu, onon nun bo laatii suudu makko.

¹⁸ To goddo jammoo hoore mum. Miiludo e moodon e woodi faamu der jaamanuuru nuu do, sey o laato taw kaanjaado, gam o heba faamu goonawu.

¹⁹ Gam annal duuniyaaru nuu laati nun haanjaare yeeso Alla. E winnii der dewtere: «Alla nanjiran annuɓe e dabareeji maɓɓe.»

²⁰ E winnii kade: «Joomiraawo e anni miilooji annuɓe, di laati nun baanji.»

²¹ Gam majjum, to goddo juroro himɓe, gam huune fu onon woodi.

²² Pol e Apollos e Piyer, ko woni der duuniyaaru, yonki e maayde, hanne e jaanjo fu, onon woodi.

²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu bo, Alla woodi dum.

4

Lilaabe Almasiihu

¹ Min Pol e Appolos, daaree men hande gollantooɓe Almasiihu, yowanaaɓe haala Alla cuudiika.

² Ko yidaa yi'ee dow yowaanaaɓe golle woni ɓe gaɗa golle de ɓe jowanaa e hoolaare.

³ Mi faalaaka baa to on kiitake am, dum bo to woɓɓe hiitake am. Min e hoore am bo, mi hiitataako hoore am.

⁴ Baa to berne am gaccaaki am, dum yiday wi'ugo mii poonnitiido. Joomiraawo woni kiitotoodo am.

⁵ Gam majjum, to on kiitee goddo ko wakkati yottoo, kedee faa Joomiraawo wara. Kanko wurtinta ko suudii der niwre, o hollita ko woni der berde himbe. Nyalaane majjum, moy fu heban yettoore kaananne mo to Alla.

⁶ Banniraa6e, haalaaji di batumi dow am e Apollos fu, gam moodon batumi di. Men jidu nun tokkitodon koyde amen, golliron haala bi'uka to neddo yartoo ko winnaa. To on mawnitoree janninoowo oo do, jawodon oo to.

⁷ Den moy burnu maa dow wo66e? Ume goodudaa ko a hokka dum bane? To laatake a hokka dum nun, ume wadi go aa mawnitoo dum hande a hokka dum bane?

⁸ On kaarii ko, on kebii ko jawdi, on pudfii laamaago, men laamodaaki e mon! Kay, emen jidi laamodon, gam men laamodoo e moodon minon bo!

⁹ Gam edum nandi hande minon lilaabe, Alla laatinii men sakitiibe. O nandinii men hande hiitaa6e waree, ko duuniyaaru e malaykaa6e e himbe e daara men.

¹⁰ Minon men kaanjaama gam Almasiihu, amma onon oon goodi annal gam kawtal mon e Almasiihu. Minon men galaa semme, amma onon oon cemmidi. On teddinaa6e, amma minon men jawaabe.

¹¹ Faa e jooni, minon men dafaa6e e dondaabe, funtu men goni, emen piyee, emen jiiloo toy fu.

¹² Emen golloo e ko'e amen hande maayoo6e gam nyaannugo ko'e amen. To men jennaama, men barkidina, emen tooree emen munyi,

¹³ to men batanaama kalluka, men toonto geeta. Men laatake buuri duuniyaaru, e tuuni ni himbe fu woppata.

¹⁴ Mi winnanay on gam mi sentina on, amma gam mi waggina on, hande sukaa6e am yidaa6e.

¹⁵ E nun fu, baa to oon goodi ekkitinoo6e ujune sappo der goondinki mon Almasiihu, on goodaa baabiraa6e duu66e kan. Gam der kawtal moodon e Almasiihu, min on laatii baaba moodon diga e waaji linji-ila.

¹⁶ Gam majjum mii eela on, yemminee am.

¹⁷ Kan wadi lilumi Timote biyam jidaado to moodon, koolaado der kawtal mum e Joomiraawo. O siwtoran on no tokkirmi Almasiihu, e ko baajotoomi nokku fu der eklesiyaaaji.

¹⁸ E woodi mawnitiibe caka moodon, 6ee miiji mi warataa kade to moodon.

¹⁹ Amma 6ooyataa ko mi wara to moodon, to Joomiraawo e yidi. To mi warii, mi yidaa nanugo haala mawnitiibe 6en tan, amma baawde mabbe.

²⁰ Gam Laamaare Alla, hollitintaako e haala tan, amma e baawde.

²¹ Ume burudon yidugo? Mi warida to moodon e sawru na? Naa e yidde e diggere?

5

Ko sentinii caka goondinbe Korintu

¹ Men nanii huune centiniidum wadii caka moodon. Iri majjum meeday ko wadii baa caka heeferbe. Men nanii gooto moodon e yidi debbo baaba mum!

² Go oon juroro dum! Ko haanuno berde moodon biisoo, burtinon gadudo iri baadi bonni nii caka moodon.

³ Min, mii woddodii on e 6annu, amma miilooji am e wondi e mon. Mi hitake gadudo baadi ni hande mi na'on to moodon.

⁴ De kawritidon fu, hakkillo am e wondi e moodon, gadee dum do e baawde Joomiraawo meeden Yeesu:

⁵ gattee neddo on der juude Seydan, gam suunooji 6annu makko halka, amma yonki makko hisa der nyalaane garki Joomiraawo.

⁶ E gooja, on goodaa laawol juraago! On annaa no yuufinirdum sedda yuufinan conni peen laawaani fu na?

⁷ Laa6inee ko'e moodon, ikkinee yuufinirdum kiiddum hakkune moodon, heba laaton conni laawaani keyri, on galaa yuufinirdum. Oon laabi ko, gam Almasiihu jawgiiri Paska meeden hiisaama.

⁸ Gam majjum, en nyaamee juulde Paska hinaa e yuufinirdum kiiddum dum hallande e ganyaani. Amma nyaamen de e conni peen ni walaa yuufinirdum, laatiini alaama laabal e gooja.

⁹ Mi wannaniino on der derewol am bi'umi, to on kawtee e wadoobe jeenu.

¹⁰ Himbe duuniyaaru jeenoobe bane batananmi, to dum bo suunaabe, maa bo wuybe, to dum bo safoobe tooruje, gam to kambe nun batananmi, doole sey burtodon duuniyaaru.

¹¹ Ko binnumi woni, to on kawtee e goddo noddeteedo goondindo, go emo laatii jeenoowo, to dum cuunaado, maa bo caafoowo tooruje, maa bo nyo'owo himbe, dum bo jaroowo bagi, to dum bo gujjo, baa nyaamde to on kawtee e iri makko.

¹² Ume faalii am e hiitaago himbe be goondinay? Onon yowanaa hiitaago wonbe caka moodon.

¹³ Himbe be goondinay, Alla nun hiitoo dum. Gam e winnaa: «Burtinee neddo kalludo caka moodon.»

6

Gaccontirgo hakkune goondinbe

¹ To goddo mon e woodi haala gom e banniraawo mum, o suusan o yaara ka to hiitotoobe be duuniyaaru, be goondinay, o acca himbe Alla na?

² E goonja on annaa no seniiibe nun hiitoytoo himbe duuniyaaru na? Den, to onon nun hiitoyto himbe duuniyaaru, noy tampirdon ko hiiti haalaaji petti?

³ On annaa enen nun hiitoyto malaykaaabe na? Gam ume tampeten ko hiiti haalaaji goonki ki jooni?

⁴ Den, to haala gom wadii caka moodon, himbe be eklesiya daaray goddum cuboton be kiitoo ka!

⁵ Mii bata ka gam centon! E goonja on goodaa mo hakkillo baa gooto caka moodon, baawoowo ko hiiti haala caka banniraabe na?

⁶ Goondindo e yaara goondindo bannu kiita to be goondinay!

⁷ Maa to oon gaccontira, edum hollita no on tampii. Ume wadi on jabataa gadanedon ko woodaa? Ume wadi on munyantaa nyaameego amaana?

⁸ Amma onon, oon parkana woobe, oon nyaama be amaana, banniraabe moodon bo gadanton dum.

⁹ On annaa be fonnitaaki naatataa der Laamaare Alla na? To on jamme ko'e

moodon: Sobube, e safoobe tooruje e jeenoobe e luudiiibe,

¹⁰ e wuybe e suunaabe e yaroobe bagi, e nyo'ooobe, e pasotoobe, be fu be naatataa Laamaare Alla.

¹¹ Woobe moodon laatakeno hande non, amma jooni on lootaama, cenadon, on laatinaama fonnitiibe e baawde inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e Ruuhu Alla meeden.

Teddiniree Alla balli moodon

¹² Oon bi'a, oon goodi laawol wadugo huune fu. Goonja nun, amma huune fu bane nafata on. Mii woodi laawol wadugo huune fu, amma mi nootataako mi laatoo jeyaado majjum.

¹³ Oon bi'a, nyaamdu wadaaka maa gam reedu, reedu bo gam nyaamdu. Goonja nun, amma Alla halkan dum dum fu didum. Bannu bii aadama tagaaka gam wadugo jeenu, nol laatani nun Joomiraawo, Joomiraawo bo gam maggol.

¹⁴ Hande nun, Alla pintindo Joomiraawo meeden e maayde, fintinan en enen bo e baawde mum.

¹⁵ E goonja, on annaa balli moodon laati nun jokkulal gootal der bannu Almasiihu na? Den, e haani mi etta jokkulal Almasiihu mi laatina jokkulal jeenoowo na? Wadataako!

¹⁶ E goonja on annaa kawtudo e debbo jeenoowo fu, laatake bannu gootol e makko na? E winnaa: «Be fu dido, be laatoto bannu gootol.»

¹⁷ Amma kawtudo e Joomiraawo laatoto ruuhu gootu e makko.

¹⁸ Boddodee haala jeenu fu. Hakke de neddo wadata fu, meemataa bannu mum, amma gadudo jeenu, wadii hakke der bannu mum.

¹⁹ On annaa balli moodon laati nun suudu Ruuhu Ceniido gondo der moodon, mo Alla hokki on na? On jeyaa ko'e moodon,

²⁰ gam Alla soodirii on e huune teddudum. Gam majjum, teddinee mo e balli moodon.

7

Toontiyande dow teegal

¹ Jooni kan mii yidi toontaago on yande de binnandon am. E goonja, e dum woodi to gorko meemay debbo.

² Amma, gam to on gonee der jeenu, e haani gorko fu e woodi debbo mum, debbo moy fu bo, e woodi gorko mum.

³ Gorko huntana debbo haaje mum, debbo bo hande nun.

⁴ Debbo jeyaa ɓannu mum, gorum jey ɗol. Gorko bo hande non, jeyaa ɓannu mum, debbo mum jey ɗol.

⁵ To on calontiree dow kawtal ɓalli moodon, sey to on nannantiri dow majjum der wakkati sedda gam du'aago. Baawo majjum, kawtee kade gam to Seydan jarboo on dow tampere jogaago ko'e mon.

⁶ Ka batumi on do, doole bane, saawari nun.

⁷ Mii yidi himbe fu laato hande am, amma moy fu bane Alla hokki dum. Moy fu e dokkal muudum non, oo do hande nii, oya bo hande nun.

⁸ Mii yidi wi'ugo ɓe ɓanay e ɓe ɓanjaaka, e gowniibe, edum woodi ɓe joodoo hande am.

⁹ Amma to ɓe baawataa ko jogii ko'e mabbe, ɓe ɓanontira. ɓanontirgo e ɓuri wonaago der suunooji.

¹⁰ ɓanontirbe, mii hokka ɓe dooka, to am bane ka yiwi, amma to Joomiraawo: debbo haanay saloo gorum.

¹¹ To o salake bo, sey o joodoo nun nun, maa bo o naara e goriiko. Nunnun gorko bo, haanay seera debbo mum.

¹² Amma dow horiibe, min nun batata kaa do, Joomiraawo bane. To goondindo e woodi debbo mo goondinay, go debbo on nootii wondugo e makko, to o seeru mo.

¹³ Non non nun bo, to debbo goondindo e woodi gorko mo goondinay, to gorko on nootake wondugo e makko, to o saloo mo.

¹⁴ Gam gorko mo goondinay senaama gam debbo mum, nun bo debbo mo goondinay senaama gam gorko mum. To hinaa nun, ɓiɓbe mabbe laatataako seniibe, nani bo ɓee ceniiɓe.

¹⁵ Amma mo goondinay, to e yidi seerugo goondindo, o seera. Den fu goondindo, debbo, to dum bo gorko, doolaaka joodoo der teegal mum, Alla noddu en nun gam gonoden der jam.

¹⁶ Debbo, aa anni naa a hisinan gorko maa na, nun bo gorko, aa anni naa a hisinan debbo maa na?

Moy fu wonoo hande no Joomiraawo noddiri dum

¹⁷ To non, moy fu wonoo hande no Joomiraawo hokkiri dum, moy fu wonoo der goonki ki wonuno go Alla nodda dum. Kanjum umuranmi der eklesiyaaaji fu.

¹⁸ Juulniido go Alla noddi dum, wonoroo nun nun, mo juulnaakino bo go Alla noddi dum, wonoroo nun nun.

¹⁹ Juulnaago e dullere juulnaago fu, laataaki goddum, sey tokkugo umurooje Alla.

²⁰ Moy fu wonoro hande no laatinoo go Alla nodda dum.

²¹ To jeyaado nun laatinodaa go Alla noddu maa, taa accu dum ɓillee. Amma to a hebii laawol no dimdirtaa, taa yeeba dum.

²² Gam jeyaado mo Joomiraawo noddi, laatake dimo gam Joomiraawo. Dimo mo Alla noddi bo, laatake jeyaado Almasiihu.

²³ On coodiraama e huune ko teddi. Gam majjum, to on laatinee ko'e mon jeyaaɓe himbe.

²⁴ Banniraaɓe, moy fu wonoro yeeso Alla, hande no laatinoo go o noddee.

ɓanugo dum bo joodaago nun nun

²⁵ Dow himbe ɓe meeday ɓanugo, dum bo ɓaneego, mi woodaa umuroore gom yiwne to Joomiraawo, amma mi batan ko miilumi, min mo Joomiraawo yurmii, wadimmi koolaado.

²⁶ Mii miila to neddo wonake non, dum buran woodugo, sabbu tooraaji di jooni.

²⁷ ɓanudo, to seeru, mo ɓanay bo to daartu ɓanugo.

²⁸ Amma ɓanudo waday gacce, gatol bo to ɓanjaama, waday gacce. Amma annee no ɓanjuɓe e woodi ɓillaaje der goonki mum. Kanji bo woni mi yidanaa on.

²⁹ Banniraaɓe, ko jidum batugo on nani: Wakkati juutaa, gam majjum, ɓanjuɓe laato hande ɓe ɓanay,

³⁰ wulloobe laato hande ɓe bullataa, seyotoobe wada hande ɓe ceyataako, soodoobe bo wada hande ɓe goodaa goddum,

³¹ seyortooɓe jawdi duuniyaaru, wonoo hande ɓe ceyataako, gam duuniyaaru nuu do faanake heennyugo.

³² Ko jidumi woni, burtodon e sugullaaji. Mo banay e hiinnitano golle Joomiraawo, ko fottanta Joomiraawo tan o dartata.

³³ Amma banudo, hakkillo mum, to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata debbo makko o dartata,

³⁴ hakkillo joomum seennake. Hande non bo, mo banaaka, hakkillo mum to kujje Joomiraawo wonoto, gam bannu e yonki makko fu laatoo ko senaa. Amma banudo, hakkillo mum to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata goriiko o dartata.

³⁵ Mi batay ka, gam mi fergina on, amma gam wallugo on batanmi ka. Mii yidi gonodon der goonki kaanuki, tokkodon bo Joomiraawo e berde goote.

³⁶ To goddo e woodi dabberere mum, go o yidaa sentingo mo diga o banay mo, o wada ko o yidi. O bana mo, o farkay to o banji mo.

³⁷ Amma to gorko wadi niiya der berne mum, hinaa e doole, laatoo bo o waawan ko jogii hoore makko, o banay, o wadii ko woodi.

³⁸ Banudo dabberere mum wadii ko woodi, amma mo banay mo, wadii ko buri woodugo.

³⁹ Debbo banaado laati nun kabbaado to goriiko e wuuri. Amma to goriiko wuuraa, o rindii, o waawan ko etti mo o yidi fu, amma tawee der laawol Joomiraawo nun.

⁴⁰ Dow miilo am, to debbo joodake banaaka, o buran hebugo seyo. Miilooji am nun batanmi don, mii miila bo mii woodi Ruuhu Alla.

8

Toonti yande dow tew caafiranaadam tooruuje

¹ Jooni faa mi toontoo yande moodon dow tew caafiranaadam tooruuje. Goonja nun, en fu, een goodi annal. Annal e wadda manju hoore, amma yidde woni ko yaarata eklesiya yeeso.

² Neddo miijudo e anni, joomum annaa taw no haani anniree.

³ Amma neddo fu jidudo Alla, Alla e anni dum.

⁴ Dow yakkugo tew caafiranaadam tooruuje, een anni tooruure laataaki goddum der duuniyaaru, Alla gooto tan woni.

⁵ Himbe e saafa tooruuje de dow e de ley. E goonja, saafeteebe duubbe e wi'eteebe joomiraabe duubbe na'on.

⁶ Amma e nun fu, enen kan, Alla gooto tan woni, Baaba tagudo huune fu, mo gam mum buuruden. Kade bo Joomiraawo gooto tan woni, Yeesu Almasiihu mo huune fu laatorii e mum, e mo gam mum kebuden yonki.

⁷ Amma himbe fu bane anni goonja kaa don. Wobbe woowunooobe tooruuje, e yakka tew caafiranaadam tooruuje, go miilooji berde maabe tampudi e hiitoo be.

⁸ Nyaamdu beydantaa en goddum to Alla. To en nyaamii, dum nafataa en goddum, to en nyaamay bo, dum buytataa en goddum.

⁹ Amma kakkilee to dimaaku moodon doyya be goondinki mum semmidaa.

¹⁰ An goodudo annal, to goddo yi'ii maa aa nyaama to tooruure saafetee, hakkillo makko tampono hokkan mo o nyaama kanko bo. Den fu, der cuudiidum berne makko, nafa caafiranaaka tooruure bane o nyaami na?

¹¹ Den banniraawo tampudo halkan gam annal maa, kanko mo Almasiihu maayi gam muudum halka gam annal maa.

¹² To oon gada hakke dow banniraabe moodon be goondinki mum semmiday hande nun, oon nawna miilooji berde maabe, hakke nun gadoton don dow Almasiihu.

¹³ Gam majjum to nyaamdu nun doyyata banniraawo am, mi yakkataa kade tew abada, gam to mi doyyu mo.

9

Ko haanani lilaado

¹ Mi jeyaa hoore am na? Mi laataaki lilaado na? Mi yi'ay Joomiraawo meeden Yeesu na? Diga golle de gollaniimi Joomiraawo bane goondinirdon na?

² Baa to wobbe daaray am hande lilaado, to moodon kan, mi lilaado nun, gam onon laati ko hollitinta no Joomiraawo nun lilimmi.

³ Daa ko bi'anmi yidube gaccaago am:

⁴ Men kaanaa nyaamugo e yarugo der golle amen na?

⁵ Men kaanaa woositaago e rewbe goondinbe hande no lilaabe wobbe, e miiraaabe Joomiraawo, e Kefas wadata na?

⁶ Min e Barnabbas tan nun haani golloo gam nyaannugo ko'e amen na?

⁷ Soogeeru nuye habata konu e nyaanna hoore mum bo? Demoowo moy woni mo nyaamataa biibe gesa mum? Moy woni duroowo mo yarataa kosam darne mum?

⁸ Ka batanmi do, dow miilooji himbe bane dum yiwi, tawreeta bo batii dum.

⁹ E winnaa der tawreeta: «Taa haabu hunnuko gaari gollotooni der nafa.» Ga'i demooji nun Alla batani ka na?

¹⁰ E goonja enen bane batanaa ka na? Enen nun batanaa haala ka, gam demoowo e duggoowo fu wada golle muudum e miiliri hebugo gedu mum.

¹¹ Men aawii der moodon kujje ruuhunkeeje. To men duggii jawdi ni goodudon, ko mawni nun na?

¹² To wobbe e woodi laawol dow moodon, minon, men buraa be woodugo nol na?

Amma minon, men nafitoraaki baawde amen. Men munyanii huune fu gam to men paddoo linjiila Almasiihu yahugo yeeso.

¹³ E goonja, on annaa gollotoobe der suudu Alla e heba nyaamdu mum der ko saketee na? On annaa bo no gollotoobe der wuudirde sadakaaji, der don nun hebata gedu mum na?

¹⁴ Hande non bo, Joomiraawo batii waa-jotoobe linjiila, heba nyaamdu mum diga waaji linjiila.

¹⁵ Amma min, mi nafitoraaki kujje dee fu, to mi winnii ka bo, gam mi heba de bane. Gomma mi maaya, mi nootataako goddo hadanmi juraago dow majjum.

¹⁶ Gam waajaago linjiila laatanaaki am juro, doole nun mi waajoo ka. Bone woodanimmi to mi waajaaki ka!

¹⁷ To e anniya berne am nun gadiranmi golle den, mi heban riiba am. Amma min bane subi, mi yowana de nun.

¹⁸ Den fu, ume woni riiba am? Riiba am woni waajaago linjiila hinaa gam joddi. Mi dartay nafitoraago ko haani mi heba gam gollal nal.

¹⁹ Mii dimo dow himbe fu, amma mi laatinii hoore am jaggantoodo himbe fu, gam mi hebana Almasiihu duube maabe.

²⁰ To mi na'on caka Yahuduu6e, mi wada hoore am hande Yahuduujo, gam mi heba be. To mi yahii to tokku6e tawreeta, mii wada hoore am hande tokkudo tawreeta, gam mi heba be, baa to mi tokkay tawreeta.

²¹ Hande nun bo to mi yahii to be annaa tawreeta, mii wada hoore am hande mo annaa tawreeta, gam mi heba be, dum yiday wi'ugo mi tokkay tawreeta Alla, gam der umuroore Almasiihu gonumi.

²² To mi yahii to goondinbe tampu6e, mii wada hoore am hande tampudo, gam mi heba be. Walaa fu no mi latinay hoore am dow himbe fu gam mi hisinira wobbe maabe, baa no wadi fu.

²³ Dum fu, mi wadii dum gam linjiila, gam mi heba gedu am der barke makka.

²⁴ E goonja, on annaa himbe fu nun doggata der jayri, to wadoobe dadontiro doggata na? Amma e non fu, gooto maabe tan nun hebata ko resaa on. Gam majjum, doggee gam kebal.

²⁵ Jiddo dadugo der doggudu fu, sey elta bannu mum der huune fu. Kambe, bee gada dum gam hebugo kebal meetalol dayloowol, amma enen, een tammi hebugo meetalol nol daylataa.

²⁶ Gam majjum to emi dogga, gam baanji bane dogganmi, to emi lukka bo, dow hennu bane lukkanmi.

²⁷ Amma mii gollina bannu am e naawdum faa mi jaaloo nol, gam mii hula mi dulla hebugo yetteego baawo baajiimi wobbe linjiila.

10

To on caafee tooruuje

¹ Banniraa6e, mii yidi paamon dum do: baawo no kaakiraa6e meeden wurtii Misira, der wakkati Muusa, be fu be gonake ley duulere ardanii ne be, be fu bo, be jolii maayo.

² Be fu be gadanaama batisi der duulere e der maayo sabbu kawtal maabe e Muusa.

³ Kade bo, be fu be nyaamii nyaamdu ruuhunkewol gootol,

⁴ be fu be jarii jaram ruuhunkejam gootam, burtiidam e tepaare ruuhunkeere,

jaadannoore e ma66e. Tapaare nen woni Almasiihu.

⁵ Amma e non fu, duu66e ma66e, Alla yerdaaki dum. Be baraama der ladde.

⁶ Huune dum fu, laatanake en misaalu gam to en tokkee jidaadi yonki meeden, hande no ma66e.

⁷ To on laatee saafu66e tooruje hande no wo66e ma66e wadi, hande no winnaa: «Him6e joodii nyaami yari, den 6e ummii gam 6e pija fijo jaayno.»

⁸ To on naatee jeenu hande no wo66e ma66e wadi. Faa him6e ujune laso e tato maayi nyalaane woore.

⁹ To on jarbee Joomiraawo hande no wo66e ma66e wadi, ko bolle halki 6e.

¹⁰ To on dumbitee hande no wo66e ma66e wadi, go malaykaajo maayde halki 6e.

¹¹ Huune dum fu, tawii 6e gam keben misaalu. Dum winnaama bo gam keben hakkillo, enen wonu6e der wakatiiji cakitiidi.

¹² Gam majjum, miiludo e darii fu, wada hakkillo to yanu.

¹³ Jarbeeji walaa di kebudon, di wo66e hebayno. Alla e laatii koolaado, o accataa jarbedon bura semme mon. To di garii bo, o hokkan on laawol no munyirton, e no burtortodon e majji.

¹⁴ Gam majjum, banniraabe am yidaabe, boddodee caafol tooruje.

¹⁵ Mii badda on hande woodu6e hakkillo, onon e ko'e moodon biditee ko batumi.

¹⁶ Jarirgel hiraane seniine nel jetteten Alla gam mum, nel hollitintaa en kawtii e yiyam Almasiihu na? Peen ceenneten een nyaama, na hollitintaa en kawtii e bannu Almasiihu na?

¹⁷ Peen nan laati nun goota, nun enen bo, no duudirten fu, en laati nun bannu gooton, gam en fu, een keba gedu meeden e peen goota nan.

¹⁸ Daaree Isira'iilaabe: him6e ma66e nyaamo66e sadakaaji cakkanaadi Alla, 6e goodaa kawtal e Alla cakkanteedo sadakaaji din na?

¹⁹ Ko jidum wi'ugo woni: Tooruure e tew ko ne saafiranaa e laatii goddum? Aawo!

²⁰ Amma, ko heefer6e saafirta, ginnaaji 6e caafanta dum, Alla bane. Nani bo mi yidaa oon goodi kawtal e ginnaaji.

²¹ On baawataa ko yariri jarirgel Joomiraawo, jariron bo nel ginnaaji, on baawataa ko nyaamidi e Joomiraawo, nyaamidon e ginnaaji bo.

²² Naa en jidu nun ummingo nawniraagu Joomiraawo? Een buri mo semme na?

Teddinee Alla der huune fu

²³ Goonja nun: «Huune fu e dagii». Amma huune fu bane nafata. «Huune fu e dagii,» amma huune fu bane jaarata eklesiya yeeso.

²⁴ To goddo moodon daartu ko nafata dum kan tan, amma ko nafata wo66e bo.

²⁵ Ko sippetee der luumo fu, on baawan ko nyaami dum, to on daatee annugo to dum yiwi, gam berde mon e gacoo on.

²⁶ Gam: «Leydi e ko woni e mayri fu, Joomiraawo jey.»

²⁷ To mo goondinay noddinii on nyaamde, go nootidon noddoore makko, nyaamee ko o resani on fu e jam, to on biditee dum gam berde moodon e gacoo on.

²⁸ Amma to goddo wi'ii on: «Tew dum do caafiranaadum tooruure nun,» den kan, to on nyaamee gam sabbu ceedindo on, e gam sabbu cuudiidum berne.

²⁹ Mi batantaa do miilooji berde mon, amma di oya. E goonja, gam ume miilooji berne goddo hiitotoo dimaaku am?

³⁰ To mi yettii Alla dow nyaamdu am, gam ume gacceteemi dow nyaamdu nu jettumi Alla gam mum?

³¹ Gam majjum, on nyaaman nun, on jaran nun, ko gadoton fu de, gadee dum gam teddinon Alla.

³² To on laatane Yahudu66e e Yunaninke66e e eklesiya Alla fergere.

³³ Laatee hande am, gam dow huune fu, mii darta fottango him6e fu, mi dartataa ko nafatammi min tan, ko nafata him6e fu dardanmi, gam 6e kisa.

11

¹ Yemminee am hande no min e hoore am yemminiranmi Almasiihu.

Ekkkitinol dow filaago

² Mii yetta on gam oon ciwtorammi wakkati fu, e kade bo gam oon joggii ekkitinooje hande no ekkitinirmi on.

³ Mii yidi bo paamon no Almasiihu nun woni hooreejo dow gorko fu, gorko bo woni hooreejo dow debbo, Alla bo woni hooreejo Almasiihu.

⁴ To gorko e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go e suddii hoore mum, o teddinay hooreejo makko.

⁵ Amma to debbo kan e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go fiilaaki, o teddinay hooreejo makko, oo nandi e pemmiido laaḅune.

⁶ Gam to debbo fiilaaki, sey o hesa gaasa makko. Amma to hesugo gaasa, dum bo femmugo ka e sentinoo mo, den fu, o fiiloo.

⁷ Gorko haanay sudda hoore mum gam o laati nun nandi Alla e tedduḅal mum. Amma debbo, laati nun tedduḅal gorko.

⁸ Gam gorko bane yiwi e debbo, debbo nun yiwi e gorko,

⁹ gorko bane tagaa gam debbo, debbo nun tagaa gam gorko.

¹⁰ Gam daliila malaykaaḅe, debbo fiiloo gam hollita baawde mum.

¹¹ Hande no Joomiraawo resiri, debbo wonataako to gorko walaa, gorko bo wonataako to debbo walaa.

¹² Gam hande no debbo yiwiri e gorko, non non nun gorko bo rimiraa e debbo. Amma dum fu, to Alla dum yiwi.

¹³ Miilee onon e ko'e moodon: E woodi debbo e du'oo, o fiilaaki na?

¹⁴ Tawaanḅal hollataa to gorko yoofitii gaasa mum, femmay ka, edum sentinii na?

¹⁵ Amma to debbo, tedduḅal muudum nun, gam o hokkaama gaasa juutuka hande fiilaanu.

¹⁶ Jiddo yeddugo ka fu, baa minon, baa eklesiya Alla, en goodaa tawaanḅal ḅal don.

Hiraane Joomiraawo seniine

¹⁷ Woodi ko jidum batugo on kade dow haala no kawritirton. Dow majjum mi waawataa ko mani on, gam no kawritirton laataaki gam jaarugo on yeeso, amma gam wittingo on ḅaawo.

¹⁸ Taw, mi nanii to on kawtii, hunnuko wooto walaa hakkune mon, mi hoolake bo haala kan gokka mum, goonḅa nun.

¹⁹ Haani du ceenniigu laatoo caka moodon, gam heba goonḅaḅe wurtoo e moodon.

²⁰ To on kawritii, hiraane Joomiraawo bane nyaamoton.

²¹ Gam to on kawritii oon nyaama, moy moodon fu, e yawdanoo nyaamugo nafa mum, den tawaa wobbe e rafaa, wobbe bo bagi e doyyi dum.

²² E goonḅa on goodaa cuudi to haani nyaamon, jaron na? Naa on jawu nun eklesiya Alla? On jidu nun sentingo talakaaḅe na? Ume bi'anmi on? Mi yetta on na? Mi waawataa ko yetti on dow majjum.

²³ Min, diga Joomiraawo nun keḅumi ko jottimmi on: Jemmaare ne der muudum Joomiraawo meeden Yeesu jammaa, o etti peen,

²⁴ o yetti Alla, o ḅappiti ḅa, o wi'i: Dum do woni ḅannu am kokkaanḅal gam moodon. Gadee dum, oon ciwtorirammi.

²⁵ No ḅe keennyi, o etti jarirgel innabojam, o wi'i: Jarirgel ḅel woni alkawal kesal tabbitiniraanḅal e yiyam am. De jaroton dam fu, jaree dam, oon ciwtorirammi.

²⁶ De nyaamoton peen oon jara der jarirgel ḅel fu, oon baajoo wa don haala maayde Joomiraawo faa de o wittoy.

²⁷ Gam majjum, neddo fu yakkudo peen, yariri jarirgel Joomiraawo hande no haaniray, wadii hakke dow ḅannu Joomiraawo e yiyam mum.

²⁸ Gam majjum, moy fu widitoo hoore mum go yakka peen, yara bo der jarirgel ḅel.

²⁹ Gam neddo yakkudo peen, yari der jarirgel ḅel, go suttontiray ko woni ḅannu Joomiraawo, o foodanan hoore makko kiita diga nyaamde e jarde makko.

³⁰ Gam majjum wadi ko duubbe moodon laatii nyawbe e moofidinbe, duubbe bo maayi.

³¹ To en biditake ko'e meeden, en kitataake.

³² Amma Joomiraawo e hiitoo en gam o elta en, wara doyyideden kiita e himbe duuniyaaru.

³³ To non, banniraaḅe am, to on kawritii gam nyaamon hiraane Joomiraawo, kedontiree.

³⁴ To woodi e moodon mo rafo wadata, joomum nyaama diga wuro mum, gam to kawtal moodon waddana on kiita. Dow ko horii fu, to mi warii, mi laabinanan on dum.

12

Dokke Ruuhu Ceniido

¹ Banniraaɓe, dow haala dokke Ruuhu Ceniido hokkata, mi yidaa dullon annal dow mum.

² Ciwtoree, den ko on goondinayno, on poodeno far to tooruuje muume.

³ Gam majjum wadi ko mii yidi paamon dum do. Walaa bi'owo Yeesu laati nun naalaado to Ruuhu Alla o batirta ka, kade bo walaa bi'owo Yeesu laati nun Joomiraawo to joomum woodaa Ruuhu Ceniido.

⁴ Dokke Ruuhu Ceniido feere feereeje nun woni, amma Ruuhu on gooto nun.

⁵ Golle feere feereeje nun woni, amma Joomiraawo majje laati nun gooto.

⁶ Baawal golle feere feereeje nun woni, amma Alla gooto on wadata huune fu der moy fu.

⁷ Moy fu heɓii kokkal kollitoowal baawde Ruuhu, nafoowal himɓe fu.

⁸ Ruuhu hokkata oo do dokkal batugo e hakkillo, o hokka oo to dokkal batugo e annal. Ruuhu gooto on wadata dum.

⁹ Kanko on hokkata oo do goondinki, oo to nyawtugo nyawɓe,

¹⁰ o hokka oo do baawde wadugo haaynaareeji, oo to baawde wadugo annabaaku, oo do baawde annitingo ko warata diga Ruuhu, oo to baawde batugo e delle Ruuhu, goddo bo o hokka dum baawde nantingo delle den.

¹¹ Ruuhu gooto on tan wadata dum don fu, o seennirana moy fu dokkal hande no o yidiri.

Jokkule duudde der bannu gootol

¹² Hande no bannu laatorii gootol baa no jokkule duudde ɗol woodi, nun bo, jokkule duudde laatorii bannu gootol. Non Almasiihu bo wa'i.

¹³ Gam en fu, en keɓii batisi diga e Ruuhu gooto gam laatoden bannu gootol, Yahuduuɓe e Yunaninkeeɓe, maccuɓe e rimɓe, en fu en jarinaama Ruuhu gooto on.

¹⁴ Bannu neddo laataaki jokkulal gootal, amma jokkule duudde.

¹⁵ To koyɗal wi'i: «No mi junɗo bane, mi jeyaaka e bannu,» e nun fu ɗal jeyaaka e bannu na?

¹⁶ Naa to nowru wi'i: «No mi laataaki itere, mi jeyaaka e bannu,» dum hadan ne jeyeego e bannu na?

¹⁷ To jokkule bannu fu laatake gite, noy neddo nanirta? Naa to de fu de laatake nowru, noy neddo luuttirta?

¹⁸ Amma, Alla resii jokkulal baɗale fu der bannu, hande no o yidiri.

¹⁹ To jokkule fu laatakeno gootal, noy bannu laatotonoo?

²⁰ E goonɗa, jokkule e duudi, amma de fu, de laati nun bannu gootol.

²¹ Itere waawataa ko wi'i junɗo: «Mi woodaa haaje maa». Hoore bo waawataa ko wi'i koyde: «Mi woodaa haaje moodon».

²² Amma, jokkule bannu daaraade e ɓuri tampugo, kanje bo dee nafa.

²³ Jokkule de daareten walaa tedduɗal, kanje ɓuruden teddingo. Jokkule de centirten bo kanje ɓuruden hakkilango.

²⁴ Jokkule meeden godde en kaajaaka hakkilango dum. Alla hawtii jokkule fu, hokki ɓurude faandugo, tedduɗal,

²⁵ gam to ceennirgu wadu der bannu, o acci jokkule fu e wallontira hakkune mum.

²⁶ To jokkulal gootal e naawee, de fu de nana naawdum e maggal. To jokkulal gootal teddinaama, de fu de maata welwelo e maggal.

²⁷ Onon, on laati nun bannu Almasiihu, moy moodon fu laati nun jokkulal bannu makko.

²⁸ Hande nun Alla resiri himɓe der eklesiya mum. Aran, lilaabe, didawre annabiibe, tatawre janjinoobe, baawo majjum wadoobe haaynaareeji, e nyawtoobe nyawɓe, e faabotoobe, e ardiibe, e batoobe delle Ruuhu.

²⁹ Himɓe ben fu laati nun lilaabe na? Naa ɓe fu ɓee annabiibe nun? Naa ɓe fu ɓee janjinoobe nun? Himɓe fu nun wadata haaynaareeji na?

³⁰ Himɓe fu bane hokkaa baawde nyawtugo nyawɓe, ɓe fu bane hokkaa baawde batugo e delle Ruuhu, ɓe fu bane bo hokkaa baawde nantingo delle den.

³¹ To non, tinnee daartee dokke burufe nafugo. Jooni mi hollan on laawol burjol woodugo.

13

Yidde

¹ Baa to mii waawi batugo delle himbe e delle malaykaa6e fu, to mi walaa yidde, mi laati nun hande lenjuru piyeteenu, dum bo hande rimmo baggu.

² To Alla hokkii am dokkal wadugo annabaaku, to mi hebii annal dow siiriiji e dow huune fu, dum bo to mii woodi goondinki faa mi sottina baalle, amma mi woodaa yidde, mi laataaki godfum.

³ Baa to mi hokkii jawdi am fu talakaa6e, mi sakka bannu am bo wuudee yiite, to mi woodaa yidde, dum nafataa am.

⁴ Goodudo yidde e woodi munyal, nee hebbi neddaaku. Yidde walaa nawniraagu, ne jurataako, ne woodaa manju hoore.

⁵ Goodudo yidde wadataa ko sentinii, o dartataa ko nafata mo tan, o monnortaako goddo, o jogataako hallande.

⁶ Goodudo yidde seyortaako ko halli, amma e seyoroogoona.

⁷ Oo yaafoo huune fu, oo hoolo huune fu, oo hedoo Alla der ko waroyta, oo munyana huune fu.

⁸ Yidde heennyataa faa abada. Annabaaku heennyan, batugo e delle feere feereeje heennyan, annal bo heennyan.

⁹ Annal meeden laa6idaa, annabaaku meeden bo laa6idaa.

¹⁰ Amma to huune fu laa6inaama, ko laa6aa fu majjitan.

¹¹ No latinoomi suka, mi batii hande suka, mi miijono hande suka, jiide am bo hande jiide suka. Amma no mawnumi, mi accii golle sukaaku.

¹² Jooni en ji'ataa taw huune fu e laa6al, dum nandi hande daanorgal ni66unjal nun daanortoden. Amma wakkati waraan, en ji'an e gite meeden deydey. Jooni taw annal am laa6ay, amma wakkati waraan de annanmi faa laa6a, hande no Alla annirimmi.

¹³ Den, huune tati woni ko tabitii, goondingo, e hedaago moyyere Alla, e yidde. Amma yidde buri dum dum fu mawnugo.

14

Gollirgo dokke Ruuhu Ceniido

¹ To non, daartee yidde. Daartee bo dokke Ruuhu Ceniido, hakko du dokkal annabaaku.

² Batoowo e delle Ruuhu, Alla nun joomum baddata, himbe bane. Gam goddo faamataa ka o batata, Ruuhu nun hokkata mo haalajji Alla cuudfiidi.

³ Amma gadoowo annabaaku wallan nun wo66e mawnugo der goondinki, e tiidina 6e, e hokka 6e semme.

⁴ Batoowo e delle Ruuhu, semmidinan nun goondinki mum, gadoowo annabaaku bo e walla eklesiya yahugo yeeso.

⁵ Mii yidi on fu baton e delle Ruuhu, amma ko burumi yidugo woni, gadon annabaaku. Gadoowo annabaaku e buri batoowo e delle Ruuhu, gam batoowo e delle Ruuhu mawnintaa eklesiya to jottinoowo de walaa.

⁶ Banniraabe, hande jon bi'en, mi wara to moodon, mi yanta baddirgo on e delle Ruuhu tan, laato mi janjinay on ko Alla hollitimmi, mi waddanay on bo annal kesaal, mi ekkitinay on bo, ume nafaanmi on?

⁷ Daaree ji'en, baa huune jimirdum, hande jon fuuraanu dum bo moolooru. To puuroowo fuuraanu, dum bo piyoowo moolooru fiyay hande no haaniri, moy tintotoo ko fuuretee dum bo ko fiyete?

⁸ Naa moy siriyanto konu to puuroowo walaldu konu fuuray hande no haani?

⁹ Hande non onon bo, to haala moodon laa6ay, moy faamata ko jiddon wi'ugo? On boppii haala moodon!

¹⁰ Delle duudde nun woni der duuniyaaru nu, de fu, dee goodi ko de bi'ata.

¹¹ Amma to goddo baddii am e denjal jal mi nanataa, mi laatake janano makko, kanko bo o laatake janano am.

¹² Hande non, onon bo, no oon tinii daartugo dokke Ruuhu, daartee aran dokke puy, jaarooje eklesiya yeeso.

¹³ Gam majjum, batoowo e delle Ruuhu fu, eela Alla walla dum nantingo de.

¹⁴ Gam to mii du'oo e denjal Ruuhu, ruuhu am e du'oo, amma hakkillo am golataako.

15 Den, noy gadanmi? Mi du'oto e ruuhu am, mi du'oto bo e hakkillo am. Mi yiman e ruuhu am, mi yiman bo e hakkillo am.

16 To hinaa nun, to aa yetta Alla e ruuhu, noy tawaado caka hettiniibe, mo annaa dum, waawirta ko wi'i «aami» to a yettidii? Gam joomum nanataa ko batataa.

17 Baa to yettoore maa e woodi hande noy, dum mawnintaa goondinki joomum.

18 Mii yetta Alla gam mii buri on, on fu batugo e delle Ruuhu.

19 Amma der eklesiya, mii buri yidugo mi bata haalaaji joy paameteedi gam ekkitingo wo66e, buri batugo haalaaji ujune sappo e delle Ruuhu de faamataake.

20 Banniraa6e, to on laatee hande sukaa6e der hakkillo moodon. Amma dow hallande laatee hande sukaa6e, dow suttontirgo huune, laatee 6e hakkillooji mum 6enni hande maw6e.

21 E winnaa der tawreeta:

Joomiraawo wi'i:

«Him6e 6ee, e delle Ruuhu, e kunnude ho66e nun

baajortoomi 6e.

Amma e nun fu, 6e kettinantaako am.»

22 Hande non, batugo e delle Ruuhu laati nun maane kiita dow 6e goondinay. Wadugo annabaaku laati nun gam goondin6e, hinaa gam 6e goondinay.

23 Hande jon, to him6e eklesiya fu hawritii, den moy ma66e fu e bata delle Ruuhu feere feere, to him6e 6e janninaaka, dum bo 6e goondinay warii yi'ii dum, 6e bi'ataa ko'e mon sottake na?

24 Naa bo, hande jon, mo goondinay, dum bo mo annaa dum, naati der julirde moodon, go o tawi him6e fu e wada annabaaku, ka o nanata hiitoto mo, o faama no oo woodi hakke.

25 Miilooji 6erne makko cuudiidi wurtinte, den o jiccoo, o sujidana Alla, o wi'a: «E goonja, Alla e wondi e moodon.»

No haani huune fu wadoroo der Eklesiya

26 Banniraa6e, noy haani gaden? To on kawritii, go oo do e woodi jimol, oo to e woodi janninol, goddo bo e woodi kollitol gom, goddo bo e bata e delle Ruuhu, goddo bo e nantina de, sey huune fu wadee gam goondin6e mawna.

27 To delle Ruuhu nun batete, sey him6e dido bata, to dum buru tato, moy fu e wakkati mum. Goddo moodon nantina de.

28 Amma to nantinoowo walaa, goodudo dokkal batugo e delle Ruuhu jeedoo der eklesiya, bata der 6erne mum, badda e Alla.

29 Dow wadoo6e annabaaku, dido dum bo tato etta haala, horiibe widitoo haala ma66e.

30 To goddo der joodiibe e woodi ka Alla holli dum bata, sey aranneejo batoowo jeedoo.

31 Hande nun, on baawan ko wadi annabaaku gooto gooto, gam moy moodon fu ekkitoo, semmidina goondinki mum.

32 Wadoo6e annabaaku sey waawa ko jogii ko'e mum,

33 gam Alla laataaki Alla mo jibayeere, amma Alla mo jam.

Hande no dum laatii toy fu der eklesiyaaji Alla,

34 sey rew6e jeedoo der eklesiya, 6e kokkaaka laawol 6e bata. Sey 6e baawa jogaago ko'e ma66e 6ee dowtii hande no winniraa der tawreeta.

35 To woodi ko 6e jidi faamineego, 6e acca faa to 6e kooti wuro, 6e yama wor6e ma66e. Gam to debbo batii haala der eklesiya, dum centiniidum.

36 Naa oon miili to moodon nun haala Alla yiwi? Onon tan he6i ka na?

37 To goddo e miili e laati annabiijo, dum bo e miili he6ii Ruuhu Ceniido, e haani joomum annita ko binnanmi on laati nun umuroore Joomiraawo.

38 To goddo salake ko jabi haala ka, edum hollita no kanko e hoore makko Alla jabay mo.

39 Gam majjum, banniraa6e, tinnee daartee dokke annabaaku. To on calee bo him6e bata e delle Ruuhu,

40 amma kakkilee, huune fu wadoo e hakkillo, e no haaniri.

15

Pintol Almasiihu

1 Banniraa6e, mii yidi siwtorgo on linjiila ka baajimi on, jabudon ko oon darii dow makka e semme.

² Diga e makka kisintedon to oon jogii ka hande no baajoriimi on. To hinaa non, goondinki moodon laatoto baanji.

³ Aran, mi yottinii on ko kebumi min e hoore am, kanjum woni. Almasiihu maayii gam hakkeeki meeden, hande no Dewtere wi'i.

⁴ O uwaama, o fintii nyalaane tatawre, hande no Dewtere batiri.

⁵ O hollitanake Piyer, baawo majjum o hollitanii aahiibe sappo e dido.

⁶ Baawo majjum o hollitanii banniraaḅe ko 6uri keme joyo de woore. Duuḅḅe maḅḅe e wuuri faa jooni, amma woḅḅe mum maayi.

⁷ Baawo majjum, o hollitanake Yaakuuba, den go o hollitanii lilaabe fu.

⁸ Faa sakitiineere, o hollitanii am, min nandudo hande sukeel dimaanjel lebbi mum hebbay.

⁹ Gam min 6uri lilaabe fu faandugo, mi fotay du noddeego lilaado, gam mi tooriino eklesiya Alla.

¹⁰ Gam moyyere Alla laatoriimi ko laatiimi. Moyyere ne o wadanimmi bo laataaki baanji, gam mi gollake ko 6uri lilaabe fu. Min bane wadata dum, amma moyyere Alla wonne der am wadata dum.

¹¹ To non, min nun, kambe nun, haala goota kan men piinata, kanka nun bo goondindon.

Pintol maaybe

¹² To emen baajoo no Almasiihu fintii e maayde, den noy woḅḅe moodon wi'irta maaybe fintataa?

¹³ To pintol maaybe walaa, Almasiihu e hoore mum bo fintay,

¹⁴ to Almasiihu fintay bo, waaji amen laatake baanji, goondinki moodon bo laatake baanji.

¹⁵ Ko 6uri fu, to e goona maaybe fintataa, minon bo men laatake seedaniibe Alla fewre, gam emen ceedoo o fintinii Almasiihu, nani bo goona bane, to maaybe fintataa.

¹⁶ Gam to maaybe fintataa, Almasiihu e hoore mum fintay.

¹⁷ To Almasiihu fintay, goondinki moodon laatake baanji, der hakkeeki moodon bo gonudon faa jooni,

¹⁸ maayunooḅe e goondinki Yeesu bo halkii.

¹⁹ To der duuniyaaru do tan miiluden hebugo riiba gonuka der kawtal men e Almasiihu, enen 6urannoo himbe fu yurminaago.

²⁰ Amma e goona, Almasiihu fintii, o laatake arano der maaybe fintoobe.

²¹ Hande no maayde naatiri der duuniyaaru diga neddo, hande non bo pintol wariri diga e neddo.

²² Hande no himbe fu maayirta gam kawtal mum e Adamu, hande non himbe hebirta yonki gam kawtal mum e Almasiihu.

²³ Moy fu fintan e wakkati mum. Almasiihu laatii arano, baawo mum, goondinbe mo tokkina der nyalaane garki makko.

²⁴ Baawo majjum, timmoode duuniyaaru waran. Almasiihu halkan hooreeḅe e woodube baawde e semmeeji kalludi fu, den o hokka Alla Baaba meeden laamaare.

²⁵ Gam doole Almasiihu laamoo faa to Alla wattii waybe makko ley teppe makko.

²⁶ Ganyo cakitorteedo halkeego woni maayde.

²⁷ E winnaa: «Alla wattii huune fu ley koyde makko». Amma to wi'aama, «huune fu» Alla gattudo huune fu ley koyde makko bane wondaa.

²⁸ To Almasiihu laatake hooreejo dow huune fu, kanko Biddo bo, o hokkan Alla hoore makko, den Alla laamoo dow huune fu, e dow moy fu.

²⁹ To non, riiba kaye wadeteḅe batisi faa maayira woodi to maaybe fintataa? Ume wadi ko himbe e wadee batisi faa maayira?

³⁰ Enen e ko'e meeden bo, gam ume poteten wakkati fu kaliije maayde?

³¹ Banniraaḅe, nyalaane fu der hunnuko maayde nun gonumi. Amma e nun fu mii juroro on gam daliila kawtal moodon e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

³² To e miilooji hebugo goddum der duuniyaaru do nun gadirmi duuro der wannjarde Efesu, kabumi e bisaaji ladde kalludi, ume dum nafatammi to maaybe fintataa? Dum laatotono hande no ballool ḅol do wi'i: «Nyaamen jaren, gam jaano en maayan.»

³³ To on jammee ko'e moodon: «Yaadugo e kalludo biisan jikku boodunju.»

34 Pukkinee hakkillooji moodon hande no haani, to on gadee hakke. Mi batii ka gam centon, gam wobbe moodon annaa Alla.

35 Amma, wadoto goddo yama: «Noy maaybe fintirta? Bannu iri njole be bitiroyta?»

36 Onon be galaa hakkillo! To a aawi awdi, doole ni waata go ni fuda.

37 Awdi ni aawudaa fu, to gawri nun, dum bo awdi feereeri gom nun, gitel tan aawataa, pudol e haako mum bane.

38 Baawo mum, Alla nun hokkata awdi fu iri pudol mum no o yidiri, awdi fu bo e pudol muudum nun.

39 Kujje yonkinteeje fu bane woodi bannu gootol. Himbe e woodi bannu mum, bisaaji e bannu mum, pooli e bannu mum, liyyi bo e bannu mum.

40 E woodi bannu njol dow kammu, e bannu njol leydi. Bannu njol dow e njari mum, njol leydi bo e njari mum.

41 Naaje e jaynjol mum, lewru e jaynjol mum, koode bo e jaynjol mum, baa koode den jaynjol mum e suttontiri.

42 Hande non, pintol maaybe bo laatii. To bannu uwaama, njol nyola, to njol fintinaama, njol nyolataa.

43 To njol uwaama njol woodaa teddujal, njol fintinee, enjol woodi teddujal. To njol uwaama, njol tampunol, njol fintinee enjol woodi semme.

44 To njol uwaama bannu leydinkewol, njol fintinee enjol laatii bannu ruuhunkewol. To bannu leydinkewol na'on, bannu ruuhunkewol bo na'on.

45 E winnaa: «Aadamu neddo aranneejo laatake yonkinteejo». Aadamu cakitiido laatake Ruuhu kokkoowo yonki.

46 Ruuhunkejum bane ardii, dum bannu nun ardii. Baawo mum ko dum Ruuhu tokkii.

47 Aadamu neddo arandeejo e sollaare leydi nun tagiraa, e leydi o yiwi, neddo didafo bo, dow kammu yiwi.

48 No tagiraado e sollaare leydi wa'i, hande non woodube bannu leydinkewol bo wa'i. No yiwudo dow kammu wa'i, hande non be dow kammu bo wadoyta.

49 Hande no nandirden e neddo tagiraado sollaare leydi, hande non bo nandiroyten e neddo yiwudo dow kammu.

50 Banniraaabe, ko jidum wi'ugo on nani: Bannu e yiiyam waawataa ko roni Laamaare Alla, kade bo, nyoloojum waawataa ko roni ko nyolataa.

51 Nani mi hollan on asiiri gom: en fu bane maayata, amma en fu en baylitinte,

52 der wakkati gooti, der mayyande itere, to rimmo walaldu sakitiinewol nanaama. To njol fuuraama, maaybe artan finta e bannu njol nyolataa, enen horiibe en baylitinte.

53 Den fu, bannu nyoloowol bornoto ko nyolataa, bannu maayoowol bo bornoo ko maayataa.

54 To bannu nyoloowol borninaama ko nyolataa, maayoowol bo boorninaama ko maayataa, den haala annabaaku binnaaka ka hebban:

«Maayde jaalaama, modaa.

55 Maayde, toy jaalorgal maa woni?

Maayde, toy tooke maa woni?»

56 Hakke woni tooke maayde, baawde hakke bo woni tawreeta.

57 Yettoore laatanoo Alla kokkoowo en jaalaago diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

58 Gam majjum banniraaabe am yidaaabe, laatee tabitiibe, be dimmataako. Wakkati fu kiinnee golle Joomiraawo, gam oon anni ko gadudon sabbu kawtal moodon e Joomiraawo yanataa baanji.

16

Wallugo goondinbe Urusaliima

1 Jooni, wallirgo goondinbe wonbe Urusaliima e ceede nun batananmi. Onon bo gadee hande no batumi eklesiyaaaji leydi Galaatiya.

2 Alal fu, moy moodon fu resa wecco dow ko o hebi. To on kedee mi wara go kawriton de.

3 To mi warii, mi lilan be cuboton be jaara ballal moodon faa Urusaliima, e dereeji paaminooji haala ballal moodon.

4 To fotii mi yaha min e hoore am, be jaadan e am.

Pol e miili witta to be Korintu

⁵ Mi waran to moodon, amma mi yiwiran e leydi Maseduwaan, gam ton tokkiranmi.

⁶ Wadoto to mi warii mi joodoo to moodon balde sedda, dum bo mi dabba ton. Den ballon am der jahaanjal am mi yahira to jahanmi fu.

⁷ Gam e laawol nol do, mi yidaa yaalugo on to mii yawta, to Joomiraawo e yidi mi joodoto to moodon balde sedda.

⁸ Amma mi joodoto taw Efesu faa juulde Pantekosta yottoo,

⁹ gam laawol manjol maabbitanake am mi wada golle am, baa no waybe bo e duudi.

¹⁰ To Timote warii to moodon, jabbee mo, jogodon mo faa wooda, gam golle Joomiraawo nun o wadata hande am.

¹¹ Gam majjum, to goddo yawoo mo. Balitee mo dow jahaanjal makko. O yaha e jam, o warta to amen. Min e banniraabe emen kedii mo.

¹² Banniraawo meeden Apollos, mi tiidini dum de duuddum o yaada e banniraabe to moodon, amma faa hanne o nootaaki. Amma o waran to o hebori.

Baynaade

¹³ Kakkilee, daree e semme der goondinki, kollitee cuusal mon, goodee semme.

¹⁴ Ko gadoton fu, gadiree dum e yidde.

¹⁵ Banniraabe, ko eelanmi on woni, oon anni Estefanas e himbe wuro mum, kambe nun arti goondini der leydi Akaya fu. Be tinnake gollanaago himbe Alla.

¹⁶ Downtanee himbe iri maabe, tinniibe e gollodoo e maabe.

¹⁷ Berne am weli e garki Estefanas e Fortunatus kan e Akaykus. Be gadanii am ko on baaway ko wadanimmi gam oon boddi.

¹⁸ Be pukkinii berne am e berde moodon. Gam majjum teddinee himbe hande maabe.

¹⁹ Himbe eklesiyaaaji leydi Asiya fu sannii on. Akilas e Pirisikiila, e goondinbe Yeesu hawritintooobe der wuro maabe fu e sanna on sanne e inne Joomiraawo.

²⁰ Banniraabe fu e sanna on.

Moy moodon fu sanna banniraawo mum e yidde mawne.

²¹ Min Pol mi sannii on e binni junjo am.

²² Neddo fu mo yidaa Joomiraawo, o naalaado! Maranata, yaa Joomiraawo Yeesu, war!

²³ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²⁴ Mii yidi on on fu, gam kawtal meeden e Yeesu Almasiihu.

Derewol ɲol Pol winnani 6e Galaatiya

Haala Puddirka

Derewol Galaatiya laati nun ɲol Pol winnani eklesiyaaɲi ɗi o titi wakkati o wadi jahaale makko ɗe Golle Lilaabe batani. Woɓɓe e miili, eklesiyaaɲi ɗin tawa nun weccoore Asiya pettel, waato to wi'etee Turkiya jooni. No Pol yawti, Yahuduuɓe waajotooɓe woɓɓe yahii ton e bata kalluka dow golle waaji ɗe o wadata. Bee bi'a: haanu nun himɓe ɗowntanoo tawreeta Muusa e juulɗeeɲi Yahuduuɓe, e juulnol. Baawo mum, woɓɓe der goondinɓe wi'i e woodi hoore mum, go ɓe etti dimaaku maɓɓe ɓee gaɗira ko haanay. Pol fuddi toontaago dow ka ɓe gaccortoo ɗum dow golle waaji ɗe o wadata. Bee bata ka gam ɓe gatta seko der tedduɲal linjiila ka o waajoto. Yeesu Almasiihu pintuɗo e hoore mum nun hollitanii Pol, kanko nun bo hokki Pol linjiila ka waajoto. Lilaabe Yeesu woɓɓe bo e darii ɓaawo Pol. Pol wooltanii Piyer der siire Antakiya gam munaafitaare makko. O haɓidii bo yidube e jogii tawaɲal Yahuduuɓe. Pol hollii ɓe no goondindo fu laatinaama poonnitiido diga e goondinki mum, hande no Iburahiima haɓɓiranaa alkawal mum. Baawo mum, Pol hollii ko laatii golle tawreeta. Goondingo Yeesu Almasiihu e waylita gonki men, laatina en rimɓe, hinaa maccube. Wittitaago der ɗowntanaago golle tawreeta, kanjum laatinta neddo maccudo. Baawo mum, Pol heennyitiri e hollugo goonki mo Ruuhu Alla ardanii.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-10
2. Alla e hoore mum nun laatini Pol lilaado, 1.11-2.21
3. Haala moyyere Alla, 3.1-4-31
4. Dimaaku goondinɓe e ko ɓe jowanaa, 5.1-6.10
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.11-18.

Sannoore

¹ Derewol ɲol ɗo yiwii e am, min Pol, lilaado. Himɓe bane lilimmi. Lilal am

yiway diga e neddo. Amma Yeesu Almasiihu e Alla Baaba pintindo mo diga maayde nun lilimmi.

² Min e banniraaɓe wondube e am fu, emen binnana on derewol ɲol, onon himɓe eklesiyaaɲi leydi Galaatiya.

³ Baaba meeden Alla, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, wadana on moyyere, hokka on jam.

⁴ Almasiihu hokkii hoore mum gam hakkeeji meeden. O wurtinii en diga e jamaanuuru hallunu nu. Hande non Alla Baaba meeden yidiri.

⁵ Tedduɲal laatanoo mo faa abada. Aami.

Linjiila feereha gom walaa

⁶ Dum haaynake am no baylitoridon law, tokkudon linjiila gokka, accudon Alla, noddudo on e moyyere Almasiihu.

⁷ Linjiila gokka walaa. Amma himɓe nun laawata on e yidi waylitingo linjiila Almasiihu.

⁸ To goddo waajike on linjiila feereha ka yaaday e ka men baajii on, baa to menen nun, ɗum bo malaykaajo yiwudo dow kammu nun, naaloo Alla wonoo dow joomum.

⁹ Men batiino on ka, jooni bo mii batitoo on ka: To goddo waajike on linjiila feereha, cuttontirka e ka men baajii on, naaloo Alla wonoo dow joomum.

¹⁰ Den kan, fottango himɓe nun daartanmi, naa fottango Alla? Mi daartan nun mi fottana himɓe na? To mii daartanno fottango himɓe, mi laatataakono maccudo Almasiihu.

No Pol laatorii lilaado

¹¹ Banniraaɓe, mii yidi paamon no linjiila ka baajotoomi yiway e neddo.

¹² Neddo bane hokkimmi ka, neddo bane janɲinimmi ka bo, amma Yeesu Almasiihu hollitanii am, hokkimmi ka.

¹³ On nanii no laatinoomi arande, der diina Yahuduuɓe. Mi toorii eklesiya Alla e cattaal, mi tinnakeno halkugo ka.

¹⁴ Mii ɓurunoo igooɓe am duuɓɓe der laawol diina Yahuduuɓe. Mii wooduno tinnaare mawne dow saloraago tawaɲal kaakiraabe am.

¹⁵ Amma Alla suɓii am diga mii woni der reedu inna am, noddimmi sabbu moyyere mum.

16 O hollitii am Biyiiko gam mi waajoo heeferbe habaru makko. Wakkati mum, mi seedinay goddo.

17 Mi yahay Urusaliima to artube am laataago lilaabe, amma mi yahii leydi Arabiya, bittoymi Damas.

18 Duubi tati baawo mum jahumi Urusaliima, gam mi annita Piyer, gondumi e makko balde sappo e joy.

19 Mi yi'ay lilaado baa gooto, to hinaa Yaakuuba, miiraawo Joomiraawo.

20 Ko binnananni on do, Alla woni seedeejo am, mi fewataa.

21 Baawo majjum, jahumi leydi Siriya, e leydi Silisiya.

22 Wakkati majjum, goondinbe be ekle-siyaaji leydi Yahudiya meeday yi'ugo am e gite mum.

23 Be nananno nun tan e wi'ee, neddo toorannoodo en, jooni na'on waajoo haala goondinki ki yiduno halkugo.

24 Den be teddinii Alla sabbu am.

2

No lilaabe jabiri Pol.

1 Duubi sappo e naay baawo mum, bitumi Urusaliima min e Barnabbas. Titus bo e wondi e am.

2 Mi yahii ton gam ko Alla hollitimmi. Mi hawtii min tan e ardiibe, kollumi be linjiila ka baajotoomi caka be lenyi janani. Gam mi yidaa golle am de gadumi, e de gadanni laato baanji.

3 Titus gondudo e am, laati nun Yunaninkejo, o doolaaka bo julnaago.

4 E non fu, banniraaabe fewrekuube naatube caka men e yoyre, e yidunoo dum. Be daartii liinyugo dimaaku kebuden der kawtal meeden e Yeesu Almasiihu, gam be bittina en der maccunnaaku.

5 Amma men kokkay be laawol baa sedda, heba goonja linjiila tabitoo caka moodon.

6 Daaraabe mawbe ben, baa to ume be laatiino, walaa ko faalii am, gam Alla burontirtaa himbe. Mawbe ben yowanay am goddum.

7 Amma be paamii Alla nun yowanimmii linjiila mi waajoo be lenyi janani, hande no o yowirani Piyer waajoo Yahuduube.

8 Alla laatindo Piyer lilaado caka Yahuduube, kanko laatinnimmi min bo lilaado caka be lenyi janani.

9 Yaakuuba e Piyer e Yuhaana, laatiibe darjanal goondinbe annitii moyyere ne Alla wadanimmi. Be kokkii men juude min e Barnabbas gam hollitingo naaral amen. Hande non menen, men jaha men baajoo be lenyi janani, kambe bo be baajoo Yahuduube.

10 Ko be eeli men tan woni, men ciwtora talakaaabe. Mi tinnike bo wadugo dum.

Pol wooltanii Piyer der siire Antiyokiya

11 Amma no Piyer wari Antiyokiya, mi wooltanii mo yeeso himbe gam o woofii.

12 Gam ko lilaabe Yaakuuba wara, Piyer e nyaamdannoo e be lenyi janani. Amma no be jottii, o takkitii be, o acci nyaamdugo e maabe, gam oo hula Yahuduube.

13 Yahuduube goondinbe Yeesu wobbe hawtii e makko, faa be naanni Barnabbas bo der munaafitaare maabe.

14 No ji'umi be jahataa der goonja linjiila, bi'umi Piyer yeeso himbe fu: «An Yahudu-ujo, aa wada hande no be lenyi janani wadata, hinaa hande no Yahuduube, noy doolirta be lenyi janani be gada hande Yahuduube?»

Goondingo Yeesu Almasiihu tan hisinta

15 Menen, men dimaaka maa der lenyol Yahuduube, men laataaki hakkeebe be lenyi janani.

16 Emen anni neddo laatintaake poonnitiido e tokkugo tawreeta. E goondinki Yeesu Almasiihu tan neddo laatinnirtee poonnitiido. Menen bo men goondinii Yeesu Almasiihu, gam men laatinee foonnitiibe diga e goondinki, hinaa gam tokkugo tawreeta. Gam walaa baa gooto laatinteedo poonnitiido e tokkugo tawreeta.

17 Emen daarta laatineego foonnitiibe der kawtal amen e Almasiihu. Der majjum, to tawaama men hakkeebe nun, den Almasiihu laati nun gollantoodo hakke na? Abada!

18 Gam to mii mahitoo ko pusumi, min e hoore am mii tabbitina no mi boofudo.

19 Amma min, mi maayi dow wecco tawreeta, tawreeta kan warimmi, heba mi

wuura gam Alla. Mi tiggidaama e Almasiihu dow legal palaanaal.

²⁰ Min bane wuurata, Almasiihu nun wuuri der am. Guurnam bannu buuranmi jooni, e goondinki Biddo Alla nun buuranmi, kanko jiddo am faa hokkitiri hoore mum gam am.

²¹ Mi woppataa moyyere Alla. Gam to e tokkugo tawreeta nun neddo laatindirtee poonnitiido, den fu Almasiihu maayii gam baanji.

3

Tokkugo tawreeta dum bo goondingo Yeesu

(Roma. 4; 8.14-17)

¹ Onon be Galaatiya, on galaa hakkillo! Moy jammii on? On laabinanaamaa haala Yeesu Almasiihu, tiggaado dow legal palaanaal.

² Toontee am yande dee do: Gam tokkudon tawreeta acci kebudon Ruuhu Ceniido na, naa gam on nanii linjiila go goondindon Yeesu Almasiihu?

³ Non hakkillo moodon faandiri? On puddirii e Ruuhu Alla, ko oon jidi heennyitirgo e semme moodon?

⁴ Huune ko hebi on dum fu laatike baanji na? Wadataako dum laato baanji.

⁵ Kokkudo on Ruuhu mum, go e wada haaynaareji hakkune mon, gam tokkudon tawreeta o wadata nun na, naa gam on nanii linjiila ko goondindon?

⁶ Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii, go Alla daari mo poonnitiido.»

⁷ Gam majjum, paamee kaa do: Goondinbe Alla nun laatii biibe Iburahiima.

⁸ Dewtere batiino, no Alla wadan be lenyi janani foonnitiibe gam goondinki maabe. Kan acci ne batunoo Iburahiima linjiila diga law, ne wi'i: «Lenyi fu barkidinte diga e maa.»

⁹ Iburahiima goondinii go o barkidinaa. Hande non goondinbe heban barkidineego e makko.

¹⁰ Amma hooliibe tawreeta fu naaloore na'on dow maabe. Gam e Winnii der Dewtere: «Naaloore laatanoo mo tokkay baadey e gollira ko winnaa der tawreeta.»

¹¹ Dum laabii no baa gooto laatintaake poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta.

Gam dewtere wi'i: «Poonnitiido wuuran sabbu goondinki mum.»

¹² Nani tawreeta yiway e goondinki, gam e Winnii: «Golliroowo ko tawreeta bati fu wuuran e majjum.»

¹³ Almasiihu sooditake en diga naaloore tawreeta. O laatake naalaado gam men, gam e Winnii: «Bilaado dow legal fu laati nun naalaado.»

¹⁴ Yeesu wadii dum gam barke Iburahiima laatanoo be lenyi janani. Goondindo Yeesu Almasiihu heban Ruuhu mo Alla habbani dum alkawal.

Tawreeta e alkawal

¹⁵ Banniraabe, mii bata do hande no himbe batirta. To neddo habbii alkawal tabbitini jal, walaa piirtando jal, walaa beydoowo jal bo.

¹⁶ Alla habbanii Iburahiima e taaniraawo mum alkawal. Dewtere wi'ay: «Taaniraabe», hande be duube nun, amma gooto ne batani, ne wi'i: «taaniraawo maa», kanko woni Almasiihu.

¹⁷ Ko jidumi wi'ugo woni: Alla habbi alkawal faa woodi. Den tawreeta garuka baawo duubi keme naay e laso e sappo, waawataa ko fiirti jal, laatina jal baanji.

¹⁸ To donnu hebirte nun e tawreeta, den fu e alkawal bane nu hebirtee. Nani bo e alkawal nun Alla hokkiri Iburahiima moyyere.

¹⁹ Den ume sariya wari wadugo? Ka hokkaamaa gam hollitingo boofi, faa ko taaniraawo Iburahiima wara, kanko nun Alla habbani alkawal. Diga e malaykaabe bo tawreeta hokkaa, der junno hakkunneejo.

²⁰ Amma to neddo gooto nun, haaje hakkunneejo walaa. Nani bo Alla kan laati nun gooto.

²¹ Den, tawreeta luudontiran nun e alkawal Alla na? Aawo! To tawreeta waawanno ko hokki yonki, den fu e goonja neddo laatinteno poonnitiido diga e tawreeta.

²² Dewtere wi'i, hakke jaalake himbe fu. To non goondinbe Yeesu Almasiihu heban ko be kabbanaa alkawal gam goondinki maabe.

²³ Diga goondinki waray, tawreeta e habbunoo en hande der kasu. Ekaa habbi en hakko goondinki suppitintoo.

²⁴ Hande non tawreeta laatorii deenoowo en faa wakkati Almasiihu wari gam laatineden foonnitiiɓe diga e goondinki.

²⁵ Jooni no goondinki wari, en burtake e junjo deenoowo on.

²⁶ On fu, on laatake ɓiɓɓe Alla gam on goondini Yeesu Almasiihu.

²⁷ On fu, on kawtii e Almasiihu, gadanadon batise e inne makko, nandudon mo.

²⁸ Cuttontiirol walaa hakkune Yahuduujjo e Yunaninkeejo, dimo naa bo maccudo, gorko naa bo debbo, gam on fu on laatike gootum der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁹ To on laatike himɓe Almasiihu, den on laatike ɓe lenyol Ibraahiima, on donan ko Alla haɓɓannoo mo alkawal.

4

¹ Ko jidum wi'ugo woni, to donoowo e laatii sukeel, walaa ko suttontirta mo e maccudo, baa no kanko nun woodi huune fu.

² O dowtanto reenoobe mo e dawranooɓe jawdi makko faa wakkati ki baabiiko resi yottoo.

³ Enen bo, no latinoden sukaaɓe, en laatikeno maccuɓe baawdeeji duuniyaaru.

⁴ Amma no wakkati ki Alla resi hebbi, o lili Bidɗo makko. Bidɗo on rimaama e debbo, o umminaama ley baawde tawreeta,

⁵ gam o rindina wonɓe der makka, o laatina en ɓiɓɓe Alla.

⁶ Gam een laatii ɓiɓɓe Alla, o lili Ruuhu Biyiiko der ɓerde meeden. Kanjum acci Ruuhu on e wi'a: «Abba», waato Baaba.

⁷ To non, a laataaki kade maccudo, ɓidɗo nun laatidaa. No aa laatii ɓidɗo, a ronan ko Alla resani ɓiɓɓe mum.

Ko jogii Pol dow ɓe Galaatiya

⁸ Den ko on annaano Alla, on jag-ganakeno safeteeɓe ɓe laataaki Alla e goonja.

⁹ Amma jooni no annitindon Alla, dum bo mi wi'a no Alla anniti on, noy dum wadi ko oon bitta to ruuhuuji di walaa baawde e teddujal? Ko jey sabbu ko oon jidi laataago maccuɓe majji kade?

¹⁰ Oon kakkilana nyalaade godde, e lebbi goddi, e wakkatiji goddi, e duubi goddi.

¹¹ Mii hula to golle gadumi gam moodon laato baanji.

¹² Banniraaɓe, mii eela on, laatee hande am, gam min bo mii laatii hande moodon. On gaday am fu gacce gom.

¹³ Oon anni gam sabbu nyaw nun acci ko baajiimi on linjiila aran.

¹⁴ Nyaw am toorii on, amma on jawaaki am, on elay am bo. On jabii am hande malaykaajo Alla, e hande Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non, toy seyo moodon goodunodon woni? Gam mii seedanoo on dum, to on baawiino, on doofanno gite moodon kokkon am.

¹⁶ Mi laatike ganyo moodon gam mii bata on goonja na?

¹⁷ Tinnaare himɓe ɓen woodi dow moodon woodaa, gam ɓe jidu nun seen-nugo on e am, gam tokkodon ɓe e tinnaare.

¹⁸ Wadugo ko nafata e tinnaare baadey e woodi, amma hinaa to mii woni e moodon tan.

¹⁹ Sukaabe am, mii tooro kade gam moodon hande no debbo nanirta njatawre. Dum laato faa jikku Almasiihu wonoo der moodon.

²⁰ Mii yidunoo wonaago to moodon jooni, gam mi heba no baddirmi e moodon. Jooni mi annaa noy gadanmi e haala moodon.

Alkawalji didi: Jeyaanaaku e dimaaku

²¹ Batee am onon yidube dowtanaago tawreeta. On nanay ko tawreeta kan wi'i na?

²² E winnii no Ibraahiima e woodi ɓiɓɓe worɓe dido, gooto ɓii kordo, gooto bo ɓii dimo.

²³ Bii kordo rimaama hande no himɓe fu rimirtee, ɓii dimo bo rimiraa e alkawal Alla.

²⁴ E woodi ko soomii der haala ka. Rewɓe dido ɓen laati nun alkawalji Alla didi. Gootal, waato Hajara, yiwii dow waanne Sinayi, kanjal rimi maccuɓe.

²⁵ Hajara laati nun hande waanne Sinayi, tawaane leydi Arabiya. Oo nandi e Urusaliima ni jooni. Gam Urusaliima e sukaaɓe mum, e jeyaanaaku woni.

²⁶ Amma Urusaliima ni dow kammu laati nun dimuri, kayri laatii inna meeden.

²⁷ Gam e winnii:
«Welweltu, an dimaro!

Huubu kuubaali seyo! an mo meeday ko nani n̄atawre.

Gam sukaaḅe debbo accaado duudan bura 6e debbo ḅaṅaado.»

²⁸ Onon banniraaḅe, on laati nun ḅiḅḅe alkawal Alla hande Isiyaaku.

²⁹ Amma, hande no dimaado e ḅannu tooriri dimaado e Ruuhu Alla, hande nun bo dum laatii faa hanne.

³⁰ Amma ume nun Dewtere wi'i? Ne wi'i: «Riiwu kordo e ḅiyum, gam ḅii kordo ronidintaa e ḅii dimo».

³¹ Hande non banniraaḅe, en laataaki ḅiḅḅe kordo, amma een ḅiḅḅe dimo.

5

Goondinbe rindinaama

¹ Almasiihu firtii en gam laatoden rimḅe e goṅa. Gam majjum, daree e semme, to on accee bittinedon der baawde jeyaanaaku.

² Min Pol, mii wi'a on: To on nootike juulnadon, Almasiihu nafataa on goddum.

³ Mii batitoo ka kade, neddo fu nootiido juulnaago, sey joomum downtanoo tawreeta fu.

⁴ Onon dartooḅe laataago foonnitiibe diga e tawreeta, on ceedi e Almasiihu, on bododike e moyyere Alla.

⁵ Menen, e men kedi Alla latina men foonnitiibe diga e goondinki. Kanjum men kedi e baawde Ruuhu Ceniido.

⁶ To goddo hawtii e Yeesu Almasiihu, juulnol e dullere juulnol fu laataaki goddum. Ko nafata woni, goondinki gollotooki e yidde.

⁷ On puddii doggudu moodon no woodiri. Moy haggi on, hadi on downtanaago goṅa?

⁸ Ko wayliti miilooji moodon yiway to Alla, noddudo on.

⁹ E wi'ee: Yuufinirdum sedda yuufinan conni laawaani fu.

¹⁰ Min kan, mii hoolii on gam Joomiraawo, mii anni miilo moodon wittay nokkun feere. Amma laawoowo on on, baa to moy nun, o doyyete kiita.

¹¹ Banniraaḅe, to haala juulnol nun baajotoomi, gam ume tooreteemi? To kanka baajotoomi, den fu maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatantaakono goddo fergere.

¹² Laawooḅe on ḅee, yaha wuddita dum fu.

¹³ Banniraaḅe, on noddaama gam laatodon rimḅe. To on ettee dimaaku moodon gadiron jidaadi yonki. Amma, moy fu jagganoo bannun e yidde.

¹⁴ Gam tawreeta fu hawtii der haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa».

¹⁵ Amma to oon yakkontira, oon nyaamontira hande dawaadi, kakkilee to on kalkontiree.

Ruuhu Ceniido e jidaadi yonki

¹⁶ Gam majjum, mii bata on: Accee Ruuhu Ceniido dura gonki mon, den on tokkataa jidaadi yonki moodon.

¹⁷ Gam jidaade yonki e luudontiri e Ruuhu, ko Ruuhu yidi bo e luudontiri e jidaadi yonki. Edum luudontiri hakkune majjum, kan acci on baawataa wadugo ko jidudon.

¹⁸ Amma to Ruuhu durata on, tawreeta woodaa baawde dow mon.

¹⁹ Ko jidaadi yonki waddata e laabi. Kanjum woni, jeenu, ko sobi, kaaruwaaku,

²⁰ caafol tooruje, dobodoboje, gayṅu, hawre, nawniraagu, mone, jeddi cattudi, luudontirgo, ceennirgu,

²¹ suuno, jarde bagi, deereraaku e ko nandi e majjum. Mii seedina on hande no ceedinirnoomi on bi'umi, wadooḅe iri baadi nin fu naatataa der Laamaare Alla.

²² Amma ko Ruuhu Ceniido rimata woni: yidde, seyo, jam, munyal, neddaaku, yurmeene, goondinki,

²³ diggere e jogaago hoore mum. Tawreeta walaa gaccotooka iri kujje dee.

²⁴ Laatiibe 6e Yeesu Almasiihu tiggii balli mum e jidaadi yonki, e suuno mum fu dow leggal palaanjal.

²⁵ To e Ruuhu nun buurirden, accee jahiren no Ruuhu yidiri.

²⁶ To en mawnitee, to en corkontiree, to en gadontiree nawniraagu.

6

Ballontiree hakkune moodon

¹ Banniraaḅe, to on nanjii goddo e wada boofol, onon wooduḅe Ruuhu, bittinee joomum e diggere. Amma, onon bo kakkilee gam to on naatee der jarbeeji.

² Ballontiree roonaago doolle moodon, hande non kebbinirton ko Almasiihu resani on.

³ To goddo e miili e laatii goddum, nani bo o laataaki goddum, o jammike hoore makko.

⁴ Moy fu daara golle muudum. To de potii ko o juroro, o juro gam hoore makko, amma to o jura dow golle goddo.

⁵ Gam moy fu roonoto e hoore mum doongal mum.

⁶ Janjinteedo haala Alla, e haani seennira ko woodi e janjinoowo dum.

⁷ To on majjinee ko'e moodon, Alla nootataako goddo yawoo dum. Ko moy fu aawi, kanjum ruggata.

⁸ Aawudo ko suuno mum yidi, ruggan ko suuno rimata, waato maayde. Aawudo ko Ruuhu Ceniido yidi, ruggan ko Ruuhu rimata, waato yonki tabitiiki.

⁹ To en comee wadugo geetum. Gam to en tampay, en duggan to wakkati mum warii.

¹⁰ To non, de gooduden wakkati, en gadanee himbe fu geetum, accu dun banniraabe meeden goondinbe.

Haalaaji cakitiidi e baynaade

¹¹ Daaree binniji mawdi di binnanmi on e junjo am.

¹² Dartooobe hollitingo hoore mum yeeso himbe, kambe doolata on juulnaago. Bee gada dum gam be jidaa toorego sabbu leggal Almasiihu palaanjal.

¹³ Baa kambe juulnaabe, be tokkaaki tawreeta. Be jidu nun juulnodon gam be keba juroraago on.

¹⁴ Min kan, mi jurortaako goddum to hinaa leggal Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu palaanjal. Diga e maggal duuniyaaru tiggaa gam am, min bo tiggaami gam mayru.

¹⁵ Gam juulnaago e dullere juulnaago fu laataaki goddum, sey laataago neddo keso, tagitaado.

¹⁶ Tokkuube laawol nol fu, Alla hokku dum jam e endam, kambe e Isira'iilaabe be Alla.

¹⁷ Diga jooni, to goddo tooranmi kade, gam bannu am e woodi maane battarde Yeesu.

¹⁸ Banniraabe, moyyere Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda e moodon! Aami.

Derewol ɲol Pol wɪnnani ɓe Efesu

Haala Puɗɗirka

Derewol Pol ɲol ɗo, eklesiya Efesu tan bane o wɪnnani ɲol, amma eklesiyaaji ɓaadeere leydi Asiya fu o wɪnnani ɲol, ɗon nun wi'etee jooni Turkiya. Der binniiji arandeeji, inne Efesu walaano der derewol ɲol. Pol e anni eklesiya Efesu, gam o waɗiino ton hande duuɓi tati. Golle Lilaabe 19 e 20. Dum nandi hande derewol Efesu ɲol nun Koloosi 4.16 batani.

Roma nun Pol woni o wɪnniri derewol ɲol hakkune duuɓol 62, ko Tikikus yaari ɲol. Diga fuɗɗoode maggol, Pol hollii laawol ɲol Alla tokki o hisinira himɓe diga e Yeesu Almasiihu. Alla e hoore mum resiino ko yiduno waɗugo diga duuniyaaru tagaaka. Kanjum Pol noddɗi asiiri. O hollitii asiiri ko o resunoo waɗugo diga e Yeesu Almasiihu, den o suɓi Pol laatoo gollantooɗo asiiri on.

Baawo haalaaji ɗi, Pol batanii goonki goondinɓe hebbuɓe Ruuhu Ceniido. O luudontirii ki e goonki ɓe goondinay, ɓe anaa Alla.

Hande non, ɓe Pol wɪnnanta heɓirta semme jaalaago ekkitinooɓe fewrekuuɓe, dartooɓe seekina eklesiyaaji gonuɗi ɓaadeere Koloosi.

Haala mawka der derewol ɲol woni no himɓe fu laatorii gootum diga e Almasiihu baa no ɓee laatii lenyi e himɓe feere feere.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-2
2. Almasiihu e eklesiya mum, 1.3-1-23
3. Yahuduuɓe e ɓe lenyi janani laatake gootum baa no ɓee laatii lenyi feere feere (2.1-3.20)
4. Eklesiya e laatii goota, amma moy fu e dokkal mum der eklesiya ka wuro (4.1-16).
5. Himɓe fu e laatii gootum baa no joonne maɓɓe e suttontirii (5.21-6.9)
6. Kaɓirdum goondindo e cannooje, 6.10-24.

Sannoore

¹Derewol ɲol ɗo yiwii e am min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e yidde Alla. Mii wɪnnana

himɓe Alla wonɓe Efesu, goondinɓe Yeesu Almasiihu.

²Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, wadana on moyyere, hokka on jam.

Barke Alla wadanta himɓe diga Almasiihu

³Yettoore laatano Alla, laatiido Baaba Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden. Gam kawtal meeden e Almasiihu, o barkidinii en e hokkugo en barke ruuhunkeeje feere feereeje, yiwude dow kammu.

⁴Diga duuniyaaru tagaaka, Alla subii en sabbu Almasiihu, gam laatoden seniibe, ɓe walaa gacce yeeso makko.

⁵O subii en diga aran, gam laatoden ɓiɓɓe makko diga e Yeesu Almasiihu. Non non o yidiri dum sabbu geetaaku makko. Non dum fottirani mo bo.

⁶Gam majjum, en maantee, teddinen Alla gam moyyere makko ne o wadani en, diga hokkugo en Biyiiko jidaado.

⁷Moyyere Alla e mawni: Diga e kawtal men e Almasiihu, en pirtaama, jaafaden, sabbu yiyam makko deyyitiidam.

⁸O duudinanii en moyyere makko, o hokki en hakkillo e faamu kebbunɗu.

⁹Geetaaku makko acci o annini en asiiri sago makko, ko o resuno waɗugo diga fuɗɗoode diga e Almasiihu.

¹⁰To wakkati warii, Alla hebbinan ko resuno waɗugo, o hawritan ko woni dow kammu e dow leydi fu, o wada Almasiihu laatoo hooreejo majjum.

¹¹Der kawtal men e Almasiihu, Alla hokkii en gedu ɲu o haɓɓannoo en alkawal mum, e subugo en diga law, hande no o resirno. O wadii dum, gam non o subirno e sago makko,

¹²gam maanten Alla, teddinen mo, enen artaabe suɓaa, watti hoolaare mum dow Almasiihu.

¹³Onon bo, no kawtuɗon e Almasiihu, on nanii haala goonja, kanka woni linjiila kaa ɗo hisinta on. No goondindon, Alla maanake on. Maane nen woni Ruuhu Ceniido mo o haɓɓuno alkawal mum o hokkan.

¹⁴Ruuhu Ceniido on nun laatii hande torma barke de desanaden. En keɓan de to nyalaane kisidam men hebbidii. To non en maantee Alla, teddinen mo.

Pol e du'anoo goondinbe Efesu

¹⁵ Gam majjum, min bo, no nannumi habaru no goondinirdon Yeesu Joomiraawo, e no jidiridon banniraabe goondinbe,

¹⁶ mi accay yettugo Alla gam moodon. De du'otoomi fu, emi siwtora on.

¹⁷ Mii eela Alla Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, Baaba mo teddujal, hokka on Ruuhu mum kokkoowo hakkillo. Ruuhu on hollita on Alla hande no o laati.

¹⁸ Mii eela Alla yaynina berde moodon, heba paamon ko hedii on der noddore ne o noddi on, paamon bo no barke de desanadon onon e himbe makko teddiri.

¹⁹ On paaman bo baawde mawde, semmenteeje, de o holliti dow meeden, enen goondinbe. E baawde den, e semme makko,

²⁰ o fintiniri Almasiihu diga e maayde. O joodini mo wecco junjo makko nyaamo, dow kammu.

²¹ Hande non Almasiihu laatorii burudo laamuuji e baawdeji e semmeeji e mawbe fu. Kanko nun laatii hooreejo dow ko woodi inne fu, hinaa der duuniyaaru nuu do tan, amma e der duuniyaaru nu yeeso bo.

²² Alla wattii huune fu ley koyde Almasiihu. O wadii mo Joomiraawo dow huune fu, o laatini mo hooreejo Eklesiya.

²³ Eklesiya kan woni bannu Almasiihu. E makka Almasiihu hebbi, kanko mo Alla hebbi der mum.

2

Almasiihu woni Kisinoowo

¹ Onon, on maayiino gam boofi moodon e hakkeji moodon.

² Kanji tokkunodon, hande no duuniyaaru yahirta, dwtanidon hooreejo ruuhuui kalludi, tawaadi hakkune dow e ley. Ruuhuui din nun gollotoo faa e hanne caka himbe yeddube Alla.

³ En fu, hande no maabe laatinoden. Suunooji meeden tokkunoden. Ko miilooji meeden kalludi, e jikku meeden yidi gadetenno. Gam sabbu jikku meeden nu, mone Alla nun haandannoo en hande no maabe.

⁴ Amma endam Alla walaa kaddi, o yidii en e yidde mawne.

⁵ Gam majjum, enen maayunooobe sabbu boofi men, o fintidini en e Almasiihu. E goonja, gam moyyere Alla kisudon.

⁶ No een kawti e Yeesu Almasiihu, Alla fintidini en e makko, joodidini en e makko dow kammu.

⁷ O wadii dum gam o hollita en geetaaku makko. Jaamanuui garooji fu yi'an manju moyyere makko ne fonnirtaake goddum. O wadanii en ne gam een kawti e Yeesu Almasiihu.

⁸ Gam sabbu moyyere Alla kisudon, e gam on goondinii Almasiihu. Kisidam moodon laati nun dokkal Alla, golle moodon bane.

⁹ Kisidam mon yiway diga e mon, gam to goddo hebu juraago.

¹⁰ Alla nun wadi en, kanko tagi en diga e kawtal men e Yeesu Almasiihu, gam golle boodde. Golle boodde den, Alla siriyake de diga aran gam gaden de.

Almasiihu laatini en gootum

¹¹ Yahuduupe e woodunoo maane juulnol e balli mum, bee jidi bo noddeego «juulniibe.» Onon be laataaki Yahuduupe, on goodaa hande maane nen e balli mon, go bee nodda on «heferbe.» To non ciwtoree ko laatinodon.

¹² Wakkati mum, on goodaano Almasiihu, on kawtaano e Isira'iilaabe, on galaano der alkawalji di Alla haabuno. On kedaakino goddum yeeso, on goodaano bo Alla der duuniyaaru.

¹³ Amma jooni, no kawtudon e Yeesu Almasiihu, onon woddinooobe, on battinaama diga e yiyyam makko deyyitiidam.

¹⁴ Gam Almasiihu nun laatii jam meeden. O wadii laatiibe Yahuduupe e be lenyi janani laatii gootum, diga e hokkugo yonki makko dow leggal palaanal. Hande non o pusiri bombooru gaynu nuu do seennunoo be.

¹⁵ Almasiihu moytii Sariya e umurooje mum, e kakkilanol mum fu. Non non o wadiri Yahuduupe e be lenyi janani fu laatii lenyol kesol, gam bee kawti e makko. Hande non o joonniri jam hakkune maabe.

¹⁶ Diga e maayde makko dow leggal palaanal o weldiniri be e Alla. O hawtii be be laatii bannu gootol diga e maayde makko. Diga e palaanal nal, o sottiniri gaynu tawanoonu hakkune maabe.

¹⁷ Almasiihu warii fiinii habaru jam caka moodon, onon 6e lenyi janani woddinoobe, e onon Yahuduu6e 6adinoobe.

¹⁸ Gam sabbu Almasiihu, en fu, en kebii laawol yottaago to Baaba, e ballal Ruuhu gooto.

¹⁹ Hande non, on laataaki kade hob6e, dum bo janan6e. On laatodake 6e genni goori e him6e Alla, oon him6e wuro Alla.

²⁰ On mahaama dow suudu 7ol dadda mum laatii lilaabe e annabiibe. Yeesu Almasiihu e hoore mum woni hayre jogiine maadi.

²¹ Kanko nun jogii maadi nin fu, eni mawnira, faa ni towa, ni laatoosuu Alla Joomiraawo ceniin7ol.

²² No kawtu7on e makko, on laatake mahirdum to Alla wonoto diga e Ruuhu mum.

3

Pol, lilaado caka 6e lenyi janani

¹ Min Pol, mii ma66aado der kasu gam golle Yeesu Almasiihu caka moodon, onon 6e lenyi janani.

² Seko walaa, on nanii habaru golle 6e Alla yowanimmii e moyyere mum, mi wada gam mon.

³ O hollitanake am, o faaminimmii asiiri ko o resi o wada. Kanjum nun binnanmi on e haala sedda.

⁴ To on jannii derewol am, on annan no paamirmii asiiri dow Almasiihu.

⁵ Asiiri on, him6e hollaakano dum der jaamanuuji jawtu7i. Amma jooni, diga e Ruuhu Ceniido, Alla hollitii dum lilaabe e annabiibe 6e o su6i 6e gollanoo mo.

⁶ Nani do no asiiri on laatori: Diga e linjiila, 6e lenyi janani he6i gedu mum der moyyereji desaadi, hande no Yahuduu6e he6iri. Be laatake jokkule 6annu gootol, 6ee goodi alkawal gootal gam 6e kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁷ Linjiila kan nun laatiimi gollotoodo mum, sabbu moyyere ne Alla wadanimmii e golle baawde mum.

⁸ Min 6uri goondin6e fu faandugo. E non, mi hebii moyyere waajaago 6e lenyi janani habaru jawdi gonuni der Almasiihu, ni faamataako.

⁹ Mi hebii bo dokkal faamingo no Alla tagudo huune fu hebbinirta ko o resuno o wada, cuudinoodum diga den.

¹⁰ Hande non Eklesiya anninirta woodu6e baawde e semme dow kammu, no faamu Alla duudiri.

¹¹ Non o resunoo o wada diga 6ooydum, ko o hebbini dum diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹² En kawtii e Almasiihu, en goondinii mo, to non, en baawan ko 6attii Alla e hoolaare.

¹³ Kanjum wadi mii eela on, to on accee berde moodon biisoo sabbu tooraaji di kebammi gam moodon. Tooraaji din laati nun teddu7al moodon.

Yidde Almasiihu yidi en

¹⁴ Gam sabbu dum don fu, mii jiccanoo Baaba.

¹⁵ Diga e makko lenyi gonudi dow kammu e leydi fu he6i inne mum.

¹⁶ Mii eela Alla mo teddu7al man7al semmidina berde mon e baawde Ruuhu mum Ceniido.

¹⁷ Mii eela Almasiihu wonoo der berde moodon, diga e goondingo mo. Mii eela mo kade, cemmi6ee der yidde, gadee dadi der mayre.

¹⁸ Hande non paamirton, onon e him6e Alla fu, no yidde Almasiihu foti yaajugo e juutugo e luggugo e towugo.

¹⁹ Mii eela Alla annina on yidde Almasiihu 6urune faamu fu, gam laato7on hebbu6e, Alla bo hebba der moodon.

²⁰ Alla gollotoodo der meeden e baawde mum, wadana en 6ura ko eeleten, e ko miiletan fu.

²¹ Teddu7al laatanoo mo der Eklesiya, diga e Yeesu Almasiihu, der jaamanuuji fu, faa abada abadin! Aami.

4

Laataago gootum der goondinki

¹ Mii eela on, min ma66aado der kasu gam Joomiraawo, goniree no fottiri hande no Alla noddiri on.

² Buytee ko'e mon, laatee diggu6e e munyu6e. Munyanee him6e e yidde.

³ Tinnee oon laatii gootum hakkune mon, diga e jam mo Ruuhu Ceniido hokkata on.

⁴ Bannu gootol nun woni, e Ruuhu gooto, non bo gootum woni ko tammihidon yeeso, dum Alla noddani on.

⁵ Joomiraawo gooto nun woni, e goondinki gooti, e batisi gooti.

⁶ Alla gooto nun woni, laatiido Baaba himbe fu, laamaniido himbe fu, gollotoodo diga e himbe fu, gonudo der himbe fu.

⁷ Moy meeden fu hebii dokkal moyyere, jaka no Almasiihu yidirani dum.

⁸ Dewtere wi'ii:
«O eencii dow, o yaarii nanjaabe,
o hokkii himbe dokke».

⁹ Ume nun «o eencii dow» yidi fillitaago? Ko dum fillitii woni, o artii o jippii der nokkuure to buri luggugo der leydi.

¹⁰ Jippiido on woni, «eencudo» faa dow kammu, gam o hebba duuniyaaru fu.

¹¹ Kanko nun hokki wobbe be laato lilaabe, wobbe annabiibe, wobbe waajotoobe, wobbe bo durugo himbe, e janningo be.

¹² O wadii dum gam o siriyoo himbe Alla gam golle, be mawninira bannu Almasiihu.

¹³ Hande non tinnortoden keben goondinki gooti, e annal Biddo Alla gootal, laatoden mawbe, jottoden to Almasiihu woni laatoden hande no o wa'i.

¹⁴ Den, en laatataako kade sukaaabe wifitinteebe nokku fu, hande laanayel diyam nel galmaaji diyam yaarata to yidi. Den bo, janninoobe pewe majjintaa en e yoyre mum.

¹⁵ Amma to een bata goonja e yidde, en mawnan der huune fu, een poonnorii Almasiihu laatiido hooreejo.

¹⁶ Diga e makko nun jokkule bannu fu jontirii. To jokkulal fu e wada golle mum, den bannu mawnan, yaha yeeso der yidde.

Almasiihu laatinii en heybe

¹⁷ Mii bata on, mii batitoo e inne Joomiraawo, to on nyaamee goonki mon hande heeferbe, be miilooji mum majjinta dum.

¹⁸ Hakkillo maabe ni66ii, 6ee boddodii yonki ki Alla hokkata. Be galaa annal, ko berde maabe e yoori.

¹⁹ Be annaa suttontirgo ko woodi e ko halli, 6ee nyaama goonki maabe no be pakkiri fu, 6ee gada ko berde maabe yidi.

²⁰ Amma onon, kanjum bane janninadon e Almasiihu.

✧ 4:8 Jabuura 68.19

²¹ On nanii habaru makko, on janninaama goonja gonuka e makko.

²² To non, borte jikku moodon nu gonunodon e muudum. Kanjum woni sunooji bannu kalkooji yonkii moodon.

²³ Accee Ruuhu Alla laatina yonki moodon e hakkillo moodon kesum.

²⁴ Bornee jikku kesu nu Alla tagi dow nandi mum heba gonodon no foonnitorii e no laabiri, yiwudum diga e goonja.

²⁵ Ton non, accee batugo fewre, moy mon fu bata bannun goonja, gam en fu, en laati nun jokkule bannu gootol.

²⁶ To mone wadii on, to on gadee hakke. To on accee mone wada on faa naanje yana.

²⁷ To on kokkee Seydan laawol der moodon baa sedda.

²⁸ Bujjannoodo acca guyka mum, wada golle geete e semme bannu mum, gam heba ko wallirta woodube haaje.

²⁹ Haanay haalaaji bondi e wurtoo diga e kunnude moodon. Ko haani gadon woni, baton haalaaji nafooji, cemmidoonji goondinki wobbe, gam kettinaniibe on nana ko nafata dum.

³⁰ To on mettinee berne Ruuhu Ceniido mo Alla maanorii on, gam o rindina on nyalaane darnal.

³¹ Ikkinee ko haadi e gaynu, e mone, e palmooje, e jennooje e huune ko halli fu caka moodon.

³² Gadontiree ko woodi hakkune mon. Jurmontiree, moy fu yaafanoo bannun, hande no Alla yaaforanii on, sabbu kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

5

Wonaago der jayjol

¹ Jooni on laatike 6i66e Alla yidaabe, gam majjum, yemminee mo.

² Yidde ardanoo goonki mon, hande no dum laatii e Almasiihu. O yidii en, faa o hokki yonki makko gam meeden. O laatake sadaka e kiisaadum pottandum Alla.

³ On laatike himbe Alla. Gam majjum haanay jeenu, e cobudum fu, e suuno, batanee caka mon.

⁴ Hande non bo, haanay haalaaji centiniidi, di walaa hoore, e haalaaji baanji

baanji, nanee caka moodon. Ko haani wurtoo e kunnude moodon woni, jetton Alla.

⁵ E haani paamon faa wooda: Jeenoobe e sobube e suunaabe, gam suuno laati nun saafugo tooruure, bee don fu walaa gedu der Laamaare Almasiihu e Alla.

⁶ To on accee goddo majjina on e haalaaji baanji baanji, gam iri majjum nun wadata mone Alla dow salii-be dwtanaago mo.

⁷ Sabbu majjum, to on kawtee e himbe iri ma66e.

⁸ Aran, der niwre gonunodon, amma jooni, gam kawtal moodon e Joomiraawo, on naati e jayjol. To non, buuree hande bi66e jayjol.

⁹ Gam ko jayjol rimata woni: geetaaku e foonnitaare e goonja fu.

¹⁰ Liinyee ko fottanta Joomiraawo.

¹¹ To on gattee juude mon e golle gadeteede der niwre, de walaa nafuwe, amma cumpitee de.

¹² Ko himbe ben wadata e suude, baa batugo dum e sentinii.

¹³ Amma to huune sumpitaama, jayjol hollitan no dum laatii.

¹⁴ Huune ko wurtii fu, laatoto jayjol. Gam majjum acci e wi'ee:

«Finu e doynol maa, an daaniido!

Umma hakkune maaybe,

Almasiihu yayanante jayjol mum.»

¹⁵ Gam majjum, kakkilanee yaadu mon dow no gonirton, to on laatee hande be galaa hakkillo, amma laatee hakkilbe.

¹⁶ To on majjinee wakkati, gam nyalaade de gonuden e mum jooni e halli.

¹⁷ Gam majjum, to on laatee be walaa hakkillo, amma paamee ko Joomiraawo yidi.

¹⁸ To on accee bagi doyya on, gam edam watta himbe der hallumaru, amma, kebbe Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Cemmidinontiree e jimi jabuuraaji e jettooje, e jimi ruuhunkeeji. Jimanee Joomiraawo, maantee mo e berde mon fu.

²⁰ Jettee Alla Baaba wakkati fu e gam huune fu, e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

²¹ Moy moodon fu dwtano banniraawo mum gam teddingo Almasiihu.

Joonne banjontirbe

²² Onon rewbe, dwtanee worbe moodon hande no dwtorantodon Joomiraawo.

²³ Gam gorko nun laatii hooreejo dow debbo muudum, hande no Almasiihu laatorii hooreejo dow Eklesiya. Kanko woni kisinoowo Eklesiya, laatiika bannu makko.

²⁴ Hande no Eklesiya dwtorantoo Almasiihu, hande non debbo fu, haani dwtorano gorko mum, dow huune fu.

²⁵ Onon worbe bo, jidee rewbe moodon hande no Almasiihu yidiri eklesiya. O yidii ka, faa o hokki yonki makko gam makka,

²⁶ gam o loota ka e diyam, o laa6ina ka e haala makko.

²⁷ O wadii dum, heba o darina ka yeeso makko e teddujal, ka laatoo ceniika, ka walaa aybe, dum bo tuuni, maa bo boofol gom, e huune ko nandi e mum fu.

²⁸ Hande non, haani worbe yidira rewbe mum, hande no be jidiri balli ma66e. Jidudo debbo mum, yidii hoore mum.

²⁹ Dadey, goddo meeday ko wanyi bannu mum. Amma oo nyaanna nol, oo hiinnoo nol, hande no Almasiihu wadanta Eklesiya,

³⁰ gam enen nun laatii jokkule bannu makko.

³¹ Kan wadi dewtere wi'i: «Gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, be fu dido, be laatoo bannu gootol*.»

³² Asiiri mawdo nun don. Amma, Almasiihu e Eklesiya mum nun batananmi.

³³ Amma onon ko yaali on woni, gorko fu yida debbo mum, hande no yidiri hoore mum. Debbo bo teddina gorum.

6

Sukaabe e saareeji mum

¹ Onon sukaa6e, dwtanee saareeji moodon, gam sabbu Joomiraawo, kanjum laatii ko fotti.

² «Teddin baaba maa e inna maa.» Kanka woni umuroore arandeere, goodune alkawal.

³ Den: «a heban barke, balde maa juuta der duuniyaaru,» kan woni alkawal*.

⁴ Onon saareeji, to on mettinee berde sukaa6e moodon, amma, eltee be, oon

* 5:31 Laatanooji 2.24 * 6:3 Tokkitaaki tawreeta 5.16

ekkitina 6e laawol Joomiraawo hande no haani.

Maccu6e e joomiraabe mum

⁵ Onon maccu6e, dōwtanee joomiraabe moodon 6e duuniyaaru dō, e kulol e diwnugo, e 6erde laabude, hande no dōwtorantodōn Almasiihu.

⁶ Dōwtanee 6e, hinaa yeeso ma66e tan, gam fottango 6e. Amma dōwtanee 6e gam on maccu6e Almasiihu, wadoo6e ko Alla yidi e 6erde goote.

⁷ Jagganee 6e e seyo, hande Joomiraawo nun jaggantodōn, him6e bane.

⁸ Gam oon anni neddō fu gadudō ko woodi, he6an riiba majjum to Joomiraawo, baa to oo dimo, dūm bo maccudō.

⁹ Onon joomiraabe bo, jogoree non maccu6e moodon. Accee nyaasitaago 6e. Annitee, onon e ma66e fu, Joomiraawo gooto goodudōn dow kammu, o 6urontirtaa bo him6e.

Kabirdum goondindo

¹⁰ Ko horii wi'ugo on woni: Accee baawde Joomiraawo mawde semmidina on.

¹¹ Ettee kabirdum dūm Alla hokki on fu, gam baawon daraago yeeso dabareeji Seydan.

¹² Gam e him6e bane ka6idinten, amma e ruuhuuji kalludi, tawaadi dow kammu, goodudi baawde e semme, e laamanii duuniyaaru nu niwre.

¹³ Gam majjum, ettee kabirdum dūm Alla fu, gam baawon ko darii to nyalaade kallude warii, ke6on semme 6aawo to hawre heennyii.

¹⁴ To non, ummee daree. Ka66ee goonja hande 6el6elol e punnuli moodon. Bornee fonnitaare hande toggoore janni ne konu.

¹⁵ Tinnaare waajaago linjiila ka jam laa-too pade moodon.

¹⁶ Wakkati fu, jogee goondinki hande ta66ordum kure. E makki nyifirton kure Ibiliisa de yiite.

¹⁷ Kuunee kisidam hande huuneere janni, jogee haala Alla hande kaafahi ki Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Wakkati fu gadee du'aaje feere feere. Eelee ballal Alla hande no Ruuhu Ceniido hollitirta on. Deenee e tinnaare! To on accee du'anaago him6e Alla.

¹⁹ Du'anee am min bo, gam Alla hokkammi boliide pottude, mi anninira e cuusal, goonja cuudiika der linjiila.

²⁰ Kanka nun laatiimi lilaado mum, mii ha66iraa callalluuji. Du'anee am, gam mi waawa ko waajii ka e cuusal, hande no haaniri.

Baynaade

²¹ Mii yidi onon bo, annon no gonirmi e ko gadanmi. Gam majjum, Tikikus banniraawo meeden jidaado, gollantodo Joomiraawo e hoolaare, humpitan on habaru am fu.

²² Mii lila mo e moodon, gam annon no men goniri, o fukkina hakkillo moodon.

²³ Banniraabe, Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on jam e yidde, o hokka on goondinki bo.

²⁴ Yidu6e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu fu, e yidde ne heennyataa, moyyere Alla laatanoo dūm.

Derewol ɲol Pol wannani ɓe Filippi

Haala Puddirka

Filippi tawaaka maa der leydi Eropa, weccoore Maseduwaan to Romankeeɓe laamanii. Der jahaanjal didaɓal ɲal Pol wadi kanko e Silaasi gam waajaago linjiila, der maggal nun o waaji himɓe Filippi, go eklesiya arandeya nun don ɲa Pol tiggi der leydi Eropa. Sabbu tooraaji ummiidi nun Pol nanɲaa maɓɓaa der kasu. Diga kasu don nun o wannani himɓe Filippi derewol ɲol do.

Woɓɓe e miila Efesu nun Pol woni der kasu go o wanniri derewol ɲol. Woɓɓe bo e miila Kaysariya nun, amma to nandi goonja ɓuri woni Roma. Amma e nun fu Pol e miili yooftinte, o yaha to himɓe Filippi gam o walla ɓe, goondinki maɓɓe ɓeydoo, ɓerde maɓɓe wela.

Pol yettii himɓe filippi gam ballal ɲal ɓe balliti mo dow dokkal ɲal ɓe lildani mo diga e junɲo Epaforoditus. Baawo mum, o batii ɓe no o wonorii, e ko wadata to o woni. O semmidinii ɓe ɓe daroo der goonja linjiila no haaniri, o tiidinii ɓe ɓe gonoo der joonne seese hakkune maɓɓe, ko dum laatoo bo, sey moy maɓɓe fu buyta hoore mum.

Woɓɓe innii derewol ɲol, «derewol seyo» gam boliide ceyee, belbeltee kebbude der maggol.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje 1.1-12
2. Habaruuji dow Pol 1.13-26
3. Wonaago der nannantiral e buytugo hoore mum 1.27-2.18
4. Habaruuji dow Timote e Epaforoditus 2.19-30
5. Hakkilango waajotooɓe fewooɓe, e kujje kallude 3.1-4.9
6. Jettooje e cannooje 4.10-23

Sannoore

¹ Min Pol e Timote, maccuɓe Yeesu Almasiihu, wannani seniibe hawtuɓe e Yeesu Almasiihu wonɓe Filippi derewol ɲol, e onon ardiibe e gollotooɓe der eklesiya.

² Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokka on moyyere e jam!

Pol e du'anoo ɓe Filippi

³ Mii yetta Alla am de ciwtormi on fu.

⁴ Wakkati du'antoomi on on fu, e ɓerne welne du'ortoomi,

⁵ diga nyalaane arandeere faa jooni, on darorake am, on ballii am waajaago linjiila.

⁶ Mii tabbitini, Alla puddudo golle muudum boodude der moodon hebbinan de, der nyalaane Yeesu Almasiihu.

⁷ E fotti, mii woodi miilooji dii dow mon on fu, gam mii watti on der ɓerne am. Gam baa no kaɓɓaami callalluuji gam mi seedanake linjiila tabbitinmi ka, on darorake am, on kawtii e am der moyyere ne.

⁸ Alla woni seedeje am, mii yidi on on fu e yidde Yeesu Almasiihu.

⁹ Ko eelananmi on Alla woni, ɓeydodon yeeso yeeso, dow yidde, e dow annal, e suttontirgo goonja e fewre,

¹⁰ gam baawon annitingo ko ɓuri nafugo, laatodon laabuɓe, ɓe galaa gacce der nyalaane Almasiihu wittoyta.

¹¹ On kebbinaama ɓiɓɓe foonnitaare yiwude diga e Yeesu Almasiihu, gam inne Alla teddinee, yettee.

Almasiihu woni yonki

¹² Banniraaɓe, mii yidi, annon dum do: ko heɓimmi walli linjiila yahugo yeeso.

¹³ Himɓe hiitorde wuro laamiido, e woɓɓe, e nokku fu e anni no gam Almasiihu nun maɓɓaami der kasu.

¹⁴ Maɓɓol am accii banniraaɓe duuɓɓe ɓeydii hoolaago Joomiraawo, ɓe accii hulugo, ɓe ɓeydi cuusal dow waajaago haala Alla.

¹⁵ E goonja, woodi waajotooɓe habaru Almasiihu gam nawniraagu e jeddi, amma e woodi waajortoɓe e miilooji boodudi.

¹⁶ Bee do e wada dum gam ɓee jidi Almasiihu, ɓee anni mi yowanaama haɓango linjiila.

¹⁷ Amma ɓee to, e waajo habaru Almasiihu gam nawniraagu, miilooji maɓɓe bo laaɓaa, kade bo, ɓee daarta ɓeydugo toora callalluuji am der kasu.

¹⁸ No ɓe baajori fu, dum billataa am! to yidi anniyaaji maɓɓe laatoo bonɗi maa bo

boodufi, anni inne Almasiihu waajee tan, mii seyii, mi seyoto bo kade.

¹⁹ Gam mii anni heennyitirde toora kan laatoto kisidam am, gam sabbu du'aaje moodon, e ballal Ruuhu Yeesu Almasiihu.

²⁰ Mii hedii sanne, mii woodi bo tam-muwe, mi hebataa senteene goddum. Amma hande no baadey, nun jooni bo, mii anni mi teddinan Almasiihu e tinnaare, der gurnam am, baa to mii wuuri, baa to mi maayi.

²¹ Min kan, Almasiihu woni gurnam am, maayde laatani am nun riiba,

²² amma, to wonaago am e duuniyaaru waddanan am wadugo golle nafooje, den mi annaa du ume nun cubanmi.

²³ Mii wada berde didi: ko jidumi woni, mi yaha mi wonda e Almasiihu, kanjum buranimmi woodugo.

²⁴ Amma gonki am e duuniyaaru buran nafugo on.

²⁵ Mii hoolii, mii anni mi wonoto e duuniyaaru taw, mi wonda e moodon on fu, gam beydodon yeeso, berde moodon wela gam goondinki,

²⁶ hande nun, to mi witooy to moodon, daliila juroraago kawtal mon e Yeesu Almasiihu beydoto.

²⁷ Amma, sey no gonirdon fotta e linjiila Almasiihu, gam to mi warii daarugo on, naa bo to mi waray, mi nana oon tabitii der hakkillo woto, oon kaaba gam goondinki linjiila e berde goote,

²⁸ to on accee waybe huunna on baa sedfa, kanjum hollitinta seedaaku halkere maabe, amma onon, kisidam moodon, dum fu diga to Alla dum yiwi.

²⁹ On kokkaama moyyere goondingo Almasiihu, kanjum tan bane, on kokkaama bo moyyere tooranaago mo,

³⁰ e daranaago hawre woore ne ji'udon mii haaba, e ne nanoton kade mii haaba faa jooni.

2

No Almasiihu leesiniri hoore mum, e no Alla mawniniri mo

¹ Almasiihu deyyitinii berde moodon, semmidini on der yidde, oon kawti e Ruuhu, oon goodi yurmeene e endam, naa noy?

² To non kan, kebbinee seyo am e laataago gootum hakkune moodon: yidde moodon, e berde moodon, e miilo moodon laatoo gootum.

³ To on gadee goddum e miilooji burontiro, naa bo e manju hoore; amma leesinee ko'e mon, moy mon fu daara wofbe hande burube dum.

⁴ To goddo moodon daarta ko nafata dum tan, amma daarta ko nafata wofbe bo.

⁵ Goodee hakkune mon, miilo no Yeesu Almasiihu woodunoo.

⁶ Kanko potidindo e Alla diga fuddoode, e non fu, o

daaray fotugo makko e Alla hande huune ko o jogitinto,

⁷ amma o buyti hoore makko, o etti jayri maccudo, o nandi e himbe, o tawaama oo laatii neddo deydey.

⁸ O leesinii hoore makko, o dwtanii Alla faa o maayi, o maayi dow leggal palaanal.

⁹ Gam majjum, Alla etti mo faa dow, hokki mo inne burne inde fu manju,

¹⁰ gam to inne Yeesu noddaama, doole himbe fu jicco

dow kammu e dow leydi, e der leydi fu,

¹¹ kade bo himbe fu batan wi'a, Yeesu Almasiihu woni Joomiraawo, gam inne Alla Baaba teddinee.

Jaynee der duuniyaaru

¹² Gam majjum, banniraaabe am yidaabe, hande no dwtoridon wakkati fu, hande nun, gadee kolliton kisidam moodon e kulol e diwnugo, hinaa to mii wondi e moodon tan, amma baa no mii bododii on bo.

¹³ Gam Alla e hoore mum nun gollata der moodon, faa jidon ko weli mo, gadon dum bo.

¹⁴ Ko gadoton fu, to on dumbitee, to on kaabe bo,

¹⁵ gam laatonon be walaa gacce, laabu, be, biibe Alla be walaa ko elee, wonbe der jaamanuuru biisiinu, onyiinu, laatonon yaynoobe der duuniyaaru hande fitillaaji.

¹⁶ Oon baajoo be haala ka yonki gam mi juro der nyalaane witooygo Almasiihu, mi anna doggudu am e comuri am waday baanji.

¹⁷ Golle moodon laatake hande dokkal goondinki mon. Baa to yiyam am reyyitake dow dokkal moodon, mii seyorii dum, mii seyorii on bo on fu.

¹⁸ Hande non onon bo, ceyee, ceyodee e am.

Timote e Epaforoditus

¹⁹ To Joomiraawo Yeesu jabii, 6ooytaa mi lilan Timote to moodon, gam min bo, mi heba habaruuji moodon di o waddanoytammi, di cemmidinammi,

²⁰ gam mi walaa goddo jidudo on hande am, paaliido on e goonja, to hinaa kanko,

²¹ horiibe fu haaje mum tan miijantoo, hinaa dum Yeesu Almasiihu.

²² Oon anni Timote hollitii oo laatii koolaado, o gollodake e am gam waaji linjiila hande no biddo gollorantoo baaba mum.

²³ Kanko miilumi lilugo to moodon law, to mi annii no haala am laatortoo.

²⁴ Mii hooli Joomiraawo, do e yeeso sedda, min e hoore am mi waran to moodon.

²⁵ Amma mi tawi e haani mi lila banniraawo am Epaforoditus, gollodiido am, e wallitammi hawre, kanko lilunodon to am gam o wallammi huuntugo haaje am.

²⁶ Emo humpaa on boodum on fu, kade bo o toorakeno sanne no nanudon emo nyawi.

²⁷ E goonja, o nyawiino sanne faa o badii maayugo, amma Alla yurmake mo, kanko tan bane Alla yurmii, baa min Alla yurmake am, gam to mi hebu biisere berne dow biisere berne.

²⁸ Kan wadi, jidum lilugo mo law to moodon, gam berde moodon wela e yi'ugo mo, min bo, biisere berne am buytoo.

²⁹ Cilminee mo e inne Joomiraawo e seyo manjo. Teddinee himbe hande makko,

³⁰ gam der golle Almasiihu o badino maayugo, o hokkii yonki makko der kaliire gam o hebbita ko on baaway wallugo am wadugo.

3

Goonjaku, sey der Almasiihu

¹ Banniraaabe am, ko horii wi'ugo on woni: Ceyoree Joomiraawo. Mi somataa maytitaago goota kan der binni am, gam kanjum tabbitinta faamu moodon.

² Kakkilanee himbe nandube e dawaadi, e gollotoobe hallube, jeeyanbe on juulnaago!

³ Gam enen woni julniibe e goonja, enen saafiroobe Alla e Ruuhu, jurortoobe Yeesu Almasiihu, 6e koolaaki ko'e mum.

⁴ Min e hoore am, mi waawanno yowugo hoolaare am dow gadu bannu. Wobbe e miili waawan hoolaago hoore mum, hakko min.

⁵ Mii julnaado nyaanne jeetatawre, mii Isira'ilaaajo yiwudo e lenyol Benjamin, mii Iburaninkeejo bii Iburaninkeejo. Dow wecco tawreeta, mii Farisaaajo,

⁶ ko yaalani tinnaare, mi tooriino ekle-siya, dow wecco fonnitaare ko tawaa der sariya, mi walaa gacce.

⁷ Dum don fu daarunoomi hande riiba, amma jooni mi daarii dum baanji gam Almasiihu.

⁸ E goonja, mi daarii huune fu baanji, gam mi hebii ko buri dum teddugo, kan woni annugo Yeesu Almasiihu Joomiraawo am. Gam makko, mi majjinii huune fu, daarumi dum hande buuri, gam mi heba mo,

⁹ mi tawee e makko, hinaa e fonnitaare yiwune diga dwtanaago tawreeta, amma e fonnitaare yiwune diga goondingo Almasiihu, ne Alla hokkata goondinbe.

¹⁰ Min kan, sago am woni annugo Almasiihu e baawde pintol mum, mi heba gedu am der toora makko faa mi nanda mo der maayde makko,

¹¹ gam no dum wadi fu, min bo, mi heba yottaago nyalaane pintol maaybe.

Doggango far to riiba

¹² Mi wi'ay mi hebii ko kebal am, naa bo mii kebbudo, amma emi jokki doggudu am gam mi happa nal law. Min e hoore am Yeesu Almasiihu happii am.

¹³ Banniraaabe am, min e hoore am, mi wi'ay mi happii nal ko, amma ko gadanmi nun: Emi yeggita ko yawti, mii fonnani ko woni yeeso,

¹⁴ mii doggana heennyitirde gam mi heba riiba, noddore ne Alla noddii en diga dow kammu gam kawtal men e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non en fu, enen bennube der goondinki, sey gooden iri miilo noo, amma

dow gokka, to on goodi miilo wonno no paamirton, Alla hollan on ko haani.

¹⁶ Amma to jottiden do, sey tokken laawol nɔl jaheten e mum jooni.

¹⁷ Banniraaɓe, on fu, yemminee am, daaree wa'ube hande no ji'udon emen laatii.

¹⁸ Gam duuɓɓe e yaha hande wayɓe leggal Almasiihu palaɗal, mi batiino on ka de duudɗum, jooni bo, mii batitoo on ka e bojji,

¹⁹ heennyitirde maɓɓe laatoto halkere, deedi maɓɓe laatii tooruje maɓɓe, ɓee juroro ko waddanta ɓe senteene, huune duuniyaaru tan ɓe miijanto.

²⁰ Amma enen, dow kammu jeyaden, diga ton kediden Kisinoowo men, Joomiraawo Yeesu Almasiihu wara.

²¹ Kanko o waylitan ɓalli meeden centiniidi, o nandina di e ɓannu makko tedduɗol, o wadan dum diga e baawde kokkude mo laamanaago huune fu.

4

Ceyoree kawtal mon e Joomiraawo

¹ Gam majjum, banniraaɓe am yidaaɓe, mii woodi kumpa yi'ugo on sanne, onon laatii seyo am, e tuutawal am, tabitee hande nun der kawtal mon e Joomiraawo, onon yidaaɓe am.

² Mii wi'a Ewodi e Sintis ɓe gonda der hakkillo wooto gam Joomiraawo.

³ An gollidoowo e am koolaado, mii eelee ballaa rewɓe ɓen, ɓe gollidii e am gam waaju linjiila, kamɓe e Kelema e gollodiibe e am wɓɓe, inde maɓɓe winnaama der dewtere yonki.

⁴ Wakkati fu, ceyee der kawtal moodon e Joomiraawo, mii batitoo ka kade, ceyee!

⁵ Accee himɓe fu annita neddaaku moodon. Joomiraawo ɓadake warugo.

⁶ To on accee ɓerde moodon biisoo gam godɗum, amma huune fu kollee dum Alla. Du'ee, eelee, eelitee, jettee Alla.

⁷ Jam Alla ɓurudum faamu fu, reena ɓerde moodon e miilooji moodon der kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

⁸ Banniraaɓe am, ko horii wi'ugo on woni, miilane ko laatii goɗa, ko foti teddineego, e poonnitiidum, e laabuɗum, e kaanudum yideego, e ko manatee, e

kaanudum yetteego, e ko haani maanteego.

⁹ Ko janɗinmi on jabudon, nanudon, ji'udon e am, golloree dum, Alla mo jam wonda e moodon.

Pol e yetta gam ballal

¹⁰ Mii seyorii Joomiraawo sanne, gam on puɗɗitake miilango am. E goɗa oon goodunoo miilooji dii dow am, amma on keɓayno laawol hollitingo dum.

¹¹ Hinaa gam dullere acci ko mii bata ka, gam mi ekkitake seyoraago no gonirmi fu.

¹² Mii waawi wonaago der dullere, mi waawan bo ko woni der keɓal. Der wakkatiiji fu e no dum laatii fu, mi ekkitake wonaago der haarande e rafo, der goonnan e dullere.

¹³ Mi waawan ko wadi huune fu, gam sabbu cemmidiinoowo am.

¹⁴ Amma e nun, on gadii ko woodi, no balludon am der toora am.

¹⁵ Onon ɓe Filippi, oon anni no yiwumi Maseduwaan, der wakkati puɗɗumi wajaago linjiila, eklesiya gom hawtay e am dow hokkugo e jabugo, to hinaa onon,

¹⁶ onon tan wallimmi, gam no jahumi Tesalonika, on lildii am ballal de didi mi huntira haaje am.

¹⁷ Dum wi'ay no ballal nun daartanmi, ko daartanmi woni, ɓikkon goondinki moodon ɓeydoo faa duuda.

¹⁸ Mi hebi ballal moodon nɔl lildudon am fu e junno Epaforoditus, nɔl heyii am faa ɓuri haaje am. Nɔl laatake hande wardi belɗo, hande sadaka, dum Alla jaɓi.

¹⁹ Alla am huunta haajeeji moodon fu, jaka goonnan mum tedduɗal, dum wadoo der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁰ Tedduɗal wonanoo Alla Baaba meeden faa abada, Aami!

Cannooje

²¹ Cannee seniibe hawtuɓe e Yeesu Almasiihu. Banniraaɓe wondaɓe e am sannii on.

²² Goondinɓe wonɓe do fu sannii on, wonɓe der wuro Kaysara bo sannii on puy.

²³ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonda e moodon!

Derewol ɲol Pol winnani 6e Koloosi

Haala Puddirka

Der wakkati gooti nun Pol winni derewol Koloosi, e ɲol Efesu. Wannarde Koloosi tawaaka maa der Turkiya ni jooni. Pol bane titi eklesiya kan, amma gollodintoo6e mo gooto mum nun. Epafaras nun waajii 6e linjiila. Wadoto Epafaras nun maatini Pol tooraaji di goondin6e Koloosi woodi, gam wo66e yahii ton e janɲina haalaaji di yaaday e linjiila. Kanjum laatii ko wo66e daari annal lugguɲal. Ekkitinooje den yiwii diga e Yunaninkee6e, go dum hawrontiri e tawaanɲal Yahuduu6e, e gaɗu ma66e, hande jon saafugo malaykaabe, e haala juulnol. Boofi janɲinteedi diin e wittina him6e der dwtanaago tawreeta Muusa. Baawo no Pol sanni 6e hande no o woowi wadugo. O batanii Almasiihu e golle mum. Baawo mum o batanii 6e hawre ne o wadata gam linjiila yaha yeeso der siire Koloosi e Lawdikiya. Den o wittoy oo batana golle Almasiihu.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje, 1.1-11
2. Manɲu Almasiihu e golle mum, 1.12-2.19
3. Goonki goondindo laati nun goonki to neddo jey hoore mum 2.20-3.5
4. No goonki kin hollitorto, 3.6-4.6
5. Cannooje, 4.7-23.

Sannoore

¹ Min Pol, mii laatii lilaado Yeesu Almasiihu e sago Alla. Min e banniraawo meeden Timote,

² men cannii on onon him6e Alla wonu6e Koloosi, banniraabe men hoolaabe der kawtal mum e Almasiihu. Alla Baaba meeden wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Koloosi

³ Wakkati fu, emen du'anoo on, emen jetta Alla, Baaba Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁴ Men nanii habaru goondinki moodon dow Yeesu Almasiihu e batane, e yidde ne goodu6on dow him6e Alla fu.

⁵ Oon goodi dum gam oon kedii ko Alla resani on dow kammu. Oon kedii ko Alla resani on gam on nanii haala goonjakuwa, yiwuka e linjiila.

⁶ Linjiila kan yottake on, e rima 6ikkon, e sankitoo, e laya der duuniyaaru fu. Hande non dum laatii to moodon onon bo, diga nyaanne nanu6on, ko paamu6on moyyere Alla e goonja.

⁷ Epafaras banniraawo amen jidaado, gollodintoodo e amen, waajike on haala moyyere nen. Oo laatii koolaado, gollantoodo Almasiihu caka moodon.

⁸ O batii men bo yidde ne Ruuhu Ceniido watti der berde moodon.

⁹ Gam majjum, menen bo, diga men nani ka, men accay du'anaago on. Emen eela Alla hokka on hakillo fu e faamu yiwuɲu diga e Ruuhu mum. Den on kebban annal sago makko faa wooda.

¹⁰ Hande non, on buuran der goonki pottananki Joomiraawo der huune fu. On tabitinto wadugo ko woodi feere feere, on beydoto annugo Alla.

¹¹ Emen eela Alla hokka on semme, e baawde mum teddu6e, gam baawon tinnaago, e munyango huune fu.

¹² Jettee Alla Baaba e seyo, gam o wadii on fotu6e he6ugo gedu der moyyereeji di o resani him6e makko, gonudi der jayɲol.

¹³ Kanko teeti en e baawde niwre, naanni en der Laamaare Biyiiko jidaado.

¹⁴ O sooditake en, o yaafii hakkeeji meeden.

Tedduɲal Almasiihu

¹⁵ Biddo on nun laatii nandi Alla mo yi'ataake. Kanko woni afo, burudo huune ko tagaa fu.

¹⁶ E makko Alla tagiri huune fu, ko woni dow kammu, e ko woni e leydi, ko yi'etee, e ko yi'ataake fu, laamuuji, e baawdeeji, e semmeeji, e hoorejum fu, diga e makko dum fu dum tagaa, e gam makko bo.

¹⁷ Almasiihu na'on diga huune fu tagaaka, huune ko woni fu, diga e makko dum woni.

¹⁸ Kanko woni hooreejo Eklesiya laatiika bannu makko. Kanko woni fuddoode, oo laatii arano dow fintoo6e diga maayde, gam o laatoo arano dow huune fu.

¹⁹ Gam dum fottanii Alla ko woni der mum fu wonoo der Almasiihu.

²⁰ E Almasiihu nun o weldiniri huune fu e makko, ko woni dow kammu, e ko woni der leydi fu. O waddii jam, sabbu yiyam Almasiihu deyyitiidam dow leggal palaanjal.

²¹ Naane, oon boddodinoo e Alla, oon laatinoo waybe makko, gam miilooji moodon kalludi, e golle moodon bonde.

²² Amma jooni, Alla weldinii on e muudum diga e maayde Biyiiko laatiido neddo, gam darodon yeeso makko oon laatii seniibe, laabuibe, be walaa gacce.

²³ Amma, sey tiidon, darodon e semme der goondinki, laatodon be dimmataako. To on boddodee e linjiila, laatiika tammuwe meeden. Linjiila ka nanudon, wajaama der duuniyaaru do. Min Pol, kanka nun laatiimi gollotoodo mum.

Golle Pol caka goondinbe Yeesu

²⁴ Jooni, berne am e weli gam tooraaji di kebammi gam moodon. Hande non, kebiniranmi ko horii der tooraaji Almasiihu gam bannu mum, laatiinjal eklesiya makko.

²⁵ Eklesiya kan nun laatiimi gollotoodo mum. Alla yowanii am golle waajaago on haala mum deydey no ka wa'i.

²⁶ Kanjum woni asiiri cuudaninoo do himbe diga den, der jaamanuuji duuddi, amma jooni, Alla hollitii dum himbe mum.

²⁷ Gam Alla e yidi anningo himbe be lenyi janani manju asiiri mum tedduo. Asiiri on woni, Almasiihu na'on der moodon. Kanko hokki on tammuwe hebugo gedu der teddujal Alla.

²⁸ Almasiihu on nun men piinata haala mum. Emen baajoo himbe fu, emen janjina be e hakkillo fu, gam men jottina moy fu yeeso Alla e hebbe der kawtal mum e Almasiihu.

²⁹ Kanjum acci mii golloo, mii haaba diga e baawde Almasiihu gollotoode e semme der am.

2

¹ Mii yidi anningo on hawre mawne ne kabammi gam moodon, e gam banniraaabe meeden wonube Lawdikiya, e wobbe be meeday yi'ugo am e gite muudum fu.

² Mii wada dum, gam be keba cuusal, be kawta der yidde, be keewa hakkillo hebbonjo, be paama asiiri Alla cuudido, kan woni Almasiihu.

³ Der makko nun jawdi ni faamu e annal fu suudii.

⁴ Mi batii ka, gam to goddo majjin on e haalaaji beldi.

⁵ Bannu am e woddodii on, amma hakkillo am e wondi e moodon. Berne am e weli gam foonnitaare tawaane caka moodon, kade bo oon darii dow goondingo Almasiihu e semme.

Wonaago goonki kesi e Almasiihu

⁶ Jooni, no on jabii Yeesu Almasiihu laato Joomiraawo moodon, tokkee mo.

⁷ Gadde dadi der makko, mahee goonki mon bo dow makko. Cemmidee der goondinki hande no janjiniradon, jettee Alla puy.

⁸ Kakkilee gam to goddo yoyra on e annal luggunjal. Kakkilane bo haalaaji majjinooji, yiwudi e tawaanjal himbe, naa bo e semmeeji duuniyaaru. E Almasiihu bane dum yiwi.

⁹ Gam ko woni der Alla fu e yi'oo der bannu Almasiihu.

¹⁰ Onon bo, on kebii huune fu der kawtal moodon e makko, kanko laatii hoorejo laamuuji, e baawdeeji fu.

¹¹ Der kawtal moodon e Almasiihu, on kebii juulneego. Amma juulnol nol himbe wadata bane. Juulnol yiwunol e Almasiihu nun. Nol laati nun hande moytugo baawde hakke jaaliide balli moodon.

¹² Diga e batisi, on uwidaama e Almasiihu, on pintidinaama bo e makko, gam on goondinii baawde Alla pintinde mo e maayde.

¹³ Onon, on maayiino gam boofi moodon, e gam on juulnaaki. Amma Alla wuuridinii on e Almasiihu, yaafi boofi meeden fu.

¹⁴ O moytii derewol nyamaane men, gacotonoo nol en. O ikkinii nol, o tiggii dow leggal palaanjal.

¹⁵ O bortii laamuuji, e baawdeeji fu, o sentinii di yeeso himbe fu. Non Alla jaalorii di e maayde Almasiihu.

¹⁶ Gam majjum, to on nootee goddo gacoo on dow ko nyaamoton e ko jaroton,

dum bo dow hakkilango nyalaade juulde, e lebbi, maa bo dow nyalaade ciwteteede.

¹⁷ Dum fu, kollitoojum ko waroyta nun, goonja majjum fu der Almasiihu nun woni.

¹⁸ To on accee wadoobe hande e buyti ko'e mum, ko bee caafa malaykaabe majjina on. Koydaali ma66e 6e tokkii, 6ee mawnito dow baanji, gam miilooji ma66e 6e tokkii.

¹⁹ Be kawtay e Almasiihu laatiido hoore. Kanko nun hokkata bannu fu ko haajaa, kanko acci jokkule e daadi fu e hawti. Kanko bo acci bannu e mawna no Alla yidiri.

Maayidingo e wuuridingo e Almasiihu

²⁰ On maayidii e Almasiihu, burtidon e baawdeeji duuniyaaru. Den, ume wadi ko oon nyaama goonki mon hande woniibe der baawdeeji duuniyaaru? Ume wadi ko oon nooto dwtanaago bodaaji himbe resanta on:

²¹ «Taa ettu dum do, taa mettu dum to, taa meemu dum do?»

²² Bodaaji dii fu laati nun nyolooji, janninol himbe tan nun. Alla tagii kujje fu gam nafitoroden de.

²³ Goonja nun, sujidango baawdeeji, e buytugo hoore mum, e toorugo bannu mum puy, e nandi ko woodi. Amma, dum don fu nafataa goddum, suuno bannu tan dum deyyitinta.

3

¹ Onon, on pintidinaama e Almasiihu. Gam majjum, daartee kujje gonude dow kammu to Almasiihu joodii nyaamo Alla.

² Miilanee kujje gonude dow kammu, to on kakkilanee kujje de leydi.

³ Gam on maayi, yonki moodon na'on suudi e Almasiihu to Alla.

⁴ To Almasiihu laatiido yonki moodon suppitoyke, on cuppitinto e makko onon bo e teddujal.

Goonki kesi e kiikki

⁵ Gam majjum, baree suunooji duuniyaaru gonudi der moodon, hande jon, baadi jayni, e cobudum, e yidde baanjaare, e suunooji kallufi, e suuno woodugo huune fu. Dum don fu, laati nun caafol tooruje.

⁶ Kanjum waddata mone Alla dow salii6e ko dwtanii mo.

⁷ Onon bo, hande non nyaamirnodon goonki mon naane, de gonunodon der hakkeji mon.

⁸ Amma jooni, boppee kujje dee do: mone, e bernugo, e haadugo reedu, e jennooje, e batugo kalluka.

⁹ To on pewontiree hakkune moodon, gam on boppii jikku mon kiinju, e golle mum fu.

¹⁰ On laatike himbe hey6e. Alla tagudo huune kesum der moodon, accataa waylitingo dum, faa dum nanda e makko, gam kebon annal kebbujal.

¹¹ To non, walaa ko suttontiri Yahuduujoo e mo laataaki Yahuduujoo, juulniido e mo juulnaaki, jannudo e mo jannay, maccudo e dimo, gam Almasiihu nun laatii huune fu, e der moy fu.

¹² Alla subii on laatini on himbe mum yidaabe. Gam majjum, goodee yurmeene mawne, e neddaaku, e buytugo hoore, e diggere, e munyal.

¹³ Munyontiree hakkune mon. To goddo woofanii bannun, jaafontiree hande no Joomiraawo yaaforanii on.

¹⁴ Ko buri dum fu, accee berde moodon hebba yidde, gam yidde e hawta himbe no woodi.

¹⁵ Accee jam Almasiihu laamanoo miilooji moodon, kanjum Alla noddani on, gam laatodon bannu gootol. To non, jettee mo.

¹⁶ Accee haala Almasiihu hebba e moodon faa wooda. Janninontiree, tiidinontiron e hakkillo. Jimanee Alla e berde moodon fu, jettee mo e jimi jabuuraaji, e maantooje, e jimi di Ruuhu Ceniido hokkata on.

¹⁷ Ko batoton e ko gadoton fu, gadee dum e inne Yeesu Joomiraawo. Jettee Alla Baaba meeden diga e makko.

No haani goondinbe Almasiihu wonoro

¹⁸ Onon rew6e, dwtanee wor6e moodon, hande no haani rew6e tokku6e Joomiraawo wonira.

¹⁹ Onon wor6e, jidee rew6e moodon, to on monnanee 6e.

²⁰ Onon sukaa6e, dwtanee saareji moodon dow huune fu, gam kanjum fottanta Joomiraawo.

²¹ Onon saareji bo, to on monninee sukaabe moodon, gam to berde maabe biisoo.

²² Onon maccuɓe, dwtanee joomiraabe moodon ɓe duuniyaaru do, dow huune fu, hinaa yeeso maabe tan, gam himbe yetta on. Ko haani nun, jagganodon ɓe e berde laabude, der kulol Joomiraawo.

²³ Ko gadoton fu, gadee dum e berde goote, gam Joomiraawo nun jaggantodon, himbe bane.

²⁴ Annitee Joomiraawo hokkan on riiba ka o resani himbe makko. Gam Joomiraawo mo jaggantodon woni Almasiihu.

²⁵ Gadoowo ko halli fu, heban riiba golle mum kallude, gam Alla burontirtaa himbe.

4

¹ Onon joomiraabe, gadanee maccuɓe moodon ko woodi, ko foonnitii. Annee onon bo oon goodii joomiraawo dow kammu.

Haalaaji cakitiidi

² Tinnee der du'aare, deenee, oon jetta Alla.

³ Du'anee men menen bo, gam Alla maabbitana men laawol fiinugo haala mum, gam mi waawa ko waajii asiiri Almasiihu. Sabbu majjum nun acci jooni, mii maabaa der kasu.

⁴ Eelee Alla gam mi waajoo asiiri on hande no haaniri.

⁵ Kakkilanee gondal mon e himbe ɓe goondinay. De keɓudon wakkati fu, nafi-toree ki.

⁶ Sey wakkati fu haala moodon e laatii belka, nafoowa. Annee bo no toontortodon moy fu.

Baynaade

⁷ Tikikus, banniraawo meeden jidaado, humpitan on no gonirmi fu. O laati nun koolaado, gollodintoodo men der golle Joomiraawo.

⁸ Mi lili mo to mon gam majjum, heba annon no men goniri, hakkillo moodon fukkoo.

⁹ Mi lilidii mo e banniraawo meeden Onesimu jidaado, koolaado, neddo leydi moodon. Be batan on ko wadotoo do fu.

¹⁰ Aristarkus mo maabbidaami e sanna on, e Marku dendiraawo Barnabbas mo

bi'umi to warii to moodon, jaabbodon dum no woodi.

¹¹ Yeesu noddeteedo Yustus bo e sanna on. Kambe tan laatii Yahuduube gollodiiɓe e am der Laamaare Alla. Be cemmidiinii am sanne.

¹² Epafaras, neddo leydi moodon, gollantoodo Yeesu Almasiihu, e sanna on. Wakkati fu, o accay haɓugo gam moodon der du'aaje makko. O eela heba cemmidon der goondinki, kebbinon sago Alla.

¹³ Mii seedanoo mo dum, oo hiinnanii on sanne, onon e ɓe Lawdikiya, e ɓe Hiyerapolis fu.

¹⁴ Luka lokotoroojo men jidaado, e Demas sannii on.

¹⁵ Emen canna banniraabe meeden wonube Lawdikiya. Emen canna bo Nimfa, e goondinbe hawritintoobe wuro makko fu.

¹⁶ To on jannii derewol ɗol, gadee no gadoton fu, faa himbe eklesiya Lawdikiya bo janna ɗol. Onon bo, jannee derewol ɗol ɓe lildanoyta on diga Lawdikiya.

¹⁷ Batee Arkippus tinnoo wada golle de Joomiraawo yowani dum no woodi.

¹⁸ Min Pol, mi wannanii on sannoore ne e junjo am. To on jeggitee e callalluuji nun gonumi.

Moyyere Alla wonoo e moodon!

Derewol dida6ol ɲol Pol winnani 6e Tesalonika

Haala Puddirka

Pol, e Silaasi, e Timote nun hawti winnani 6e Tesalonika derewol ɲol. Siire Korintu 6e goni, diga ton nun 6e binni ɲol. Pol yettii goondin6e Tesalonika puy, sabbu goondinki ma66e e no 6e tinnorii baa der tooraaji ma66e. O moyyini boofol dow no 6e kedorii wittoyo Joomiraawo.

Sabbu tooraaji di 6e tooretee, 6e Tesalonika e miili nyalaane darnjal nun yottii. Pol batii 6e no nyalaane nen warataa to neddo kalludo artay wari. To o warii, o ha6idan ko wi'etee Alla fu, e ko teddintee dow laawol diina fu.

Der hoore 3, 6aawo no Pol eeli 6e du'anoo dum, o eelii 6e 6e boddodoo e him6e 6e yidaa gollaago, gam 6ee miila no der wakkati cakitiiki nun 6e gonii. O batii 6e o wi'i: «Mo gollaaki haanay nyaama».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Pol manii him6e Tesalonika, du' anii 6e, 1.3-12
3. Ekkitinol dow wittoyki Almasiihu, 2.1-17
4. No haani goondin6e yahira, 3.1-15
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.16-18.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii diga e Pol, e Silaasi, e Timote. Emen canna eklesiya Tesalonika, kawtuka e Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam!

Goondinki 6e Tesalonika

³ Banniraa6e, e haani men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Edum fotti, gam goondinki moodon e beydoo yeeso yeeso, kade bo yidde ne goodontirdon hakkune moodon e beydoo der moy moodon.

⁴ Kanjum acci emen juroro on der eklesiyaaji Alla. Emen juroro munyal moodon, e goondinki moodon, der tooraaji di tooretedon, e billaaje de munyanton.

⁵ Tooraaji din laati nun ko hollitinta kiita Alla poonnitiika, gam laatodon fotube naatugo der Laamaare Alla, ne gam mum tooretedon.

⁶ Gam edum foonnitii yeeso Alla, o yo6a tooran6e on, toora.

⁷ Onon toorootoo6e, o hokkan on siwtaare e amen. Dum laatoto to Joomiraawo meeden Yeesu gonudo dow kammu suppi-toyke e malaykaa6e mum 6e baawde.

⁸ Nyalaane majjum, o suppitinto der denjal yiite, gam o fooda noppi 6e annaa Alla, e 6e dwtanaaki linjiila Joomiraawo men Yeesu.

⁹ Poodol ma66e noppi e foonnitii, halkere tabitiine nun, 6e boddodinto e Joomiraawo e teddujal baawde mum.

¹⁰ Dum laatoto der nyalaane ne o witoyta. Den him6e makko teddinan mo, goondin6e mo fu haaynee gam makko. Onon bo, on gonoto caka ma66e, gam on goondinii waaji men baajii on.

¹¹ Gam majjum emen du'anoo on wakkati fu. Emen eela Alla meeden laatina on fotube noddoore ne o noddi on. Baawde makko hokka on semme hebbingo golle boodude de jidudon wadugo fu, gam on goondinii mo.

¹² Hande nun inne Joomiraawo meeden Yeesu teddirtee der moodon, onon bo, teddinedon gam makko. Dum fu, gam moyyere Alla meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo.

2

Nyalaane Joomiraawo

¹ Banniraa6e, dow garki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e no kawritirteden e makko, nani do ko men eelata on:

² To on accee hakkillo moodon ji6oo law. To on accee bo goddo huunna on der annabaaku mum, dum bo der haala mum, dum bo goddo wi'a, men binnii ka der derewol amen no nyalaane Joomiraawo warii ko.

³ To on accee goddo yoyra on baa dow laawol ɲole. Gam nyalaane nen warataa to hinaa him6e duu66e yeddi Alla, neddo kalludo, laatiido gii halkere suppitoo.

⁴ Ganyo on mawnitinto dow huune fu ko saafetee e noddee Alla, o yahan faa o

joodoo der suudu Alla, o wi'a hoore makko, kanko woni Alla.

⁵ Mi batiino on ka wakkati gonnoomi to moodon, on ciwtoray na?

⁶ Jooni kan oon anni ko faddii mo warugo. Amma o hollitinto to wakkati makko wadii.

⁷ Gam baawde hakke cuudiide e golloo ko diga jooni. Amma paddiido de na'on taw. To o yawtii, den

⁸ neddo kalludo on suppitinto. Amma Yeesu Joomiraawo waran mo e foofaajo hunnuko mum, halka mo e jayjol garki mum.

⁹ Neddo kalludo on waridan e baawde Seydan, o wadan kaayefiiji, e maaneeji, e kaayefiiji fewrekuuji.

¹⁰ O eytan halkoo6e e hakkeji diye fu. Be majjan, gam 6e jiday goonja kaa do hisinta 6e.

¹¹ Gam majjum Alla lildanoyta 6e baawde majjinooje, he6a 6e goondina fewre.

¹² O wadan dum gam o hiitoo 6e goondinay goonja, go 6ee ceyoroo ko foonnitaaki.

Semmidingo der goondinki

¹³ Banniraa6e, yidaa6e Joomiraawo, menen, doole men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Alla subii on diga fuddoode, gam kison diga e Ruuhu Ceniido laa6indo on, gam on goondinii goonja.

¹⁴ Kanjum Alla noddani on diga e linji-ila ka men baajii on, gam ke6on teddujal Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Gam majjum banniraa6e, tabitee wakkati fu, jogee ko men ekkitini on e haala, dum bo e dereeji amen.

¹⁶ Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e hoore mum, e Alla Baaba meeden, jidudo en, hokkii en moyyere mum e jam tabitiido, e tammuwe woodune.

¹⁷ Be deyyitina berde moodon, 6e tiidina on wadugo, e batugo ko woodi.

3

Du'anee men

¹ Banniraa6e, ko horii woni, du'anodon men gam haala Joomiraawo sankitoo law, ka teddiinee bo hande to moodon.

² Du'ee gam men dada him6e 6e walaa ko'e, bon6e. Gam him6e fu bane goondini.

³ Amma Joomiraawo e laatii koolaado, o semmidinan on, o reena on e ganyo.

⁴ Gam daliila Joomiraawo, emen koolii on, oon tokki umurooje de men umuri on, on tokkoto de bo yaago.

⁵ Joomiraawo acca berde moodon yida Alla, munyon hande no Almasiihu munyiri!

Moy fu golloo

⁶ Banniraa6e, emen eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, boddodee banniraa6e 6e walaa gadaanjal, 6e tokkay ko men ekkitini on.

⁷ Onon e ko'e moodon, oon anni no haani yemminiron men, gam men goday e moodon der dullere gadaanjal.

⁸ Walaa mo men nyaami nafa mum baanji. Jemma e nyalooma fu, men gollike e comuri, gam to men laatano goddo mon doongal.

⁹ Men baawanno ko eeli on nyaamdu, amma men gaday dum. Men gollike e ko'e amen gam men laatano on misaalu, gam yemmenen men.

¹⁰ Gam wakkati men gonunoo to moodon, men batiino on, men bi'i: «Mo yidaa gollaago fu, to nyaamu bo.»

¹¹ Gam men nani wo66e caka mon yidaa gadaanjal, sey naatugo haalaaji di yaalay dum.

¹² Emen eela iri him6e 6en, emen bata 6e e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, 6e golloo e jam, gam 6e nyaanna ko'e ma66e.

¹³ Amma onon banniraa6e, to on comee wadugo ko woodi.

¹⁴ To goddo salike ko dowtanii ko men binni der derewol jal, maanee joomum, boddodon mo, gam o senta.

¹⁵ Amma, to on daaree mo hande ganyo, bagginee mo hande banniraawo.

Cannooje

¹⁶ Joomiraawo mo jam e hoore mum hokka on jam wakkati fu, e der noy fu. Joomiraawo wonda e moodon, on fu.

¹⁷ Min Pol winni e junjo am sannoore ne, hande non boowirmi wattirgo dereeji am fu junjo.

¹⁸ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda e moodon, on fu!

Derewol aranol ɗol Pol winnani Timote

Haala Puddirka

Pol nanɗaanoma, maɓɓaa der Roma, Golle Lilaabe 28. Der dereeji makko godɗi, o batii ko nandi hande o yoofitinteno, Filippi 1.25; 2.24; Filemon 22. No o yoofitaa bo, o fuddii golle boosaade makko. Diga Maseduwaan o wannani Timote jidaado makko, mo o gollodintoo. O batii mo o joodoo Efesu gam o semmidina goondinbe, o janɗina be bo. Haani o janɗina puy, gam waajotoobe fewrekuube na'on e waajoo haalaaji di walaa hoore e luudontirdi e goondinki. E woodi o janɗina, gam ekkitinol goonawol nun accata eklesiya daroo to laafi.

Derewol Timote aranol ɗol e holla ko haani accen e ko haani gaden der joonne men. Enol holla bo no haani laawol foonnitaare tokkiree der eklesiya. Enol janɗina en bo ko woodi.

Derewol ɗol e batana bo du'aare e no haani worbe e rewbe wonira der eklesiya. Pol e holla no haani ardiibe eklesiya e walooobe dum e laatii. Baawo mum, oo bata Timote takkoo Alla e gollal janɗinol.

Der wecco didaɓo, Pol e hokka himbe gebe feere feere wonbe der eklesiya saawari, hande jon: gawniibe, e ardiibe, e joomiraabe, e maccube, e jom jawdiibe.

Derewol ɗol e walla en annugo no eklesiya resirnoo laabi dow ardanal. Ardiibe duube nun woni der eklesiya. No haani be cubiree batanaamaa, golle maɓbe bo batanaamaa. Gawniibe wɓbe, go be daaree gawniibe e goonja, sey be jottoo jaka duubi gom. Haala janɗinol semmidinaama, gam haani goonja janɗinee faa laaba, gam haɓidingo boofi beydotoodi duudugo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka 1.1-2
2. Ekkitinol dow eklesiya e duroobe makka, 1.3-3-16
3. No haani Timote gollira, 3.17-6.19
4. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.20-21.

Sannoore

¹ Derewol ɗol yiwii e am min Pol lilaado Yeesu Almasiihu. Alla Kisinoowo en e Yeesu Almasiihu laatiido tammuwe men, yowanimmii dum junɗo.

² Emi sannee Timote, biyam goonjaajo, mo dimumi dow laawol goondinki. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam.

Ekkitinol fewrekuwol

³ Wakkati jahannoomi Maseduwaan, mi batiino maa joodoɗaa Efesu. Himbe wɓbe na'on don e janɗina ekkitinol feerewol. Haɗu be dum.

⁴ Batu be be acca hakkilango taalaaji e inde kaakiraabe de walaa kaddi. Jeddi tan dum waddata, dum nafataa laawol ɗol Alla hisinirta himbe e goondinki.

⁵ Ka batanmi do laati nun gam mawningo yidde yiwune diga berne laabune, e miilooji laabudi, e goondinki ki walaa munaafitaare.

⁶ Wɓbe seekake e majjum, be majjii der haalaaji baanji baanji.

⁷ Bee jidi laataago moodiɓbe tawreeta, amma be paamataa ka be batata, e ka be tabbitinta.

⁸ Een anni tawreeta e woodi, to kaa golliree hande no haani.

⁹ Een anni no tawreeta wadaaka gam foonnitiibe. Amma ka wadaama gam hallube, e nanaruuube, e be hulataa Alla, e hakkeebe, e be teddintaa ko senii, e yawiibe Alla, e waroobe baabiraabe e inniraabe mum, e reyyitoobe yiyyam himbe.

¹⁰ Ka wadaama bo gam jeenoobe, e wadoobe jeenu gorko e gorko, non bo debbo e debbo, e sippoobe maccube, e fewoobe, e hunortoobe fewre, e huune duuddum, luudontirdum e ekkitinol goonawol.

¹¹ Ekkitinol ɗol e yaada e linjiila ka jowanaami. Eka hollita tedduɗal Alla maanteteedo.

Yettoore gam endam Joomiraawo

¹² Mii yetta Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, kokkudo am semme. Mii yetta mo gam o daarii am koolaado, o yowanimmii golle makko.

¹³ Mii laatino batoowo kalluka dow makko. Mii toorannoo himbe makko, mi

holliino mo gite bodeeje. Amma Joomiraawo meeden endike am. Mi annaano ko gadannoomi, gam mi goondinayno.

¹⁴ Moyyere Joomiraawo duudanii am puy. O hokkii am goondinki e yidde yiwune diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Haala kooliniika nani, kaanuka himbe fu jaba: Yeesu Almasiihu warii e duuniyaaru gam hisingo hakkeebe. Mii laatii arano caka maabe.

¹⁶ Amma Alla endake am gam Yeesu Almasiihu hollita munyal mum dow am, min laatiido arano caka hakkeebe. Yeesu on wadii dum gam mi laatanoo goondinoobe mo, heboobe yonki tabitiiki fu misaalu.

¹⁷ Alla gooto woni, laamiido tabitiido, mo maayataa, mo yi'ataake bo. Daraja e teddujal woodani mo faa abada abadin. Aami!

¹⁸ Biyam Timote, saawari kokku maa mi nun don, jaadooki e annabaakuuji gadanoofi dow maa. Accu di laatanee gineeji gadiira konu geetu.

¹⁹ Joga goondinki e cuudiidum berne geetum. Wobbe hakkilanay dum, go goondinki maabe halki.

²⁰ Himeneyus e Aleksandire na'on caka maabe. Mi wattii be e junjo Seydan gam be annita no haanay be bata kalluka dow Alla.

2

Du'anaago himbe fu

¹ Ka batanmi on aran nani: Eelee, eelitee. Du'ee, jettee Alla gam himbe fu.

² Du'anee laamiibe, e mawbe leydi fu. Du'ee gam gonoden e jam, e deyyere der kulol Alla, heba himbe downtanoo neddaaku men.

³ Kanjum woodi, edum fottani Alla kisi-noowo en.

⁴ Oo yidi himbe fu hisa, heba be jottoo annal goonja.

⁵ Alla gooto nun woni. Tawaado hakkune makko e himbe bo gooto nun, kanko woni Yeesu Almasiihu, laatiido neddo.

⁶ O hokkitirii hoore makko gam sooditaago himbe fu. Non Alla hollitiri laawol njol o subi no wakkati mum wadi.

⁷ Gam mi batana dum, Alla wadimmi baajotoodo e lilaado. O yowanii am mi jannina himbe be lenyi janani haala

goondinki e goonja. Goonja batammi, mi fewataa.

⁸ Gam majjum, mii yidi worbe du'oo nokku fu, be banta juude maabe. Be gada dum e berde laabude, hinaa e tikkere, hinaa e jeddi.

⁹ Rewbe kan bornoo gineeji pottudi. Be gooda neddaaku e senteene. To be mooroo moordi di gidi e kanjeeri, e bannaaje de cardi. To be borna gineeji di ceede puy.

¹⁰ Amma nari maabe laatoowadugo gadu geetu. Hande nun haanirani rewbe ba-toobe no e teddini Alla.

¹¹ To e janninee, sey rewbe jeedoo, e het-tinii e dowtaare.

¹² Mi hokkay laawol, debbo jannina, dum bo laatooworeejo dow gorko. Ko haani nun o jeedoo.

¹³ Gam Adamu nun artaa tagaa, ko Hawwa tokki.

¹⁴ Kade bo Adamu bane Seydan jarbii, debbo nun jarbaa, go o yaartii sariya Alla.

¹⁵ Amma debbo hisinte diga e beynu mum, to emo tabitii e goondinki e yidde, e laabal, e jogaago hoore mum.

3

Hooreebe Eklesiya

¹ Haala kooliniika nani: Jiddo laataago hooreejo eklesiya fu, yidii golle boodude.

² Den, sey ardiido eklesiya fu laatoowalaa gacce. O laatoowoodu debbo gooto, nantiido, mo hakkillo, gooduwo neddaaku, cilminoowo hoobe, baawudo ekkitingo.

³ Taa o laatoowaroowoo bagi, dum bo kabaado. Amma o laatoowunyuudo, daartoowoo jam, mo suunaaka ceede.

⁴ O laatoowardaniido saare makko no woodiri. O elta bibbe makko faa be downtanoo mo, be teddina mo.

⁵ Gam to goddo waaway ko ardani saare mum, noy o waawirta ko hiinnii eklesiya Alla?

⁶ Haanay hooreejo eklesiya e laatii goondindo keso. To oo laatii keso, o mawnitinto, o doyyee kiita hande no Ibiliisa doyyiraa kiita.

⁷ E haani joomum e batanee geeta yeeso himbe be goondinay. Den be jawataako mo, o yantataa bo der pittii Ibiliisa.

Walloorbe der golle Eklesiya

⁸ Walloorbe der golle eklesiya bo, e haani laato fotube teddineego. Be galaa munaafitaare, be jarataa bagi jiiloojam. To be laato daartoorbe ceede e laabi kallufi.

⁹ Sey be jogoo goonja goondinki ka Alla holliti. Be jogoo ka e cuudiidum berne laafudum.

¹⁰ Sey be poonnee taw. To be galaa gacce, be pudda golle maabe.

¹¹ Hande non rewbe bo, sey be laato fotube teddineego. Haanay be laato nyo'oorbe himbe, amma be laato nantiibe, hooliniibe der huune fu.

¹² Laatiido balloowo eklesiya fu, sey joomum e woodi debbo gooto. O waawa bo dawrango biibe makko, e wuro makko hande no haani.

¹³ To walloorbe der eklesiya wadii golle mum no woodiri, be keban joonne teddune. Be keban bo semme der goondinki maabe Yeesu Almasiihu.

Asiiri kollitaaki

¹⁴ Mi wannanii maa derewol nal do, amma mii miila warugo to maada, yeeso sedda.

¹⁵ Amma to booyii mi waray, derewol nal do anninte no haani goniraa der saare Alla, laatiine eklesiya Alla yonkinteejo. Eklesiya kan laatii darjanal, e to goonja darii.

¹⁶ Seko fu walaa, asiiri diina meeden e mawni:

Alla hollitake e bannu neddo,
Ruuhi seedanike goonjaaku makko,
malaykaaabe yi'ii mo,
lenyi fu waajaama haala makko,
o goondinaama der lenyi janani,
o heyii teddujal dow kammu.

4

Ekkitinoobe pewe

¹ Ruuhi Ceniido batii e laafudum wi'i: Der jaamanuuji cakitiidi, wobbe woppa goondinki. Be downtanto ruuhuuji majjinooji, e ekkitinooje ginnaaji.

² Be accan ekkitinoobe munaafitiibe e fewoobe majjina be. Cuudiidum berde ekkitinoobe pewe den maanaama e fewre, nandi hande cumaadum e janni bofeeri.

³ Bee kada himbe banjontirgo, e nyaamugo nyaamduuji goddi. Amma Alla tagi nyaamduuji din. Goondinbe, annube goonja fu, waawan ko yetti Alla, nyaama di.

⁴ Ko Alla tagi fu e woodi. Walaa ko wopetee e majjum, to en jabii dum e yettoore.

⁵ Gam haala Alla, e du'aare, e laabina huune fu.

Gollantoodo Yeesu geeto

⁶ Ekkitin banniraabe huune dum. Den a laatoto gollantoodo Yeesu Almasiihu geeto. A nyaannan hoore maa e haala goondinki, e ekkitinol poonnitiinol nal tokkudaa e tinnaare.

⁷ Haalaaji di walaa hoore, e taalaaji di himbe tafi, di jaadataa e goondinki, sala di. Amma an, eltu hoore maa aa takkii Alla.

⁸ Eltugo bannu e nafa sedda dow kujje godde. Amma takkaago Alla e nafa dow huune fu. Edum woodi alkawal der goonki duuniyaaru do, e der goonki garoowi yeeso.

⁹ Kanka woni haala kooliniika, kaanuka himbe fu jaba!

¹⁰ Gam sabbu dum don fu, emen golloo emen duura, gam men jowii hoolaare amen fu dow Alla yonkinteejo. Kanko laatii Kisinoowo himbe fu, accu du goondinbe mo.

¹¹ Kanjum haani bataa himbe, ekkitinaa be dum.

¹² Taa accu goddo yawee gam aa laatii gojankeejo. Amma laatana goondinbe misaalu diga e haala maa, e gadu maa, e yidde maa e goondinki maa, e laabal maa.

¹³ Go mi wara, tinna aa janjana goondinbe dewte ceniide, aa tiidina be, aa ekkitina be.

¹⁴ Taa yeeba dokkal moyyere nal kebudaa. A heyii nal diga e annabaaku, wakkati dottiibe eklesiya yowi juude mum dow maa.

¹⁵ Tinna e golle den, kokkaa hoore maa e majje, gam himbe fu yi'a no beydortodaa yeeso yeeso.

¹⁶ Hakkilan hoore maa. Reenu bo janjinol maa, tinna dow majjum. To a wadii dum, den aa hoolii a hisan, an e hettinaniibe maa fu.

5

Pol e hokka Timote saawari

1 Taa falmu dottiijo e semme, amma tiidin mo hande baaba maa. Gojankeebe bo, baddu 6e hande mawniraa6e maa, e miiraa6e maa.

2 Rew6e manjusuu6e, baddu dum hande inniraa6e maa, saanoobe bo, hande sakikiraa6e maa. Wadu dum e miilooji laa6udi.

3 Teddin rew6e gawnii6e, 6e woodaa wallan6e dum.

4 Amma to debbo gawniijo e woodi sukaa6e, dum bo taaniraa6e, e haani 6e ekkitoo taw golloraago kulol Alla der saareeji ma66e. Be joba saareeji ma66e barjaari booduni. Kanjum fottani Alla.

5 Debbo gawniijo, mo walaa kiinnotoodo dum, go e woni kan tan, yowii hoolaare mum dow Alla. Jemma e nyalooma, oo tinnii, oo eela ballal Alla.

6 Amma gawniijo daartoowo welwelo, laati nun maaydo baa to emo foofa.

7 Kanjum haani bataa 6e, gam 6e laatoo 6e walaa gacce.

8 Mo hiinnaaki getti wuro mum, accu du him6e saare mum, joomum yeddii goondinki, oo buri mo goondinay jaasugo.

9 Ko inne gawniijo winnee e derewol, sey oo woodi jaka duu6i lasoy tati, tawee o laatanakeno goriiko koolaado.

10 O laatoo anniraado wadugo ko woodi, hande jon: ummingo sukaa6e mum hande no haani, oo laatii bernudo hob6e, e lootudo koyde goondin6e, e balludo toorotoobe. Laatoo bo o wadii gaduujj geeti duuddi.

11 Amma taa winnu inde rew6e saanoobe, laatii6e gawnii6e. Gam to suunooji ma66e ummake, 6e jidan hooweego kade, 6e acca gollanaago Almasiihu.

12 Be keban gacce, gam 6e accii alkawal gollanaago Alla nal 6e ka66uno.

13 Ko buri dum, no 6e galaa gadaanjal, 6e ettan wakkati ma66e, 6ee boositoo wuro e wuro. Dullere gadaanjal tan bane, amma 6ee nyo'a him6e. Bee naata haalaaji di yaalay 6e, 6ee una batu.

14 Sabbu majjum, mii yidi saanoobe, laatii6e gawnii6e, hoowitee. Be dima sukaa6e, 6e kiinno wuro ma66e. Den 6e kokkataa way6e men laawol no biisiri inde meeden.

15 Wo66e ma66e selii ko laawol, tokkii Seydan.

16 Debbo goondindo, mo rew6e gawnii6e woni e wuro mum, o walla 6e, gam to 6e laatana eklesiya doongal. Eklesiya kan, hiinno rew6e gawnii6e, 6e goodaa goddo kiinnotoodo dum.

17 Dottii6e ardani6e Eklesiya deydey, e haani he6a joddi golle mum de didi. Accu du tinnii6e e waaji e janninol.

18 Gam Dewtere wi'i: «Taa ha66u hunnuko gaari cor6oori gawri.» Ne wi'i kade bo: «Gollotoodo fu e haani joddi mum.»

19 To goddo waddanii maa gacce dow dottiijo eklesiya, taa jabu, to hinaa 6e gadii seede6e dido, dum bo tato.

20 Wadoobe hakke, felu dum yeeso him6e fu, gam he6a horii6e hula.

21 Mi eelii maa yeeso Alla, e Yeesu Almasiihu, e malaykaa6e subaa6e, dwtana haalaaji dii, tawee a suttontiray him6e, a burontiray 6e bo.

22 Taa yawda jowaa juude maa dow hoore goddo. Taa naannu hoore maada der hakkeji wo66e. Reenu hoore maa aa laabi.

23 Taa yaru diyam balam tan. Yaru innabojam sedda gam reedu maa, e gam aa nyawi de duuddum.

24 Hakkeji wo66e wurtitinto diga 6e kiitaaka, di wo66e bo wurtitoo 6aawo ni.

25 Hande nun bo golle boodde hollitoroo, de hollitaaki bo, tabitintaako e suudi.

6

1 Maccu6e laatii6e goondin6e, daara joomiraa6e mum hande fotu6e teddi-neego. Den mum, goddo he6ataa laawol bata kalluka dow inne Alla, e ekkitinol men.

2 Maccu6e woodu6e joomiraa6e goondin6e, to wi'u gam 6ee laatii banniraa6e, 6e teddintaa 6e. Amma, 6e jagganoo 6e bura, gam goondin6e yidaabe nun 6e jaggantoo.

Waajotoobe fewoobe e suuno jawdi

Kanjum haani janninaa, baajodaa.

3 Wo66e e ekkitina ekkitinol feerewol. Be tokkay haala joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu laa6uka, e ekkitinol jaadoowol e kulol Alla.

⁴ Himbe 6en laati nun mawnitiibe, 6e annaa goddum. Bee nyawi jeddi e biditiri haalaaji. Diga e majjum nawniraagu, e kabe, e jennooje, e biisugo bannun yiwata.

⁵ Edum wadda jeddi di walaa kaddi, hakkune himbe 6e hakkillo mum wuurii. Be joofii goonja, 6ee miili goondinki laati nun laawol kebal.

⁶ E goonja, goondinki laati nun laawol kebal manjal, to neddo e seyarii ko woodi.

⁷ En gadday goddum der duuniyaaru. En baawataa bo ko hoori goddum.

⁸ Gam majjum to een goodi nyaamdu e kolte, dum heyii en.

⁹ Amma suunaabe jawdi, jarbeeji waranan 6e. Be jantan pittu Seydan e suunooji di nafataa, jaarooji der majjere e halkere.

¹⁰ Gam suuno ceede woni dadol kalludum. Wobbe suunake de, go 6e ceeki diga goondinki, den 6e gaddani ko'e ma6be tooraaji duuddi.

Joga ko batadaa

¹¹ Amma, an neddo Alla, woddoda kujje den. Daartu foonnitaare e takkaago Alla, e goondinki, e yidde, e tinnaare, e diggere.

¹² Habu hawre goondinki woodune, jabaa yonki tabitiiki. Gam sabbu yonki kin Alla noddu maa, gadudaa seedaaku maada boodunju yeeso seedebe duu6be.

¹³ Mii batee kaa do yeeso Alla burinoowo huune fu. Mii batee ka bo yeeso Yeesu Almasiihu gadudo seedaaku boodunju yeeso Ponsu Pilaatu.

¹⁴ Joga ko batadaa faa wooda. Laata mo walaa tuuni dum bo gacce faa nyalaane Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu sup-pitoyto.

¹⁵ Garki makko laatoto wakkatiire ne Alla resi, Alla maanteteedo. Kanko tan woodi baawde, Laamiido laamiibe, Joomiraawo joomiraabe.

¹⁶ Kanko tan woni mo maayataa, joodiido der jaynol nol goddo waawataa ko battii. Walaa mo meedi yi'ugo mo, walaa baa-woowo ko yi'i mo bo. Teddujal e baawde tabitiide woodani mo faa abada abadin. Aami.

Haalaaji cakitiidi

¹⁷ Batu woodube jawdi der duuniyaaru do, to 6e mawnito. To 6e kooloo jawdi ni

tabitintaako, amma 6e kooloo Alla. Kanko nun hokkata en huune fu, faa heya, gam ceyoroden dum.

¹⁸ Batu 6e 6e gada ko woodi. Wadugo geetum laato jawdi ma6be. Be laato hokkitiroobe, siriyyiibe wallugo wobbe e jawdi ma6be.

¹⁹ Hande nun 6e cuudiranta ko'e ma6be jawdi booduni, tabitintooni, gam nyalaade garooje, 6e keba bo yonki goonjahi.

²⁰ Timote, hakkilan ko kalfinadaa, woddoda haalaaji baanji baanji di yaadataa e goondinki. Hakkilan bo jeddi dow ko wobbe wi'ata annal luggunjal.

²¹ Wobbe mawnitorake annal jal, go 6e acci goondinki.

Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol dida6ol ɲol Pol winnani Timote

Haala Puddirka

Pol wittoy kade Roma, oo laatii nanɲaado. Amma oo woodi toora jooni 6uri de o nanɲanoo der siire nen. Him6e wo66e accii mo, Luka tan nun wondi e makko. E nandi hande Pol winni derewol ɲol hakkune duubi 66 e 68.

Pol yamii Timote wara law go dabbune wada. To oo wara bo, o wadda gulunfaare Pol e dereeji guri mum. O hoolaaki naa 6e jiidan, gam oo anni no wakkati dillugo makko yottake. Gam majjum derewol ɲol do laatii binnaaɲol dala, hakko o maayata. Der derewol ɲol, Pol yeeyitake 6aawo dow ko wadunoo, oo batana bo ko wadotoo jooni de o winnata ɲol, waato kiita makko e ko wadoyto yeeso sedda, waato maayde makko ne woddaa kade.

Der derewol ɲol, Pol hollii Timote ko haani wada o laatoroo koolaado der ekkitinooje de o hebi. Wakkati mum goondin6e e tooreno, faa dum wadi Pol ma66aa der kasu, ekkitinooje leliide bo e toora ekle-siyaaji. Gam majjum o semmidinta Timote, o munyana tooraaji, o daroo 6aawo goonja. O acca jeddi di nafataa, o woddodoo janninoobe ko lelii, o takko ko o ekkitinaa, o waajoo haala Alla, «gam Binni Ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla, nii nafa gam janningo goonja, e foortugo neddo, e hollugo boofi, e moyyingo di, e ekkitingo wonaago no Alla yidiri».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Yettoore e tiidinki, 1.3-2.13
3. Pol e bata Timote hakkilana hoore mum, 2.14-4.5
4. Heennyitoode goonki Pol, 4.6-18
5. Cannooje, 4.19-22.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii diga e am, min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e sago Alla. Mi lilaama gam mi fiina haala dow yonki ki Alla ha66ani en alkawal, sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu.

² Mi sannii maa, an Timote 6iyam jidaado. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam!

Pol e semmidina Timote

³ Mii yetta Alla mo cujidanami e cuudiidum 6erne laa6udum, hande no kaakiraabe am wadunoo. Emi siwtoree jemma e nyalooma fu der du'aaje am.

⁴ Mii siwtora gondi maa. Mii woodi kumpa yi'itaago maa puy, gam mi seyoo puy.

⁵ Mii siwtora goondinki maa ki walaa munaafitaare. Maama maa Loyis e inna maa Enis e artu maa woodugo ki. Mii hoolii an bo aa woodi ki.

⁶ Gam majjum mii hattinee, accu dokkal ɲal Alla hokku maa no jowumi juude am dow maa 6eydoo.

⁷ Gam Ruuhu ɲu Alla hokki en, laatintaa en huloobe. Amma Ruuhu kokkoowo en semme, e yidde, e nantaare o hokki en.

⁸ Gam majjum taa sentu seedanaago Joomiraawo meeden. Taa sentu bo seedanaago am, min ma66aado der kasu gam makko. Hawtu e am der tooraaji gam linjiila, jaka baawde de Alla hokku maa.

⁹ Kanko hisini en, noddii en gam laatanoden mo. Hinaa gam gadu meeden o hisiniri en, amma gam nun nun o yidiri dum e moyyere makko. Moyyere nen o wadani en diga e Yeesu Almasiihu, diga hanne bane.

¹⁰ Jooni, moyyere nen hollitake e garki kisinoowo meeden Yeesu Almasiihu. Kanko halki baawde maayde. Diga e linjiila o holliti yonki tabitintooki.

¹¹ Gam sabbu linjiila kan, Alla wadimmi baajotoodo, lilaado e janninoowo.

¹² Sabbu majjum tooreteemi tooraaji dii do, amma mi sentiray dum. Gam mii anni mo goondinmi. Mii hoolii bo o waawan ko reeni ko o halfinimmi faa nyalaane darnal yottoo.

¹³ Joga haala goonaha ka nanudaa diga e am. Gollir ka e goondinki, e yidde ne kebuden gam een kawti e Yeesu Almasiihu, ka laatane misaalu.

¹⁴ Joga geetum dum kalfinadaa e ballal Ruuhu Ceniido gonudo der meeden.

¹⁵ Aa anni, himbe leydi Asiya fu accii am, Figelus e Hermogenes na'on der ma6be.

¹⁶ Joomiraawo endoo himbe saare Onesifor, gam o deyyitinii am. O sentiray bo nanjoode am der kasu,

¹⁷ accu du no o wari Roma, o dartii am e tinnaare mawne faa o yiitimmi.

¹⁸ Alla Joomiraawo hokka mo endam nyaanne darjal. An e hoore maa aa anni no woodi, golle de o wadanimmi der siire Efesu.

2

Gollantoodo Yeesu kooliniido

¹ Gam majjum biyam, accu moyyere ne kebuden sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu semmidinee.

² Ko nanudaa diga e am yeeso seedebe duube, halfin dum himbe hooliniibe, wawoobe ko janjini wobbe.

³ Ja6u gedu toora maa hande soogeeru Yeesu Almasiihu yeeru.

⁴ To soogeeru jahooru konu e yidi fotango mawdo mum, hakkilantaa haajuuji duuniyaaru.

⁵ Nun nun bo, to gadoowo doggudu yawtontire dwtanaaki sariyaaji doggudu, hebataa meetalol.

⁶ Demoowo gollido puy, kan nun haani arta nyaama bi6be deme mum.

⁷ Miija ka batu maa mi faa wooda, Joomiraawo faaminte huune fu.

⁸ Siwtor Yeesu Almasiihu mo lenyol Dawda. O fintii e maayde, hande no linjiila ka baajootomi bati.

⁹ Linjiila kan nun acci mii tooree faa ka6baami e callalluuji, hande gadudo kalludum. Amma haala Alla ha6baaka.

¹⁰ Gam majjum munyanmi huune fu, sabbu subaa6e Alla he6a kam6e bo, Yeesu Almasiihu hisina 6e, 6e ke6a teddujal makko tabitiinal.

¹¹ Daa do haala kooliniika: To en maaydii e makko, en buuridan e makko bo.

¹² To en munyanii tooraaji, en laamodoto e makko bo,

to en calike mo, kanko bo o saloto en.

¹³ To en laataaki hooliniibe, kanko o tabitinto oo kooliniido,

gam o waawataa ko yeddi hoore makko.

Gollotoodo mo Alla yerdii

¹⁴ Kanjum haani ciwtoraa goondinbe, eela 6e yeeso Alla 6e acca jeddi dow haalahon. Jeddi iri dii don nafataa goddum, sey majjingo hettiniibe.

¹⁵ Tinna darodaa yeeso Alla aa koolaado. Laata gollotoodo mo sentintaake der golle mum. Laatodaa bo janjinoowo haala goonaha, hande no fotti.

¹⁶ Seedu e haalaaji baanji baanji, centiniidi. Batoobe di e beydoo woddodaago Alla.

¹⁷ Haala ma6be e nandi hande buure kokkollaare, layoore. Himeneyus e Filetus na'on caka ma6be.

¹⁸ Be celii laawol goonja. Be accii wobbe woppi goondinki mum e wi'ugo pintol maay6e wadii yawtii.

¹⁹ Amma Alla daddii dadda ka dimmataako. Nani do ko winnaa dow makka: «Joomiraawo e anni laataniibe dum.» Nun nun bo: «Noddoowo inne Joomiraawo fu, woddoo wadugo ko halli.»

²⁰ Der suudu manjol, keede gadiraade jande geete e kanjeeri tan bane woni don. Keede gadiraade ledde e loope na'on don. Godde, gollirte golle de teddujal, godde bo golliree golle de walaa teddujal.

²¹ To goddo laabinii hoore mum e kujje dee fu, joomum laatoto hande heedo gollirteeno golle teddude. O laatoto, cenaado, nafoowo joomum, ciriyido wadugo golle boodde fu.

²² Doggu suunooji gojankaaku. Dartu foonnitaare e goondinki, e yidde, e jam, an e noddoobe inne Joomiraawo e berde laabude fu.

²³ Amma an, woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi baanji baanji. Aa anni di umminan nun kabe.

²⁴ Gollantoodo Joomiraawo haaniraa e hawre. Amma o laatoo diggudo yeeso himbe fu, o laatoo bo baawudo janjingo, e munyudo.

²⁵ E haani o foorta yeddoobe mo e jam. Wadoto Alla walla 6e, 6e tuuba, 6e paama goonja.

²⁶ Den hakkilooji ma6be wittaaan, 6e dada pittii Seydan nanjunoodo 6e, e wadina 6e sago mum.

3

Jaamanuuru sakitiineeru

1 Annu der jaamanuuji cakitiidi, wakkatiiji cadu6i waran.

2 Him6e laatoto yidu6e ko'e mum tan, suunaabe ceede, 6e laatoto jurotoo6e e mawnitintoo6e, 6e jennan haala Alla. Be dowaantaako saareeji ma66e, 6e annaa gadu, 6e teddintaa ko senii.

3 Be laatoto 6e berde mum yoori, 6e cawrantaako goddo, nyo'oo6e him6e, 6e galaa nantaare, 6e yonki bonki, 6e banyan ko woodi.

4 Be laatoto jammotoo6e, dullu6e hakillo, 6e jidan welwelo duuniyaaru 6ura Alla.

5 Be nandinan ko'e ma66e hande hu- loo6e Alla, amma 6ee jedda baawde mum. Wododa iri him6e 6en.

6 Wob6e ma66e e naata e wurooji, 6ee yoyra rew6e 6e galaa hakillo, 6e hakkeeji nyoyyi, go suunooji feere feere e wifita dum.

7 Rew6e 6en e ekkitoo wakkati fu, amma abada 6e baawataa ko yottii annal goonja.

8 Hande no Yannes e Yamberes ha6idiri Muusa, nunnun him6e 6en ha6idirta e goonja. Hakillo ma66e wuurake, goondinki ma66e walaa nafuwe.

9 Amma 6e kebataa saa'a, gam haanjaare ma66e laabanana him6e fu, hande no dum laatii e Yannes e Yamberes.

Haalaaji cakitiidi

10 Amma an Timote, a yi'i no janjinirmi. A yi'ii jikku am, e anniya am, e goondinki am, e munyal am, e yidde am, e tinnaare am.

11 Aa anni tooraaji am, e boneeji am. A yi'ii ko he6immi Antiyokiya e Ikoniya, e Li- stira fu. A yi'i bo no munyirmi dow tooraaji di kebumi. Amma Joomiraawo wurtinii am e majji di fu.

12 Hawtu6e e Yeesu Almasiihu, go e yidi hulugo Alla, 6e toorete.

13 Amma hallu6e e hiilo6e, 6eydoto e halla. Be majjinan wob6e, gam kam6e bo 6ee majji.

14 Amma an, joga ko ekkitidaa, e ko kooliidaa e semme. Aa anni moy ekkitin maa dum.

15 Diga sukaaku maa, aa anni Dewte ceniide. Kanje de baawan ko hokku maa faamu, jiidiraa kisidam kebeteedam diga e goondingo Yeesu Almasiihu.

16 Binni ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla. Nafuwe majje woni, janjingo goonja, e hollugo boofi, e moyyingo di, e ekkitingo wonaago no fottiri.

17 Nunnun neddo Alla fu laatortoo kebbudo, ciriyiido wadugo golle geete.

4

Tinna aa waajoo

1 Mii eelee yeeso Alla e yeeso Yeesu Almasiihu, kiitotoodo wuuru6e e maay6e. Mii eelee bo sabbu wittoygo makko e Laa- maare makko:

2 Waaja haala Alla, waajita ka wakkati fu, baa dum fottanii 6e, baa dum fottanay 6e. Felu 6e, semmidin 6e e munyal, aa janjina 6e.

3 Gam wakkati waran de him6e salotoo nanugo ekkitinol poortinjal. Be tokkoto suunooji ma66e. Be dartanan ko'e ma66e janjino6e duu66e, janjinan6e 6e ko 6e jidi nanugo.

4 Be cukkan noppi ma66e gam to 6e nanu goonja, 6e baylitinto far to taalaaji.

5 Amma an, nantu hoore maa der hu- une fu. Munyan tooraaji, wadu golle baa- jotoodo linjiila, heennyitin golle maa faa wooda.

6 Amma min, mi 6adike laataago sadaka, hande kiriseteedi, wakkati yawtugo am 6adake.

7 Mi ha6ii hawre woodune, mi yottinii doggudu am, mii joggii goondinki.

8 Diga jooni, Joomiraawo kiitotoodo e goonjaaku, e resanimmi riiba kokketeeka poonnitiido nyaanne darjal. Min tan bane hokkete ka. Amma, min e hettiniibe, yidu6e wittoygo makko fu, o hokkata ka.

Ka Pol bati dow 6e o gollodii

9 Tinna garaa to am law.

10 Gam Demas accii am, sabbu yidde duuniyaaru, o yahii Tesalonika. Kereskes yahii Galaatiya, Titus bo yahii Dalmatiya.

11 Luka tan nun wondi e am. Waddu Marku to aa wara, o nafan am sanne der golle am.

12 Tikikus, mi lilii dum Efesu.

13 To aa wara, gaddanaa am gulunfaare am ne accumi Torowas, wuro Karpus. Gaddanaa am bo dewte am, ko jogii am 6uri woni, dewte am de guri.

¹⁴ Aleksandire bahillo wadani am ko halli puy. Joomiraawo yoban mo ko o wadi.

¹⁵ An bo, hakkilan mo, gam o salake waaji amen e semme.

¹⁶ Nyalaane arandeere ne darinaami yeeso kiitoowo gam mi toontano hoore am, baa gooto wallay am, 6e fu 6e accii am. To Alla liman 6e dum gacce!

¹⁷ Amma Joomiraawo wallii am, semmidinimmi. Kan acci keenyitimmi golle waaji am. Him6e lenyi janani fu nanii waaji din. Nunnun dadirmi diga e hunnuko jaggere.

¹⁸ Joomiraawo dadinan am ko halli fu, o yottinammi jam to Laamaare makko ne kammu. Teddujal laatanoo mo faa abada. Aami!

Heennyitirde e cannooje

¹⁹ Mi sannii Pirisilla e Akilas, mi sannii getti wuro Onesifor.

²⁰ Erastus darake Korintu, Torofimus bo, mi accii dum Miletus oo nyawi.

²¹ Tinna garaa go dabbune wada. Ebulus e Pudes e Linus e Kalawdiya e sakikiraabe won6e do fu, sannii maa.

²² Joomiraawo wonda e maa! Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol ɲol Pol wannani Titus

Haala Puddirka

Wakkati Pol yoofitaa de o maɓɓanoo der Roma, den nun o waajii haala linjiila der Kereta, siire ɓurune manɗu der dunde girekiiɓe. Wakkati o yaareteno Roma to laamiido mawɗo, laana diyam maɓɓe yaaliniino ɓe Kereta.

Wakkati o yawtata diga don, o accii don mo o gollodintoo, tokkiido mo, mo laataaki Yahuduujo, Galaatiya. 2.3. De duuddum Pol yowannoo mo o wada golle cadude, der Korintu du. O yowanii mo gollal moyyingo joonne eklesiya ka kanko Pol o titunoo.

Pol batii Titus ɓe potta Nikopolis. E nandi hande diga Maseduwaan nun o winnoy derewol ɲol do, e ɲol Timote aranɗol. Haala majji e nandi.

Baawo Pol holli no haani ardiiɓe e wa'i, o batanii bo boofi Yahuduuɓe salotooɓe ekkitinol goonɗawol. O hollii bo ko haani geɓe himɓe feere feere wonɓe der eklesiya wada. No o heennyitiri derewol makko nani, o batanii moyyere Alla accoore neddo joodoo joonne teddinoore linjiila.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-4
2. Dottiibe eklesiya, 1.5-16
3. Golleeji geɓe himɓe feere feere der eklesiya, 2.1-15
4. Joonne goondinɓe der duuniyaaru, 3.1-11
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.12-15.

Sannoore

¹ Derewol ɲol do yiwii e am, min Pol, maccudo Alla e lilaado Yeesu Almasiihu. Alla yowanii am mi wada suɓaaɓe makko goondina mo. O yowanii am anningo ɓe goonɗa jaadooha e goondinki men.

² Hande non ɓe goodirta hoolaare heɓugo yonki tabitiiki. Alla mo fewataa haɓɓaniino en alkawal yonki kin diga huune fu tagaaka.

³ No wakkati wadi, o anninii haala makko diga e waaji di o yowanimmii hande no Alla Kisinoowo en umuri dum.

⁴ Titus, mi sannii maa, an, laatiido ɓiyam e goonɗa diga e goondinki men gooti. Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en wadane moyyere, hokkee bo jam!

Golle Titus der Kereta

⁵ Mi accii maa Kereta gam moyyinaa ko horii moyyineego. Cuɓanaa genni fu dottiibe Eklesiya hande no bi'uno maa mi.

⁶ Sey dottiijo cuɓaado fu laato mo walaa gacce. O laato gorko mo debbo gooto, mo ɓiɓɓe mum laatii goondinɓe. Biɓɓe ɓen laato ɓe nyo'irtaake baadi baanjaari, dum bo dullere dowtaare.

⁷ Doole ardiido Eklesiya fu laato mo walaa gacce, gam o laati nun gollantoodo Alla. Haanay o laato mawnitiido, dum bo mo mone, maa bo jaroowo bagi, dum bo kabaado, maa bo cuunaado riiba kalluka.

⁸ Amma sey joomum e laatii bernoowo hobɓe, jidudo ko woodi, mo hakkillo, poonitiido, laaɓudo, nantiido.

⁹ Sey joomum e jogii haala kooliniika hande no ka janjiniraa. Den o waawan ko semmidini woɓɓe e ekkitinol laaɓunɗol, o waawan bo ko jaalii yeddoobe.

¹⁰ E goonɗa, duuɓɓe e laatii nanaruube, accu du caka Yahuduuɓe goondinɓe. Bee laatii batoobe haalaaji di walaa hoore, ɓee yoyra himɓe.

¹¹ Sukku kunnude maɓɓe, gam ɓee biisa saareji duuddi. Bee ekkitina ko haanay, gam ɓe keɓa riiba kalluka.

¹² Neddo maɓɓe, mo himɓe daari hande annabiijo, batii du, wi'i: «Keretaabe laati nun fewooɓe wakkati fu, ɓee laatii bisaaji bondi, ciwankeeɓe, e deereruuɓe.»

¹³ O batii goonɗa. Gam majjum, felu ɓe e semme, gam ɓe keɓa goondinki geeti.

¹⁴ Be acca tokkugo taalaaji Yahuduuɓe, e oodaaji himɓe yoofuɓe goonɗa.

¹⁵ Huune fu e laabi to laaɓuɓe. Amma walaa ko laabi, to sobuɓe e ɓe goondinay, gam hakkillo maɓɓe e cuudiidum ɓerne maɓɓe fu sobii.

¹⁶ Bee bi'a ɓee anni Alla, amma golle maɓɓe e yedda no ɓee anni mo. Bee laatii nyidduɓe, e nanaruube. Be baawataa ko wadi geetum baa gootum.

2

Ekkitinol goonɗawol

¹ Amma an, accu batu maada yaada e ekkitinol goonawol.

² Worbe nayeebe, batu be no haani be laa-too nantii be, fotube teddineego, hakkilbe. Be laa-too be goondinki mum yandi, be gooda yidde e munyal.

³ Batu rewbe nayeebe bo, wonoo hande no haani rewbe goondinbe wonoroo. To be laa-too nyo'oo be himbe, dum bo horbe bagi. Amma be laa-too ekkitinoobe ko woodi.

⁴ Be ekkitina rewbe saanoobe yidugo worbe mum, e sukaa be mum.

⁵ Be laa-too hakkilbe, laaube. Be kiinoo golle wuro maabe, be laa-too yeeddube. Moy fu dwtanoo gorko muudum, gam to haala Alla yennee.

⁶ Waaja gojankeebe, be laa-too hakkilbe der huune fu.

⁷ An e hoore maa, laatana be misaalu der golle boodde fu. Ekkitin be ekkitinol goonawol, e pottunol.

⁸ Haala maa laa-too goonaha, ka yed-dataako, gam waybe meeden jiboo, be dulla kalluka ka be batani en.

⁹ Maccube bo, waaja be, be nanana joomiraabe maabe der huune fu. Be gada ko welata be, to be jeddontir e maabe.

¹⁰ To be buju be, amma wakkati fu, be kollita bee laatii hoolaabe, hebube. Be gada dum gam ekkitinol haala Alla kisi-noowo en, teddinee der huune fu.

¹¹ E goona, moyyere Alla hollitake gam himbe fu hisa.

¹² Moyyere nen e ekkitina en accen won-aago der dullere kulol Alla, e suunooji du-uniyaaru. Nee ekkitina en bo laa-toden hakkilbe, e foonnitiibe, e huloo be Alla der duuniyaaru nuu do.

¹³ Hande non kedortoden nyalaane barkidinaane, ne tammihiden. Nyalaane nen, Yeesu Almasihu, Alla meeden mawdo, Kisinoowo en, hollitinto e ted-dunal.

¹⁴ O hokkii hoore makko gam men, o sooditii en diga ko halli fu. O laatini en himbe makko be o woodi, laabinaabe, tin-niibe wadugo golle geete.

¹⁵ Kanjum haani bataa himbe, nun bo haani baajodaa be, pelaa be e baawde maa fu. Taa accu goddo yawee.

3

No haani goondinbe Yeesu e laatii

¹ Siwtor goondinbe be nanana mawbe leydi, e woodube baawde. Be dwtanoo be, bee ciriyii wadugo golle boodde fu.

² To be batu kalluka dow goddo, be laa-too deyyube, e sawriibe, e welube deedi dow himbe fu.

³ Gam enen bo, een laatino be walaa hakkillo, nanaruube, e majjube. Een laati-noo maccube jidaali, e suunooji diye fu. Een goodunoo ganyaani e nawniraagu, een banyontiri, en banyaa, een banyontiri.

⁴ Amma Alla Kisinoowo en hollitii himbe geetaaku mum e yidde mum.

⁵ O hisinii en, amma hinaa gam en gadii golle poonnitiibe, e endam makko o rim-itorii en, laatiden heybe diga e Ruuhu Ceniido laabindo en.

⁶ Alla hokkii en Ruuhu mum ceniido puy, diga e Yeesu Almasihu Kisinoowo en.

⁷ O wadii dum diga moyyere makko gam laa-toden foonnitiibe, heba donen yonki tabitiiki, ki tammiden hebuge.

⁸ Kanka woni haala kooliniika.

Mii yidi tasinaa ka, gam goondinbe Alla tinnoo wadugo golle boodde. Kanjum woni ko woodi, ko nafata himbe.

⁹ Amma woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi dow habaruuji lenyi, e kabe, e jeddi dow tawreeta. Haalaaji dii don fu nafataa goddum, baanji di laatii.

¹⁰ Gaddoowo ceennol caka himbe, felu mo de woore, de didi, to o salake, takku mo sera.

¹¹ Annu gadoowo hande non laati nun majjudo e hakkejo, o doyyii hoore makko kiita.

Cannooje e baynaade

¹² To mi lilii Artemas naa bo Tikikus to maa, yawda garaa law, tawaa am Nikopolis, gam ton jidumi dabbugo.

¹³ Tinna ballaa Jenas, moodibbo tawreeta, e Apollos, gam to goddum jaccu be der jahaanjal maabe.

¹⁴ E haani himbe meeden bo ekkitoo wadugo golle boodde. Be balla haajaabe walleego gam to kambe walloo be ben be gonoo baanji.

¹⁵ Wondube e am fu sannii maa. Emen canna goondinbe yidube men fu.

Moyyere Alla wonda e moodon, on fu.

Derewol ɲol Pol wannani Filemon

Haala Puddirka

Derewol ɲol Pol wannani Filemon do, haala joonne hakkune himbe dɔdo nun ɲol batanta. Pol wannii derewol ɲol gam o sawrinana Onesimu, maccudo doggunodo joomiraawo mum Filemon. Filemon laati nun goondindo tawaado der wanɲarde Koloosi. Onesimu tuubii, goondini Yeesu diga e waaji Pol. Kan wadi Pol e eela Filemon jaɓa Onesimu hande banniraawo mum, o sawranoo mo bo.

Der duubol 62 nun Pol wanni derewol ɲol der nanjoore mum arandeere der Roma. Dum nandi hande Tikikus nun yaari derewol ɲol e ɲol Koloosi, Kol. 4.7-9.

Ko hollitii der derewol ɲol woni, tinnaare ne Pol woodi dow moyyingo haala hakkune himbe dɔdo, hande no o woowi wadugo hakkune himbe duube. Ko Almasiihu wadani en hakkune men e Baaba mum, kanjum nun Pol wadani Onesimu hakkune mum e Filemon.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Yettoore Alla gam goondinki Filemon, 4-7
3. Pol e eelana Onesimu sawraare, 8-22
4. Cannooje, 23-25.

Sannoore

¹ Min Pol, e banniraawo meeden Timote nun wanni derewol ɲol. Min Pol, mii laatii maɓɓaado gam daliila Yeesu Almasiihu. Emen canna Filemon, jidaado amen, gollodintoodo e amen.

² Emen canna bo Afiya, sakiike men debbo, e Arkippus kaɓidoowo e meeden gam linjiila, e goondinbe hawritintooɓe der wuro maa.

³ Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam.

Yidde e goondinki Filemon

⁴ Filemon, mii yetta Alla wakkati fu, mi accay siwtorgo maa der du'aaje am.

⁵ E goonja, mi nanii yidde e goondinki maada dow Joomiraawo Yeesu e batanee, e no jidirdaa himbe Alla fu.

⁶ Emii eela Alla, gam goondinki kii do hawti en yi'oo der gadu. Den paaminaa geetum fu dum baaweten wadugo gam Almasiihu.

⁷ Banniraawo, berne am seyake puy, hakkillo am fukkake bo, gam yidde maa deyyitinii himbe Alla.

Pol e sawrinana Onesimu

⁸ Mii woodi laawol der kawtal men e Almasiihu mi eelee ko haani gadaa.

⁹ Amma, mii buri yidugo, mi eelee gam yidde, min Pol dottiijo, jooni bo mii maɓɓaado sabbu Yeesu Almasiihu.

¹⁰ Mii eelee gam Onesimu biyam mo keɓumi goondini der kasu.

¹¹ Naane, o nafayno maa, amma jooni, o nafan en, min e maa.

¹² Mii wittina mo to maada, jaɓu mo hande min e hoore am.

¹³ Mii yiduno haggugo mo to am, gam o wallammi hande no haani balliraano am jooni no tawaami der kasu gam linjiila.

¹⁴ Amma mi yiday wadugo goddum to hinaa en baddii, gam mi yidaa wadingo maa booddum e doole, amma dum laatoo e sago maa.

¹⁵ Wadoto Onesimu seenniriino e maa wakkati sedda, gam o wonda e maa, e baadey.

¹⁶ O laataaki kade maccudo tan, oo buri maccudo, o laatike banniraawo men jidaado. Min, mii yidi mo sanne. Mii anni aa yidi mo buri, hinaa hande neddo tan, amma hande goondindo Joomiraawo.

¹⁷ To a daarii am hande igo maa, den kan, jaɓu mo hande no jabirtaa am min e hoore am.

¹⁸ To o woofaniino maa, dum bo to o joganiino maa nyamaane, yowanam dum.

¹⁹ Min Pol, mii winna ka e junjo am, mi yobete dum. Amma mii siwtoree, an bo aa joganii am nyamaane, nyamaane nen bo, an e hoore maa nun.

²⁰ An banniraawo am, wadanam dum sabbu Joomiraawo, deyyitin berne am gam kawtal men e Almasiihu.

²¹ Mii wannanee gam mii hoolii a nananan am, gam mii anni a wadan buri ko eelu maa mi.

²² Sikan, ciriyanodaa am suudu to beeranmi, gam mii miila, Alla jaban du'aaje mon, o wittinanmi to moodon.

Cannooje

²³ Epafaras mo maɓɓidaami gam Yeesu Almasiihu sannii maa.

²⁴ Marku bo, e Aristarkus, e Demas, e Luka gollidoobe e am sannii maa.

²⁵ Moyyere Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden wonda e moodon.

Derewol Iburaninkee6e

Haala Puddirka

Derewol Iburaninkee6e e woodi nafuwe mawdo der Alkawal Kesal. Binnudo derewol nol batay inne mum, ko baaweten ko bati tan woni, o laati nun Yahuduujo goondindo Yeesu, woliine maamiraa6e men nun hollata dum. Oo anni Alkawal Kiinjal puy, accu du dow golle Leewinkee6e. Diga seede6e linjiila arandee6e nun o nani linjiila.

Yahuduube goondin6e Yeesu hande makko nun o wannani, kam6e o baddata. Bee laatii him6e tawaa6e der eklesiya ka o anni, go oo yidi beraago 6e, dum 6ooyataa. Liinyoo6e dewte e miili eklesiya Roma, der leydi Italiya nun o wannani derewol nol. Gam Roma nun him6e arti nani haala derewol nol, diga e derewol nol Kelema mo Roma winni der duu6ol 95 yahugo 96 6aawo Almasiihu rimaa.

Toora batanaaka der don e laatii toora ka Kolodu laamiido toori Yahuduube goondin6e Yeesu der duu6ol 49 6aawo Almasiihu rimaa. O riiwi Yahuduube goondin6e jaka duu6i sedfa diga Roma.

Dum nandi hande derewol nol winnaama hakkune duu6ol 60 yahugo 64 6aawo Almasiihu rimaa.

Binnudo derewol nol, wannii nol gam semmidingo 6e o wannani. Dum nandi bo hande 6e o wannani e tawaa der toora mawka. O wannanii 6e, gam to 6e boppu goondinki.

Der derewol makko, o hollii 6e no Yeesu e buri malaykaa6e, e Muusa, e Yosuwaa, e Limaamiibe 6e Alkawal Kiinjal. Dum don fu, e hollita no 6e o wannani e yiduno wittugo der tawaanjal Yahuduube dow sujidango Alla. O hollii 6e, no sadaka Almasiihu wadi de woore, e yiyam mum heyii faa e baadey.

O semmidinii 6e e hollugo 6e goondinki him6e arandee6e. O batii 6e, 6e tigga Almasiihu gite, gam kanko nun laatii misaalu munyal.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-3

✧ 1:5 Jabuura 2.7 ✧ 1:5 2 Samuyiila 7.14 ✧ 1:6 Tokkitaaki Tawreeta 32.43 ✧ 1:7 Jabuura 104.4 ✧ 1:9 Jabuura 45.7-8

2. Almasiihu e buri malaykaa6e mawnugo, 1.4-2.18
3. Almasiihu e buri Muusa e Yoosuwaa mawnugo, 3.1-4.13
4. Limaamaaku Almasiihu e buri limaa-maaku fu, 4.14-7.28
5. Alkawal Almasiihu e buri alkawalji fu, 8.1-9.28
6. Yiyam Almasiihu e buri kiiseteedi fu nafuwe, 10.1-31
7. No goondinki buriri huune fu, 11.1-12.25
8. Haalaaji cakitiidi, 13.1-25.

Alla baddii him6e diga e Biddo mum

¹ Diga ko 6ooyi, Alla baddiino kaakiraa6e meeden de duuddum, e laabi feere feere. O baddii 6e diga e annabiibe.

² Amma der nyalaade cakitiide dee do, o baddii en diga e Biyiiko. E makko Alla tagiri duuniyaaru e kammu. Kanko nun bo Alla su6i laatoo donoowo huune fu.

³ Kanko nun laatii jaynol jalboowol, kolitoowol teddujal Alla, e no Alla laatii e goonja. Oo jogii huune fu diga e haala makko gooduka baawde. Baawo o laabini hakkeji him6e, o joodake dow kammu, to nyaamo Alla mawdo, mo teddujal.

Biddo e buri malaykaa6e

⁴ Biddo e burii malaykaa6e manju, kan wadi Alla hokki mo inne burune inde ma66e.

⁵ Malaykaajo moy nun Alla meedi ko wi'i: «An laatii Biddo am, hanne min nun laatii Baaba maa*?» Moy o wi'i kade:

«Mi laatanto mo Baaba, kanko bo, o laatanoo am Biddo*?»

⁶ Kade bo, no o lilooya Afo makko e duuniyaaru, o wi'i:

«Malaykaa6e Alla fu sujidana mo*.»

⁷ Dow malaykaa6e bo Alla wi'ii:

«Oo gollira malaykaa6e makko hande keni, o wadii 6e jagganoo mo hande delle yiite*.»

⁸ Amma dow Biddo, o wi'i:

«Laamu maa, an Alla, wonoo faa abada!

A laamoranto him6e maa e sawru foonni-taare.

⁹ Aa yidi foonni-taare, aa wanyi ko halli,

gam majjum, Alla maada subu ma, wuju
maa nebbam seyo

burunjo no wondube e maada✧.»

10 O wi'i kade:

«Joomiraawo, diga fuddoode, an tagi leydi,
juude maa tagi kammu.

11 Dum fu, dum halkan, amma an, a tabbit-
into,

dum fu, dum hiiddan hande kolte,

12 a taggan dum hande toggoore,

dum waylitinte, hande kolte.

Amma an, a waylitintaako.

Duu6i maa bo heennyataa✧.»

13 Alla meeday ko wi'i malaykaajo gom:

«Jooda nyaamo am

gam mi wada wanyube maa laato
jaa6irdum koyde maa✧.»

14 Malaykaa6e fu laati nun ruuhuuji jag-
gantoodi Alla, oo lila di gam di gollanoo
ronoo6e kisidam.

2

To en jeebee kisidam

1 Gam majjum, e haani kakkilanen puy
ko nanuden, gam to en boddodee laawol.

2 Haala ka Alla hokki diga e malaykaa6e
goondii. Woofube e salii6e dwtanaago ka
fu, he6an kiita kaa do haanani 6e.

3 To non noy dadirten, to en jeebake
kisidam mawdam hande dam do? Joomi-
raawo nun arti batango kisidam dam, den
nanube tabbitinani en dam.

4 Alla semmidinii seedaaku ma66e e
wadugo maaneeji, e kaaydiniidum, e kaay-
eefiiji feere feere. Alla hollitii dum bo e
seennango 6e Ruuhu Ceniido hande no o
yidiri.

Yeesu laatake neddo gam hisina him6e

5 Alla hokkay malaykaa6e 6e laamano
duuniyaaru garoowu nu batanten.

6 Goddo batii nokkun der Dewtere, wi'i:
«Ume neddo laatii faa ciwtoraa dum?
naa bii-aadama ko paaledaa dum?»

7 A leesinii mo wakkati sedda ley
malaykaa6e,

a meelii mo teddujal e manju.

8 A yowii huune fu ley koyde makko✧.»

No Alla yowani mo huune fu, edum holla
no goddum horaaki ko o yowanay mo

junjo. Jooni en ji'ataa taw no o yowanii mo
kujje fu junjo.

9 Amma een ji'a Yeesu leesinanoodo
wakkati sedda ley malaykaa6e, jooni o
meelinaama teddujal e manju. Gam ume?
Gam o toorake, o maayi. Hande non, sabbu
moyyere Alla, o maayiranii him6e fu.

10 Dum fottanii Alla tagudo huune fu, e mo
gam mum huune fu woni, yaara him6e
duu66e 6e ke6a teddujal. Dum fottanii
mo bo, o yottina Yeesu ma66itindo laawol
kisidam, o laato kebbudo diga e tooraaji.

11 Gam laa6inoowo, e laa6intee6e fu yiwii
diga e baaba gooto. Kan wadi o sentay
noddugo 6e banniraa6e.

12 O wi'ii:

«Mi batan banniraa6e am inne maa,
mi maantete caka jama'aare maa✧.»

13 O wi'ii kade:

«Mi yowan hoolaare am fu dow Alla.»

Kade bo, o wi'i:

«Mi nani, min e 6i66e 6e Alla hokkimmi✧.»

14 Hande no 6i66e woodiri 6annu e
yiyam, hande non Yeesu bo ettiri 6annu,
laatii hande ma66e. O wadii dum gam
diga e maayde makko, o halka baawde
laamaniido maayde, waato Seydan.

15 Diga e majjum o rindini laatii6e
maccube der gonki mum fu, gam 6e kuliino
maayde.

16 Gam een anni, malaykaa6e bane Yeesu
wari wallugo, amma laatii6e lenyol Ibu-
rahiima nun.

17 Gam majjum, e haani o nanda e ban-
niraa6e makko der huune fu. Hande non
o laatorii hoorejo Limaamiibe mo endam,
koolaado der golle Alla, gam o moyta hak-
keeji jama'aare.

18 Kanko e hoore makko o tooraama, o
jarbaa. Gam majjum, o waawan wallugo
jarbaa6e.

3

Yeesu e 6uri Muusa

1 Banniraa6e goondin6e, onon 6e Alla
noddi, gattee hakkillo mon dow Yeesu.
Alla liloyi mo gam o laato hoorejo Li-
maamiibe dow goondinki meeden ki ce-
dotoden.

² O laatake koolaado yeeso Alla cubudo mo, hande no Muusa laatorii koolaado der suudu Alla fu.

³ E goonja, Yeesu e buri Muusa teddujal, hande no mahoowo buriri suudu njol o mahi teddujal.

⁴ Gam suudu fu e woodi mahudo dum, amma mahudo huune fu woni Alla.

⁵ Muusa laatike koolaado der suudu Alla fu, hande jaggiido, oo seedanoo ko batanoytee.

⁶ Amma Almasiihu laatike koolaado der suudu Alla hande biddo. Enen laatii 6e suudu makko to en tinnake een koolii, een tabbitini ko jurortoden faa heennyitirde.

Naatugo der siwtaare Alla

⁷ Gam majjum, Ruuhu Ceniido wi'i:

«Hanne, to on nanii daane Alla,

⁸ to on joorinee berde moodon

hande no kaakiraa6e moodon wadunoo,

no 6e ummanii Alla* ,

⁹ 6e jarbii mo der ladde haro.

Alla wi'i, ton 6e jarbii am, 6e poonnimmi,

baa no 6e ji'ii golle de gadumi jaka duubi lasoy didi.

¹⁰ Gam majjum, mone am ummii dow him6e jaamanuuru nu,

bi'umi: «Wakkati fu, berde ma66e e majji, 6e annaa laabi am!»

¹¹ Gam majjum, mone am ummii, kuniimi, bi'umi:

«Be naatataa der siwtaare am pay*.»

¹² To non, banniraa6e, kakkilee, gam to goddo moodon woodu berne hallune, dulla goondingo, woddodoo Alla mo yonki.

¹³ Amma baajontiree nyalaane fu, faa dum wi'ee «hanne» gam to hakke majjin goddo moodon, yoorina berne mum.

¹⁴ To en jogake hoolaare men arandeere e semme faa heennyitirde, den en laatike hawtu6e e Almasiihu.

¹⁵ Hande no Dewtere wi'i: «Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berne mon

hande no kaakiraa6e moodon wadunoo, 6e ummanii Alla»

¹⁶ Bey nun nani daane Alla, go 6e ummanii mo? Kam6e woni wurtii6e diga leydi Misira fu, 6e Muusa ardanii fu!

¹⁷ Bey nun mone Alla ummii dow muudum faa duubi lasoy didi? Kam6e woni wadu6e hakke, go maayi der ladde haro.

¹⁸ Bey nun o hunanii 6e naatataa der siwtaare makko? Kam6e woni salii6e dwtanaago mo.

¹⁹ En ji'i, 6e baaway naatugo der siwtaare nen gam 6e goondinay.

4

¹ Alla habbanii en alkawal naatugo der siwtaare mum. To non, sey kulen, gam to goddo moodon miilu sakitake, dullii naatugo der mayre.

² Gam enen bo, en baajaama linjiila hande kaakiraa6e men. Amma, ka 6e nani nafay 6e, gam no 6e nani, 6e goondinay.

³ Amma enen goondin6e, en naatan der siwtaare ne Alla batani, hande no o wi'i:

«Mi hunake e mone bi'umi:

«Be naatataa der siwtaare am pay*!»

Nani bo Alla heennyi wadugo golle mum diga o tagi duuniyaaru.

⁴ Bataama kade nokkun der Dewtere, dow nyalaane jeedidawre, wi'aa: «Alla siwtaake wadugo golle mum fu der nyalaane jeedidawre*.»

⁵ O wi'i kade der nokkuure wonne: «Be naatataa der siwtaare am pay*.»

⁶ Artu6e nani linjiila naatay der siwtaare nen, gam 6e dwtaki. Amma wo66e waawan ko naati kade.

⁷ Gam majjum, Alla resii nyalaane wonne kade, o noddi ne «hanne» o batanii ne 6aawo duubi duudfi, diga e hunnuko Dawda, o wi'i:

«Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berde moodon*.»

⁸ To Yosuwu hokkiino 6e siwtaare, Alla batantaano kade siwtaare wonne 6aawo nii.

⁹ To non, nyalaane siwtaare e horanii kade him6e Alla.

¹⁰ Gam naatudo der siwtaare Alla, siwtoto e golle mum kanun bo, hande no Alla siwtorii e de mum.

¹¹ Gam majjum, en tinnee naaten der siwtaare Alla. To goddo tokku misaalu dullere dwtataare him6e Isira'iila, yana.

* 3:8 Him6e Isira'iila ummanii6e Alla e annabi Muusa wi'i, wittan leydi Misira. ✧ 3:11 Jabuura 95.7-11 ✧ 4:3 Jabuura 95.11 ✧ 4:4 Laatanooji 2.2 ✧ 4:5 Jabuura 95.11 ✧ 4:7 Jabuura 95.7-8

12 Haala Alla e woodi yonki, eka woodi semme. Kaa 6uri kaafahi kiye fu, belnaaki becce dīdī welugo. Kaa naata faa der, ka seenna yonki e ruuhu, jokkule e busam. Eka hiitoo maatirdum, e miilooji 6erne.

13 Walaa fu ko tagaa, ko suudanii Alla, huune fu laa6i e gite makko. Kanko jotti- noyten ko gaduden fu.

Yeesu e 6uri hooree6e Limaamii6e

14 Een goodi hooreejo Limaamii6e mawdo jottiido to Alla dow kammu, kanko woni Yeesu, Bid6o Alla. Gam majjum, sey jogoden e berde goote goondinki meeden ki ceedotoden.

15 Een goodii hooreejo Limaamii6e baa- woowo endaago en der tampe meeden. Gam kanko e hoore makko o jaribaama der huune fu hande no meeden, amma o waday hakke.

16 Gam majjum, en 6attee kittaal Laa- maare Alla ɲal moyyere e hoolaare, gam keben endam, e moyyere, de gooduden bukaata ballal fu.

5

Hooreejo Limaamii6e mo yurmeene

1 Hooreejo Limaamii6e fu, subete nun caka him6e, o gollanoo Alla gam ma66e, o yaara dokke e kiiseteedi yeeso Alla gam ikkingo hakkeji.

2 O waawan faamugo 6e walaa annal e majju6e, gam kanko e hoore makko oo laatii tampudo der becce fu.

3 Gam sabbu tampere nen nun haani o wada kiiseteedi ikkinooji hakke, hinaa gam jama'aare tan, amma gam hoore makko bo.

4 God6o waawataa ko hokki hoore mum tedduɲal laataago hooreejo Limaamii6e. Amma Alla nun noddata joomum hande no o noddiri Haruuna.

5 Non bo dum laatii e Almasiihu, kanko bane hokki hoore makko tedduɲal laataago hooreejo Limaamii6e. Alla nun hokki mo dum, de o wi'i:

«An laatii Bid6o am, hanne min nun laatii Baaba maa*.»

6 O wi'i nokku kade:

«A laatike Limaamii6e faa e baade hande no Malkisadaka*.»

* 5:5 Jabuura 2.7 * 5:6 Iburaninkee6e 7.1-10

7 Wakkati Almasiihu wonunoo e duu- niyaaru, o eelii Alla, o eelitii, e bojji mawdi, e gondi, gam Alla hisina mo diga maayde. Alla bo toontake mo, gam oo woodi kulol Alla.

8 Baa no oo laatii Bid6o Alla, tooraaji makko ekkitinii mo dowtaago.

9 Alla laatini mo kebbudo, gam majjum o laatanii dwtanii6e mo fu daliila kisidam tabitiidam.

10 Alla sube mo, wadi mo hooreejo Li- maamii6e hande no Malkisadaka.

En kakkilee to en boppee goondinki

11 Dow haala kaa do, emen goodi haalaaji duuddi, e kujje cadude faamingo, gam on paamataa law.

12 E haanunoo oon laatii janɲinoo6e diga dum 6ooyi, amma faa jooni oon goodi bukaata janɲineego puddirdum der haala Alla. Haanuno oon nyaama nyaamdu tekkunol, amma faa jooni, kosam nun mus- inton.

13 Musinoowo fu, waawataa suttontirgo haala foonnitaare, gam o laati nun suka.

14 Amma, maw6e, woowin6e hakkillo mum suttontirgo ko woodi e ko halli nun nyaamdu tekkunol wonani.

6

1 Gam majjum en accee ekkitaago ekkiti- nol leesunol dow Almasiihu. En jahee yeeso e ko hebbi. To en daddee dad6a kesa, hande jon: tuubugo golle jaayde, e goondingo Alla,

2 e ekkitinooje dow batise, e yowugo him6e juude, e pintol maay6e, e kade kiita duumiika.

3 En jahee yeeso, kanjum en gadan dum, to Alla jabii.

4 Daaree haala him6e wittu6e der gonki mum kiikki. Be ke6iino jayɲol Alla. Be mettii dokkal yiwuɲal dow, go 6e ke6i gedu e Ruuhu Ceniido.

5 Be mettii haala Alla geeta, e baawde jaamanuuru warooru,

6 e non fu, go 6e bitti 6aawo. Wadataako 6e bittinee 6e tuuba kade. Gam dum laatii hande kam6e e ko'e ma66e, 6ee tigga kade Bid6o Alla dow leggal palaanɲal, 6ee jawna mo yeeso him6e fu.

7 To leydi e yara diyam to6oojam de duuddum, nii fudinana aawudo awdi geeri, den ni hebuwa don barke Alla.

8 Amma to gi'e, e tuppe nun ni fudinta, sey ni woppee, 6ooyataa ko ni yaa'ee, ko sakitoytoo fu, sey ni sunnyee yiite.

9 Onon, banniraa6e am yidaa6e, baa to emen bata hande non, emen anni oon darii dow laawol boodunol, nol kisidam.

10 Gam Alla laataaki mo fonnitaaki. O yeggitintaa gadu mon, e yidde ne kollitindon gam inne makko. On kollitii yidde nen e golle de gadudon, e de gadoton faa hanne gam himbe Alla.

11 Amma emen jidi moy moodon fu hollita iri anniya kaa don faa heennyitirde, gam ke6on ko kedidon.

12 To on laatee ciwaakuu6e, amma yemminee goondinki e munyal himbe he6oo6e donnu nu Alla ha66i alkawal mum diga e goondinki.

13 No Alla ha66anta Iburahiima alkawal, e hoore makko o hunorii, gam o waawataa ko hunorii burudo mo mannu.

14 O wi'i: «E goonja, mi barkidinte, mi duudinan lenyol maa*!»

15 Hande non Iburahiima munyiri, o hebi ko Alla ha66ani mo alkawal.

16 To himbe e hunoo, 6ee kunoro inne burdo 6e mannu. Hunayeere nen nun tabbitinta haala, ikkina jeddi fu.

17 Non bo, no Alla yidi hollugo ronoo6e alkawal mum e burudum laabugo, no ka o resi waylitintaako pay, o wadii dum e hunayeere.

18 To non, kujje didi woni waylitintaako, de Alla waawataa ko fewi dow mum, kanje woni: hunayeere e alkawal. Kanjum semmidinta berde men, enen accoy6e huune fu, go kooliden ko bi'aden.

19 Hoolaare nen e laatani en hande tiggere laana diyam, tiggaane ne dimmataako gam yonkiiji men. Ne yahii faa 6aawo wudere wirnirde nokkuure burune fu senaago.

20 Don nun Yeesu arti naatani en, o laatani en hoorejo Limaamiibe faa e baadey, hande no Malkisadaka.

7

Limaamiijo bi'eteedo Malkisadaka

1 Malkisadaka on laati nun laamiido siire wi'eteene Salaam. Oo laatii bo Limaamiijo Alla towudo. Wakkati Iburahiima wartata diga konu nu o jaalii laamiibe, den Malkisadaka fotti e makko, barkidini mo*.

2 Kanko nun Iburahiima hokki jakka huune fu. Ko inne Malkisadaka fillitii woni: «Laamiido fonnitaare», kade bo, oo laatii laamiido Salaam, waato «laamiido jam.»

3 O woodaa Baaba, dum bo inna, o woodaa bo kaakiraa6e. O woodaa fuddoode, o woodaa timmoode. O nandi-naama e Biddo Alla, oo laatii Limaamiijo faa e baadey.

4 Daaree no teddujal Malkisadaka foti mawnugo, faa Iburahiima maama meeden hokki mo jakka ko hebi diga konu.

5 Limaamiibe yiw6e e lenyol Leewi, kam6e nun tawreeta hokki laawol jabugo jakka to Isira'iilaabe, banniraa6e ma66e, baa no kam6e bo 6e yiwii e Iburahiima hande ma66e*.

6 Amma Malkisadaka mo jeyaaka der lenyol Leewi, jabii jakka to Iburahiima, o barkidini ke6udo alkawalji Alla.

7 Nani bo, jeddi walaa, barkidindo e 6uri barkidinaado mannu.

8 Dow wecco arano, Limaamiibe jaboo6e jakka laati nun himbe maayoo6e. Amma dow wecco dida6o, Malkisadaka ceedanaado e wuuri nun jabi ka.

9 En baawan ko wi'i Leewi jaboowo jakka, hokkii ka diga e Iburahiima.

10 Gam Leewi rimaakano taw, go Malkisadaka fotti e maamiiko Iburahiima.

11 Der tawreeta ka Isira'iilaabe hokkaa, 6e lenyol Leewi nun haani subee laato Limaamiibe. To golle limaamaaku Leewinkee6e e hebbuno, Limaamiijo goddo hande Malkisadaka bukaakano wara, laato mo lenyol Haruuna bane.

12 To golle limaamaaku waylitake, doole sariya bo waylitoo.

13 Mo haala kan wondanaa laati nun mo lenyol feerewol, mo himbe lenyol mum gollaakino dadey to hirsirde.

14 Himbe fu e anni no Joomiraawo meeden yiwii diga e lenyol Yahuuda.

* 6:14 Laatanooji 22.16-17 * 7:1 Laatanooji 14.17-20

* 7:5 Leewi woni maama Muusa e Haruuna.

Lenyol ɲol, Muusa batanay ɲol gokka dow limaamaaku.

Limaamiijo goddo nandudo e Malkisadaka

¹⁵ Warugo Limaamiijo goddo, nandudo e Malkisadaka, beydii laaβingo haala kan.

¹⁶ O laataaki Limaamiijo hande no himbe subirtee e sariyaaji mum. Amma, o laatike Limaamiijo e baawde yonki ki heennyataa.

¹⁷ Gam Dewtere wi'i:
«A laatike Limaamiijo faa e baadey hande no Malkisadaka.»

¹⁸ To non, sariya artuka woppaama, gam ka tampii, ka nafay.

¹⁹ Gam tawreeta Muusa waday goddum kebbudum. Amma jooni, en kebii tammuwe burune woodugo, ne battortoden Alla.

²⁰ Dum don fu, e hunayeere nun laatorii. Amma bee to, laataaki Limaamiiβe e hunayeere.

²¹ Amma Yeesu kan laatike dum dow hunayeere Alla, bi'udo:
«Min Joomiraawo mi hunike, mi wittataa 6aawo:

“A laatike Limaamiijo faa e baadey*.”»

²² Hande non Yeesu laatorii torma alkawal buruɲal woodugo.

²³ Gokka nani kade. Limaamiiβe duuβbe nun wonuno, gam maayde e hadanno 6e tabitaago.

²⁴ Amma no Yeesu e laatii duumiido, limaamaaku makko goddo wattirtaa dum.

²⁵ Gam majjum, o waawan hisingo no haaniri battiibe Alla diga e makko, gam oo wuuri e baadey, oo eelana 6e Alla.

²⁶ Hooreejo Limaamiiβe hande oo don nun haanani en. Oo laatii ceniido, mo walaa gacce, ko sobi fu walaa e makko. Oo seenniri e hakkeeβe, o bantaama faa dow to 6uri kammu towugo.

²⁷ O nandaa e hooreeβe Limaamiiβe. O bukaaka wadugo kiiseteedi nyalaane fu, aran, gam makko, 6aawo mum gam hakke himbe. Kanko, o sakkii hoore makko de woore tan, dum heyi faa e baadey.

²⁸ Tawreeta Muusa subiiino hooreeβe Limaamiiβe laatiibe himbe tampuβe. Amma hunayeere Alla warune 6aawo tawreeta, joodinii Biddo laatiido kebbudo faa abada.

8

Yeesu laatii hooreejo Limaamiiβe

¹ Hoore haala ka men batanta nani: Een goodi hooreejo Limaamiiβe mawdo hande oo do. Oo joodii nyaamo leeso Laamaare Alla mawdo, mo tedduɲal, dow kammu.

² Kanko nun gollotoo der nokkuure ceniine, der bukaaru goonjuru nu Joomiraawo darini, hinaa neddo.

³ Hooreejo Limaamiiβe fu suβa nun gam hokka Alla dokke e kiiseteedi. E haani bo, oo woodi ko o sakkata.

⁴ To e duuniyaaru do nun o wonuno, o laatataakono du Limaamiijo, gam Limaamiiβe wadoobe sadaka hande no tawreeta Muusa batiri na'on.

⁵ Golle limaamaaku de 6e gadata e laatii misaalu, e nandi huune ko woni e goonja dow kammu. No Muusa yidunoo darnugo bukaaru, Alla bati mo wi'i: «Tinna, gadaa huune fu, hande misaalu mo kolladaa dow waanne*.»

⁶ Jooni, Almasiihu hebii golle 6urude woodugo, gam o laatike hakkunneejo alkawal buruɲal woodugo, dariiɲal dow alkawalji 6urudi woodugo.

⁷ Gam e goonja, to alkawal aranal woodaano gacce, bukaata dartugo didabal walaano.

⁸ Amma Alla felii himbe muudum wi'i:
«Min Joomiraawo mii wi'a on, nyalaade waraan,
mi haββan alkawal kesal e himbe Isira'iila, e 6e Yahuuda.»

⁹ ɲal nandataa e alkawal ɲal kaββunoomi e kaakiraaβe maββe,
nyaanne ettumi 6e e junɲo, burtinmi diga leydi Misira.

No 6e jogaaki alkawal am min bo, kokkumi 6e 6aawo.

¹⁰ O wi'i kade:

Daa no alkawal ɲal kaββanmi e himbe Isira'iila laatoytoo 6aawo nii:

Mi wattan sariyaaji am der hakkillo maββe,

mi winnan di der berde maββe,

mi laatoto Alla maββe,

6e laato himbe am.

¹¹ Goddo janɲintaa gondaado mum,

naa bo banniraawo mum, wi'a,

Annu Joomiraawo,

gam himbe fu annan am,

diga pettel faa mawdo ma66e.

¹² Gam mi yaafoto boofi ma66e, mi siwtortaa kade hakke ma66e*.»

¹³ No Alla noddii alkawal nal do kesal, den fu, o laatinii aranal kiinnal. Ko hiiddi, e ko nayyi bo, faanike majjitingo.

9

Sadakaaji gadeteedi wakkati Alkawal Kiinnal

(Wurtaago 25.26; 40.17-33)

¹ Alkawal aranal e wooduno sariyaaji dow sujidango Alla e nokkuure ceniine, nyibaane der duuniyaaru.

² Bukaaru tiggaama, enu woodi gadaaji didi. Gada arana e wi'ee gada ceniika, don nun fitilleel resetee, e taaburu, e peen cakkanaako Alla.

³ Bawbawre wudere didawre wiirni-raane, don nun gada didaba bi'eteeka, gada buruka senaago fu woni.

⁴ Der makka, e woodi urirde wardi gadiraane kanjeeri, e keesuwal alkawal gadiraanjal kanjeeri. Der keesuwal nal, loonjel gadiraanjal kanjeeri na'on don. Maannu e woni der loonjel nel, e sawru Haruuna bilitinnol, e kaaye alluwaaje didi to dookaaji winnaa.

⁵ Dowdowre keesuwal nal, e woodi foto malaykaa6e wi'ete6e kerubaa6e, teddu6e. Biyeede ma66e e suddi ommoode yaaforde hakkeji. Jooni en baawataa ko batani dum gootel gootel.

⁶ Non non nun huune dum fu resiraa. Den, nyalaane fu, Limaamiibe naata gada bukaaru arana, 6e gada golle sujidango Alla.

⁷ Amma gada didaba, hooreejo Limaamiibe tan nun naatata don de woore der duubol. O naatataa bo, to o jogaaki yiyam o wadirta sadaka gam yaafuye hakke makko e de himbe wadi hinaa e sago.

⁸ Diga e majjum Ruuhu Ceniido e hollita no laawol gada buruka senaago fu ma66itaaki taw, to wecco bukaaru aranu e woni.

⁹ Huune dum e hollita ko woni jooni. Ko dum yidi wi'ugo woni: dokke e sadakaaji cakketeedi waawataa laabingo berne gadoowo dum.

¹⁰ Sariyaaji dii don laati nun di bannu. Dii batana haala nyaamdu, e jaram, e lootuki feere feere. Sariyaaji dii nafii faa wakkati de Alla wayliti di.

Haala sadaka der Alkawal Kesal

¹¹ Amma, Almasiihu warii, laatii hooreejo Limaamiibe dow kujje geete, garooje yeeso. O naatii der bukaaru burunu mawnugo, e burunu hebbugo, nu junno neddo waday, nu jeyaaka bo e duuniyaaru do.

¹² O naatii de woore der nokkuure burne senaago fu, dum heyi faa e baadey. O naatiday e yiyam ginniiji, e dam nyalbi, amma e yiyam hoore makko. Non non o sooditorii en faa e baadey.

¹³ To yiyam ginniiji e ga'i, e dooni wiige miccaama dow cobudo, edam laabina mo dow laawol diina.

¹⁴ To non, noy yiyam Almasiihu burirtaa laabingo cuudiidum berde meeden diga e golle mum baatude? Gam e baawde Ruuhu tabitiido o hokkiri hoore makko Alla, o laatii sadaka kaa do woodaa tuuni, heba gollanoden Alla mo yonki.

¹⁵ Kan acci Almasiihu laatii beldinoowo, kabudo alkawal kesal, gam noddaabe heba donnu duumiinu nu Alla ha66ani 6e alkawal. Dum wadoto, gam o maayii, heba o sooditoo himbe wadunoobe hakke der alkawal aranal.

¹⁶ To derewol donnu e batanee, sey laa-too doneteedo maayii.

¹⁷ Derewol donnu nafataa, to doneteedo e wuuri, sey doneteedo maaya go nol nafa.

¹⁸ Kan acci go alkawal aranal ha66ee, sey no yiyam reyyitii.

¹⁹ Baawo Muusa jannani himbe sariyaaji gonudi der tawreeta fu, o etti yiyam nyalbi, e dam ginniiji, o hawrontiri e diyam. Den o etti lee6i bodeeji, e haako isop, o micci dow dewtere, e dow himbe fu, o wi'i:

²⁰ «Kanjum woni yiyam tabbitinoojam alkawal nal Alla ha66i wi'i, dwtanodon*.»

²¹ Hande non bo o micci yiyam dow bukaaru, e dow ko 6e cujdiranta Alla fu.

²² Hande no tawreeta resiri, yiyam nun laabinta huune duuddum! To yiyam reyyitaaka bo, yaafuye hakkeji walaa.

Sadaka Yeesu Almasiihu moytii hakke

²³ E haani kujje kollitooje ko woni dow kammu laaḅiniiree hande non. E haani bo de laaḅiniiree e sadakaaji buruḁi woodugo.

²⁴ Gam Almasiihu naatay der nokkuure ceniine ne junḅo nedḁo nyiḁi, nandune e goonjaare. Amma o naatii dow kammu e hoore makko, gam o daroo jooni yeeso Alla gam men.

²⁵ O naatay ton gam o sakka hoore makko de ḁuuddum, hande no hooreejo Limaamiiḅe naatirta duuḁol fu der nokkuure burune senaago e yiyam mareefu.

²⁶ To hinaa non, Almasiihu toorotono de ḁuuddum diga fuddoode duuniyaaru. Amma jooni, o hollitake de woore tan, der heennyitirde jaamanuuji, gam o ikkina hakkeji diga e hokkugo yonki makko.

²⁷ Nedḁo fu maayan de woore hande no ḁum resirani ḁum, ḅaawo mum Alla hiitoo mo.

²⁸ Hande non bo, Almasiihu sakkii hoore mum de woore tan gam o ikkina hakkeji himḅe ḁuuḅḅe. O suppitoyto de ḁidawre, hinaa gam hakke, amma gam o hisina het-tiniiḅe mo.

10

¹ Tawreeta, hollitan nun tan ḁoogi huune geetum, garoojum, ka hollitintaa huune ḁum e hoore mum. Kan acci ka waawataa ko laatini ḅattotooḅe Alla hebbuḅe e laawol waḁugo sadakaaji gooti ḁin baadey fu, e der duuḁol fu.

² To tawreeta waawino laaḅingo ḅe, maa ḅe acciino waḁugo sadakaaji, ḅerḁe maḅḅe bo gaccataako ḅe, gam ḅe laaḅinaama de woore, go ḁum heyi faa e baadey.

³ Amma kiiseteedi ḁin e siwtora himḅe hakkeji mum duuḁol fu.

⁴ Gam waḁataako yiyam ga'i, e ginniiji ikkina hakkeji.

⁵ Gam majjum, no Almasiihu warata der duuniyaaru, o bati Alla o wi'i:

«A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, amma a siriyanaake am ḅannu.

⁶ A seyortaako sadakaaji buudeteedi e sadakaaji ikkinooji hakke.

⁷ Den bi'umi:
“Mi nani, mii wara waḁugo ko jidudaa, an Alla,

non non ḁum winnaa dow am der dewtere taggeteene*.”»

⁸ Aran, o wi'i: «A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, e sadakaaji buudeteedi, e sadakaaji ikkinooji hakke. Nani bo, huune ḁum fu, sakkete nun hande no tawreeta batiri.

⁹ Baawo mum, o wi'i: «Mi nani, mii wara gam mi waḁa ko jidudaa.» Non Alla mooytiri sadakaaji arandeeji, go o joodini ḁidaḅa.

¹⁰ En laaḅinaama e hakke, gam Yeesu Almasiihu waḁii ko Alla yidi. O sakkii ḅannu makko de woore, ḁum heyi faa e baadey.

¹¹ Limaamiijo fu e yaha gollirde mum nyalaane fu. Oo sakka sadakaaji gooti ḁin de ḁuuddum, amma ḁi baawataa ko mooyti hakkeji pay.

¹² Amma oo ḁo kan, waḁii sadaka goota tan gam mooytugo hakkeji, ḅaawo mum o joodii ley nyaamo Alla faa e baadey.

¹³ Ton o hedii Alla waḁa wanyuḅe mo laatoo jaaḅirdum koyḁe makko.

¹⁴ Gam e sadaka goota kan o laatiniri ḅe o laaḅini hebbuḅe, faa e baadey.

¹⁵ Kanjum bo Ruuhu Ceniido seedanii en, wi'i:

¹⁶ «Joomiraawo wi'i:
Alkawal ḅal kaḅḅanmi e maḅḅe nani,
ḅaawo nyalaade ḁee,

mi wattan sariyaaji am der ḅerḁe maḅḅe,
mi winnan ḁi der hakkillo maḅḅe.»

¹⁷ O wi'i kade: «Mi siwtortaa hakkeji maḅḅe kade, e boofi maḅḅe*.»

¹⁸ Nani bo to hakkeji yaafaama, doole bane sadaka ikkinoojum hakke waḁee.

En battee Alla

¹⁹ Onon banniraabe, yiyam Yeesu hokkii en laawol naatugo der nokkuure ḅurne senaago.

²⁰ O maḅḅitanii en laawol kesol, ḅol yonki, gaḁa wudere wirnirde, waato ḅannu makko.

²¹ Een goodi hooreejo Limaamiiḅe ardi-naaḁo der suudu Alla.

²² Gam majjum, en battee Alla e ḅerḁe goote, e goondinki kebbuki, laatoo ḅerḁe meeden laaḅinaama e ko gaccotoo en, ḅalli men lootiraama e diyam ceniidam.

²³ En ceedee ko kooliden, to en tampee, gam kaɓɓando en alkawal e laatii koolaado.

²⁴ En ballontiree gam kolliten yidde hakkune men, gaden bo golle boodude.

²⁵ To en accee hawtugo e goondin6e hande no wobbe wadata. Amma baajontiree, hakko du no oon ji'a nyalaane Joomiraawo e faano.

²⁶ Gam to en gadii hakke e sago men, ɓaawo de annitinden goonja, sadaka gom kade walaa ikkinoowa hakkeji.

²⁷ Ko horii tan woni, kedoden e kulol kiita Alla, e yiite kalkoowe yeddu6e Alla.

²⁸ To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o waree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato seedake dum!

²⁹ To goddo yawike Biddo Alla, go o daarii yiyam alkawal dam Alla laa6iniri mo huune baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere, e goonja, joomum he6an kiita buruka hallugo.

³⁰ Gam een anni Alla bi'udo: «Min nun wattotoo, min nun yobata.» O wi'i kade: «Joomiraawo hiitoto him6e mum*.»

³¹ Yanugo e junjo Alla yonkinteejo e hunnii puy!

³² Ciwtoree nyalaade arandeeje, ɓaawo de Alla yaynani on, on jarii bone mawde, amma on darike e semme, kaɓudon.

³³ Wakkati mum, on jennaama yeeso him6e, tooradon, kawtudon e tooretee6e hande moodon.

³⁴ On jurmake ma66aa6e der kasu, nootidon e seyo ko goodudon teetaa, gam oon anni oon goodi kujje ɓurude woodugo, tabitintoode.

³⁵ Gam majjum, to on boppee hoolaare moodon, gam ne waddanan on riiba mawka.

³⁶ E goonja, oon goodi bukaata munyal, gam ke6on ko Alla ha66ani on alkawal, to on gadii ko o yidi.

³⁷ E winnii der Dewtere:
«Do e yeeso sedda, sedda tan horii kaanudo wara, waran, o ɓooyataa.

³⁸ Neddo am poonnitiido wuuran e goondinki, amma to o wittii ɓaawo, ɓerne am seyortaako mo*.»

³⁹ Enen, en galaa caka wittoo6e ɓaawo gam halka. Amma caka goondin6e, gam yonkiiji men hisa.

11

Goondinki him6e arandee6e

¹ Goondinki laati nun hoolaago a he6ii huune ko kedidaa e wara, e tabbitingo kujje de a yi'ay.

² Sabbu goondinki nun him6e arandee6e he6iri seedaneego geeta yeeso Alla.

³ Diga e goondinki nun paamirden no duuniyaaru e kammu tagiraama e haala Alla. Ko yi'etee bo tagaama diga ko yi'ataake.

⁴ Diga e goondinki nun Habiila hokki Alla sadaka ɓuruka ka Kayiinu go Alla daari mo poonnitiido. Alla bo jabii sadaka makko. Baa no Habiila maayi, goondinki makko e waajoo en faa hanne.

⁵ Diga e goondinki nun Anuhu eenciniraa dow kammu, o maayay. O yiitaaka, gam Alla eencinii mo dow. Ko o eencinee, dewte seedanike mo wi'i, oo fottani Alla.

⁶ Nani bo to hinaa e goondinki, walaa baawoowo ko fottani Alla. Battotoodo Alla fu, sey goondina no Alla na'on, o warjoto dardan6e mo.

⁷ Diga e goondinki nun Alla maatiniri Nuuhu dow huune ko yottaaki taw. O huli Alla, den o wadi laana diyam, o dadiniri getti makko. O doyyii duuniyaaru kiita, o roni fonnitaare hebeteene diga e goondinki.

⁸ Diga e goondinki nun Iburahiima dowtoranii noddooe Alla, o yahi leydi ni Alla wi'i o ronani, o yawti, o annaa toy o yahata.

⁹ Diga e goondinki o yahiri der leydi ni Alla ha66ani mo alkawal, o joodi der bukaaji hande janano, nun nun bo Isiyaaku e Yaakuubu ronidoo6e alkawal jal e makko wadi.

¹⁰ Iburahiima e hedinooyi'a wanjarde ne dadda semmenteha, ne Alla diidi, mahi.

¹¹ Diga e goondinki nun Saratu he6iri baawde rimugo suka, baa no o naywii puy, gam o faamii, kaɓɓando mo alkawal e laatii koolaado*.

* 10:30 Tokkitaaki Tawreeta 32.35-36

* 10:38 Habakuk 2.3-4

* 11:11 Dewte godde wi'i: Diga e goondinki nun

Iburahiima he6iri baawde rimugo suka...

12 Gam majjum diga neddo gooto naywudo, himbe duubbe rimaa. Be duudi hande koode tawaade dow kammu, e jaaneeri gonuni onde maayo, ni limataako.

13 Der goondinki be fu, be maayi. Be kebay ko Alla habbani be alkawal. Amma be ji'ii dum, be ceyorii dum diga woddi. Den be bati no kambe be laati nun hobbe e jananbe der duuniyaaru.

14 Batoobe hande nii e holla e laabuudum, no e darta leydi halal mum.

15 To hakkillo maabe wittiino der leydi ni be burtinoo e mum, be baawanno ko witti ton.

16 Amma leydi buruni woodugo be jidi, leydi gonuni dow kammu. Gam majjum senteene waday Alla o noddee Alla maabe, gam oo siriyani be wannarde.

17 Diga e goondinki nun Iburahiima sakkiri Isiyaaku no Alla foonni mo. Biyiiko bajjo, mo Alla wadani alkawalji duuddi nun o siriyino sakkugo.

18 Dow makko nun Alla batuno, wi'i: «E Isiyaaku nun lenyol noddirteenol inne maa wurtotoo*.»

19 Iburahiima faamii no Alla e woodi baawde finto maaydo. Gam majjum Alla hokkiti mo biyiiko hande pintinaado diga maayde. Edum holla misaalu pintol diga maaybe.

20 Diga e goondinki nun Isiyaaku barkidiniri Yaakuubu e Isuwa gam kujje garooje.

21 Diga e goondinki kin nun Yaakuubu barkidiniri biibe Yusufu goggotoo, no o faanii maayugo. O tuggi sawru makko o jimminii, o teddini Alla.

22 Diga e goondinki nun acci no Yusufu faanii maayugo, o bati biibe Isira'iila haala wurtaago maabe diga leydi Misira. O bati be bo ko be gadata e yiye makko.

23 Diga e goondinki nun saareji Muusa suudiri dum lebbi tati baawo no o rimaa, gam be ji'ii sukeel nel e woodi, be kulay bo ka laamiido bati.

24 Diga e goondinki nun acci no Muusa mawni, o salii noddeego suka bii Fiirawna debbo.

25 O suubii hawtugo e himbe Alla der tooraaji maabe, e no o seyortoo der hakke wakkati sedfa.

26 O faamii yarugo bone gam Almasiihu e laatii jawdi buruni jawdi Misira fu manju, gam oo daarii riiba gonuka yeeso.

27 Diga e goondinki o wurtori leydi Misira, o hulay mone laamiido. O darii e semme, hande oo yi'a Alla mo yi'ataake.

28 Diga e goondinki, o wadiri juulde Paska, o wi'i, yiyam miccee e dammude gam to malaykaajo maayde meema afube Isira'iila.

29 Diga e goondinki nun, Isira'iilaabe joliri maayo Maliya hande dow leydi joorni. Amma no modii Misirankee6e, no be dartata jolugo.

30 Diga e goondinki nun birniwol piiltiinjol Yeriko yani, no Isira'iilaabe fiilitii nol balde jeedidi.

31 Sabbu goondinki nun, Rahab, debbo jeenoowo, dadiri halkidingo e heferbe, gam o jabake Isira'iilaabe daaroo6e no leydi resorii e jam.

32 Kaye batanmi kade? Wakkati heyataa am gam mi batana habaru Gedeyon, e Barak, e Samson, e Yefta, e Dawda, e Samuyila, e kade annabiibe wobbe.

33 Himbe be fu, goondinki nun acci be jaalii laamiibe, be gadi ko foonnitii, be kebi alkawal Alla. Goondinki kin acci be muubi kunnude jagge,

34 be nyifi baawde yiite, be dadi diga e kaafaaje belde. Be kebitii semme baawo be nyawi, be laatii waawube konu, be jaalii soogeeji janani.

35 Diga e goondinki nun rewbe wobbe hehiri maaybe mum fintinaa.

Gam goondinki nun, wobbe tooraa, salii faabeego, gam be keba pintol burunjol woodugo.

36 Wobbe jaancaa, fiyaa bocci, ko buri du, wobbe mum habbaa e callalluuji, wattaa der kasu.

37 Wobbe bo faddaa kaaye faa maayi, wobbe jarbaa, wobbe, balli mum wudditaa gebe didi, wobbe wariraa e kaafaaje. Bee jiiloo toy fu, be bornii guri baali, e be'i, ko be goodi fu teetaa, be tooraa, be billaa puy.

38 Kambe, duuniyaaru fotay be gonoo e mum, be jiiloo der ladde haro, e dow baalle, e luuro kaaye, e der gayde.

* 11:18 Laatanooji 21.12

³⁹ Be fu 6e kebii seedaneego geeta yeeso Alla, gam goondinki ma66e. Amma 6e ke6ay ko Alla ha66ani 6e alkawal,

⁴⁰ gam Alla e yidi hokkugo en ko 6uri woodugo, he6a to 6e jottoo to kebbudum woni hinaa e men.

12

Joomiraawo e elta en gam oo yidi en

¹ Seedee6e duu66e e filtitii en hande duule. Gam majjum enen bo, en boppee doongal fu, e hakke taariide en e koydum. Den doggen e tinnaare der doggudu dadontiree ɲol desanaden.

² En tiggee gite meeden dow Yeesu, laatiido puddudo goondinki meeden, kanko nun bo hebbinta ki. O hakkilanay senteene maayde dow leggal palaanjal, gam seyo ɲo o resanaa. Jooni oo joodii nyaamo kittaal Laamaare Alla.

³ Miilane Yeesu munyudo, e tooraaji di hakke6e toori mo, gam to on tampee, berde moodon biisoo.

⁴ On ka6iday taw e hakke faa yottii maayde.

⁵ On jeggirii bo waaji di Alla waajii on hande sukaa6e muudum, o wi'i:

«Biyam, taa fijir elto Joomiraawo, Taa accu 6erne maa biisoo to o wooltanii maa.

⁶ Gam Joomiraawo e elta mo o yidi fu, oo fiya 6e o daari sukaa6e makko✧.»

⁷ Munyanee elto, annitee no Alla e daari on hande sukaa6e muudum. Suka moy woni mo Baaba mum eltataa dum?

⁸ To Alla eltay on hande no o eltirta sukaa6e makko fu, den, on laataaki woni sukaa6e makko, amma jaalu6e laatiidon.

⁹ Ciwtoren no baabiraawo meeden 6e duuniyaaru do e elta en, een downtanii 6e bo. Ume hadata en downtanaago Baaba men mo dow kammu, gam buuren?

¹⁰ Baabiraawo meeden e elta en der wakkati sedda, no fottirani 6e fu. Amma, Alla e elta en gam dum nafa en, gam o hawta en der senaare makko.

¹¹ Aran, elto fu waddataa seyo, sey biisere 6erne. Amma 6aawo mum, nee waddana ja6u6e ne fu foonnitaare e jam.

¹² Gam majjum, portee juude moodon comude, cemmidinee koppi moodon tampudi.

¹³ Tokkee laabi poortiidi, gam to koyɲal layoowal sela laawol, amma ɲal nyawtoo.

¹⁴ Dartee jam hakkune moodon e him6e fu, dartee senaare bo, gam to hinaa e mayre, walaa ji'oowo Joomiraawo.

¹⁵ Kakkilee gam to goddo dawu hoore mum moyyere Alla, to o laatoo hande dadol kaadunol bilitoowol e raaboo duu66e kaadudum mum, e laawa 6e.

¹⁶ Kakkilee gam to goddo moodon laatoo jeenoowo, dum bo jawiido kujje ceniide hande no Isuwa sippiri afaaku mum gam nyaama de woore tan.

¹⁷ Oon anni 6aawo nii, o yidii baabiiko barkidina mo, amma o salaama. O dartii e bojji, dabare no baabiiko waylitira miilo mum, amma o waaway.

¹⁸ Onon, on garay to waanne meemeeteene, ku66oore yiite. On garay bo to duule ni66ude, to niwre e to hennu semmentewol woni.

¹⁹ On garay bo to walaldu fuuretee, e to daane townne falmata. Nanu6e daane nen fu, eelii to ne baddu dum kade baa woliine woore.

²⁰ Gam 6e baaway ko munyani haala bi'uka: «Baa to bisa nun battii waanne nen, ɲa faddee kaaye ɲa waree.»

²¹ Ko him6e yi'i don e hunnii, faa Muusa e hoore mum wi'i: «Mi hulii sanne faa mii diwna.»

²² Amma onon, on garii to waanne Siy-oono, e wanɲarde Alla yonkinteejo, waato Urusaliima ni dow kammu, to malaykaa6e uju ujuneeje hawriti e welwelta.

²³ On garii to hawriine afu6e, 6e inde mum winnaa dow kammu. On garii to Alla kiitotoodo him6e fu, e to yonkiiji foonniiti6e hebbinaa6e.

²⁴ On garii to Yeesu beldindo him6e e Alla der alkawal kesal, e to yiyam mum miccaadam, 6urudam dam Habiila.

²⁵ Kakkilee, to on calee hettinanaago baddoowo on, gam salii6e nanango seedin6e dum der duuniyaaru do daday kiita. Noy enen miiluden dadiren to en kokkii baddando en diga dow kammu 6aawo?

²⁶ Wakkati gom Alla dimmiino leydi. Jooni bo, o habbanii en alkawal, o wi'i: «Mi dimman de woore kade, hinaa leydi tan, amma kammu bo*».

²⁷ No o wi'i «de woore kade» edum holla no tagaadum fu dimmoto faa ko dimmataako horoo.

²⁸ Gam majjum, no en keban laamu nu dimmataako, en jettee Alla, kujidanen mo no fottiri der kulol e teddujal.

²⁹ Gam Alla meeden laati nun yiite kalkoowe.

13

Waaji cakitiidi

¹ Tinnee jidontiree hakkune mon, gam on laati nun banniraa6e.

² To on jeggitee weernugo hob6e, gam wob6e weernii malaykaa6e, 6e annaa naa malaykaa6e nun 6e beerni.

³ Ciwtoree ma66aa6e der kasu, hande onon e ma66e nun ma66idaa. Ciwtoree bo tooretee6e, hande onon e ma66e nun tooridintee.

⁴ Moy moodon fu teddina teegal, gorko laatoo koolaado dow debbo mum, debbo bo laatoo koolaado dow gorko mum. Gam Alla hiitoto wadoo6e nyiddudum, e jeeno6e.

⁵ To on accee yidde ceede arditanoo goonki moodon. Ceyoree ko goodudon, gam Alla e hoore mum wi'i: «Mi accataa maa, mi woppataa maa pay*!»

⁶ Gam majjum, en baawan batugo e hoolaare bi'en:

«Joomiraawo woni paabotoodo am, mi hulataa. Ume neddo waawata ko wadanimmi*?»

⁷ Ciwtoree ardiibe, baajiibe on haala Alla. Daaree no gonki ma66e heennyitiri, den, yemminon goondinki ma66e.

⁸ Yeesu Almasiihu gooto on nun, diga keenya, hanne, e faa abada.

⁹ To on accee ekkitinooje janane iri dey fu fooda on. Ko haani woni, moyyere Alla semmida der berde moodon, hinaa sariyaaji dow nyaamduuji. Tokku6e sariyaaji dii don, di nafay dum goddum.

¹⁰ Een goodi hiisirde, amma Limaamiibe gollotoo6e der bukaaru ceniinu woodaa

laawol nyaamugo sadaka jowiika dow mayre.

¹¹ Hooreejo Limaamiibe e wadda yiyam bisaaji cakkaadi gam moytugo hakkeeki der nokkuure ceniine, amma, balli majji e wuudee yaasi.

¹² Gam majjum nun bo, Yeesu maayoy yaasi wanjarde, gam o laabina himbe e yiyam makko.

¹³ To non, en burtee taween mo yaasi wanjarde, jaben senteene ne o sentinaa!

¹⁴ Gam der duuniyaaru do, en goodaa wanjarde tabitintoone, amma een darta garoore yeeso.

¹⁵ En cakkee wakkati fu Alla jettooje meeden diga e Yeesu, waato ceedoden inne makko wakkati fu.

¹⁶ Amma to on jeggitee wadugo ko woodi. Ballontiree, gam iri kiiseteedi dii don nun Alla yidi.

¹⁷ Dwtanee ardiibe on, leesinee ko'e mon yeeso ma66e. Gam kambe nun reeni yonkiiji moodon, 6e jottinan bo Alla golle ma66e. Kokkee 6e laawol 6e gada golle ma66e e seyo, hinaa e dumbitaade, gam dum nafataa on.

¹⁸ Du'anee men, gam emen kooli, berde amen e laabi, men tokkoto bo wadugo ko woodi der becce fu.

¹⁹ Mii eela on puy, gadon dum, he6a Alla ma66itanammi laawol mi warta to moodon law.

Du'aare e baynaade

²⁰ Alla kokkoowo jam fintinii Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e. Yeesu on laatike duroowo baali mawdo, o habbii alkawal tabitiinal diga e yiyam makko.

²¹ Alla on hokka on baawde wadugo booddum feere feere fu, he6a kebbinon ko o yidi. O wada der men ko fottani mo, diga e Yeesu Almasiihu mo teddujal laatani faa e baade! Aami!

Heennyitoode e cannooje

²² Banniraa6e, mii eela on jabee waaji dii e munyal, gam sedda tan nun binnanmi on.

²³ Mii maatina on no banniraawo meeden Timote yoofitaama. To o yottake law, mi waridan e makko yi'ugo on.

²⁴ Cannee hooree6e moodon, e him6e Alla fu. Banniraa6e tawaa6e leydi Itali sannii on.

²⁵ Moyyere Alla wonoo e moodon, on fu!

Derewol Piyer Aranol

Haala Puddirka

Piyer laati nun gooto der aahii6e Yeesu Almasiihu. O batii no o seedake tooraaji Almasiihu. O laati nun 6ii Yuhaana, mo Baytisayda, der leydi Galili. Yeesu noddii mo o laatoo aahiijo mum.

Kanko e Yuhaana e Yaakuuba nun takkii Yeesu 6uri, kanko nun bo arti anniti no Yeesu laati nun Almasiihu, Bid6o Alla. Amma e nun fu, no gite wojji, Piyer yeddii faa de tati wi'i annaa Yeesu. Amma o annitii boofol makko, Yeesu bo yaafanake mo. Piyer wadii golle maw6e der nyalaane juulde Pantekosta, Golle Lilaa6e 2. Non bo kade o gollake no hawriine mawne wadete Urusaliima, Golle Lilaa6e 15. Yeesu batii no Piyer maayirta, Yuhaana. 21.18.

Kanko nun winni derewol noddiraan6ol inne makko diga e jun6o Silaasi. Goondin6e Yeesu Almasiihu sankitii6e der leydi Asiya, to noddete hanne Turkiya nun o wannani derewol makko. O wannanii 6e gam o semmidina 6e, o tiidina 6e der tooraaji di 6e ke6ata gam goondinki ma66e. O wi'i 6e kakkilana goonki ma66e, 6e gonoo der laa6al, der kawtal ma66e e Almasiihu.

Boliide Piyer godde e hollita no him6e 6en tooraama, takkanaa haalaaji di 6e annanaa. Gam majjum o yidi wittinoygo hakkilooji him6e 6en dow Yeesu Almasiihu, mo hoolaare ma66e woni dow mum, ko 6e tooree. Almasiihu e hoore mum tooraama, amma o yowanii hoore makko Alla kiitoto6o e goonjaaku.

De Piyer du'oto, e maanta Alla, o siwtorii him6e 6en no Alla hisiniri dum, e no o hokkiri 6e tammuwe goonjaare diga e maayde e pintol Bid6o makko Yeesu Almasiihu. Piyer tabbitinonii 6e no munyal ma66e e tinnaare ma66e dow Almasiihu wadataa baanji.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje 1.1-2
2. Tammuwe goonjaare 1.3-12
3. Jogaago hoore mum der laa6al 1.13-2.3
4. Hayre yonkinteere e him6e senii6e 2.4-10

5. Goonki gollantoo6e Alla 2.11-25
6. Joonne der teegal 3.1-7
7. Tooraago gam goonjaaku 3.8-4.19
8. Hiinnaago baali Alla 5.1-11
9. Cannooje 5.12-14

Sannoore

¹ Min Piyer lilaado Yeesu Almasiihu winnani on, onon 6e Alla su6i laatii6e ho66e e sankitii der leyde dee do: Pontus e Galaatiya e Kapadosiya e Asiya e Bitiniya.

² Alla Baaba subii on hande no o resirnoo, o seni on e Ruuhu makko, gam dowanodon Yeesu Almasiihu, mo yiyam mum laa6ini on. Alla duudinana on moyyere e jam!

Tammuwe goonjaare

³ En jettee Alla, Baaba Joomiraawo men Yeesu Almasiihu, dimitoriido en e endam mum mawdam. E pintol Yeesu Almasiihu diga maay6e, o hokkiri en tammuwe goonjaare.

⁴ Een goodi tammuwe he6ugo don6u 6u nyolataa, 6u biisataako, 6u daylataa bo. Kan6u Alla resani on dow kammu.

⁵ O reenirii on e baawde makko gam on goondinii mo. O reenii on gam o hokka on kisidam ciriyiidam hollitaago der wakkati cakitiiki.

⁶ Oon ceyorii dum, baa no jooni doole tooraaji feere feere e tampina on der wakkati sedda.

⁷ Tooraaji din nun foonnata goondinki mon. Hande no kan6eeri ni tabitintaako lootirtee der yiite, hande non goondinki mon 6uruki kan6eeri saman faa to woddi, foonnirtee, ki he6an maanteego, e teddu6al, e man6u, nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoytoo.

⁸ Yeesu on, baa no on ji'ay mo, oon jidi mo, baa no on ji'ataa mo jooni, e nun oon goondini mo. Dum hebbinii 6erde moodon seyo 6o teddu6al, 6uru6o bataneego.

⁹ On ke6an riiba goondinki mon, kan woni kisidam yonkiiji mon.

¹⁰ Annabii6e wadii annabaaku dow moyyere ne desanadon, 6e dartii, 6e biditii gam faamugo haala kisidam dam.

¹¹ Ruuhu Almasiihu gond6o der ma66e, hollii 6e dum diga wakkati majjum waray,

o sappake 6e tooraaji Almasiihu, e teddujal di ñal waddata. Annabii6e 6en dartii faamugo dey dum wadata, e no dum wadirta.

¹² Alla hollii 6e no habaruuji di 6e baajotoo, ko'e ma66e bane 6e baajantoo, amma onon 6e baajantoo. Jooni, waajotoo6e linjiila 6en yottinii on habaru diga e baawde Ruuhu Ceniido, yiwudo dow kammu. Malaykaa6e e hoore mum bo dartii faamugo dum no woodi.

Jogaago hoore mum der laa6al

¹³ Gam majjum accee hakkillo mon e fini, jogee ko'e mon, jowee tammuwe moodon fu dow moyyere ne Alla hokkata on nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoytoo.

¹⁴ Laatee hande sukaa6e dowtiibe, to on tokkee suunooji mon di gonno6on der muudum wakkati on annaano Almasiihu.

¹⁵ Amma laatee seniibe der yaadu mon fu, hande no Alla noddudo on oo Ceniido,

¹⁶ gam Alla wi'i der dewtere: «Laatee seniibe gam min mii Ceniido*».

¹⁷ Der du'aaje mon, oon nodda Alla «Baaba» mon, kanko woni kiitotoodo moy fu deydey gadu muudum, o suttontirtaa him6e, gam majjum nyaamee goonki moodon der duuniyaaru do e kulol Alla.

¹⁸ Oon anni on cooditaama diga e goonki baanjahi ki donunodon diga e kaakiraa6e moodon. On cooditiraaka e huune ko heennyata, hande cardi maa bo kanjeeri.

¹⁹ On cooditiraama e yiyam Almasiihu teddu6am, Almasiihu nandudo e jawgiiri ni walaa elande, ni walaa tuuni.

²⁰ Alla subii mo diga duuniyaaru tagaaka, amma o hollitii mo der jaamanu-
uji cakitiidi gam moodon.

²¹ Diga e makko goondindon Alla, pintindo mo diga e maayde, hokki mo teddujal, gam goondinki mon e tammuwe mon fu daroo dow Alla.

²² Jooni no dwtanidon goonja, on cenii ko'e moodon, on jidii banniraa6e e yidde ne walaa munaafitaare. Gam majjum, jidontiree e yidde goonjaare, e berde mon fu.

²³ On dimitaa6e de didawre, hinaa e awdi nyoloori, amma e awdi ni nyolataa, e haala Alla yonkinteha, tabitiika.

²⁴ E winnaa:

«Bii-Aadama e nandi hande fudo, Teddujal ma66e nandi hande pinni fudo, to fudo yoori pinni mum saaman,

²⁵ amma haala Joomiraawo tabitinto faa abada*».

Kanka woni linjiila ka baajadon

2

¹ Gam majjum boppee ko boni fu, hande jamma, fewre, munaafitaare, nawniraagu, e nyoore,

² hande no sukahon kecon yidiri kosam dam jillontiraaka, nun haani onon bo jidiron haala Alla, gam mawnon der makka, kison.

³ Hande no Binni Ceniini wi'i: «On mettii no Joomiraawo weliri*».

Hayre yonkintee e himbe seniibe

⁴ Battee Joomiraawo, laatiido hayre yonkintee, ne himbe woppi, goodune saman, ne Alla subii.

⁵ Onon bo, on laati nun hande kaaye de yonki, garee mahiredon suudu ruuhunkewol, gam laatodon waalde limaamiibe seniibe, yaaranoo6e Alla sadakaaji ruuhunkeeji di o jabata diga e Yeesu Almasiihu.

⁶ Gam e winnaa der dewtere: «Mi yowan dow Siyoona hayre gooraare, subaane, ne saman.

Goondindo ne fu sentintaake.»

⁷ Onon goondin6e, hayre nee e woodi teddujal dow moodon, amma dow 6ee do goondinay, Dewtere wi'i dow ma66e:

«Hayre ne mahoo6e woppi

Kayre laatii 6urune fottugo der gooraare suudu,

⁸ Kayre ferginta him6e, kayre bo doyyata 6e»

Saliibe goondingo haala kan, fergoto dow mayre, kanjum Alla resani 6e.

⁹ Amma onon, on laati nun lenyol cubaanol, on limaamiibe gollantoo6e Laamiido, on him6e lenyol ceniinol, on him6e 6e o subani hoore makko, gam baajodon haala golle makko geete. Kanko woni noddudo on, wurtini on der niwre, yaari on der jaygol mum kayniinol.

* 1:16 Farillaaji Leewinkee6e 19.2. * 1:25 Esaaya 40.68. * 2:3 Jabuura 34.9.

¹⁰ Aran, on laataakino himbe Alla, amma jooni on laatake himbe makko, on kebayno endam makko, amma jooni on kebii dam.

Goonki gollantooɓe Alla

¹¹ Banniraaɓe am yidaaɓe, on laati nun hoɓɓe e jananɓe. Gam majjum mii eela on, bodɗodee jidaali ɓannu dartooji halka yonkiiji moodon.

¹² Accee jonne moodon e woodi yeeso himbe ɓe goondinay, gam baa to ɓe gaccake on, e wi'ugo on, on hallube, ɓe ji'a golle moodon boodufe, ɓe teddina Alla nyaanne o hollitanii ɓe.

¹³ Gam sabbu Joomiraawo, dwtanee mawɓe fu, dwtanee laamiido leydi bo, gam kanko ɓuri ɓe.

¹⁴ Dwtanee mawɓe genni bo, gam kamɓe laatii lilaabe makko, gam ɓe pooda noppi wadoobe ko halli, ɓe jetta wadoobe ko woodi.

¹⁵ Gam ko Alla yidi woni, gadon ko woodi, muɓɓiron kunnude himbe batooɓe ko ɓe annaa.

¹⁶ Laatee rindinaabe, to on coomee ko halli der dimaaku moodon, gonee hande maccube Alla.

¹⁷ Teddinee himbe fu, jidee banniraaɓe goondinɓe, kulee Alla, teddinee laamiido.

Yemmingo Almasiihu

¹⁸ Onon jaggiiɓe, dwtanee joomiraaɓe moodon, hinaa yeeddube e diggube tan, amma e sadube fu.

¹⁹ To on munyanii tooraaji di kaandaa hebugo on, gam daliila Alla, on gadii ko woodi.

²⁰ To on munyanii piide de piyetedon gam on gadii ko woodaa, toy tedduɗal mon woni? Amma to on munyanii tooraaji di keɓoton gam sabbu gadu mon geetu, edum fottani Alla,

²¹ gam kanjum Alla noddani on, Almasiihu e hoore mum toorake, gam moodon bo o toorii. O hollii on laawol gam tokkon koyde makko.

²² Dadey o waday hakke, goddo meeday ko nani fewre der hunnuko makko.

²³ No ɓe jennata mo, o yennitaaki ɓe, de ɓe kollata mo bone, o wattaaki ɓe. Amma o yowanii hoore makko Alla, kiitotoodo e goonjaku

²⁴ Almasiihu roonake hakkeji meeden dow ɓannu mum dow leggal palaanjal, gam laatoden maayube wecco hakke, amma laatoden fofoobe der ko fonniti. On joofake sabbu looci di o fiyaa.

²⁵ Gam on laatino nun hande baali majjudi, amma jooni on bittoy to duroowo, deenoowo yonkiiji moodon.

3

Joonne der teegal

¹ Onon rewɓe bo, moy moodon fu dwtanoo gorko muudum. Gam to woɓɓe maɓɓe goondinay haala Alla, jikku mon waawa ko wayliti ɓe, baa to on batay woliine.

² Gam ɓe ji'an ko gadoton no laabiri, e no teddinirton Alla.

³ To on dartee ɗari ki yaasi, diga e moordi, dum bo kanjeeri, maa bo gineeji ɗariidi.

⁴ Accee ɗari moodon yiwa diga der berde, ɗari ki heennyataa, kan woni hakkillo diggunjo, e deyyunjo, kanjum laatii ko teddi yeeso Alla.

⁵ Hande nun rewɓe seniibe ɓe diga den, yowube tammuwe mum dow Alla, woodiniri ko'e mum. Bee dwtanii worɓe maɓɓe.

⁶ Nun Saratu dwtoranii Iburahiima, faa o noddi mo joomiraawo. Onon woni ɓiɓɓe makko, to on gadii ko woodi, laato on kulay goddum.

⁷ Onon worɓe bo, joododee moy mon fu e debbo mum, der gondal pottunjal. Annitee no rewɓe hewtay worɓe semme. Teddinee ɓe, gam kamɓe bo ɓe donidan e mon, yonki ki Alla hokkata der moyyere mum, heɓa to goddum haɗu du'aaje mon.

Tooraago gam goonjaku

⁸ Baawo majjum, on fu laatee woodube miilo wooto, jurmontiree, jidontiree hande mawniraaɓe e miiraaɓe, endontiree, leesinee ko'e mon.

⁹ To goddo wadani on ko woodaa, to on battee mo, jennudo on bo to on jennitee dum: Amma barkidinee joomum, kanjum Alla noddani on gam donon barke.

¹⁰ Hande no Binni Ceniini wi'i: «Jiddo wuurugo guurnam geetam, yi'a nyalaade geete,

sey waawa denŋal mum dow ko halli, hun-
nuko mum acca batugo pewe.

11 O acca ko halli, o wada ko woodi,
o darta jam e semme makko fu.

12 Gam Joomiraawo e hakkilani foonni-
tiibe,
oo nana du'aaje maɓɓe.

Amma oo hokka wadoobe ko halli ɓaawo.»

13 Moy toorata on to oon tinnii wadugo ko
woodi?

14 Amma baa to on tooraama gam
wadugo ko foonnitii, on barkidinaabe. To
on kulee himbe, to on accee hakkillooji
moodon jiɓoo!

15 Teddinee Almasiihu Joomiraawo
der berde moodon. Wakkati fu ciriye
toontaago yamudo on daliila tammuwe
moodon.

16 Amma toontee be e diggere, e hakkillo
fukkiŋo. Goodee miilooji berde laabudi,
den gaccotoobe on, e yenna on, gam jonne
moodon woodune der kawtal mon e Al-
masiihu senta.

17 Tooreego dow wadugo ko woodi to nun
Alla yidiri, e ɓuri tooreego dow wadugo ko
halli.

18 Gam Almasiihu e hoore mum maayi
de woore, sabbu hakkeji ɓiɓɓe Aadama.
Kanko poonnitiido, o maayanii en enen
woofube gam o yaara en to Alla. Himbe
warii mo, amma Ruuhu Ceniido fintinii
mo.

19 E Ruuhu on Yeesu yahi waajoroy baa e
yonkiiji maɓɓaadi der kasu.

20 Kanji woni ruuhuui himbe be
downtanaakino Alla der jaamanu Nuuhu,
baa no o munyanii be. De Nuuhu seɓunoo
laana diyam mum, himbe sedda tan naati
ŋa, kambe jeetato dadi diyam dam.

21 Diyam dam laati nun misaalu batisi
kisanan on dum jooni, hinaa batisi moyto-
jum tuuni ɓannu, amma haɓɓidingo e Alla
alkawal e berde laabude nun, diga e pintol
Yeesu Almasiihu.

22 Kanko, o eencii dow kammu, oo joodi
nyaamo Alla. Malaykaabe e mawbe, e
woodube baawde fu, e downtanii mo.

4

Goonki kesi

✧ 4:8 Ballaaji 10.12

1 Almasiihu yarii bone der ɓannu
muudum, onon bo goodee iri miilooji din.
Jarudo bone der ɓannu muudum seedi e
hakke.

2 Diga jooni faa balde moodon koriide
der duuniyaaru, sey goniron hande no Alla
yidiri, ceedon e suunooji ɓannu.

3 Goonki mon ki nyaamunodon naane,
gadudon hande heeferbe, ki heyi, on go-
nakeno der hallumaru, e suunooji e jarde
bagi, e fijooji kalludi, e jaamanuui jarde
bagi, caafudon tooruuje karmude.

4 No calidon hawtugo e maɓɓe der fijooji
kalludi, kanjum haayni be jooni, go be
biisa inde mon.

5 Amma be daroyto yeeso Alla, ciriyiido
hiitaago wuuruɓe e maaybe, be toontoto
mo.

6 Kanjum wadi maaybe bo waajaa lin-
jiila, be kiitaa dow ko be gadi, hande no
himbe fu hiitortee der ɓannu, heba be bu-
urda e Alla der ruuhu.

7 Huune fu ɓadake heennyugo, gam ma-
jjum gadee hakkillo, jogee ko'e mon gam
gadon du'aaje.

8 Ko ɓuri fu, jidontiree e yidde hebbune,
gam yidde e yaafoo hakkeji duuddi✧.

9 Beernontiree hakkune mon, hinaa e
dumbitaago.

10 Baamoy mon hebii dokkal Alla. Gol-
liree ŋal gam nafon woɓɓe. Hande nun
kollitirton oon gollira dokke moyyere feere
feereeje de Alla hokki on.

11 Baajotoodo fu, sey waajoo haala Alla.
Jaggotoodo bo, jaggoo e semme ne Alla
hokki dum, gam der huune ko gadoton
fu, teddinon Alla diga e Yeesu Almasiihu,
mo tedduŋal e baawde wonani faa abada!
Aami

Yarugo bone gam Almasiihu

12 Banniraabe am yidaabe, to on accee
tooraaji buludi kebandi on gam foonnugo
on haaynoo on, hande huune kodum.

13 Amma to oon kawti e Almasiihu der
toora mum, ceyee oon belbelta boodum to
tedduŋal makko suppitoyke.

14 To on jennaama gam inne Almasiihu,
barke laatanto on, gam Ruuhu tedduɗo,
laatiido Ruuhu Alla e wondi e moodon.

¹⁵ To goddo e moodon yaru bone gam oo laatii baroowo himbe, dum bo gam emo laatii gujjo, maa bo gadoowo ko halli, to dum bo dow naatugo haala ka yaalay dum.

¹⁶ Amma to o tooraama gam oo tokkii Almasiihu, to o sentir dum, o yetta Alla gam oo noddee goondindo Almasiihu.

¹⁷ Gam wakkati kiita faanake, Alla fuddiran hiitaago himbe muudum, to ka fuddirii en enen, noy dum laatantoo himbe 6e jabay linjiila Alla?

¹⁸ Binni Ceniini wi'i:
«To poonnitiido hisiri no boni, ume laatantoo kalludo e gadoowo hakke?»

¹⁹ Gam dum don fu, tooreteebe no Alla yidiri, yowa yonkiiji mum dow Alla tagoowo, koolaado, 6e tokka wadugo ko woodi.

5

Hiinnaago baali Alla

¹ Jooni emii badda dottii6e eklesiya won6e caka mon, gam min bo mii dottiijo hande ma66e. Mi seedake tooraaji Almasiihu, mi wonoto der teddujal njal o hollitoyta.

² Duree himbe Alla 6e jowanadon. To on gadee dum e doole, amma e berde goote, hande no Alla yidiri, to on duree 6e gam he6ugo joddi kalluni, amma gam oon jidi dum puy.

³ To on kollee himbe 6e Alla yowani on semme, amma laatanee 6e misaalu.

⁴ To Duroowo mawdo yottake, on meelete meetalol teddujal njal hiiddataa.

⁵ Onon gojankee6e dwtanee dottii6e. On fu, 6ornee yakkinaare hande toggoore hakkune mon, gam e winnaa der Dewtere Ceniine: «Alla e ha6ida mawnitiibe, amma buytu6e ko'e mum oo hokka 6e moyyere makko.»

⁶ Gam majjum buytee ko'e mon yeeso Alla mo semme, he6a o mawnina on to wakkati yottake.

⁷ Doontiree sugullaaji moodon fu dow makko, gam emo hakkilani on.

⁸ Kakkilee, oon deeni! Gam ganyo moodon Ibiliisa e yiilito hande jaggere kal6oore, dartoore mo ne yakkata.

⁹ Kabidee e makko, tiidee der goondinki, gam oon anni banniraa6e moodon sankiitiibe der duuniyaaru nu, e woodi iri tooraaji dii kanun bo.

¹⁰ Amma to on jarii bone der wakkati sedda, Alla mo moyyere noddudo on gam naaton der teddujal mum tabitiijal e Almasiihu, kanko o tiidinan on, o semmidina on, o hebbina on, o darna on.

¹¹ Baawde wonana mo faa abada! Aami.

Cannooje

¹² Silaasi banniraawo men koolaado walii am wannango on dereyel pettel njel, gam tiidingo on e seedanaago on no habaru moyyere Alla ne daridon dow mum laati nun goonja.

¹³ Eklesiya gonuka Babiila ka Alla su6i sannii on. Marku 6iyam bo e sanna on.

¹⁴ Cannontiree kannooje de yidde. Jam wona dow moodon onon hawtu6e der Almasiihu.

Derewol Piyer Dida6ol

Haala Puddirka

Binnudo derewol ɲol do innii hoore mum Simon Piyer, lilaado Yeesu Almasiihu.

O laatake seedeejo ji'udo no yeeso Yeesu waylitorii, o nani bo daane Alla yiwune diga dow. O siwtorii no Yeesu wadii annabaaku dow maayde makko, kanko Piyer.

Piyer batay 6e o wannani, o batay bo to o woni o wanniri derewol ɲol. Amma goondin6e Yeesu hande makko o wannani. Dum nandi bo hande Piyer wannii derewol ɲol der goonki mum sakitiinehi. O batanii ekkitinol makko ɲol o janɲinnoo. O batanii bo janɲinoobe fewrekuu6e waroo6e gam biisa ko o ekkitini.

Ko derewol ɲol tiitii woni, finningo hakkillo 6e o wannani faa 6e ciwtora ko o janɲini 6e. Der derewol ɲol, Piyer hollii kiita desaniika janɲinoobe pewe, o batanii bo munyal Alla mo yidaa baa gooto halka, amma him6e fu wittaa to makko, tuuba. O heennyitirii derewol makko e waggingo wuuroo6e ko Dewtere bati.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1.1-2
2. Noddoore goondin6e, 1.3-21
3. Ekkitinoobe fewrekuu6e, 2.1-22
4. Wittoyki Yeesu Almasiihu, 3.1-16
5. Haalaaji cakitiidi, 3.17-18

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii e am min Simon Piyer. Mii laatii jaggiido e lilaado Yeesu Almasiihu. Mi sannii on, onon hebu6e goondinki geeti hande ki amen, gam sabbu foonni-taare Alla men, tawaane der Yeesu Almasiihu, kisinoowo.

² Alla duudinana on moyyere e jam gam oon anni mo, kanko e Joomiraawo meeden Yeesu.

Hulugo Alla

³ Baawde Alla hokkii en huune fu ko haanani en buuriren, e no haani goniren e kulol Alla. Baawde den wallii en an-nugo Alla noddudo en kawten der tedduɲal mum, e geetaaku mum.

⁴ Diga e baawde den kebuden moyyereji mawdi, tedduɲi, di gadanaden alkawal mum. O wadii dum gam kawton e makko, nandon mo, gam dadon suunooji duuniyaaru kalkooji.

⁵ Gam huune dum, tinnee, beydee dow goondinki moodon geetaaku, dow geetaaku, annal,

⁶ dow annal, nantaare, dow nantaare, tinnaare, dow tinnaare, kulol Alla,

⁷ dow kulol Alla, banniraagu, dow banniraagu, yidde.

⁸ To huune dum fu oon jogii dum no woodi, ko e dum beydo der moodon, dum wallan on beydaago yeeso yeeso der an-nugo moodon Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁹ Neddo mo huune dum jacci, laati nun bumdo, o yi'ataa, gam o yeggiti no Alla laa6ini mo diga e hakkeeji makko jawtudi.

¹⁰ Gam majjum banniraabe am, tinnee no baawirdon fu, gam tabbitinon noddoore ne Alla noddi on, e cu6ol ɲol o su6i on. Gam to on gadii dum on janataa der ko halli abada!

¹¹ Hande non Alla ma66itiranta on mam-mam dammugal Laamaare tabitiine, ne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu kisi-noowo en.

¹² Kanjum acci wakkati fu mii siwtora on huune dum, baa no oon anni dum, he6a cemmidon der goonja ka ja6udon.

¹³ Mii miili, edum foonnitii, mi finnina hakkillooji moodon faa ciwtoron dum to emii wuuri.

¹⁴ Gam mii anni mi 6ooyataa e duuniyaaru do kade, hande no Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu anninirinmi dum.

¹⁵ Amma mi wadan ko baawumi fu, gam to mi yawti, baawon ko siwtori kujje dee wakkati fu.

Tedduɲal Almasiihu

¹⁶ E haalaaji di him6e tafi bane men anniniri on wittoygo Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e baawde, amma men ceedike e gite amen manju makko!

¹⁷ Alla Baaba hokkii mo tedduɲal wakkati daane ne tedduɲal seedanii mo wi'i: «Oo do nun laatii Biyam jidaado, mo belirmi 6erne.»

¹⁸ Menen e ko'e amen men nanii daane nen diga dow kammu, gam emen gondunoo e makko dow waanne seniine.

¹⁹ Dum don fu beydani men tabbitingo ko annabii6e batunoo. On gadii ko woodi no gattudon hakkilooji moodon dow makka, gam haala ma66e e nandi hande fitilleel jalboowel der niwre, e hande hoodere fajiri* jalboore der berde moodon faa de fajiri wadi,

²⁰ Aran, annitee no walaa baawoowo ko faamini ko winnaa der dewte annabii6e e annal hoore mum.

²¹ Hande non, walaa mo meedi ko hebi haala annabaaku e sago hoore mum, amma Ruuhu Ceniido nun wadata him6e e bata haala Alla.

2

Janjinoobe fewrekuube

¹ Hande no annabii6e fewrekuube wonirno caka Isira'iilaabe, non bo janjinoobe fewrekuube wonortoo caka moodon. Be naannan janjinol fewrekuwol, kalkoowol, caka mon. Be jeddan Joomiraawo cooditiido 6e. Hande non 6e poodiranta ko'e ma66e halkere yaawune.

² Him6e duu66e tokkan laabi ma66e kalludi, sabbu ma66e, him6e batanan laawol goonja kalluka.

³ Suunooji ma66e waddanan 6e batugo haalaaji fewrekuuji gam 6e jammoo on, amma 6e doyyaamaa kiita diga dum 6ooyii, halkere e nyudanoo 6e.

⁴ Baa malaykaabe wadunoobe hakke, Alla accay dum, o ha66ii 6e e callalluuji, o faddi der niwre jahannama, faa nyalaane darnal.

⁵ Alla accay duuniyaaru naane, amma o halkii yeddu6e Alla e ilam tufaana, sey Nuuhu baajotoodo fonnitaare Alla, e him6e jeediido wo66e hisi.

⁶ Alla accay ci'e Sodoma e Gomora, o hiitake, o halki de e yiite faa de laatii dooni, gam dum laatanoo yeddoobe Alla fu misaalu.

⁷ O dadinii Luudu, neddo poonnitiido, mo 6erne mum biisii puy sabbu baadiiji him6e bon6e.

⁸ Neddo poonnitiido joodiido caka ma66e on, 6erne mum laabune naawi dow ko yi'ata, e ko nanata nyalaane fu, sabbu baadiiji bondi di him6e hallu6e wadata.

⁹ Edum holla en no Joomiraawo e anni no reenirta dwtantoo6e dum der tooraaji mum. Oo anni bo no o resirta him6e hallu6e gam 6e kiitee nyaanne darnal,

¹⁰ accu du tokku6e suunooji balli mum, e wada jidaadi yonki mum, ko e yawii baawde Joomiraawo.

Janjinoobe fewrekuube 6en berde mum e yoori, 6ee goodi manju hoore, 6ee bata kalluka dow teddu6e won6e dow kammu.

¹¹ Nani bo, baa malaykaabe 6ee do 6uri 6e semme e baawde, batataa kalluka dow ma66e yeeso Joomiraawo.

¹² Amma him6e 6en e laatii hande bisaaji di galaa hakkillo, tagaadi gam nannee, waree. Bee bata kalluka dow ko 6e annaa, gam majjum 6e kalkiran hande no bisaaji halkirta.

¹³ Be duggan riiba golle ma66e kallude. Bee ceyoroo wadugo ko woodaa caka nyalooma. Bee laatii cobu6e e nyiddu6e. To 6e joodike gam 6e nyaamda e moodon der juulde, 6ee ceyoroo jammaago on.

¹⁴ Gite ma66e sawtataa daarugo rew6e e suuno, 6e comataa wadugo hakke, 6ee pooda 6e goondinki mum walaa semme der pitti ma66e. Berde ma66e e hebbi suuno kebal, bone laatanto 6e.

¹⁵ Be accii laawol poortiijol, 6e majjii, 6e tokki laawol Balaama, jidudo heba cede diga wadugo kalludum.

¹⁶ O felaama gam boofol makko. Babba makko muuma bati e daane neddo, hadi mo wadugo golle haanare makko.

¹⁷ Janjinoobe fewrekuube 6en laati nun hande bulli di galaa diyam, e duule de hennu semmentewol soggata, niwre 6erne ni66ugo nun Alla resani 6e.

¹⁸ Bee bata haalaaji mawnitiidi, di galaa hoore. Bee yoyra him6e e haalaaji suuno 6annu. Him6e 6en wurtikeno dum 6ooyay diga majju6e.

¹⁹ Bee kabana 6e alkawal no 6e dindan, amma kam6e e ko'e ma66e 6ee laatii maccu6e suunooji kalludi. Gam moy fu laati nun maccudo ko jaalii dum.

* **1:19** Hoodere fajiri woni Almasiihu, jaynoowo der 6erde goondin6e dum. Daaru dewtere Kollitinki 22.16

²⁰ Wurtiibe e huune cobudum dum duuniyaaru, go be anniti Joomiraawo e Kisi-noowo men Yeesu Almasiihu, den ko be bittitii der majji kade faa di jaalii be, heen-nyitirde ma6be buran fuddoode jaasugo.

²¹ To be annitayno laawol foonnitaare, dum burananno be, e annitingo ɲol, witta totta umuroore ceniine ne be kokkaa 6aawo.

²² Ko tawi be e tabbitina haala ballool ɲol do: «Rawaanu wittii e nyaamito tuure mum.» E wi'ee bo kade: «Afaaru lootaanu wittii e talloo der loope.»

3

Wittoyo Joomiraawo meeden Yeesu (Matiye 24.37-38; 2 Tesalonika 1.7-10; Yahuuda 17-23)

¹ Banniraabe am yidaabe, derewol ɲol do nun laatii dida6ol ɲol binnanmi on. Der dereeji didi dii fu, mii yidi finningo hakkil-looji moodon gam wallugo on miilon no woodiri, ciwtoron ko ekkitinodon.

² Ciwtoree haalaaji di annabiibe seniibe batunoo diga ko 6ooyi, e umuroore Joomiraawo meeden kisinoowo, ne lilaabe mon annini on.

³ Aran, annitee dum do: Der nyalaade cakitiide, himbe jaancoobe, tokku6e jidaadi yonki mum waran. Be jaancan on,

⁴ be bi'a: «O ha66ii alkawru o wittaaan, toy mo? Diga ko kaakiraabe meeden maayi walaa ko waylitii, no dum latinoo diga fuddoode duuniyaaru, non dum laatii faa jooni.»

⁵ Be jeggitii e yidde ma6be no diga ko 6ooyi, Alla tagi kammu e leydi e haala muudum. O wi'i leydi wurtoo diga diyam, go o tagiri ni e diyam,

⁶ e diyam gootam dam kade, duuniyaaru halkiraa e ilam tufaana.

⁷ E haala makko goota kan, o jogorii kammu e leydi, dum ji'eten jooni faa nyalaane darɲal yottoo, o halka dum der yiite e yeddu6e Alla.

⁸ Banniraabe am yidaabe, to on jeggitee no to Joomiraawo, nyalaane woore e wa'i hande duu6i ujuneere, duu6i ujuneere bo e wa'i hande nyalaane woore.

⁹ Joomiraawo 6ooyataa go hebbina alkawru mum, hande no wo66e miili, o munyan on nun tan, gam o yidaa baa gooto

halka. Ko o yidi nun, himbe fu wittaa to makko tuuba.

¹⁰ Nyalaane Joomiraawo waran hande gujjo. Nyalaane nen, kammu majjitan e rimmo manɲo. Ko woni dow kammu fu halkete e yiite. Leydi e golle gadaade dow mayri fu, hiitete.

¹¹ To huune fu halkete hande non, sey annon no nyaamirton goonki mon der laa6al, oon kuliri Alla!

¹² Onon hedii6e nyalaane Alla wara, gadee no ne warirta law! Nyaane mum kammu halkan, huune ko woni dow kammu fu taayan e yiite.

¹³ Amma enen, een kedii hande no Alla ha66irani en alkawru, kammu keso e leydi keyri, to foonnitaare tawetee.

¹⁴ Gam majjum, onon banniraabe am yidaabe, tinnee laatodon be galaa gacce, e tuuni yeeso Alla. Goodee jam der kawtal mon e makko, oon kedorii nyalaane nen.

¹⁵ Paamee no munyal Joomiraawo meeden ma66itanii on laawol kisidam. Kanka banniraawo meeden Pol, jidaado, wannani on der dereeji mum hande no Alla hokkiri mo hakkillo majjum.

¹⁶ Non o wanniri dum der dereeji makko fu. Der majji e woodi nokkuuje godde to sadi faamugo, himbe be annaa goddum, e be bennay der goondinki e waylita miilooji makko, hande non be gadata e nokkuuje godde der Dewtere Ceniine. Be gaddanan ko'e ma66e halkere.

¹⁷ Amma onon banniraabe yidaabe, on ke6ii seedineego, to non kakkilee to himbe yeddu6e Alla majjina on, sottina on diga darande mon.

¹⁸ Mawnee der moyyere e annugo Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu kisinoowo en! Tedduɲal laatanoo mo diga jooni faa abada! Aami!

Derewol Yuhaana Aranol

Haala Puddirka

Yuhaana lilaado Yeesu nun winni dereeji tati tokkontirdi noddiraadi inne mum, 6e bi'i, kanko nun bo winni linjiila Yuhaana e derewol kollitinki. Der derewol makko aranol, annaaka deydey bey nun o winnani, amma dum laabi no goondinbe 6e ekkitinooje fewrekuuje toorata nun o tiiti. Ekkitinoo6e fewoo6e, sankitoo6e ekkitinooje fewrekuuje den Yuhaana noddi way6e Almasiihu. Bee ekkitina no Almasiihu laataaki neddo e goonja, hakke billataa goondindo der kawtal mum e Alla, 6e paalaaka bo e joonne der laabal.

Huune didi nun Yuhaana riiwi der derewol mum:

1 Tiidingo janjoobe derewol nol, 6e gona der kawtal pottunjal e Alla, e Biddo mum Yeesu Almasiihu, dum yi'ee bo der yidde goonjaare hakkune ma66e.

2 Ha6idingo e ekkitinooje fewrekuuje.

Yuhaana e eela goondinbe 6e gona der jaynol, gam Alla laati nun jaynol. Der derewol nol, Yuhaana e yidi goondinbe tabitina no 6ee goodi yonki tabitiiki, 6ee kawti bo e Alla. O hollitii der binni makko no goondindo geeto annitirtee. Kan woni hoolaago no Almasiihu laatake neddo, e dwtanaago oodaaji Alla, e yidugo banniraabe.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala yonkinteha 1.1-4
2. Niwre e jaynol 1.5-2.29
3. Bi66e Alla e bi66e Seydan 3.1-24
4. Ruuhu goonja e ruuhu fewre. 4.1-6
5. Ko yidde wadata 4.7-21
6. Goondinki jaalotooki 5.1-21

Haala ka yonki

1 Emen binnana on haala neddo gom gonudo*. Men nani daane makko, men ji'ii mo e gite amen, men daarii mo, men meemi mo e juude amen. Kanko woni haala kokkoowa him6e yonki.

2 Yonki kin hollitaama, men ji'ii ki, emen ceedanoo ki. Emen baajoo on haala yonki

tabitiiki gonunooki to Alla Baaba, kanki men kollitaa.

3 Ko men ji'i, e ko men nani, kan men batata on onon bo, gam laatodon gootum e amen hande no laatoriden gootum e Baaba e Biddo mum Yeesu Almasiihu.

4 Kanka men binnanta on, gam beldum berne meeden hebba.

Alla laati nun jaynol

5 Habaru ko men nani e Yeesu Almasiihu, kan men batata on haala mum, Alla laati nun jaynol, niwre walaa e makko.

6 To en bi'ii een laatii gootum e makko, ko een tawaa der niwre, en pewii, goonja walaa der gadu meeden.

7 Amma to een jaha der jaynol hande no kanko e hoore makko o wonori der jaynol, den kan een laatii gootum hakkune meeden, kade bo yiyam Biddo makko Yeesu e laabina en diga hakkeji men fu.

8 To en bi'ii en galaa hakke, en pewanii ko'e men, goonja walaa e meeden.

9 Amma to en tuubanii Alla hakke meeden, o yaafoto en, o laabina en e tuuni fu. Gam kanko, o kooliniido, o poonnitiido.

10 To en bi'ii en gaday hakke, en laatinii Alla pewoowo, haala makko bo walaa der meeden.

2

Almasiihu nun laatii balloowo meeden

1 Onon sukaabe am, mi wannanii on dum, gam to on gadee hakke. Amma to goddo moodon wadii hakke, een goodi balloowo to Baaba, kanko woni Yeesu Almasiihu, poonnitiido.

2 Kanko, o sakki yonki makko gam hakkeji meeden yaafee, hakkeji meeden tan bane, amma hakkeji him6e duuniyaaru fu.

3 Ko hollitinta no een anni Alla woni, dwtanaago oodaaji makko.

4 Bi'udo «emi anni mo,» go dwtanaaki oodaaji makko, joomum laati nun pewoowo, goonja walaa der joomum.

5 Amma dwtaniido haala Alla e goonja, yidde Alla hebbii dow joomum. Nunnun annitirten een kawti e makko.

6 Bi'udo e hawti e makko, e haani wonoo hande no Almasiihu wonirnoo.

* 1:1 Yeesu nun wi'aa Gonudo diga fuddoode. Linjiila Yuhaana 1.1-18

Ooda kesa

⁷ Banniraaḅe am yidaaḅe, ko binnanmi on hinaa ooda kesa*, ooda ḅooyuka nun, ka nanuḁon diga fuddoode.

⁸ E nun fu ooda kesa nun binnanmi on, gooḅa makka hollitake der Almasiihu, ka hollitake der moodon bo. Gam niwre e yawta, jayḅol gooḅawol fuddii yaynugo.

⁹ Miiludo na'on der jayḅol, ko e wanyi banniraawo mum, faa hanne der niwre joomum woni taw.

¹⁰ Jiddo banniraawo mum der jayḅol woni, goddum walaa ko ferginta mo.

¹¹ Amma banyudo banniraawo mum, der niwre woni, oo yaha der niwre, o anaa toy o yahata, gam niwre wuminii mo.

To on jidee kujje duuniyaaru

¹² Sukaabe am, mii wannana on gam hakkeeji moodon yaafaama gam inne Yeesu.

¹³ Baabiraaḅe, mii wannana on gam oon anni gonudo diga fuddoode. Gojankeeḅe, mii wannana on gam on jaalake Kalludo.

¹⁴ Sukaabe am, mi wannanii on, gam oon anni Baaba. Baabiraaḅe, mi wannanii on, gam oon anni gonudo diga fuddoode. Gojankeeḅe, mi wannanii on gam oon goodii semme, haala Alla bo e semmidi der moodon, kade bo on jaalake Kalludo.

¹⁵ To on jidee duuniyaaru e ko woni e mayru fu. Gam jiddo kujje duuniyaaru, yidde Baaba walaa e mum.

¹⁶ Gam huune ko woni e duuniyaaru, hande jon ko neddo suunete, e ko gite yi'ata, suunee, e jawdi ni o mawnitorto, kujje de fu yiway e Baaba, e duuniyaaru de yiwi.

¹⁷ Duuniyaaru e suuno mum fu heen-nyan, amma gadoowo ko Alla yidi, taboto faa abada.

Ganyo Almasiihu

¹⁸ Sukaabe am, duuniyaaru badake heennyugo. On nanii ganyo Almasiihu waran, jooni du wayḅe Almasiihu duuḅḅe yottake. Kanjum annitirden no wakkati badake.

¹⁹ Caka men ḅe yiwi, amma e gooḅa ḅe laataaki ḅe meeden. Gam to ḅee latino ḅe men, ḅe gondanno e meeden. Amma

ḅe accii en gam dum hollita no ḅe fu, ḅe laataakino ḅe meeden.

²⁰ Amma onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniido, on fu oon anni gooḅa.

²¹ Mi wannanay on gam on annaa gooḅa. Amma gam oon anni ka. Oon anni bo fewre walaa der gooḅa.

²² Den kan, moy woni pewoowo? Jeddudo Yeesu laati nun Almasiihu, Paabotoodo mo Alla liloy, kanko woni pewoowo, kanko woni ganyo Almasiihu, o yeddii Baaba e Biddo mum.

²³ Jeddudo Yeesu laati nun Biddo, walaa Baaba, jabudo Biddo, e woodi Baaba bo.

²⁴ Onon kan haala ka nanuḁon diga fuddoode, tinnee jogee ka der berde moodon. To haala ka nanuḁon diga fuddoode tabitake der berde moodon, den kan, oon goodi kawtal e Biddo e Baaba.

²⁵ Almasiihu haḅḅanii en alkawal, alka-wal ḅal woni yonki tabitiiki.

²⁶ Mi wannanii on dum gam sabbu himḅe yidube majjingo on.

²⁷ Onon kan, no Ruuhu Ceniido mo Almasiihu hokki on e tabitii der moodon, on bukaaka janḅinedon. Gam Ruuhu janḅinan on huune fu, o janḅinan on gooḅa, hinaa fewre. Den kan, kawtee e Almasiihu hande no Ruuhu janḅiniri on.

²⁸ Jooni kan onon sukaabe am, tabitee der kawtal mon e Almasiihu, gam keḅen cuusal daraago yeeso makko nyaanne o suppitoy, heḅa daden senteene nyalaane garki makko.

²⁹ No oon annii Alla laati nun gooḅaajo, annee bo mo gadu mum foonnitii fu, laati nun ḅiyiiko.

3*Biḅḅe Alla*

¹ Daaree no Alla Baaba yidiri en, faa noddaden biḅḅe makko. Een biḅḅe makko e gooḅa. Ko acci duuniyaaru annaa en woni gam nu annaa mo.

² Yidaaḅe am, jooni en laatake biḅḅe Alla. Ko laatoytoden laaḅay taw. Amma een anni to Almasiihu wittoy holliti hoore mum, en nandan e makko, gam en ji'an mo hande no o wa'i.

* 2:7 Ooda kan nun laatii yidontirgo.

³ Goodudo tammuwe nen dow Almasiihu, laabinan hoore mum hande no kanko Almasiihu o laatori laabudo.

⁴ Gadoowo hakke fu, yartake sariya Alla. Gam wadugo hakke laati nun yartaago sariya Alla.

⁵ Oon anni Almasiihu wari gam moytugo hakkeji, kanko mo walaa hakke.

⁶ Kawtudo e makko fu wadataa hakke. Gadoowo hakke fu, yi'ay mo, annaa mo bo.

⁷ Sukaabe am, to on accee goddo majjina on! Gadoowo ko goondi fu laati nun goonjaajo, hande no Almasiihu laatori goonjaajo.

⁸ Gadoowo hakke fu laati nun neddo Ibiliisa, gam Ibiliisa e wada hakke diga fuddoode. Gam majjum Biddo Alla wari gam halka golle Ibiliisa.

⁹ Laatiido binjel Alla fu, wadataa hakke, gam awdi Alla na'on der makko. Joomum waawataa ko tokkii wadugo hakke, gam Alla laatii baaba makko.

¹⁰ Ko seennontirta biibe Alla e biibe Ibiliisa nani: mo waday ko goondi fu, neddo Alla bane. Mo yidaa banniraaabe mum bo, laataaki mo Alla.

En jidontiree hakkune men

¹¹ Habaru nanudon diga fuddoode nani: Jidontiren hakkune meeden.

¹² Haanay gaden hande no Kayiinu wadi kanko laatiido mo Ibiliisa, o warii minnyiiko. Gam ume wadi o wari minnyiiko? O warii mo gam golle makko wooday, go de minnyiiko laatii goondude.

¹³ Banniraaabe, to on kaydinee to himbe duuniyaaru wanyii on.

¹⁴ No een jidi banniraaabe meeden, een anni en yartake maayde, en naatii der yonki. Mo yidaa banniraawo mum, der maayde woni.

¹⁵ Banyudo banniraawo mum fu, laati nun baroowo himbe. Oon anni walaa baroowo baa gooto woodi yonki tabitiiki der mum.

¹⁶ No annitirden ko woni yidde nun, Almasiihu hokkitirii yonki mum gam meeden. To nun enen bo, e haani kokkitiren yonkiiji meeden gam banniraaabe men.

¹⁷ To jom jawdiijo yi'ii banniraawo mum e talakidi, ko yurmaaki mo, noy yidde Alla waawirta ko woni e makko?

¹⁸ Sukaabe am, haanay yidde meeden laato e haala belka tan, sey ka laato e gadu goonjauu.

Daraago yeeso Alla

¹⁹ Kanjum hollata, en na'on der goonja, en deyyitinan berde meeden yeeso Alla.

²⁰ To berde meeden gaccake en, Alla e buri berde meeden, emo anni huune fu.

²¹ Banniraaabe am yidaabe, to berde meeden gaccaaki en, en daroto yeeso Alla e hoolaare.

²² O hokkan en ko eeluden mo fu, gam en tokkii ooda makko, een gada ko fottani mo.

²³ Ooda ka o hokki en woni, goondinen inne Yeesu Almasiihu, Biddo makko, kade bo jidontiren hakkune meeden hande no o yamiri en.

²⁴ Downtaniido ooda Alla fu e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum. Ruuhu mo o hokki en, kanju anninta en oo hawti e meeden.

4

Ruuhu goonja e ruuhu fewre

¹ Banniraaabe am yidaabe, to on goondinee wi'oobe e woodi Ruuhu Alla fu, amma biditee be, heba anniton naa to Alla be yiwi. Gam annabiibe fewoobe duube e sankitii der duuniyaaru.

² No annitirten goodudo Ruuhu Alla woni, to o seedake Yeesu Almasiihu warii, laatii neddo, oo don e woodi Ruuhu Alla.

³ Mo annitay kaa don dow Yeesu fu, woodaa Ruuhu Alla. Ruuhu nu o woodi yiwii diga ganyo Almasiihu. On nanii garki ganyo Almasiihu batanaama, o na'on ko der duuniyaaru.

⁴ Sukaabe am, onon on himbe Alla, on jaalake annabiibe fewoobe, gam Ruuhu gondo der moodon e buri gondo der duuniyaaru semme.

⁵ Kambe himbe duuniyaaru be laati. Gam majjum, be batata haalaaji duuniyaaru, himbe duuniyaaru bo e hettinanoo be.

⁶ Enen, een himbe Alla, annudo Alla fu hettinanta en. Mo laataaki neddo Alla hettinantaako en. Nun ceennontirten Ruuhu goonja e ruuhu fewre.

Alla laati nun yidde

⁷ Banniraabe am yidaabe, jidontiree, gam yidde yiwi e Alla. Goodudo yidde fu laati nun binneel Alla, e anni Alla bo.

⁸ Mo walaa yidde annaa Alla, gam Alla laati nun yidde.

⁹ No Alla hollitiri en yidde mum nani, o lili Biddo makko bajjo der duuniyaaru, gam keben yonki diga e makko.

¹⁰ Daaruu ko woni yidde, enen bane yidi Alla, kanko yidi en, liloy Biddo mum wari laatii sadaka gam hakkeeki meeden yaafee.

¹¹ Banniraabe am, to nii Alla yidiri en, enen bo, e haani jidontiren.

¹² Walaa meedudo yi'ugo Alla abada. Amma to en jidontirii hakkune men, Alla e hawti e meeden, yidde makko e hebbi der men.

¹³ Noy annirten een kawti e makko, kanko bo oo hawti e meeden? Diga e Ruuhu makko nu o hokki en nun.

¹⁴ Menen men ji'ii, emen ceedo bo no Alla Baaba liloy Biddo mum gam wara hisina himbe duuniyaaru.

¹⁵ Ceediido Yeesu laati nun Biddo Alla fu, Alla e hawti e joomum, joomum bo e hawti e Alla.

¹⁶ Enen kan, een anni yidde Alla yidi en, een koolii ne bo.

Alla e hoore mum laati nun yidde, goodudo yidde fu, e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum.

¹⁷ Gam to yidde makko hebbii der meeden, en keban cuusal daraago nyalaane darjal. Gam no Almasiihu wai, hande nun enen bo ga'uden der duuniyaaru do.

¹⁸ Kulol walaa der yidde, yidde hebbune e riiwa kulol, gam kulol yiwii diga yaggingo. Kuloowo fu, yidde Alla woni hebbay der joomum.

¹⁹ Enen een jidi Alla gam kanko arti yidi en.

²⁰ Bi'udo e yidi Alla, go e wanyi banniraawo mum laati nun pewoowo. Gam mo yiday banniraawo mum ji'eteedo, waawataa ko yidi Alla mo yi'ataake.

²¹ Daaruu ooda ka Almasiihu accani en: jidudo Alla fu, sey yida banniraawo mum bo.

5

Goondinki jaalotooki

¹ Goondindo Yeesu woni Almasiihu fu laati nun Biddo Alla. Jidudo baaba fu, e yidi biddo bo. A yidataa baaba, banyaa biddo.

² No annirten een jidi bibbe Alla woni jiden Alla, den tokken oodaaji makko.

³ Tokkugo oodaaji makko woni yidugo mo. Oodaaji makko laataaki doongal,

⁴ gam laatiido mo Alla fu, jaaloto kujje duniyaaru. E goondinki meeden jaalortoden kujje duniyaaru.

⁵ Moy waawata ko jaali duniyaaru? Walaa, to hinaa goondindo Yeesu nun woni Biddo Alla.

Ko Yeesu Almasiihu seedanaa

⁶ Kanko, Yeesu Almasiihu, o wari e diyam e yiyam*. E diyam tan bane o wardi, o wardii e diyam e yiyam fu. Ruuhu e hoore mum seedake dum, gam Ruuhu on woni goonja.

⁷ Seedeebe tato woni,

⁸ Ruuhu e diyam e yiyam, seedaaku maabe fu laatii gootu.

⁹ Een jaba seedaaku himbe, amma seedaaku Alla buri semme, seedaaku nun non Alla seedanii Biddo mum.

¹⁰ Goondindo Biddo Alla fu, hepii seedaaku nu der berne mum. Mo goondinay Alla, laatinii mo pewoowo, gam o jabay seedaaku Alla seedanii Biddo mum.

¹¹ Nani do seedaaku nu: Alla hokkii en yonki tabitiiki, yonki kin der Biddo makko ki woni.

¹² Goodudo Biddo e woodi yonki. Mo walaa Biddo Alla woodaa yonki.

Heennyitoode derewol nol

¹³ Onon goondinbe inne Biddo Alla, mi wannanii on dum gam anniton on kepii yonki tabitiiki.

¹⁴ Hoolaare ne gooduden nani: To en eelii mo huune e sago makko, oo nanana en.

¹⁵ No een anni oo nanana en ko eeluden mo, een anni en kepii dum.

¹⁶ To goddo yi'ii banniraawo mum e wada hakke de yaarataa dum der maayde, o eelana joomum Alla, Alla bo hokkan mo yonki. Haala ka nafan dow wadoobe hakke

* 5:6 Himbe duube e wi'a diyam dam woni diyam batisi dam Yeesu wadanaa. Yiyam bo e hollita maayde Yeesu.

de yaarataa dum der maayde. Amma e woodi hakke jaarooje der maayde. Mi wi'ay eelon Alla gam iri hakke de.

¹⁷ Kujje kallude fu laati nun hakke, amma hakke fu bane yaarata der maayde.

¹⁸ Een anni laatiido binjel Alla tokkataako wadugo hakkeeki, amma Biddo Alla e reeni mo, Ibiliisa kalludo meemataa mo.

¹⁹ Een anni en himbe Alla, go duuniyaaru fu e woni der junjo Ibiliisa.

²⁰ Een anni bo Biddo Alla wari, hokkii en hakkillo annitingo Alla goonjaajo, jooni kanko woodi en, gam en kawti e Biddo makko Yeesu Almasiihu. Yeesu Almasiihu on woni Alla goonjaajo, kanko woni yonki tabitiiki bo.

²¹ Sukaabe am, kakkilanee ko'e moodon e caafi tooruuje.

Derewol Yuhaana Dida6ol

Haala Puddirka

Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta laati nun eklesiya gom e him6e mum.

Haalaaji di derewol ɗol batata e nandi e ka artirkol bati. Haala 6uruka semme der derewol ɗol woni yidde, e hakkilango way6e Almasiihu e ekkitinoo6e fewrekuu6e.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka 1-3
2. Goonja e yidde. 4-6
3. Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e 7-11
4. Cannooje 12-13

Sannoore

¹ Min dottiijo,* winni derewol ɗol, mi wannanii maa an debbo† mo Alla su6i. Mi sannii maa an e 6i66e maa fu, onon 6e jidum der goonja. Min tan bane yidi on, annu6e goonja fu e yidi on,

² gam sabbu goonja tabitiika der meeden, gonotooka der meeden faa abada.

³ Alla Baaba, e Biddo mum Yeesu Almasiihu hokka en moyyere e endam e jam, beydana en goonja e yidde.

Goonja e yidde

⁴ Berne am welii sanne, no nanumi 6i66e maa wo66e e yaha der goonja hande no Baaba yamiri.

⁵ Jooni, an yeeraajo, ko gonum emi winnane hinaa ooda kesa, ooda ka ke6uden diga fuddoode nun, mi eelii maa, accu jidontiren hakkune meeden.

⁶ Ko woni yidde nun, jahen der ooda Alla. Kanka woni ooda ka nanuden diga fuddoode, kaanuka jahen dow mun.

Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e

⁷ Majjinoo6e duu66e sankitake e duuniyaaru. Be ja6ay Yeesu Almasiihu warii laatii neddo. Ga'udoo nun fu, majjinoowo nun, ganyo Almasiihu nun bo.

* **1:1** Inne nee don nun Yuhaana noddirteno der eklesiyaaji. Der lilaabe Yeesu fu, kanko tan horiino e yonki wakkati mum † **1:1** Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta do, laati nun eklesiya gom e him6e mum. **1:8** Ninni nun wo66e waylitiri aayaare nen: gam to on majjin riiba golle mon.

⁸ Kakkilanee ko'e moodon, gam to on majjin riiba golle amen he6a ke6on joddi kebbuni.

⁹ Mo daraaki dow kollitol Almasiihu ko yaartii ɗol, walanaa Alla. Dariido e maggol fu, e wonani Baaba e Biddo mum.

¹⁰ To goddo wari caka moodon go waa-jaaki kollitol ɗol, to on jabee mo der wuro moodon, to on cannee mo bo.

¹¹ Gam cannudo mo, hawti e makko der golle makko kallude.

Cannooje

¹² Ko Haani mi bata on e duudi, amma mi yidaa wannango on dum dum fu der derewol e dawa. Amma mi miili warugo to moodon, gam ke6en badden hunnuko e hunnuko, gam beldum berde meeden hebba.

¹³ Sukaa6e miiraawo maa mo Alla su6i sannii maa.

Derewol Yuhaana Tata6ol

Haala puddirka

Gorko bi'eteedo Gayus nun Yuhaana wannani derewol mum ɲol do Enjol batana bo kade himbe dɔdo wobbe: Diyoterefes e Demeteriyus. Enjol tiidina wallugo himbe woositintoobe e fiina linji-ila. Gayus wallitii iri ma6be de duuddum, Yuhaana bo yettii mo no woodi gam oo jab6oo hobbe, amma Diyoterefes kan salake wallugo be. Yuhaana manii Demeteriyus gam geeta ka himbe batanta mo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Manoore Gayus, 4-8
3. Gaccaago Diyoterefes, 9-10
4. Demeteriyus yerdaama, 11-12
5. Cannooje, 13-15.

Sannoore

¹ Min dottiijo*, winni derewol ɲol. Mii wannanee an banniraawo am Gayus, jidaado der goonja.

² Banniraawo am jidaado, mii eela huune fu yahanee yeeso, bannu maa yanda hande no yonki maa yandiri.

³ Berne am weli sanne no banniraabe wobbe wari seedanii am no tinnoridaa der goonja, e no jahirtaa der goonja bo.

⁴ Walaa ko 6uri welingo berne am, to hinaa nanugo no 6ikkol am e yaha der goonja.

Manoore Gayus

⁵ Banniraawo am jidaado, golle geete de gadataa e wallugo banniraabe baa to bee hobbe e hollita aa kooliniido*.

⁶ Be ceedake yidde maa yeeso jama'aare goondinbe do. Wallu be hande no fottiranta Alla der jahaanjal ma6be, den a wadii ko woodi.

⁷ Gam inne Almasiihu be gadi jahaanjal ma6be, be ke6ay goddum e juude be goondinay.

⁸ Gam majjum haani, balliten himbe iri ma6be, gam golliden e ma6be der fiinugo goonja.

Feloore Diyoterefes

⁹ Mi wannanii jama'aare goondinbe derewol, amma Diyoterefes, jiddo ardingo hoore mum jabay haala amen.

¹⁰ Gam majjum, to mi warii, mi hollan ko o wadata e no o biisirta inne amen. Kanjum tan bane: O jab6ataako banniraabe hobbe, kade bo, yidube jab6aago be, oo hada dum, oo riiwa be diga e eklesiya.

Manoore Demeteriyus

¹¹ Banniraawo am jidaado, taa yemmin ko boni, yemmin ko woodi. Gadoowo ko woodi fu, neddo Alla nun. Gadoowo ko halli bo, annaa Alla.

¹² Demeteriyus kan, himbe fu e seedanoo dum ko woodi, goonja e hoore mum bo e seedanoo mo dum. Menen bo, emen ceedo dum, aa anni bo seedaaku amen e laatii goonja.

Cannooje

¹³ Ko haani mi wannanee e duudi, amma mi yidaa wannugo dum dum fu der derewol e dawa.

¹⁴ Mii haa6i yi'ugo maa law, gam badden hunnuko e hunnuko.

¹⁵ Igoobe maa wonbe do fu sannii maa. Mi sannii banniraabe fu, gooto gooto. Jam wona e maa.

* 1:1 2 Yuhaana. 1. * 1:5 Banniraabe 6en laatii sankitoo6e linjiila.

Derewol Yahuuda

Haala Puddirka

Binnudo derewol ɲol do innii hoore mum Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Yahuuda e Yaakuuba fu laati nun miiraaɓe Yeesu, amma ɓe kollitay haala lenyaaku maɓɓe e makko. Ko ɓe kolliti nun, ɓee laatii maccuɓe Yeesu. Haala tawaaka, e miilooji tawaadi der Yahuuda e nandi puy e ko tawaa der 2 Piyer 2.

Ko derewol Yahuuda tiitii woni, seedingo goondinɓe Yeesu, ɓe kakkilana leloobe haala moyyere Alla, go ɓee jedda no Yeesu e laatii Almasiihu. O hollii ɓe o wannanta, kiita tawuka himɓe waduɓe iri majjum, hande jon Sodoma, e Gomora, e haala Koora. Misaaluuji dii, goddi mum tawaaka der Dewtere, amma der dewte Yahuduuɓe godde.

No o batani haala kiita jawtuka e garoowa, den o tiidini ɓe o wi'i: «Yidaaɓe, ciwtoree haalaaji di lilaabe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on». Den o heennyitiri derewol makko e du'aare teddinoore Alla.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1-2
2. Halkere ekkitinooɓe fewrekuuɓe, 3-16
3. Tinnaare der goondinki, 17-23
4. Maantugo Alla, 24-25

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwi e am min Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Mi sannii on, onon ɓe Alla Baaba meeden yidi, go noddi on, onon reenaabe gam Yeesu Almasiihu.

² Alla duudinana on endam e jam, e yidde!

Janɲinoobe fewoobe hiitete

³ Banniraaɓe am yidaaɓe, mi yidiino puy wannango on dow haala kisidam kawtudam en en fu. Jooni mi tawii doole nun mi wannana on gam tiidingo on dow hawre goondinki ki Alla hokki himɓe mum de woore, go ki heyi faa baadey.

⁴ Gam himɓe halluɓe naati caka moodon e yoyre. Bee darta lelugo haala moyyere

Alla men, gam ɓe nyaama goonki maɓɓe no ɓe pakkiri fu. Bee jedda Yeesu Almasiihu laatiido hooreejo meeden gooto, e Joomiraawo meeden. Dewte ceniide bataniino halkere maɓɓe.

⁵ Jooni, mii yidi siwtorgo on ko annudon, ko woodi. Wakkati Joomiraawo wurtini himɓe Isira'iila diga Misira, ɓaawo mum o halkii duuɓɓe maɓɓe gam ɓe goondinay.

⁶ Ciwtoree bo malaykaaɓe, saliiɓe ko darii to Alla resani dum, ɓe acci darande maɓɓe. Gam majjum Alla maɓɓi ɓe der kasu tabitiinju, e der niwre, faa nyalaane darɲal, ko ɓe kiitee.

⁷ Kade bo, ciwtoree himɓe Sodoma e Gomora, e himɓe genniije takkiide ton fu. Kamɓe bo, ɓe gadiino hande non, ɓe gadii jeenu e ko luudii fu. Be kalkiraama e yiite tabitiinje, gam dum laatanoo himɓe fu misaalu.

⁸ Hande non, naatuɓe caka moodon ɓen miilirta miilooji jaarandi ɓe sobingo ɓalli maɓɓe. Bee jawoo baawde Joomiraawo, ɓee bata kalluka dow tedduɓe wonuɓe dow kammu.

⁹ Baa Mika'iilu, hooreejo malaykaaɓe batay kalluka dow Seydan wakkati ɓe jed-dontirtano dow ɓannu Muusa. Ka o bati tan woni, o wi'i: «Joomiraawo hiitee.»

¹⁰ Amma himɓe ɓee e bata kalluka dow ko ɓe annaa. Ko ɓe anni dow ko finaa tawa bo, ɓee laatii hande bisaaji di galaa faamu, kanjum majjinta ɓe.

¹¹ Bone laatanii ɓe! Gam ɓe tokkii laawol Kayiinu. Be gattii ko'e maɓɓe der majjere, hande ne Balaama[☆], gam ɓe keɓa jawdi. Be turtii hande no gorko bi'eteedo Koora turtiri, go ɓe kalki.

¹² Kamɓe woni e sobina nyaamdu kawtal moodon. Be galaa senteene, ɓee nyaama hande bisaaji. Ko'e maɓɓe tan ɓe paalaa. Bee nandi hande duule de hennu ɓottata, de galaa diyam. Bee nandi hande ledde ceedu, de galaa ɓikkol, e hande ledde doofaade, yoori.

¹³ Bee cankita gadu maɓɓe kallunju, hande no galmaaji diyam maayo wurtinirta guufo. Bee nandi hande koode boosotoode, niwre ɓurune niɓɓugo fu Alla resani ɓe faa abada.

☆ 1:11 2 Piyer 2.15

¹⁴ Anuhu taaniraawo Adamu jeedifaḅo, bataniino habaru maḅḅe diga ko ḅooyi, wi'i: «Daaree, Joomiraawo e warida e malaykaaḅe mum seniibe uju ujuneeye.

¹⁵ Oo wara gam o hiito himḅe fu, o halka halluḅe fu, wadooḅe ko halli. O hiitoto ḅe, gam haalaaji kalluḅi ḅi ḅe bati dow makko fu.»

¹⁶ Himḅe ḅen laati nun dumbitintooḅe, ḅee bullikinoo wakkati fu, suunooji maḅḅe nun ḅe tokki. Bee mawnito dow majjum, ḅee mana woḅḅe gam ḅe keḅa ko ḅe jidi.

Yowugo yonki mum dow goondinki

¹⁷ Amma onon yidaaḅe am, ciwtoree haalaaji ḅi lilaaḅe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on diga law.

¹⁸ Be batiino on, ḅe bi'i: «Der jaamanuuji cakitiidi, himḅe jaancooḅe, tokkuḅe jidaadi yonki mum kalluḅi waraan.»

¹⁹ Kamḅe nun ḅon, ḅee ceenna himḅe, miilooji duuniyaaru ḅe goodi, ḅe goodaa Ruuhu Alla.

²⁰ Amma onon yidaaḅe, cemmidinee ko'e mon dow goondinki mon ceniiki sanne, du'ee e baawḅe Ruuhu Ceniido.

²¹ Gonee der yidde Alla, kedee endam Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu jaarandam on to yonki tabitiiki.

²² Jurmee himḅe wadooḅe seko der goondinki mum.

²³ Paabee woḅḅe, gam to naatu der yi-ite. Jurmee woḅḅe bo, amma kakkilee, to ḅe raaboo on jikku maḅḅe. Banyee faa e toggooje ḅe ḅalli maḅḅe sobini.

Yettoore

²⁴ Alla waawan reenugo on e perge, faa o darna on yeeso tedduḅal makko e seyo, on galaa gacce.

²⁵ Kanko woni Alla gooto, kisinoowo en diga e Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden. Tedduḅal, e manḅu, e baawḅe, e laamaare, laatani mo, diga huune fu tagaaka, non bo faa e jooni, e faa abada abadin. Aami!

Derewol Kollitinki ki Yeesu Almasiihu holliti Yuhaana

Haala Puddirka

Derewol kollitinki e laatani goondinbe hande ko haayni, gam sabbu kaayniidum e kunniidum ko nol batanta. Binnudo nol innii inne mum de naayi, wi'i, kan woni Yuhaana. O hollii no oo laatii maccudo Yeesu Almasiihu. Oo laatii banniraawo goondinbe, jottinoowo ka Alla bati. Yuhaana naywii puy go o winna derewol nol diga dunne Patimos to o yaaraa. Be o arti o wannani woni, eklesiyaaaji jeedidi tawaadi der Asiya pettel, to wi'ete Turkiya hanne. Haala annabiibe wo66e 6e Alkawal kiinjal e tawaa der derewol nol. Lambaaji duuddi, kollitooji maana huune ko sadi faamugo e tawaa der derewol nol. To en daarii, hande jon, lamba jeedidi, kollitoowa kebbuki Alla e laatii ko mawni der derewol nol.

Ko derewol nol tiitii hollitaama der aayaare arandeere e laabudum, dum wi'i: «Dewtere nee e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollitii mo dum gam o holla jaggiibe mum huune ko waroyta, 6ooyataa».

Derewol nol, wannanaama goondinbe toorotoobe. Bee bukanoo annugo no kiita e wara yeeso, kalludum bo jaalataako e baadey, pintol Almasiihu ma66itii wakkati kesi. Baawo to wakkati kin hebbii, den nun ko darjal wada.

Tokkontirki haalaaji

1. Dereejii di eklesiyaaaji jeedidi wannanaa, 2-3.
2. Maaneeji jeedidi takkaadi, 4.1-8.6
3. Galaldi jeedidi puureteedi, 8.7-11.19
4. Maaneeji jeedidi, 12-15.8
5. Jarirkon kon mone Alla jeedidon, 16.1-20
6. Haalaaji jeedidi bataadi dow Babiila, 17.1-19.10
7. Kollitinki jeedidi dow no habaruuji din hebbirta, 19.11-21.8
8. Urusaliima kesol laatiinol debbo jawgiyel, 21.9-22.5.

Haala puddirka

¹ Dewtere nee do, e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollii mo dum, gam o holla gollotoobe makko ko waroyta, 6ooyataa. Yeesu Almasiihu lili malaykaajo mum gam o annina dum Yuhaana, maccudo makko.

² Yuhaana seedake ko o yi'i fu, o batii haala Alla, o seedii ko Yeesu Almasiihu holliti.

³ Barke laatani jannooowo dewtere ne, e nanooobe haala annabaaku nu, go e jogii ko winnaa der mayre! Gam wakkati badike.

Yuhaana e sanna eklesiyaaaji

⁴ Min Yuhaana nun wannani eklesiyaaaji jeedidi tawaadi der leydi Asiya.

Moyyere, e jam laatanoo on diga e Alla gonudo, e goonnoodo, e garoowo. Dum laatanoo on diga e ruuhuuji jeedidi, gonudi yeeso kittaal Laamaare makko.

⁵ Dum laatanoo on bo diga e Yeesu Almasiihu, ceedotoodo koolaado, artudo finti diga e maaybe, laamiido laamiibe duuniyaaru.

Kanko yidi en, go o hisini en diga e hakkeji men, e yiyam makko.

⁶ O laatini en laamiibe, e Limaamiibe Alla baabiiko. Teddujal e Laamaare laatanoo mo, duubi duubaali. Aami.

⁷ Daaree, oo warida e duulere. Himbe fu yi'an mo, baa yuwunooobe mo, lenyi duuniyaaru fu simoto gam makko. Dum laatoo hande non! Aami*.

⁸ Joomiraawo Alla, gonudo, e gonnoodo, e garoowo, mo baawde wi'i: «Min woni arano, min woni sakitiineejo.»

Almasiihu hollitii hoore mum Yuhaana

⁹ Min woni Yuhaana banniraawo moodon. Mi hawtii e moodon der toora, e der Laamaare Yeesu Almasiihu, e der tinaare makko. Mi yaaraama e semme dow duunne wi'eteene Patimos gam mi waajike haala Alla, ceedaniimi Yeesu.

¹⁰ Nyaanne nyalaane Joomiraawo*, kebbumi Ruuhu, den nanumi baawo am daane towne hande galaldi puureteedi.

¹¹ Daane nen e wi'a: «Ko ji'ataa, winnu dum der derewol, lildaa eklesiyaaaji jeedidi

☆ 1:7 Jekariya 12.10; Yuhaana 19.37 * 1:10 Nyaanne Joomiraawo nen nyaanne alal nun.

dii do: Efesu e Samirna e Pergamu e Tiyatira, e Sardis, e Filadelfiya e Lawdikiya.»

¹² Den jeeyitiimi gam mi daara baddando am, ko ji'umi fitillaaji jeedidi, gadiraadi kanjeeri.

¹³ Goddo nandudo e Bii neddo e darii hakkune majji, oo bornii jabbaare, oo haabi belbelol kanjeeri to gabaare makko.

¹⁴ Hoore makko e gaasa makko e rawni tar hande hottollo e kosam, gite makko e wa'i hande denjal yiite.

¹⁵ Koyde makko e jalba hande janni bodeeri buudaani faa wojji coy, daane makko e nandi hande rimmo diyam duuddam.

¹⁶ Oo jogii koode jeedidi e junjo makko nyaamo. Kaafahi belki becce didi e wurtoo diga e hunnuko makko. Yeeso makko e nandi hande naaje jalboowe caka nyalooma.

¹⁷ No ji'u moo mi, janumi yeeso makko, laatiimi hande maaydo. Den o yowi junjo makko nyaamo dow am, o wi'i: Taa hulu! Min woni arano, min woni cakitiido,

¹⁸ min woni buurudo. Mi maayiino, amma jooni mii wuuri faa abada. Mii woodi baawde dow maayde e dow jonne maaybe.

¹⁹ Gam majjum, winnu ko ji'ataa, ko wadotoo, e ko wadoyto yeeso.

²⁰ Nani do asiiri koode jeedidi de ji'udaa der junjo am nyaamo, e fitillaaji kanjeeri jeedidi. Koode jeedidi, laatii malaykaabe eklesiyaaji jeedidi. Fitillaaji kanjeeri jeedidi bo, laatii eklesiyaaji jeedidi.»

2

Derewol eklesiya Efesu winnanaa

¹ «Winnan malaykaajo eklesiya Efesu, bi'aa:

Nani haalaaji jogiido koode jeedidi der junjo mum nyaamo, jahoowo hakkune fitillaaji kanjeeri jeedidi:

² Mii anni golle maa, e tinnaare maa, e munyal maa. Mii anni a munyantaa hallube, a fonnii wi'ooobe e laatii lilaabe, amma be laataaki dum, a tawii be laati nun fewoobe.

³ Aa woodi munyal, a toorake gam inne am, amma a tampay.

⁴ Amma ko pelan maa mi woni, a accii yidde maa arandeere.

⁵ Gam majjum, siwtor diga to janudaa. Tuubu, den gadaa golle maa arandeeje! To hinaa nun, mi waran, mi ikkina fitilla maa e nokkuure mum, sey to a tuubii.

⁶ Amma aa woodi gootum ko woodi: aa wanyi golle Nikolayii6e, hande no min bo banyirmi de.

⁷ Goodudo noppi fu, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji! Jaaliido fu, mi hokkan dum nyaama bi66e leggal yonki gonunjal der aljanna Alla.»

Derewol be Samirna winnanaa

⁸ «Winnan malaykaajo eklesiya Samirna, bi'aa:

Nani do haalaaji di bi'eteedo arano e saktiineejo wi'i, kanko maayunoodo ko finti.

⁹ Mii anni toora maa, e talakaaku maa, baa no aa jom jawdiijo. Mii anni kalluka ka wi'ooobe e laatii Yahuduu6e batata dow maa. Amma fewre, be laati nun jama'aare saafoo6e Seydan.

¹⁰ Taa hulu toora badiika tawugo maa. Daa Seydan mabban wobbe mon der kasu, gam poonedon, on toorete faa balde sappo. Laata koolaado faa maayde, mi hokkete kebal jaalorgal, waato yonki.

¹¹ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji! Jaaliido, maayde didawre meemataa dum.»

Derewol be Pergamu winnanaa

¹² «Winnan malaykaajo eklesiya Pergamu, bi'aa:

Nani do haalaaji jogiido kaafahi ceebuki, ki beldiiji didi:

¹³ Mii anni to joodidaa, don nun laamorde Seydan woni. Aa jogii inne am, a yeday goondingo am baa der wakkati Antipas seedeejo am koolaado waraa caka moodon, to Seydan woni.

¹⁴ Amma mii woodi ko pelan maa mi: Aa woodi wobbe tokku6e ekkitinol Balaama. Balaama ekkitiniino Balak wada no himbe Isira'iila yanirta. O acca be yakka tew caafi-raadam tooruuje, be gada jeenu bo.

¹⁵ Hande nun an bo, aa woodi tokku6e ekkitinol Nikolayii6e.

¹⁶ Gam majjum tuubu, to hinaa nun, booyataa, mi waran to maa, mi habidan be e kaafahi gonuki e hunnuko am.

¹⁷ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido, mi hokkan dum nyaamdu suudinu, wi'eteenu "maannu". Mi hokkan mo bo, kaayel daneyel. Dow maggel, inne heyre e winnaa. Goddo annaa inne nen to hinaa kokkaado ne.»

Derewol 6e Tiyatira winnanaa

¹⁸ «Winnan malaykaajo eklesiya Tiyatira bi'aa:

Nani do haalaaji Biddo Alla mo gite mum nandi hande denjal yiite, koyde makko e nandi hande janni bodeeri.

¹⁹ Mii anni golle maa, e yidde maa, e goondinki maa, e ballal njal ballataa wo66e, e munyal maa. Mii anni golle maa cakitiide e buri arandeeje duudugo.

²⁰ Amma woodi ko pelan maa mi. Aa acci Ijabeeli, debbo bi'oowo hoore mum annabiijo. Oo janjina, oo jarboo gollotoobe am, gam 6e gada jeenu, 6e yakka tew caafi-raadam tooruje.

²¹ Mi hokkii mo wakkati gam o tuuba, amma o salike ko tuubi, o acca jeenu makko.

²² Gam majjum mi faddan mo dow banni toora, kanko e jeenidoo6e e makko, sey to 6e tuubii ko 6e gadi e makko.

²³ Mi waran 6i66e makko. Eklesiyaaaji fu annan min woni liinyoowo hakkillo e berde. Mi yoban bo moy moodon fu ko wadi.

²⁴ Amma onon horiibe der Tiyatira, onon 6e tokkay laawol njal, onon 6e annaa ko wo66e wi'ata "asiiri Seydan luggudo", mi yowantaa on dongal kuunal.

²⁵ Amma, ko goodudon, jogee dum e semme faa mi wara.

²⁶ Jaaliido, gadudo golle am faa heennyitirde, mi hokkan dum baawde dow lenyi himbe.

²⁷ O duriran 6e e sawru janni, o pusan 6e hande no payande loopeje pusirtee.

²⁸ Hande no min bo kebirmi baawde diga Baaba am. Hande non min bo, mi hokkan mo hoodere fajiri.

²⁹ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

3

Derewol 6e Sardis winnanaa

¹ «Winnan malaykaajo eklesiya Sardis, bi'aa:

Nani do haalaaji goodudo ruuhuuji Alla jeedidi, e koode jeedidi: Mii anni golle maa, aa wi'ee aa buurudo, amma a maaydo.

² Wadu hakkillo, semmidin ko faani waatugo, gam mi tawii golle maa hebbay yeeso Alla am.

³ Gam majjum siwtor no kebirdaa, e no nanirdaa haala Alla, joga ka, tuubu. To a reenaay, mi waran hande gujjo, a annataa bo wakkati de garanmi juhugo maa.

⁴ Amma, aa woodi der Sardis himbe 6e tuuninaay kolte mum. Be bornoto kolte daneje, 6e jaada e am, gam 6e potanii dum.

⁵ Hande non, jaaliido fu bornoto kolte daneje. Mi moytataa inne makko diga dewtere yonki pay. Mi seedoto yeeso Baaba am e yeeso malaykaa6e mum, oo laatii mo am.

⁶ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

Derewol 6e Filadelfiya winnanaa

⁷ «Winnan malaykaajo eklesiya Filadelfiya, bi'aa:

Nani do haalaaji Ceniido, Goonjaajo, jogiido ma6bitirgel njal Dawda e junjo mum. To o ma6bitii goddo ma6bataa, to o ma6bii bo, goddo ma6bitintaa.

⁸ Mii anni golle maa. Daaru, mi ma6bitii dammugal yeeso maa njal goddo waawataa ko ma6bi. A woodaa baawde mawde, amma a jogake haala am, a yedday inne am.

⁹ Daaru, mi hokkete jama'aare sujidanoobe Seydan, wi'oobe ko'e mum 6ee laatii Yahuduube, amma fewre. Mi accan 6e gara 6e jiccoo ley koyde maa, den 6e paaman mii yidu ma.

¹⁰ A jogake haala am, a munyii sanne. Gam majjum, min bo, mi reenete der wakkati 6illaare garanoore duuniyaaru gam fonna himbe.

¹¹ Mi faanake warugo. Joga ko goodudaa e semme, gam to goddo etta meetalol maa.

¹² Jaaliido fu, mi wadan dum darnanal der suudu Alla am, o wurtataako e mayru abada. Mi winnan dow makko inne Alla am, e inne wannarde Alla am, waato Urusaliima kesol, yiwoowol diga dow

kammu, to Alla am. Mi winnan bo dow makko, inne am heyre.

¹³ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

Derewol 6e Lawdikiya winnanaa

¹⁴ «Winnan malaykaajo eklesiya Lawdikiya, bi'aa mo:

Nani do haalaaji bi'eteedo Aami, seedejo koolaado, e goonjaajo, mo diga e mum Alla tagi huune fu.

¹⁵ Mii anni golle maa, a wulaa a feewaa. Laata buludo, dum bo peewudo!

¹⁶ Amma no aa woni caka caka, a wulaa a feewaa, mi tuutete diga hunnuko am.

¹⁷ Aa wi'a: "Mii laatii jom jawdiijo, mi hawritii jawdi, mi haajaaka goddum". A annaa a laati nun mo walaa goddum, jurminiido, talakaajo, bumdo, e jahoowo funtu.

¹⁸ Ka batan maa mi nani: Soodu to am, kanjeeri laabiniraani yiite, gam laatodaa jom jawdiijo. Soodu gineeji daneeji bornodaa, gam senteene funtu maa to yi'oo. Kade bo, soodu lekki gite mooma, gam ji'aa.

¹⁹ Himbe 6e jidumi, mi felan 6e, mii fooda noppi ma6be. Gam majjum, tinna tuubaa!

²⁰ Mi nani darii e dammugal, mii silmina. To goddo nanii daane am go ma6biti dammugal, mi naatan wuro mum, mi nyaamda e mum, joomum bo nyaamdan e am.

²¹ Jaaliido fu, mi joodinan dum dow kit-taal Laamaare am, hande no jaaloriimi go joododiimi e baaba am dow kittaal Laamaare mum.

²² Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

4

Alla e maantee dow kammu

¹ Baawo majjum, ji'umi dammugal gom e ma6bitii dow kammu. Daane ne nanunoomi e baddammi arande, nandune e galaldi puureteedi, wi'immi: «Encu do, mi hollee ko waroyta yeeso.»

² Don maa don, kebbumi Ruuhu. Den ji'umi kittaal laamu dow kammu, goddo e joodii dow maggal.

³ Joodiido on e jalba hande hayre haakoore bi'eteene yaspa, e hayre

wodeere, wi'eteene sardis. Cicinga e fiiltitii kittaal nal, e jalba hande hayre wi'eteene emerooda.

⁴ Kittaaje laamu laso e naay e fiiltitii kittaal laamu nal. Dottii6e laso e nayo e joodii dow majje, 6ee 6ornii kolte daneeje, 6ee mellii meetali kanjeeri.

⁵ Den maayye, e rimmo daade towde, e diggaali, e wurtoo diga kittaal laamu nal. Fitillaaji jeedidi e hu6baa yeeso maggal, kanji woni ruuhuuji Alla jeedidi.

⁶ Huune ko nandi e maayo e woni yeeso kittaal nal, e nandi e daanorgal laabunjal tar.

Kujje yonkinteeje naay e woni caka kittaal nal, e fiiltitii nal. Ede goodi gite duudde yeeso e 6aawo fu.

⁷ Huune dum yonki dum, aranum mum e nandi e jaggere. Didabum, e nandi nyaleel, tatabum, e woodi yeeso hande no neddo. Nayaabum bo, e nandi hande ciilal piiroowal.

⁸ Huune yonkintejum nayum dum, gootum mum fu e woodi biyeede jeego'o. Biyeede den e woodi gite der e yaasi. Jemma e nyalooma fu, edum wi'a:

«Ceniido, Ceniido, Ceniido, non Joomiraawo Alla mo baawde fu laatii. O na'onno, o na'on jooni, oo wara!»

⁹ Huune yonkintejum dum, e teddina, e mana, e yetta joodiido dow kittaal laamu, mo yonki faa abada.

¹⁰ De dum wadata dum fu, dottii6e laso e nayo 6en e jiccoo yeeso joodiido dow kittaal laamu, 6ee cujidana yonkinteejo faa abada, 6ee padda meetali ma6be yeeso kittaal laamu, 6ee bi'a:

¹¹ «An Joomiraawo Alla amen, a fotii hebugo teddunjal, e manju, e baawde, gam an tagi kujje fu, e sago maa de laatorii, e sago maa de tagi-raa.»

5

Dewtere Alla, e kaanudo ma6bita ne

¹ Baawo mum, ji'umi dewtere der junjo nyaamo joodiido dow kittaal laamu. Dewtere nen e winnaa becce didi fu, ne ma6baa, ne wadanaa maaneeji jeedidi.

² Den ji'umi malaykaajo semmenteejo gom e bata e daane towne, e wi'a: «Moy nun

foti takkitingo maaneeji dīn, den maḅḅita dewtere nen?»

³ Baa gooto walaa dow kammu, e dow leydi e der leydi, baawoowo ko maḅḅiti ne, dūm bo daarugo der mayre.

⁴ Den bullumi puy, gam goddo hebaaki potudo maḅḅita dewtere nen, naa bo daarugo ko woni der mayre.

⁵ Den gooto der dottiiḅe ḅen wi'immi: «Taa wullu! A yi'ii jaggere lenyol Yahuuda, yiwudo diga Dawda, o jaalake. O waawan ko takkiti maaneeji jeediḅi dīn, o maḅḅita dewtere nen.»

⁶ Den ji'umi Jawgiyel, eḅel nandi hande ḅel hiisaanoma. Jawgiyel ḅel e darii hakkune kittaal Laamaare, e huune nayum yonkintejum, e dottiiḅe. Eḅel woodi galaldi jeediḅi, e gite jeediḅi, kanjum woni ruuhuuji Alla jeediḅi, lilaadi der duuniyaaru fu.

⁷ Jawgiyel ḅel wari jaḅi dewtere nen diga e junḅo nyaamo joodiido dow kittaal laamu.

⁸ No ḅel jaḅi ne, huune nayum yonkintejum, e dottiiḅe laso e nayo ḅen jiccii yeeso maggel. Moy maḅḅe fu e jogii moolooru, e jarirkon gadiraakon kanḅeeri, keewukon wardi. Kanjum laatii du'aaje himḅe Alla.

⁹ Bee jima jimol kesol, ḅee bi'a der maggol:

«An foti etta dewtere nen, takkita maaneeji mayre
Gam a hiisaanoma, a sooditanike Alla
himḅe e yiyam maa,
diga lenyol fu, e denḅal fu, himḅe fu, e diga leydi fu.

¹⁰ A wadii ḅe laamiiḅe, e Limaamiiḅe Alla, gam ḅe laamanoo duuniyaaru.»

¹¹ Mii daara, ko nanumi daade malaykaaḅe duuḅḅe, uju ujuneje. Be piilitii kittaal laamu, e huune yonkintejum, e dottiiḅe.

¹² Bee bata e daade towde ḅee bi'a: «Jawgiyel kiisanoonḅel fotii heba baawde, e jawdi, e faamu, e semme, e manḅu, e tedduḅal, e maantooje!»

¹³ Den nanumi ko tagaa fu, gonudum dow kammu, e dow leydi, e der leydi, e der maayo, e ko woni der majjum fu, e wi'a: «Maantooje, e manḅu, e tedduḅal, e baawde woodani joodiido dow kittaal laamu,

e Jawgiyel, faa abada!»

¹⁴ Huune nayum yonkintejum dūm, toontii, wi'i: «Aami!» Dottiiḅe ḅen bo jiccii, sujidi.

6

Maaneeji jeediḅi

Takkitingo maane arandeere

¹ Wakkati daaranmi, ji'umi Jawgiyel takkiti maaneeji jeediḅi dīn woore mum. Den nanumi huune nayum yonkintejum dūm, gootum mum e bata e daane towne hande riggaanḅo, e wi'a: «War!»

² No daarumi, go ji'umi puccu danewol. Baddiido ḅel e jogii biroogal, o hokkaa meetalol, o yawti hande jaalotoodo gam o jaaloo bo.

Takkitingo maane didawre

³ Jawgiyel takkiti maane didawre, den nanumi huune yonkintejum didaḅum e wi'a: «War!»

⁴ Den puccu gonḅol bodewol wurtii. Baddiido ḅel hokkaa kaafahi mawki. O hokkaa bo baawde sotingo jam e duuniyaaru, gam himḅe warontira.

Takkitingo maane tatawre

⁵ No Jawgiyel takkiti maane tatawre, den nanumi huune yonkintejum tataḅum e wi'a: «War!» Go ji'umi puccu ḅalewol. Baddiido ḅel e jogii etirgel kilo.

⁶ Den nanumi ko wa'i hande daane yiwi hakkune huune yonkintejum nayum. Daane nen e wi'a:

«Etorde alkamaari woore, e etorde gawri tati, soodee ceede joddi golle nyalaane woore. Amma taa sadin nebbam e innabojam.»

Takkitingo maane nayawre

⁷ No Jawgiyel takkiti maane nayawre, den nanumi daane huune yonkintejum nayaḅum, e wi'a: «War!»

⁸ No daarumi, go ji'umi puccu haako haakowol. Baddiido ḅel e wi'ee Maayde, joonne maayḅe e tokki mo. Be kokkaa baawde dow fecco duuniyaaru nayawre, gam ḅe bara himḅe e kaafahi, e rafo, e nyawuuji bondi, e bisaaji ladde.

Takkitingo maane jowawre

⁹ No Jawgiyel takkiti maane jowawre, den ji'umi ley hiisirde, yonkiji waraabe gam haala Alla, e gam seedaaku nu 6e ceedanii mo.

¹⁰ Bee bata e daade towde, 6ee bi'a: «Joomiraawo, ceniido, goonjaajo, faa dey kedidaa ko kiitodaa himbe wonbe der duuniyaaru, yamaa 6e yiyam amen?»

¹¹ Moy ma6be fu hokkaa toggoore ra-neere. Be bi'aa, 6e ciwtoo taw sedda faa to limgal banniraa6e ma6be, gollodii6e e ma6be, waretee6e hande ma6be hebbii.

Takkitingo maane jeego'awre

¹² Den ji'umi Jawgiyel takkiti maane jeego'awre. Den leydi dimmii dimmaade mawde, naane 6awli hande guda 6aleya, lewru bo wojji hande yiyam.

¹³ Koode kammu yani e leydi hande no 6i66e ibbe kecce saamirta to hennu mawkol wifii.

¹⁴ Kammu majjiti, hande no daago tag-girtee, baalle, e dunde fu eggi e nokkuuje mum.

¹⁵ Den laamii6e duuniyaaru, e himbe teddu6e, e hooree6e soogeeji, e jom jawdii6e, e woodu6e baawde, e maccu6e, e rimbe fu suudii der lowi kaaye, e hakkune baalle.

¹⁶ Be darii 6ee bi'a baalle e kaaye: «Janeé dow amen! Cuudee men e yeeso joodiido dow kittaal laamu e mone Jawgiyel!

¹⁷ Gam nyalaane mawne ne mone ma6be yottake, moy dadata?»

7

Himbe 144 000 wadanaabe maane Alla

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaa6e nayo e darii to gooraaje duuniyaaru naay. Bee kada keni duuniyaaru naay wifugo dow leydi, e dow maayo, e dow ledde.

² Ji'umi kade malaykaajo goddo yiwoy diga lettugal, e jogii maanordum Alla yonkinteejo. O baddi malaykaa6e nayo e daane towné, hokkaabe baawde wadango leydi, e maayo ko halli.

³ O wi'i 6e: «To on gadanee taw leydi, e maayo, e ledde ko halli, faa to en gadanii maccu6e Alla meeden maane dow tiide.»

⁴ Den nanumi limgal wadanaabe maane dow tiide mum: Be gadii himbe ujune

hemure e lasoy dido e nayo (144 000) yiwube diga lenyi Isira'iilaabe fu.

⁵ Yiwube e lenyol Yahuuda, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Ruben, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Gada, ujune sappo e dido (12 000).

⁶ Yiwube e lenyol Aser, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Neftali, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Manaasa, ujune sappo e dido (12 000).

⁷ Yiwube e lenyol Simeyon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Leewi, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Isakar, ujune sappo e dido (12 000).

⁸ Yiwube e lenyol Jabulon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Yusufu, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Benyamin bo, ujune sappo e dido (12 000).

Cuudi baaba dii fu wadanaama maane.

Jama'aare duunne diga lenyi fu

⁹ Baawo mum daarumi, go ji'umi jama'aare duunne, ne limataako. Be yiwii diga e leyde fu, e lenyi fu, e himbe fu, e delle fu. Bee darii yeeso kittaal laamu, e yeeso Jawgiyel. Bee 6ornii toggooje daneeje, 6ee jogii licce papaaje e juude ma6be.

¹⁰ Bee bata e daade towde 6ee bi'a: «Kisidam men yiwii diga e Alla meeden, joodiido dow kittaal laamu, kanko e Jawgiyel.»

¹¹ Malaykaa6e fu e fiilitii kittaal laamu, e dottii6e, e huune yonkintejum nayum. Be jiccii yeeso kittaal laamu, 6e kujidani Alla.

¹² Bee bi'a:

«Aami! Maantooore, e teddujal, e faamu, e jettooje, e mannu, e baawde, e semme woodani Alla meeden faa abada!»

¹³ Den gooto der dottii6e yamimmi wi'i: «Beey nun himbe 6ornii6e toggooje daneeje? Toy 6e yiwi?»

¹⁴ Toonti moo mi: «Joomiraawo am, an nun anni.» Go o wi'immi: «Kambe woni yiwoy6e diga toora mawka. Be loonnii

* 7:14 Maana yiyam dawnindam toggooje ma6be, laatii hakkeji ma6be fu yaafaama.

toggooje ma66e, 6e dawnini de e yiyam Jawgiyel*.

¹⁵ Gam majjum 6e gonii yeeso kittaal laamu Alla. Bee cujidana mo jemma e nyalooma der suudu Alla makko ceniinu. Joodiido dow kittaal laamu reenani 6e.

¹⁶ Be dafataake, 6e dondataake, naaje fiyataa 6e, guli bo wadataa 6e.

¹⁷ Gam Jawgiyel gonuñel caka kittaal laamu duran 6e. Ñel yaaran 6e to ciibiije diyam kokkooram yonki. Alla moytan gondi gite ma66e fu.»

8

Takkitingo maane jeedidawre

¹ No Jawgiyel takkiti maane jeedidawre, jam wadi dow kammu faa jaka feccere janni.

² Den ji'umi malaykaabe jeedido dariibe yeeso Alla, 6e kokkaa galaldi jeedidi puureteedi.

³ Malaykaajo goddo wari darii ley hiisirde. Oo jogii heedo urirgo, ño kanjeeri. O hokkaa wardi duuddo, o ura, kanjum e du'aaje himbe Alla, o yottina dum dow hiisirde ne kanjeeri, gonune yeeso kittaal laamu.

⁴ Curki wardi on eencidi e du'aaje himbe Alla diga e junno malaykaajo dariido yeeso Alla.

⁵ Malaykaajo on etti heedo urirgo, heb-bini ño yiite hiisirde, faddi ño e leydi. Den riggaano e rimmo wadi, maayye maayyi, leydi dimmii.

Galaldi jeedidi puureteedi

Walaldu aranol

⁶ Baawo majjum, malaykaabe jeedido jogiibe galaldi jeedidi puureteedi, siryii furugo di.

⁷ Malaykaajo arano fuuri walaldu mum, den malamalluuje, e yiite jillontirne e yiyam faddaa e leydi. Feccere leydi tatawre wulaa, den feccere ledde tatawre bo wulaa, non bo, fudo hecco fu wulaa.

Walaldu didabol

⁸ Malaykaajo didabo fuuri walaldu mum. Den huune nandune e waanne hu66oore yiite faddaa der maayo. Feccere maayo tatawre waylitii yiyam.

⁹ Feccere tatawre der huune yonkintejum, gonudum der maayo waati. Feccere tatawre der laanaaje diyam bo halki.

Walaldu tata6ol

¹⁰ Malaykaajo tata6o fuuri walaldu mum. Den hoodere mawne, hu66oore yiite hande doccal yiwoy diga dow kammu, yani dow feccere gooruuji tatawre, e ciibiije diyam.

¹¹ Inne hoodere nen e wi'ee «Kaadudum.» Ne haadini feccere diyam tatawre, himbe duu66e maayi gam haadugo diyam dam.

Walaldu naya6ol

¹² Malaykaajo naya6o fuuri walaldu mum. Den feccere naaje, e lewru, e koode tatawre fiyaa. No dum fiyaa, go feccere majjum tatawre ni66i, jemma e nyalooma bo majjini feccere jaynol mum tatawre.

¹³ Baawo mum, ji'umi ciilal e fira dow kammu. Den nanumi enal bata e daane towne, enal wi'a: «Kayto! Kayto! Bone woodani himbe duuniyaaru to malaykaabe tato horiibe fuurii galaldi mum!»

9

Walaldu joya6ol

¹ Malaykaajo joya6o fuuri walaldu mum. Den ji'umi hoodere yiwi dow kammu yani e leydi. Ne hokkaa ma66itirgel 6unnu luggunol ñol walaa kaddi.

² No ne ma66iti ñol, go curki tekkuki wurti e maggol. Curki kin e nandi hande curki yiwuki e suudu yiite, ki ni66ini naaje e hennu.

³ Den ba6atti wurti e curki kin, sankitii e leydi, di kokkaa baawde hande jahe.

⁴ Di bi'aa to di meemu fudo, e huune ko fudata dow leydi, e ledde, amma himbe 6e maane Alla walaa dow tiide mum.

⁵ Di kokkaaka laawol di bara himbe, amma, di toora 6e faa lebbi joyi. Naawella majji e nandi hande naawalla yaare to fidii neddo.

⁶ Wakkati mum, himbe dartaan maayde, amma 6e kebataa ne. Be jidan maayde, amma ne doggan 6e.

⁷ Ba6atti din e nandi e pucci ciriyaniidi konu. Huune ko nandi e meetali gadiraadi kanjeeri e woni dow ko'e majji. Geese majji e nandi e geese himbe.

⁸ Gaasa majji e nandi e gaasa rewbe, nyiye majji e wa'i hande nyiye jagge.

⁹ Gabaaje majji e wa'i hande taḅḅordum kure. Rimmo biyeede majji e wa'i hande rimmo laanaaji di pucci duuddi, ciriyaniidi konu foodata.

¹⁰ Dii goodi bokkordi e kure hande jahe. Der bokkordi majji, baawde toorugo himbe faa lebbi joy woni.

¹¹ Malaykaajo ḅunnu lugguḅol kaddi walaa, laatii laamiido majji. Inne makko e Iburaninkeere woni, Abaddon, e Yunaninkeere bo, Apolliyon.

¹² Bone arandeere yawtii. Daa, boneeji didi e wara kade.

Walaldu jeego'abol

¹³ Malaykaajo jeego'abo fuuri walaldu mum. Den nanumi daane yiwi to galaldi hiisirde naay ne kanjeeri, gonune yeeso Alla.

¹⁴ Daane nen wi'i malaykaajo jeego'abo jogiido walaldu puureteenol: «Fiirtu malaykaaḅe nayo haḅḅaaḅe to maayo manḅo, wi'eteenḅo Efaratis.»

¹⁵ Malaykaaḅe nayo ḅen firtaa. Be ciriyake gam duubol, e lewru, e nyalaane, e wakkati, de ḅe barata feccere himbe tatawre.

¹⁶ Mi nanii limgal soogeeji baddiidi pucci: ḅe gadii himbe miliyo keme dido (200.000.000).

¹⁷ Nani do no ji'irmi pucci e waddiibe di der jiiki am. Waddiibe pucci din, e ḅornii taḅḅordum kure bodejum hande yiite, e bula bulajum, e nareerijum hande bu'e naaḅe. Ko'e pucci din e nandi hande ko'e jagge. Yiite, e curki, e bu'e naaḅe e wurtoo diga kunnude majji.

¹⁸ Boneeji tati din, waato yiite e curki, e ko nandi e bu'e naaḅe wurtii e kunnude pucci, wari feccere himbe tatawre.

¹⁹ Gam baawde, e semme pucci din tawaaka maa to kunnude e bokkordi majji. Bokkordi din e nandi e bolle, dii goodii ko'e, kanje di gadiranta himbe ko halli.

²⁰ Horiibe, ḅe boneeji din waray, tuubay ko ḅe gadi, ḅe accay saafugo ginnaaji, e tooruuje gadiraade kanjeeri, e cardii, e janni bodeeri, e kaaye, e ledde. Tooruuje den yi'ataa, de nanataa, de jahataa.

²¹ Be tuubay ḅe acca warugo himbe e saafugo ginnaaji, e jeenu, e guyka.

10

Malaykaajo e dewtel

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo sementeejo gom kade. Oo jippoo diga dow kammu. Oo ḅornii duulere, cicinga e fiiltitii hoore makko. Yeeso makko e jalba hande naaḅe, asaale makko e wa'i hande moosi yiite.

² Oo jogii dewtel maḅḅitiinel. O darini koyḅal makko nyaamowal dow maayo, nanowal bo dow leydi.

³ O bati e daane towne hande no jaggere halḅirta. No o bati e daane towne, den palmaali jeedidi nanaa.

⁴ No palmaali jeedidi din batidi, ko ciriyimi mi winna. Amma nanumi daane gom yiwi diga dow kammu, wi'immi: «Suudu ko palmaali jeedidi din wi'i, taa winnu ka!»

⁵ Den malaykaajo mo ji'unoomi e darii dow maayo e dow leydi on, ḅanti junḅo mum nyaamo faa dow.

⁶ O hunorii inne Alla, tabitiido faa abada, tagudo kammu e ko woni der mum, tagudo leydi e ko woni der mayri, tagudo maayo e ko woni der maggo. O wi'i: «Dum ḅooyataa kade!»

⁷ Amma nyaanne malaykaajo jeedidaḅo fuurata walaldu mum, Alla hebbinan asiiri mum. Dum laatoto hande no o batirnoo annabiibe gollantooḅe mo habaru beldo.»

⁸ Den daane ne nanunoomi, yiwoyne diga dow kammu, wi'immi kade: «Yahu ettu dewtel maḅḅitiinel, gonuḅel der junḅo malaykaajo dariido dow maayo e dow leydi.»

⁹ Jahumi to malaykaajo on, bi'u moo mi, o hokkammi dewtel nel. O wi'immi: «Ettu nel, modaa! Nel welan der hunnuko maa hande juuri, amma nel haadan der reedu maa.»

¹⁰ Jaḅumi dewtel nel e junḅo malaykaajo, yakkumi nel. Nel weli der hunnuko am hande juuri, amma no modumi nel, nel haadi der reedu am!

¹¹ Baawo majjum, bi'aami: «Sey bataa kade ko Alla hollitin maa dow himbe duubbe, e lenyi duuddi, e delle duudde, e laamiibe duubbe.»

11

Seedeebe dīdo

¹ Den kokkaami yommal nandunjal e sawru poonnirkol. O wi'immi: «Umma, foonnu suudu Alla e hiisirde. Limu sujidoobe wonu6e der maggol.

² Amma accu fageere suudu Alla yaasi-ire, taa foonnu ne, gam 6e lenyi janani nun hokkaa ne. Be jaaban wannarde seniine faa lebbi lasoy dīdī e dīdī.

³ Mi hokkan seedeebe am dīdo baawde wadugo annabaaku faa balde ujuneere e keme dīdī e lasoy tati, (1260) 6ee 6ornorii saakijji.»

⁴ Seedeebe dīdo 6en woni ledde jaytuuje dīdī, e fitillaaji dīdī, dariidī yeeso Joomiraawo duuniyaaru.

⁵ Jiddo wadugo ko halli fu, yiite wurtoto diga kunnude ma66e, halka way6e ma66e. Nun nun haani jiddo wadango 6e ko halli fu, wariree.

⁶ Bee goodi baawde ma66ugo kammu gam to diyam to6u der balde de 6e baajotoo haala Alla. Bee goodi bo baawde wayl-itingo diyeele laatooyiyam. Be baawan bo ko jippini boneeji feere feere de 6e jidi fu, e duuniyaaru do.

⁷ To 6e gaynii seedaaku ma66e, tewuwa gom wurtoto diga gayka lugguka, ha6a e ma66e, jaaloo 6e, wara 6e.

⁸ Balli ma66e wonoto der fageere wannarde mawne. Ton nun Joomiraawo ma66e tigganoo dow leggal palaanjal. Wannarde nen nanditiniraamaa Sodoma e Misira.

⁹ Him6e yiwoy6e diga duuniyaaru fu, e lenyi fu, e delle fu, e leyde fu, yi'an 6alli ma66e, jaka balde tati e feccere. Be nootataako 6alli ma66e uwee.

¹⁰ Wonu6e der duuniyaaru seyoto gam maayde ma66e. Be gadan juulde, 6e kokkontira dokke gam annabiibe dīdo 6en tooriino 6e puy.

¹¹ Amma 6aawo balde tati e feccere den, foofaanjo yonki yiwunjo to Alla, naati e ma66e. Be pinti, 6e ummii 6e darii, go yi'u6e 6e fu, kulol manjol nanji dum.

¹² Den daane towne yiwi dow kammu, e wi'a annabiibe dīdo 6en: «Eencee do!» Be eenci dow kammu, der duule, way6e ma66e e daara 6e.

¹³ Wakkati mum, leydi dimmii e semme, go feccere wannarde sappo'awre mum halki. Dimmaade leydi den wari him6e ujune jeedido (7000). Den horiibe huli, hokki Alla mo dow kammu teddunjal.

¹⁴ Bone didawre yawti, amma 6ooyataa ko bone tatawre wara.

Walaldu jeedidabol

¹⁵ Malaykaajo jeedida6o fuuri walaldu mum. Den daade towde nanaa dow kammu, e wi'a: «Baawde laamanaago duuniyaaru fu laatanike Joomiraawo meeden e Almasiihu mum. O laamoto faa abada!»

¹⁶ Dottiibe laso e nayo joodiibe dow kit-taaje yeeso Alla jiccii, sujidani Alla,

¹⁷ 6ee bi'a:

«Joomiraawo Alla, mo baawde,
An gonudo naane, e jooni, men jettii maa,
gam a gollirii baawde maa mawde,
a tabbitinii laamu maa.

¹⁸ Mone wadii heefer6e,
amma mone maa wari.
Wakkati kiitotodaa maay6e wadii,
wakkati de barjotodaa annabiibe maa,
gollanoobe maa, wadii,
wakkati de barjotodaa him6e maa,
hul6e inne maa wadii,
maw6e e petton fu,
wakkati bo wadii de kalkataa halkoo6e leydi.»

¹⁹ Suudu Alla ma66itaa dow kammu, pakoroowal alkawal yi'aa der mayru. Den maayye maayyi, rimmo wadi, palmaali falmi, leydi dimmii, malamalluuje mawde to6i.

12

Debbo e kuunja gom

¹ Maane mawne gom hollitii dow kammu. Debbo gom e bornii naane, lewru e woni ley koyde makko, oo mellii meetalol njol koode sappo e dīdī dow hoore makko.

² Oo woodi reedu, go oo hal6a sabbu toora, e naawalla natakawre.

³ Maane gom kade hollitii dow kammu, go kuunja gom bodeya, manja, hollitii. Naa woodi ko'e jeedidi e galaldi sappo, hoore fu e woodi meetalol laamu.

⁴ Bokkordu magga e fooda feccere koode kammu tatawre, e fadda de e leydi. Na darii

yeeso debbo paaniido rimugo on, gam ɲa moda biyiiko to o rimii.

⁵ Den o rimi biɗɗo gorko. Kanko woni duroowo ɓe lenyi janani fu e sawru janni. Den suka on yawtinaa faa to Alla, e kittaal laamu mum.

⁶ Debbo on doggi yahi der ladde, nokkuure to Alla moyyinannoo mo. Ton o nyaanetee faa balde ujuneere e keme didi e lasoy tati (1260).

⁷ Go konu ummii dow kammu. Malaykaajo bi'eteedo Mika'iilu, e malaykaabe mum, haɓidi e kuunja ɲan, kanja bo, ɲa haɓidi ɓe, e malaykaabe magga.

⁸ Amma kuunja ɲan waaway jaalaago, kanja e malaykaabe magga fu, ɓe dulli jayri maɓɓe dow kammu.

⁹ Kuunja manja ɲan wurtinaama yaasi. Kanja woni boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seydan, jarbotooɗo duuniyaaru fu. O faddaama e leydi, e malaykaabe makko fu.

¹⁰ Den nanumi daane towne diga dow kammu, e wi'a: «Jooni, kisidam, e semme, e Laamaare Alla meeden, e baawde Almasi-ihu makko warii. Gam gaccotooɗo banniraabe meeden, to Alla jemma e nyalooma fu riiwaama diga dow kammu.

¹¹ Amma, ɓe jaalake mo gam daliila yiyam Jawgiyel e gam haala seedaaku maɓɓe. Be jiday yonki maɓɓe faa ɓe kula maayugo.

¹² Gam majjum, kammu e joodiibe der mum, belbeltee! Amma leydi e maayo, bone woodani on! Gam Seydan jippanake on e mone mawne, gam oo anni wakkati sedfa horanii mo.»

¹³ No kuunja ɲan yi'i faddaama e leydi, ɲa yanti toorugo debbo dimuɗo biɗɗo gorko on.

¹⁴ Den debbo on hokkaa biyeede du-lowwa manja, gam o fiira, o yaha der ladde, to nokkuure ne o moyyinanaa, gam o wodɗodoo e boddi nin. Ton nun o nyaanetee faa jaka duubi tati e feccere.

¹⁵ Go boddi nin tuuti diyam, edam ila ɓaawo debbo on hande maayo, gam dam ilina mo.

¹⁶ Amma, leydi faabii debbo on, ni omtii, ni yari diyam dam kuunja ɲan tuuti.

¹⁷ Kuunja ɲan monnii debbo on sanne, yahi haɓoygo horiibe der lenyol makko,

waato dɔwtaniibe ka Alla bati ko e seedanoo Yeesu.

¹⁸ Den kuunja ɲan darii dow jaaneeri fonjo maayo.

13

Bisajji didi burtiidi e maayo

¹ Baawo majjum, ji'umi bisaa gom e wurtoo der maayo, ɲaa woodi galalɗi sappo, e ko'e jeediidi. Hoore fu e woodi meetalol laamu. Inde jennooje Alla e winnaa dow ko'e dee fu.

² Bisaa ɲa ji'umi e nandi e muusuru. Koyde magga e wa'i hande koyde dawaanel. Hunnuko magga e wa'i hande hunnuko jaggere. Kuunja ɲan hokki bisaa ɲan baawde mum, e kittaal mum, e baawde mawde.

³ Ko'e bisaa ɲan woore mum, e nandi hande ko nawnano faa waati. Amma jooni nawnande magga hoynii. Go himbe duuniyaaru fu haayɗinii, e tokki ɲa.

⁴ Be kujidani kuunja ɲan, gam ɲa hokkii bisaa baawde magga. Den, ɓe kujidani bo bisaa, ɓe bi'i: «Moy nandi e bisaa? Moy waawi ko haɓidi e magga?»

⁵ Bisaa ɲan hokkaa hunnuko bata haalaaji mawnitaare, bata kalluka dow Alla. ɲa hokkaa bo laawol gollirgo baawde magga faa lebbi lasoy didi e didi.

⁶ ɲa fuddi batugo kalluka dow Alla, e inne mum, e nokkuure to o woni, non bo, e woniibe dow kammu.

⁷ ɲa hokkaa baawde haɓugo e himbe Alla, ɲa jaaloo ɓe. ɲa hokkaa baawde laamanaago lenyi fu, e himbe fu, e dende fu, e leydiije fu.

⁸ Himbe wonube e duuniyaaru, ɓe inde mum winnaaka der dewtere yonki diga fuddoode duuniyaaru, sujidanani bisaa ɲan. Jawgiyel kiisanoonel nun woodi dewtere nen.

⁹ Gooduɗo noppi fu, nana!

¹⁰ Mo dum resani nanjee maccunnaaku, nanjee. Mo dum resani waree e kaafahi, waree e kaafahi. Gam majjum sey himbe Alla tinno, jogoo goondinki.

Bisaa yiwunja e leydi

¹¹ Baawo majjum, ji'umi bisaa kuunja e wurtoo diga e leydi. ɲaa woodi galalɗi didi

nandudi e galaldi Jawgiyel, amma ɲaa bata hande kuɲa ɲan.

¹² ɲa gollirii baawde bisaa arana yeeso magga. ɲa dooli duuniyaaru e joodiibe e mayru sujidana bisaa arana nawnanoɲa yidi waatugo ko nyawtaa.

¹³ Bisaa didaba wadi kaayefiiji mawdi. ɲa jippini yiite diga dow kammu e leydi, himbe fu e daara.

¹⁴ ɲa yoyri himbe duuniyaaru e kaayefiiji. ɲa hokkaama baawde wadugo kaayefiiji din yeeso bisaa arana. ɲa bati himbe duuniyaaru wada tooruure nandune e bisaa nawnaɲa e kaafahi ko dadi.

¹⁵ ɲa hokkaa baawde wattango tooruure nen yonki, faa ne bata gecca, ɲa wada mo sujidaney ne fu waree.

¹⁶ Bisaa ɲan dooli himbe fu, teddube e faanduibe, jom jawdiibe e talakaabe, rimbe e maccube, be gadanee maane to junɲo nyaamo, dum bo to tiide maabe.

¹⁷ Goddo hebataa sooda dum bo sippa to woodaa maane nen, maane nen bo, inne bisaa e lamba mum nun.

¹⁸ Sey neddo heba faamu. Goodudo hakillo, liiso lamba bisaa ɲan, gam lamba magga laati nun lamba neddo. Lamba kan woni, keme jeego'o e lasoy tati e jeego'o (666).

14

Jawgiyel e jimol sooditaabe

¹ Den daarumi kade, go ji'umi Jawgiyel e darii dow waanne Siyoona. Himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), e wondi e maggel. Inne maggel, e inne Baaba maggel e winnaa dow tiide maabe.

² Nanumi daane yiwoy diga dow kammu kade. Daane nen e wa'i hande rimmo diyam duuddam, e hande riggaɲo manɲo. Daane ne nanumi e wa'i hande moolooji nun fiyetee.

³ Himbe 6en e yima jimol kesol yeeso kittaal laamu, e yeeso tagaadum nayum yonkintejum, e yeeso dottiiibe. Goddo away ko ekkitiijimol ɲol to hinaa himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), sooditaabe diga duuniyaaru.

⁴ Himbe 6en tuuninay ko'e mum e rewbe, gam be jogake ko'e maabe bee laabi. Bee tokki Jawgiyel to ɲel yahata fu. Kambe

woni sooditaabe diga caka himbe, gam be laato arteteebe sakkee Alla e Jawgiyel.

⁵ Fewre meeday wurtaago e kunnude maabe, be galaa gacce.

Malaykaabe tato

⁶ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo goddo e fiira hakkune dow e ley. Oo woodi habaru beldo, tabitiido, gam o waajoo himbe duuniyaaru fu, e leydeele fu, e lenyi fu, e delle fu, e jama'aaje fu.

⁷ Oo bata e daane towne, oo wi'a: «Kulee Alla, teddinee mo, gam wakkati o hiitotoo warii. Cujidanee tagudo kammu e leydi, e maayo, e ciibiije diyam!»

⁸ Malaykaajo didabo tokkini arano, e wi'a: «Babiila wanɲarde mawne yanii! Ne yanii! Ne yarii leydeele fu jaram mayre, dam baadi mayre kalluni.»

⁹ Malaykaajo goddo, tatabo tokkini be, e bata e daane towne, e wi'a: «To goddo sujidanii bisaa, e foto magga, go hebi maane magga e tiine, naa bo e junɲo mum,

¹⁰ joomum yaran innabojam mone Alla. Jaram dam jillontiraaka, baanjaadam der jarirgel mone makko. Joomum tooroto der yiite e kibiriita yeeso malaykaabe seniiibe, e yeeso Jawgiyel.

¹¹ Curki yiite tooranɲe be, e eenca dow faa abada. Sujidanbe bisaa, e foto mum, ko hebi maane inne magga, be kebataa siwtaare jemma e nyalooma fu.»

¹² Gam majjum sey himbe Alla, dwtaniibe ka o bati, go e goondini Yeesu heba munyal.

¹³ Den, nanumi daane diga dow kammu, e wi'a: «Winnu kaa do: “Diga jooni, barke woodani maayuibe go e hawti e Joomiraawo.” Ruuhu e wi'a: “Goonɲa nun! Be ciwtoto e golle maabe, gam golle maabe tokkan be.”»

Wakkati dugge duuniyaaru

¹⁴ Daarumi, den ji'umi duulere raneere. Goddo nandudo e Bii neddo e joodii dow mayre. Meetalol kanɲeeri e woni dow hoore makko. Oo jogii waarudu belɲol e junɲo makko.

¹⁵ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla, e bata e daane towne, e wi'a joodiido

e duulere on: «Faddu waarudu maa, duggaa, gam wakkati dugge yottake, ko woni e leydi fotii ruggeego!»

¹⁶ Joodiido e duulere faddi waarudu mum e leydi, den ko woni e mayri fu ruggaa.

¹⁷ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla gonunu dow kammu, kanko bo, oo jogii waarudu beljol.

¹⁸ Malaykaajo goddo, dawranoowo yiite wurtoy diga e hiisirde. Oo bata e daane towne, oo wi'a malaykaajo jogiido waarudu welunu on: «Faddu waarudu maa welunu, duggaa bi66e innabooje gonude der duuniyaaru, gam de bennii.»

¹⁹ Malaykaajo faddi waarudu mum der duuniyaaru. O ruggi bi66e innabooje tawaade der leydi, o waanji de der biddirde mawne, ne mone Alla.

²⁰ Bi66e innabooje biddaa der biddirde wonune yaasi wannarde. Yiyam ili diga biddirde nen. Dam hebbi faa yottii to lagame pucci. Dam ili faa jaka kiloo keme tati (300).

15

Malaykaabe jeedido e boneeji cakitiidi

¹ Baawo mum, ji'umi maane gom dow kammu. Maane nen e mawni, nee hunnii bo. Den ji'umi malaykaabe jeedido e jogii boneeji jeedidi. Kanji laatii boneeji cakitiidi di mone Alla hebbirta.

² Ji'umi ko nandi e maayo nanduno e daanorgal, jillontiriino e yiite. Mi yi'ii jaalii6e bisaa e foto magga, e lamba inne magga, 6ee darii dow maayo non, 6ee jogii moolooji Alla.

³ Bee jima jimol Muusa, jaggiido Alla, e nol Jawgiyel, 6ee bi'a:

«Joomiraawo Alla mo baawde, golle maa e mawni, e haaydinii!
Laabi maa e foortii, e laatii goonjaaji,
an laamaniido leydeele!

⁴ Joomiraawo, moy woni mo hulataa ma?
moy woni teddintaa inne maa?

Gam an tan laatii Ceniido.
Lenyi fu waran sujida yeeso maa,
gam 6e ji'i no golle maa foonnitorii.»

Pehe jeedidi kebbude boneeji jeedidi

⁵ Baawo mum, ji'umi dow kammu, suudu Alla e ma6bitii, bukaaru e woni der mayru.

⁶ Malaykaabe jeedido jogiibe boneeji jeedidi wurtoy diga suudu Alla nun. Bee bornii gineeji laabudi, jalbooji. Bee ka66i bel6eli to gabaaje ma66e.

⁷ Gootum der tagaadum nayum yonkin-tejum dum, hokki malaykaabe jeedido 6en pehe kanjeeri jeedidi. Pehe den e hebbi mone Alla buurdo faa abada.

⁸ Den suudu Alla hebbi curki sabbu teddunjal Alla e baawde mum. Goddo waaway ko naati der mayru, sey no boneeji jeedidi di malaykaabe jeedido waddi hebbi.

16

Jarirkon mone Alla

¹ Den nanumi daane towne yiwoy diga suudu Alla, e wi'a malaykaabe jeedido 6en: «Jahee, deyyitee der duuniyaaru jarirkon mone Alla jeedidon!»

² Malaykaajo arano yahi, reyyiti jarirgel mum dow leydi, 6uuwe kallude, naawude nanji himbe woodube maane bisaa, e sujidanoo6e foto magga.

³ Malaykaajo dida6o reyyiti jarirgel mum dow maayo, no waylitii yiyam hande dam maaydo. Den ko woodi yonki der maayo fu, waati.

⁴ Malaykaajo tata6o reyyiti jarirgel mum dow gooruuji, e ciibiije, de baylitii yiyam.

⁵ Den nanumi malaykaajo dawranoowo diyeele e wi'a: «An Alla, laatiido poonnitiido, an wonunoo, an woni jooni, an laatii Ceniido, a hiitorake e foonnitaare.

⁶ Gam 6e deyyitii yiyam himbe maada e dam annabiibe, an bo, a hokkii 6e yiyam 6e jara! Be kebii ko haanani 6e.»

⁷ Den nanumi daane yiwi diga hiisirde, e wi'a: «Goonja! Joomiraawo Alla mo baawde, sariyaaji maa e laatii goonjaaji, dii laatii poonnitiidi!»

⁸ Malaykaajo naya6o reyyiti jarirgel mum dow naane, den ne hokkaa baawde sunnyugo himbe e yiite magge.

⁹ Guli cattudi wadi himbe. Be jenni inne Alla goodudo baawde dow boneeji din. Amma 6e tuubay, 6e teddina mo.

¹⁰ Malaykaajo joya6o reyyiti jarirgel mum dow kittaal laamu bisaa. Den laamu magga ni66i. Himbe darii e njata delle mum sabbu naawella.

¹¹ Be jenni Alla mo dow kammu, sabbu buuwe e naawella maḅḅe. Amma, 6e tubay, 6e acca golle maḅḅe kalluḁe.

¹² Malaykaajo jeego'aḅo reyyiti jarirgel mum dow maayo manḅo wi'eteenjo Efaratis, diyam maggo 6eetti, accani laamiibe waroobe diga lettugal laawol.

¹³ Den ji'umi ginnaaji tati, nandudī e paaḅi, e wurtoo e hunnuko kuḅḅa gom, e diga hunnuko bisaa, e diga hunnuko annabiijo fewrekuujo.

¹⁴ Ginnaaji ḁin yiwii e Seyḁan. Dii gada maaneeji, dii jaha to laamiibe duuniyaaru fu, dii kawrita 6e gam 6e kaḅa konu nyalaane darḅal, nyalaane Alla mo baawḁe.

¹⁵ [Joomiraawo wi'i: «Kettinee! Mii wara hande gujjo. Barke laatani mo ḁaanaaki e reeni gineeji mum gam to o yahu funtu, himḅe yi'a centudum makko!】

¹⁶ Ginnaaji ḁin hawriti laamiibe to nokkuure wi'eteene e Iburaninkeere, Harmagedon.

¹⁷ Malaykaajo jeediḁaḅo reyyiti jarirgel mum dow hennu, daane towne gom nanaa diga kittaal laamu, der suudu Alla e wi'a: «Dum heennyii!»

¹⁸ Maayye maayyi, rimmo e diggaale waḁi, leydi dimmii e semme. Iri dimmaḁe leydi hande ḁee ḁon meeday ko waḁi diga ko himḅe tagaa der duuniyaaru, gam ḁe cattii puy!

¹⁹ Wanḅarde mawne seenniraa pecce tati. Banḅarde mawḁe ḁe leyḁeele godḁe yani. Den Alla siwtori wanḅarde mawne wi'eteene Babiila. O yarini ne jarirgel kebbuḅel innabojam ḁam mone makko mawne.

²⁰ Dunde fu halki, baalle bo majjiti.

²¹ Malamalluje mawḁe yani dow himḅe diga kammu. Malamalluje ḁen teddugo woore mum fu waḁan kilo lasoy ḁiḁi. Himḅe yenni Alla sabbu bone malamalluje ḁen, gam ḁum sattii puy.

17

No Babiila hiitortee

¹ Baawo majjum, gooto der malaykaaḅe jeediḁo, jogiibe jarirkon jeediḁon wari, wi'immi: «War mi hollee no kaaruwaajo

mawḁo, joodiido dow diyeele ḁuudḁe hiitortee.

² Laamiibe duuniyaaru waḁidii jeenu e makko. Himḅe buusii e jaram kaaruwaaku makko.»

³ Den Ruuhu hebbimmi, go malaykaajo yaarimmi der haro. Ton ji'umi debbo gom e waddii bisaa bodeya, gooduḅa inde jennooje Alla. Bisaa ḅan e woodi ko'e jeediḁi e galalḁi sappo.

⁴ Debbo on e ḅornii kolte bode bodeeji, e wattii kanḅeeri e kaaye dime, e colle. Oo jogii jarirgel kanḅeeri e junḅo makko. Jarirgel ḅel e hebbi karmudum e nyiddudum ḁum kaaruwaaku makko.

⁵ Inne ne maane mum suudii e winnii e tiine makko: «Babiila wanḅarde mawne, inna kaaruwaaḅe e waḁoobe ko nyiddi fu der duuniyaaru.»

⁶ Den ji'umi debbo on e buusi sabbu no o yariri yiiyam himḅe Alla, e yiiyam waraaḅe gam 6e ceedii haala Yeesu.

No ji'umoo mi, kayḁiniimi sanne.

⁷ Amma malaykaajo on wi'immi: «Gam ume ḁum haaynii maa? Mi faaminte maanaa cuudiiika dow debbo on e bisaa ḅa o waddii, gooduḅa ko'e jeediḁi e galalḁi sappo.

⁸ Bisaa ḅa ji'udaa, ḅa na'onno, amma jooni, ḅa walaa. ḅa wurtoyto diga e gayka lugguka, ḅa yaha halkoygo. Inde himḅe duuniyaaru woḅḅe winnaaka e dewtere yonki diga fudḁoode duuniyaaru. Be kaayḁinto to 6e ji'ii ḅa, gam ḅa na'onno, go ḅa walaa kade, amma ḅa wittitoyto.

⁹ Haani nedḁo heḅa annal e faamu. Ko'e jeediḁi ḁen laati nun baalle jeediḁi ḁe debbo joodii dow mum. Kanje woni laamiibe jeediḁo:

¹⁰ joyo yanii, jeego'aḅo nun laamii jooni, jeediḁaḅo waray taw. Amma to o warii wakkati sedḁa o laamotoo.

¹¹ Bisaa gonunooḅa go ḅa walaa, laatii laamiido jeetataḅo. ḅaa laatii bo gooto der jeediḁo, go ḅaa yaha halkoygo.

¹² Galalḁi sappo ḁi ji'udaa, laatii laamiibe sappo 6e keḅay laamaare taw. Amma 6e keḅan baawḁe laamaago e bisaa yanne woore tan.

¹³ Be fu, huune gootum 6e tiitii, 6e kokka bisaa semme maḅḅe, e baawḁe maḅḅe.

¹⁴ Be kaɓan e Jawgiyel, amma ɲel jaaloto ɓe, gam kanɲel laatii Joomiraawo joomiraabe, e Laamiido laamiibe. Wondube e maggel, laatiibe noddaabe, e subaabe, e hoolaaɓe, jaalodinto e maggel.»

¹⁵ Malaykaajo on wi'immi kade: «Diyeele de ji'udaa kaaruwaajo on e joodii dow mum, woni himɓe, e jama'aaɓe, e leydeele, e delle.»

¹⁶ Galaldi sappo di ji'uda, kanji e bisaa, wanyan kaaruwaajo on, ɓorta mo, acca mo funtu. Be yakkan tew makko, ɓe padda mo e yiite.

¹⁷ Gam Alla wattii der ɓerde maɓɓe ɓe gada ko o resi. Be gada hunnuko wooto, ɓe kokka bisaa laamu maɓɓe, faa de ko Alla bati fu hebbi.

¹⁸ Debbo mo ji'udaa, kanko laatii wanɲarde mawne, laamaniine laamiibe duuniyaaru.»

18

Kalkol Babiila

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom kade e jippoo diga dow kammu. Oo woodi baawde mawde, tedduɲal makko yayni e duuniyaaru fu.

² O batii e daane towne, o wi'i: «Ne yanii! Babiila wanɲarde mawne yanii! Ne laatike wonorde ginnaaji, e suudorde ruuhuujii cobudi, e suudorde pooli cobudi, e elliniidi fu!

³ Gam leydeele fu buusii e jaram kaaruwaaku mayre. Laamiibe duuniyaaru jeenii e mayre, tenkuube duuniyaaru hebii jawdi diga goonnan mayre mawdam.»

⁴ Den nanumi daane wonne diga kammu, e wi'a: «Burtee e mayre, onon himɓe am! Gam to on kawtee e hakkeeki mayre, gam to boneeki mayre heɓu on.

⁵ Gam hakkeeki mayre yowontirii faa yottii dow kammu, Alla bo siwtorii gadu mayre kalluuɲu.

⁶ Gadanee ne hande no ne wafani on. Jobitee ne ko ne wafani on de didi. Jarirgel ɲel ne laawirani on jaram, laawiranee ne e maggel, semme majjam ɓura de didi!

⁷ Duudinanee ne toora e bojii jaka no ne teddiniri hoore mayre, e no ne wuuriri der goonnan. Gam nee wi'a der ɓerne mayre:

«Min laamiido debbo nun, mi gownniijo bane, mi annataa bojii maayde abada!»

⁸ Gam majjum, der nyalaane woore boneeki dii do waranan ne: maayde, e bojii, e rafo, ne jaɓan du yiite, gam Alla Joomiraawo kiitotoodo ne, laati nun mo baawde.»

Bojii dow Babiila

⁹ Laamiibe duuniyaaru hawtuɓe e mayre der jeenu e goonnan mayre wullan, simoo to yi'i curki bulol yiite mayre.

¹⁰ Be daroto woddi, gam ɓe kulan kiita mayre heɓa ɓe. Be bi'an: «Kayto! Kayto! Babiila, wanɲarde mawne, Babiila wanɲarde semmenteere, der yanne woore tan, kiitadaa!»

¹¹ Tenkuube duuniyaaru wullan, simoo gam mayre, gam goddo soodataa kade ginneeji maɓɓe.

¹² Kanɲeeɓi, e cardii, e kaaye dime, e colle, e gude diggude, e gude bodeeje, e bodeeje coy, e ledde luuttooje, e huune feere feere gadiraadam nyiye nyiibi, e huune gadiraadam ledde caadiide, e janni bodeeri, e janni ɓaleeri, e hayre wi'eteeni marba,

¹³ e kobitaaje ledde bi'eteede kanel, e li'anji, e wardi, e miira, e wardi buudeteedum, e innabojam, e nebbam, e conni, e alkamaari, e na'i, e baali, e pucci, e laanaaji pucci, e maccuɓe, e yonkiiji himɓe.

¹⁴ Tenkuube wi'an wanɲarde nen: «Ko cuuninodaa heɓugo fu woddiike ma. Jawdi maa, e ko woodi fu majjii, a heɓitintaako dum abada.»

¹⁵ Tenkuube heɓuɓe jawdi e mayre, daroto woddi, gam kulol kiita mayre. Be bullan, ɓe cimoo,

¹⁶ ɓee bi'a: «Kayto! Kayto! Wanɲarde mawne, nee do jurortono gude diggude e gude bodeeje, e bodeeje coy. Nee do jurortono kanɲeeɓi e kaaye dime, e colle!

¹⁷ Jawdi nii fu halkii der yanne woore!»

Boyloobe laanaaje diyam mawde, e yahooobe toy fu der majje, e gollotoobe der majje, e suubotoobe liyyi, darii woddi.

¹⁸ No ɓe ji'i curki bulol mayre yiite, ɓe kalɓi, ɓe bi'i: «Wanɲarde gom walaa fotidinnoone e wanɲarde nee do!»

19 Be darii, 6ee baanja leydi dow ko'e ma66e, 6ee bulla, 6ee cimoo. Berde ma66e e biisii, 6ee bi'a: «Kayto! Kayto! Wanjarde mawne, ne goonnan mum hokki woodu6e laanaaje diyam fu jawdi, der yanne woore tan, ne halkii!»

20 Kammu, seya gam kalkol mayre! Onon him6e Alla e lilaabe, e annabiibe, ceyee onon bo! Gam Alla hiitake ne ko ne wadani on!»

21 Den malaykaajo semmenteejo gom etti hayre mawne nandune e namarde, faddi ne der maayo, wi'i: «Ninnii nun Babi-ila, wanjarde mawne faddirtee e semme, ne yi'ataake kade faa abada!»

22 Daane fiyoobe moolooji, e yimoobe, e fuuroobe algaytaaji, e fuuroobe galaldi nanataake kade der maa abada! Wadoobe golle juude feere feere yi'ataake kade der maa. Rimmo namarde nanataake kade der maa.

23 Jaynol fitilla yaynataa der maa. Daane jommanjo gorko e jommanjo debbo nanataake kade der maa. Gam tenkuu6e maa laatino maw6e der leydi. A jammike leydeele duudde e dobo dobooje maa.

24 Yiyam annabiibe e yiyam him6e Alla, e dam waraabe der duuniyaaru tawaama der maa.»

19

Jimi jaalorgal dow kammu

1 Baawo majjum, nanumi daane towne hande daane jama'aare duunne dow kammu, e wi'a: «Aleluya*! Kisidam, e teddujal, e baawde laatani Alla meeden.

2 Kiitaaji makko e laatii goonjaaji, dii poonnitii! O hiitake kaaruwaajo mawdo biisudo duuniyaaru e kaaruwaaku mum. Alla hiitake mo gam o reyyitii yiyam gollantoo6e dum.»

3 Be bi'i de didawre: «Aleluya! Curki bulol wanjarde nen e eenca dow faa abada!»

4 Dottiibe laso e nayo, e tagaadum nayum yonkintejum dum, jiccii sujidani Alla joodido dow kittaal laamu, e wi'a: «Aami! Aleluya!»

Bangal Jawgiyel

* 19:1 Aleluya laati nun haala Iburaninkeere, waato «Jettee Joomiraawo»

5 Daane yiwi diga kittaal laamu, e wi'a: «Jettee Alla meeden, onon gollantoo6e mo fu, onon hul6e mo, maw6e e petton!»

6 Den nanumi hande daane jama'aare duunne, e hande rimmo diyam duuddam, e kade hande riggaajo manjo, e wi'a: «Aleluya! Alla Joomiraawo meeden, mo baawde, laamake.

7 En ceyee, belbelten, teddinen mo, gam bangal Jawgiyel yottake. Da66aado maggel siriyaake.

8 O hokkaama o bornoo kolte diggude, jalbooje, laabude.» Kolte den laatii hande gadu him6e Alla geetu.

9 Malaykaajo wi'immi: «Winnu: "Barke woodani noddinaabe nyaamde teegal Jawgiyel!"» O wi'immi kade: «Haala Alla goonjaha ka o bati nun don.»

10 Jicciimi ley koyde makko, gam mi sujidana mo, amma o wi'immi: «Taa wadu dum! Min bo, mi gollantoo6e Alla nun hande maa, e hande banniraa6e maa jogiibe seedaaku Yeesu. Sujidan Alla!» Goonja ka Yeesu holliti, kanka nun hokki annabiibe haala ka 6e bati dow makko.

Almasihu waran hiitoo bisaa

11 Baawo majjum ji'umi kammu ma66itii. Den ji'umi puccu danewol. Baddido njol, e wi'ee Kooliniido, e Goonjaajo. Goonja o hiitortoo, kanka o habirta bo konu.

12 Gite makko e wa'i hande denjal yiite. Oo mellii meetali laamu duuddi. Inne e winna dow makko, goddo annaa ne, to hinaa kanko.

13 Oo bornii toggoore cownaane der yiyam, inne makko woni: «Haala Alla.»

14 Konunkee6e 6e dow kammu e tokkini mo. Bee baddii pucci daneeki, 6ee bornii kolte daneeki diggude, laabude.

15 Kaafahi belki e wurtoo diga e hunnuko makko. Kanki o jaalortoo him6e. O laamoranto 6e e sawru janni. O biddan innabooje der biddirde mone Alla mawne, laatiido mo baawde.

16 Inne gom e winnaa dow toggoore makko, e dow asanjal makko: «Laamiido laamiibe, e Joomiraawo joomiraabe.»

17 Den ji'umi malaykaajo gom e darii dow naaje. O batii e daane towne, o

wi'i pooli piirooji dow hennu fu: «Garee kawritee gam juulde Alla wadi.

¹⁸ On yakkan tew laamiibe, e hooreebe soogeeji, e bannu semmenteebe, e tew pucci, e waddiibe di, e bannu himbe fu: rimbe e maccube, mawbe e petton!»

¹⁹ Den ji'umi bisaa e laamiibe duuniyaaru, e konunkeebe mum. Be kawritii gam be kabida e baddiido puccu on, e konunkeebe mum.

²⁰ Bisaa nan nanjaa ma66aa, kanja e annabiijo pewoowo gadunoodo haaynaareeji yeeso magga. E haaynaareeji din o jammoriinoo woodube maane bisaa, e sujidanoobe foto magga. Be fu dido, be paddaa e yonki der maayo yiite ku66oowe, e kibiriita.

²¹ Horiibe waraa e kaafahi burtotooki e hunnuko baddiido puccu on. Pooli wari yakki balli ma66e, faa di kaari.

20

Laamaare duubi ujuneere

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom e jippoo diga dow kammu. Oo jogii callal-luwol manjol, e ma66itirgel gayka lugguka.

² O nanji kuuna, boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seydan, o habbi na faa duubi ujuneere.

³ O watti na der gayka lugguka, o ma66i, o feddi. Den o takki takkanne dow makka, gam to o jammoo leydeele kade faa duubi ujuneere hebba. Baawo majjum, o ma66itinte wakkati sedda.

⁴ Den ji'umi kittaaje laamu e joodiibe dow majje. Be kokkaama baawde hiitaago. Den ji'umi yonkiji be ko'e mum wudditaa gam be ceedanike Yeesu, e gam be baajike haala Alla. Be cujidanaay bo bisaa, e foto mum. Be ke6ay maane dow tiide, dum bo e juude ma66e. Be pintii, be laamodii e Almasiihu duubi ujuneere.

⁵ Maaybe horiibe fintay faa duubi ujuneere hebbi. Kanjum woni pintol aranol.

⁶ Barke e cenaaki woodani wonube der pintol aranol! Maayde didawre woodaa baawde dow ma66e. Be laatanto Alla e Almasiihu Limaamiibe, be laamodoo e makko duubi ujuneere.

Seydan jaalaama

⁷ To duubi ujuneere hebbii, Seydan yoofete, wurtoo e kasu mum.

⁸ O jammoto leydeele gonude der gooraaje duuniyaaru naay, waato Gog, e Magog. O hawritan de gam konu, de duudan hande jaaneeri maayo.

⁹ Be cankitii der duuniyaaru fu, be piiltii himbe Alla, e wanjarde jidaane. Amma yiite jippii diga kammu, halki be.

¹⁰ Seydan jammotoodo be, faddaa der maayo yiite e kibiriita, to bisaa e annabiijo pewoowo woni. Don nun be toorotoo jemba e nyalooma, faa abada.

Nyalaane darnal

¹¹ Baawo majjum, ji'umi kittaal laamu manjal daneyal, e joodiido dow maggal. Leydi e kammu doggi yeeso makko, yi'aaka kade.

¹² Mi yi'ii maaybe, mawbe e petton e darii yeeso kittaal laamu. Dewte ma66itaa. Den dewtere wonne ma66itaa, kayre woni dewtere yonki. Maaybe hiitaa hande no winniraa der dewte, moy fu jaka golle mum.

¹³ Maayo tuuti maaybe mum. Maayde e joonne maaybe bo tuuti maaybe mum. Den moy ma66e fu, hiitaa deydey golle mum.

¹⁴ Maayde, e joonne maaybe wattaa der maayo yiite. Maayo yiite non woni maayde didawre.

¹⁵ Neddo mo inne mum winnaaka der dewtere yonki, faddaama der maayo yiite.

21

Kammu kesu e leydi keyri

¹ Baawo majjum, ji'umi kammu kesu e leydi keyri, kammu aranu e leydi arandeeeri majjitii, maayo bo walaa.

² Ji'umi wanjarde ceniine, waato Urusaliima kesol e jippoo diga dow kammu, diga to Alla. Nol siriyake hande debbo ciriyiido fotta e gorum.

³ Mi nanii daane towne diga to kittaal laamu, e wi'a: «Joodorde Alla caka himbe nani, o wonoto e ma66e, be laatoo himbe makko, Alla e hoore mum wondan e ma66e.

⁴ O moytan gondi gite ma66e fu. Maayde, e bojji, e toora wonataako kade, gam kujje arandeeje fu yawtii.»

⁵ Joodiido dow kittaalaamu wi'i: «Mi wadan huune fu laato kesum!» O wi'i: «Winnu haalaaji dii, gam di laati nun goonjaaji, kooliniidi.»

⁶ O wi'immi kade, «Huune fu hebbii! Min woni arano, min woni sakitiineejo, min woni fuddoode, e heennyitirde. Dondaado fu, mi hokkan dum diyam yonki, o yobataa.

⁷ Jaaliido heban huune dum fu, mi laatoto Alla makko, o laato biddo am.

⁸ Amma hulhulbe, e be walaa goondinki, e sobube, e waroobe himbe, e jeenoobe, e wadoobe dobo dobooje, e safoobe tooruje, e fewoobe fu, maayo yiite ku6boowe e kibiriita nun woni gedu ma6be. Kanjum woni maayde didawre.»

Urusaliima kesol

⁹ Baawo majjum, gooto der malaykaa6be jeedido jogiinoobe jarirkon jeedidon keb-bukon boneeji jeedidi cakitiidi, wari, baddimmi wi'i: «War mi hollee jommanjo debbo, debbo Jawgiyel.»

¹⁰ Den keewumi Ruuhu, go malaykaajo on yaarimmi dow waanne mawne townne. O hollimmi Urusaliima, wannarde seniine yiwi diga dow kammu to Alla, e jippo.

¹¹ Teddujal Alla e woni der mayre. Nee jalba hande hayre rimre, e hande hayre wi'eteene yaspa, laabune hande daanorga.

¹² Birniwol manjol, towujol e filitii wannarde nen. Nee woodi dammude sappo e didi, dammugal fu e woodi malaykaajo. Inde lenyi 6i66e Isira'iila sappo e didi, e winnii dow dammude den.

¹³ Dammude tati e woni far lettugal, tati far sobbiire, tati far hoore fudo, tati bo far gorgal.

¹⁴ Birniwol wannarde nen e woodi kaaye dadda sappo e didi. Inde lilaabe Jawgiyel sappo e dido, e winnii e majje.

¹⁵ Malaykaajo baddannoodo am e jogii yommal poonnirgal, nal kanjeeri, gam o fonnira wannarde, e dammude mayre e birniwol mayre.

¹⁶ Becce mayre naay fu e foti, juutugo e yaajugo fu e foti. Malaykaajo foonni wannarde nen e poonnirdum mum. Juutugo mayre wadii kilomeeta ujune didi e keme didi (2200), non bo yaajugo e towugo mayre foti.

¹⁷ O foonni bo birniwol mayre, nol wadi kuule hemure e lasoy didi e naay, (144) jaka poonnol himbe.

¹⁸ Birniwol nol, hayre yaspa nun mahiraa. Wannarde nen bo mahiraa e kanjeeri laabuni, e jalba hande daanorgal laabunal.

¹⁹ Wannarde nen dadda bombooru mum moyyiniraama e kaaye dime feere feere. Arandeere, Yaspa, didawre, safiir, tatawre, agate, nayawre, emerooda,

²⁰ joyawre, sardoniiisi, jeego'awre, sarduwan, jeedidawre, kirisoliti, jeetatawre, haako haakoore, jeenayawre, topas, sappo'awre, kirisoparas, sappo e go'awre, yasente, sappo e didawre, ametis.

²¹ Dammude sappo e didi den wadiraama e sokiyaaje daneje sappo e didi. Dammugal fu wadiraama sokiyaare woore. Jayri wannarde nen wadira e kanjeeri laabuni, jalboori hande daanorgal laabunal.

²² Mi yi'ay suudu Alla der wannarde nen, gam Joomiraawo Alla mo baawde, e Jawgiyel nun laatii suudu Alla mayre.

²³ Wannarde nen bukaaka naaje, naa bo lewru yaynana dum, gam teddujal Alla yaynanta ne, Jawgiyel laatii fitilla mayre.

²⁴ Leydeele fu yahan der jaynol mayre, laamiibe duuniyaaru waddan jawdi mum der mayre.

²⁵ Dammude mayre ma6bataako nyalooma, gam jemma walaa der mayre.

²⁶ Be gaddan jawdi e teddujal leydeele der mayre.

²⁷ Ko sobi fu naatataa der mayre. Gadoowo ko sentinii, e pewoowo naatataa ton. Amma naatoobe ton woni, be inde mum winnaa der dewtere yonki, ne Jawgiyel.

22

¹ Baawo majjum, malaykaajo hollimmi maayo diyam yonki. Diyam dam e laabi hande daanorgal. Maayo non e yiwa diga kittaalaamu Alla, e Jawgiyel.

² Diyam maayo non e ila caka jayri wannarde nen. Leggal kokkoowal yonki e tawaa fonjo maggo didi fu. Leggal nal e rima bikkol de sappo e didi der duu6ol, waato de woore der lewru fu. Haako maggal e laatii lekki nyawtoohi himbe.

³ Naalooore tawataake kade der siire nen. Kittaal laamu Alla e Jawgiyel wonoto der mayre, jaggiibe makko sujidanan mo.

⁴ Be ji'an yeeso makko, inne makko winnete e tiide ma66e.

⁵ Jemma walaa ton kade, 6e kaajataake jaynol fitilla, e jaynol naane, gam Joomiraawo Alla laatoto jaynol ma66e. Be laamoto faa abada.

Gartol Yeesu

⁶ Malaykaajo on wi'immi: «Haalaaji dii do e laatii goonja, dii laatii kooliniidi bo. Alla Joomiraawo gattudo haala mum der annabiibe, lili malaykaajo mum gam o holla jeyaa6e makko ko waroyta, 6ooyataa.»

⁷ Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara 6ooyataa!» Barke laatani dwtaniido ko woni der dewtere annabaaku nee do.

⁸ Min, Yuhaana, min nani kujje dee, yi'i de. Baawo no nanumi, ji'umi de, jicciimi yeeso malaykaajo kolludo am de, gam mi sujidana mo.

⁹ Amma o wi'immi: «Taa wadu dum, min bo, mi laati nun jaggiido hande maa, e banniraa6e maa annabiibe, e dwtaniibe haalaaji gonudi der dewtere nee do. Sujidan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kade: «Taa suudu haalaaji annabaaku gonudi der dewtere nee do, gam wakkati badake.

¹¹ Gadoowo ko halli, tokkoo wadugo ko halli. Cobudo, tokka wadugo ko sobi. Poonnitiido, tokkoo wadugo ko foonnitii. Ceniido, tokkoo wonaago der senaare!»

¹² Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara, 6ooyataa. Mi waddan barjaari gam mi warjoo moy fu deydey golle mum.

¹³ Min woni arano e sakitiineejo, min woni fuddoode e heennyitirde.»

¹⁴ Barke laatani loonnu6e toggooje mum gam 6e baawa ko nyaami 6i66e leggal yonki, 6e naatira bo wannarde diga e dammude!

¹⁵ Amma laatiibe dawaadi, e wadoobe dobo dobooje, e jeenoobe, e waroobe him6e, e safoobe tooruje, e yidube fewre go e fewa fu, wonoto yaasi.

¹⁶ Min Yeesu, mi lili malaykaajo am, o seedoo kujje de der eklesiyaaaji. Min woni mo lenyol Dawda, e taaniiko, min woni hoodere fajiri jalboore!

¹⁷ Ruuhu e jommanjo debbo darii e wi'a: «War!» Nanudo fu sey wi'a: «War!»

Dondaado fu, wara. Jidudo diyam yonki fu, jaba dam, yobataa!

¹⁸ Min, Yuhaana, mii bata moy fu, nanudo haala annabaaku gonuka der dewtere nee do hakkila. To goddo beydii goddum dow kujje dee, Alla beydanan joomum boneeji batanaadi der mayre.

¹⁹ To goddo buytii goddum der haalaaji dewtere annabaaku ne, Alla suttan gedu joomum e leggal yonki, e diga wannarde seniine, ko batanaa der dewtere ne.

²⁰ Ceediido kujje dee wi'i: «E goonja, mii wara, 6ooyataa!» Aami! War Yeesu Joomiraawo!

²¹ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon on fu!